



မြန်မာ့အလင်း
Global Affairs

အမှတ် (၂၆) ဇွန်လ၊ ၂၀၂၄

အမှတ် (၂၆) ဇွန်လ၊ ၂၀၂၄



**အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခနှင့်
အရှေ့အလယ်ပိုင်း အနာဂတ်**

urn:ma&&m

trsf(26)

Z&f? 2024

အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူ့သို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

- ၁။ ပြည်သူ့အတွက်ဟုသုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။
- ၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့် လုပ်ရပ်များလုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှုမပြုခြင်းသည် ပြည်သူ့လူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမား တို့၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and lotting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving Information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

urn@;&m

trsf(26)

zef? 2024

jrefma;&ma vkrma;& tz

jrefma;&m

trsf(22^24)!yxrxyfyeqkvefvr!

aumuvwm;hd, f&efkfu

zkf01- 8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma&; t zlu xwfa0onf/

weZk	5500 usyf
tka&	1000
vksst zKZkf	jrefma&&ma vlv ma&; t zlu
xwfa0ol	0Duf&efvk(02506)
yEbl	0aZmjri&ef(00241)
	atZuy&vuf
	tr&f(118)?(4)vrf!
	yk&ir&yfufafa'yk&u, f
	&efk&fu

၂၄၆၆

၁၁။ အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ နိုင်ငံများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ၉၆
aUsmPsmf/bf(SMART)

၁၂။ ဂလိုဘယ်အရင်းရှင်ဝါဒနှင့်အတူ လမ်းလွဲနေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း ၁၀၃
apmEktokabm*aA')

၁၃။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အလွန် အာဆီယံစီးပွားရေးမြင်ကွင်း ၁၀၉
oufEOD

၁၄။ ဘူတန်၏ခရီးသွားလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် ဟန်ချက်ညီသော ၁၁၅
စီးပွားရေး
p&PÖ

၂၄၆၇

၁၅။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အဓိကပြိုင်ဘက်များနှင့် ၁၂၁
စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေး
&IwifG

၁၆။ ဒရန်းအုပ်ဖွဲ့စစ်ဆင်ရေး ၁၃၀
at;xerif

၁၇။ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲဆိုင်ရာ အမြင်ရှုထောင့်များ ၁၃၈
oefEODaof*

၁၈။ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်စနစ်များကိုတန်ပြန်ခြင်း သို့မဟုတ် ၁၅၀
အနာဂတ်စစ်ဆင်ရေး
riftJf

၂၄၆၈

၁၉။ အရှေ့အာရှဒေသ၏ လူဦးရေလျော့နည်းလာနေခြင်းက ၁၆၀
ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးကို မည်သို့ပုံဖော်စေမည်နည်း
axGkEf

၂၄၆၉

၂၀။ သတိထားသင့်တဲ့ ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်ခြင်း ၁၆၈
a'pwmjriDef

၂၁။ ထိုင်းနိုင်ငံဆေးရုံများတွင် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်နှင့် ၁၇၆
ဘေးကင်းရေးဆောင်ရွက်မှုများ
a'pwmjriDefx(ynDUsefma&)

ekfWumquqk&

၂၂။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး၏ ရှုထောင့်အမြင်သုံးမျိုး ၁၈၅
armi firmi jifibefpufwuó&f

enfynm

၂၃။ ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားဆန်းသစ်ဖန်တီးမှု၏ လျှို့ဝှက်ချက် ၁၉၁
atmifwfnbl

၂၄။ တရုတ်နှင့်အမေရိကန်တို့၏ သတင်းအချက်အလက် ၁၉၇
နည်းပညာအားပြိုင်ပွဲ
r&ti jhwf

obm0yw0efusi f

၂၅။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စားရေရိက္ခာပြဿနာ ၂၀၆
0D&ttmi f

၂၆။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အပေါ် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ၂၁၃
လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေမှုများ
a&tefar

unp&y&up0f&vrvrfrn;

၂၇။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ ၂၂၁
jrefma&&ma vkrma& t z&

၂၈။ အစ္စရေး-ဟားမားစ် ပဋိပက္ခ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ ၂၃၂
jrefma&&ma vkrma& t z&

အယ်ဒီတာ့စကား

တစ်ခုတည်းဖြစ်ရန်အတွက် အစွမ်းအားပေးပေးရမည်။
အစွမ်းအားပေးပေးရမည်။

“ အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခကို လေ့လာကြည့်သော်
အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့သည် မတူကွဲပြားသော
အကျိုးစီးပွားနှင့် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များ၊
မတူညီသော အယူဝါဒ၊ ဘာသာရေးနှင့်
ပထဝီနိုင်ငံရေးနယ်ပယ်များနှင့်အတူ
ရပ်တည်နေသည်။ ”

အရှေ့အလယ်ပိုင်း (Middle East) ဟူသောအခေါ်အဝေါ်ကို ၂၀ ရာစုအစောပိုင်းတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းသည် အာရှတိုက်အရှေ့ပိုင်း၊ Levant တူကီယံ၊ အီဂျစ်၊ အီရန်နှင့် အီရတ်တို့ကို လွှမ်းခြုံထားသော ပထဝီဝင်ဒေသတစ်ခုဖြစ်သည်။ Levant States ဟူသောအမည်ကို ပထမကမ္ဘာစစ်အပြီးကာလတွင် ဆီးရီးယားနှင့် လက်ဘနွန်တို့အပေါ် ပြင်သစ်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ရည်ညွှန်းရန် အသုံးပြုခဲ့သည်။ Levant ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ခေတ်သစ်ဆီးရီးယား၊ လက်ဘနွန်၊ ပါလက်စတိုင်းတို့ကို ရည်ညွှန်း ရာတွင် ပိုမိုတိကျစွာအသုံးပြုလာခဲ့သည်။ စင်စစ်အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသသည် ခရစ်ယာန်၊ အစ္စလာမ်နှင့် ဟီဗရူး(ဂျူး)ဘာသာကြီးသုံးမျိုးတို့၏ အထွတ်အမြတ်ထားရာဒေသများ ရှိ နေသည်။ အစ္စရေးကလွဲလျှင် ကျန်နိုင်ငံအများစုသည် မွတ်ဆလင်နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည်။ တူကီယံ၊ အစ္စရေးနှင့် အီရန်ကလွဲလျှင် ကျန်နိုင်ငံများသည် အာရပ်နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသသည် အကြောင်းအရာမျိုးစုံအောက်တွင် အကြမ်းဖက်ဝါဒမွေးဖွား ကြီးပြင်းရာဇာတ်မြစ်နှင့် ပင်ရင်းဒေသဖြစ်နေသည်။ ထို့ပြင် ရေနံနှင့်စွမ်းအင်ရင်းမြစ်များ ကြွယ်ဝသောဒေသလည်း ဖြစ်သည်။

အီရန်၏ ပထဝီဝင်အနေအထားကို လေ့လာကြည့်လျှင် အီရန်သည် ယခင်က ပါရှား ဟု လူသိများသော ဗဟိုအာရှ၊ တောင်အာရှနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းအာရပ်နိုင်ငံများ၏ လမ်းဆုံလမ်းခွများတွင် တည်ရှိသည်။ ဤမဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာတွင်ရှိသော အီရန်နိုင်ငံသည် တောင်အာရှရှိ ပါရှန်ပင်လယ်ကွေ့သို့ ဝင်ရောက်နိုင်မှုရှိရာ အီရန်၏သမိုင်း တစ်လျှောက်တွင် အရေးပါသောနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အစ္စရေးနိုင်ငံ၏ ပထဝီဝင်အနေအထား ကို လေ့လာကြည့်ပါက အစ္စရေးနိုင်ငံသည် မြေထဲပင်လယ်၏ အရှေ့ဘက်စွန်းတွင် တည်ရှိ သည်။ မြောက်ဘက်တွင် လက်ဘနွန်၊ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် ဆီးရီးယား၊ အရှေ့ဘက်နှင့် အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ဂျော်ဒန်နိုင်ငံ၊ အနောက်တောင်ဘက်တွင် အီဂျစ်နိုင်ငံတို့ တည်ရှိသည်။

သမိုင်းကြောင်းကိုပြန်ကြည့်လျှင် အစ္စရေးတို့၏သမိုင်းကို အနီးစပ်ဆုံး သမ္မာကျမ်းစာ ဟောင်း Old Holy Bible တွင် ဖော်ပြထားသည်။ အီရန်သည် ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာ မြင့်မားသော နိုင်ငံကြီးဖြစ်သည်။ အီရန်သည် ဥရောပနှင့်အာရှ အနောက်ဘက်ခြမ်းကို စိုးမိုးလုဆဲဆဲ အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်။ အီရန်တို့သည် ၁၅ ရာစုနှင့် ၁၆ ရာစုတွင် ဆွန်နီမွတ်ဆလင်ကမ္ဘာမှ ရှိယာဒ်ဝါဒကို ပါရှန်အမျိုးသားရေးပုံစံဖြင့် ဖော်ထုတ်ရာမှ စတင် ခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ဤသို့ဖြင့် အီရန်သည် ဂရိယဉ်ကျေးမှုနှင့်အပြိုင် ထွန်းကားလာသော အင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သောတစ်ချိန်က အီရန်နိုင်ငံ၏ ရှားဘုရင်သည် အစ္စရေး နိုင်ငံ၏ မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့၏ရန်သူမှာ အာရပ်ဆိုရှယ်လစ် အမျိုးသားရေးဝါဒ ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်က အီဂျစ်၊ ဆီးရီးယား၊ အာရပ်တို့၏ ပေါင်းစည်းမှု က အစ္စရေးကို အနိုင်ယူမည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်လွန်ကာလများတွင် အစ္စရေး၊ တူကီယံ၊ အီသီယိုးပီးယားနှင့် အီရန်တို့၏ မဟာမိတ်ပေါင်းစည်းမှု၏ ရည်မှန်းချက် မှာ အာရပ်တို့၏ရန်လိုမှုကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်လွန် ကာလများအတွင်း နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကြောင့် အီဂျစ်နှင့်အစ္စရေးတို့သည် ငြိမ်းချမ်း ရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ဂျော်ဒန်နှင့်အစ္စရေးလည်း ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ရာ အစ္စရေးသည် အာရပ်ကမ္ဘာနှင့် ဆက်ဆံရေး ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။

၁၉၇၉ ခုနှစ်၌ အီရန်တွင် တော်လှန်ရေးဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အယာတိုလာခိုမေနီ အာဏာရ သည့်အချိန်မှစ၍ အစ္စရေးကို ရန်သူသဖွယ် သတ်မှတ်လာသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အာဏာ ရလာသော အီရန်သမ္မတ အာမာဒီနီဂျက်မှ အစ္စရေးအား ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှပျောက်ကွယ် သွားစေရမည်ဟူသောမိန့်ခွန်းသည် အစ္စရေးနိုင်ငံနှင့်တကွ ကမ္ဘာကြီးအား ချောက်ချားသွား စေခဲ့သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသကိုကြည့်လျှင် လက်ရှိကာလတွင် အစ္စရေးအား ဆန့်ကျင် နေသူများမှာ ဂါဇာအနောက်ဘက်ကမ်း ဟားမားစ်အဖွဲ့၊ လက်ဘနွန်တောင်ပိုင်းမှ ဟစ်ဇ် ဘိုလာတပ်ဖွဲ့များနှင့် ဆီးရီးယားတို့ဖြစ်သည်။ အဝေးမှတိုက်ခိုက်နေသူများမှာ ယီမင်နိုင်ငံ မှ ဟူသီသူပုန်အုပ်စုတို့ ဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံများသည် အစ္စရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တင်းမာသော သဘောထားရှိကြသည်။ အီရန်နိုင်ငံသည် ထိုနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် စစ်ရေး စသည်တို့တွင် ဆက်စပ်နေပြီး ငွေရေးကြေးရေးအရ ဦးဆောင်နေသည်။ အီရန်အနေဖြင့် အဏုမြူလက်နက်ရရှိထားပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန်မကျူးကျော်ရေး (Nuclear Deterrence) ၏ အကျိုးကိုခံစားနေချိန် ဟစ်ဇ်ဘိုလာ၊ ဟားမားစ်တို့ကအခွင့်ကောင်းယူ ကာ အစ္စရေးကို တိုက်ခိုက်နေကြသည်။

အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခကို လေ့လာကြည့်သော် အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့သည် မတူကွဲပြား သော အကျိုးစီးပွားနှင့် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များ၊ မတူညီသော အယူဝါဒ၊ ဘာသာရေး နှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးနယ်ပယ်များနှင့်အတူ ရပ်တည်နေသည်။ အီရန်၏ နျူကလီးယား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်၊ ဒေသတွင်း၌ရှိသော ကြားခံစစ်တပ်များ(Proxy Militias) အတွက် ၎င်း၏ထောက်ခံမှုနှင့် အစ္စရေးအပေါ် ရန်လိုသည့်ရပ်တည်ချက်တို့က အီရန်-အစ္စရေး တင်းမာမှုကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခကို လေ့လာကြည့် လျှင် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ဆီးရီးယားနိုင်ငံ ဒမတ်စကတ်မြို့ရှိ အီရန်ကောင်စစ်ဝန် ရုံးကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် အစ္စရေးလုပ်ရပ်အပေါ် အီရန်၏ လက်တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်မှုပင် ဖြစ်သည်။ အီရန်နိုင်ငံက ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ပဲထိန်းခုံးကျည် ၁၂၀ ကျော်၊ မောင်းသူ မဲ့လေယာဉ် ၁၇၀ နှင့် ခရုဇံခုံးကျည် ၃၀ ကျော်တို့ဖြင့် အစ္စရေးနိုင်ငံ၏ ဒေသအသီးသီးကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထူးခြားသည်ကား အီရန်-အစ္စရေးတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်စဉ်သည် ပထမဆုံး အကြိမ် တိုက်ရိုက်အပြန်အလှန် ထိတွေ့တိုက်ခိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

အတိတ်ကာလက အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့သည် နောက်ကွယ်မှ Shadow War အား ဆယ်စုနှစ်များစွာ အပြန်အလှန်ဆင်နွှဲခဲ့ကြသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက ဟားမားစ်၏ အစ္စရေးအပေါ်တိုက်ခိုက်မှုသည် ဂါဇာစစ်ပွဲအတွက် ထင်ရှားသော Shadow War တစ်ခုအဖြစ် မြင်နိုင်သည်။ အီရန်နိုင်ငံ Isfahan ရှိ S 300 တာဝေးပစ် လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို အစ္စရေးက ဧပြီလ ၁၉ ရက်တွင် ဖျက်ဆီးလိုက် သည်။ ယင်းသို့ အစ္စရေးနှင့်အီရန်အကြား အပြန်အလှန် တုံ့ပြန်မှုများသည် ယင်းအချိန် ကာလတွင် ပြီးဆုံးသွားခဲ့သည်။ ဤတွင် အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့၏ စစ်ရေးစွမ်းရည်များကို လေ့လာကြည့်ပါက နှစ်နိုင်ငံစလုံးတွင် အင်အားကြီးမားသော တပ်မတော်များဖွဲ့စည်းထား သော်လည်း ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များမှာမူ ကွဲပြားခြားနားသည်။ အီရန် သည် ခုံးပျံများနှင့် ဒရုန်းများ သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

ပမာဏများပြားသည်။ အစွရေးလေတပ်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တိုးတက်မှုအရှိဆုံး လေတပ် တစ်ခုဖြစ်သည်။

အီရန်နိုင်ငံ၏ ဟန့်တားရေးမဟာဗျူဟာအတွက် ပဲ့ထိန်းခုံးကျည်များ၊ အသေခံဒရန်း များ စသည့် အဓိကကျသောလက်နက်များဖြစ်သည်။ အီရန်သည် အကွာအဝေးကီလိုမီတာ ၂၀၀၀ အထိ ပစ်ခတ်နိုင်သော ခုံးကျည်လက်နက်မျိုးစုံကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ အစွရေးသည် ၎င်း၏ နယ်မြေနှင့်နယ်နိမိတ်များကို အိမ်နီးချင်းများထံမှကာကွယ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ အီရန်ကမူ ၎င်း၏အစိုးရကို ကာကွယ်ရန်နှင့် အချိုးမညီသော ပဋိပက္ခများအဖြစ် ဦးတည် လုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။

အီရန်-အစွရေးပဋိပက္ခ၏ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပေါ် သက်ရောက်နိုင်ခြေကို သုံးသပ် ကြည့်ပါက အီရန်-အစွရေးပဋိပက္ခသည် အလွန်အရေးပါသော စွမ်းအင်ကဏ္ဍ(အထူးသဖြင့် ရေနံဈေးကွက်)ကို ရိုက်ခတ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက် နှင့် ကုန်သွယ်ရေးစီးဆင်းမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းကြားခံစစ်ပွဲ (Proxy War) သည် ကုန်းမြေပင်လယ်၊ လေကြောင်းနှင့် အင်တာနက်ဆိုက်ဘာကွန်ရက်တို့တွင် ကာလရှည်ကြာတိုက်ခိုက်နေခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးနှုန်းအပေါ် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပြီး ရေနံဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာနိုင်သည်။

အီရန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် တရုတ်၊ ရုရှားတို့နှင့် ပိုမိုနီးကပ်သော ဆက်ဆံရေးရှိခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးတို့တွင် ၎င်းတို့နှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် မှုများ ပိုမိုပြုလုပ်လာခဲ့ရာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် အီရန်နှင့် အနောက်အုပ်စုအကြား မဟာဗျူဟာအင်အားပြိုင်ဆိုင်မှု ပြင်းထန်လာခဲ့သည်။ အီရန်နှင့်အစွရေးတို့သည် အကန့် အသတ်ဖြင့်သာ တုံ့ပြန်ခဲ့ရာ အကြွင်းမဲ့စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲလိုခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ နှစ် နိုင်ငံအကွာအဝေးသည် မိုင် ၁,၀၀၀ ကျော်ရှိသဖြင့် မြေပြင်အခြေအနေကန့်သတ်ချက်ရှိ သည်။ အီရန်၏ နျူကလီးယားလက်နက်ပိုင်ဆိုင်မှုသည် နိုင်ငံအရွယ်အစားသေးငယ်သော အစွရေးအတွက် ကြီးမားသည့်ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်နေသည်။ အစွရေးနိုင်ငံကို ထောက်ပံ့ အားပေးနေသော အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် နောက်ထပ်စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲရန် လိုလားဟန်မရှိချေ။ ထို့အတူ အီရန်နှင့်နီးကပ်သော ဆက်ဆံရေးရှိသည့် ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံကဲ့သို့သော အင်အားကြီးနိုင်ငံများကလည်း အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် စစ်မီး ကျယ်ပြန့်လာမည်ကို မလိုလားကြဟန်တူသည်။

အစွရေးအနေဖြင့် ဂါဇာအရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဟားမားစ်အဖွဲ့ကို အပြီးတိုင်ချေမှုန်း ရန် ဆုံးဖြတ်ထားသည်။ အီရန်ကလည်း ၎င်း၏ဩဇာခံအဖွဲ့များကို ထောက်ပံ့ကူညီနေသည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအလားအလာကို စောင့်ကြည့်ရပေဦးမည်။ ထို့ကြောင့် အီရန်-အစွရေးပဋိပက္ခသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းအနာဂတ်နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး ကဏ္ဍများတွင် မည်သို့သက်ရောက်နိုင်ကြောင်း အထူးဆောင်းပါး များဖြင့် စုစည်းတင်ပြလိုက်ပါသည်။

တပေတပေ;ယဂုဏ်
တပေ, ယဂု'ဝတပေ;တပေ

ပပပပပ

“အစွဲရေနိုင်ငံက အိရန်၏ နျူကလီးယားအစီအစဉ်များ
မအောင်မြင်စေရေးအတွက် နျူကလီးယားသိပ္ပံပညာရှင်များကို
ပစ်မှတ်ထား၍ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း၊
နျူကလီးယားဓာတ်ခွဲခန်းများ၏ ထိန်းချုပ်ကွန်ပျူတာများအတွင်းသို့
ကွန်ပျူတာဗိုင်းရပ်စ်များထည့်သွင်းဖျက်ဆီးခြင်း စသည့်
နည်းလမ်းမျိုးစုံ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နောက်ခံအခြေအနေ

အီရန်နိုင်ငံတွင် အနောက်အုပ်စုကို လိုလားထောက်ခံသော ရှားဘုရင် မိုဟာမက် ရီဇာပါလာဗီ(Mohammed Reza Pahlavi) အစိုးရပြုတ်ကျသွားခဲ့သည့် ၁၉၇၉ ခုနှစ် အစွလာမ္မစ် တော်လှန်ရေးနောက်ပိုင်းမှစ၍ အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့အကြား တင်းမာမှုများမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အီရန်ဘာသာရေးခေါင်းဆောင် အယာတိုလာခိုမေနီက အစ္စရေးနိုင်ငံကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းမှ ရပ်ဆိုင်းခဲ့ပြီး အမေရိကန်နှင့် အစ္စရေးကို မာရ်နတ်ကြီးနှင့် မာရ်နတ်ကလေးဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှောင်းပိုင်းနှစ်များတွင် အီရန်နှင့် အီရတ်စစ်ပွဲ ပြီးဆုံးသွားခဲ့ပြီး ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ဆက်ဒမ်ဟူစိန်၏ အီရတ်နိုင်ငံအင်အားချည့်နဲ့သွားခဲ့သည့် နောက်ပိုင်းတွင် အီရန်နိုင်ငံသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် စစ်ရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိခဲ့ပြီး အမေရိကန်ကိုအန်တုခံနိုင်ရေးအတွက် အာမခံအကာအကွယ်အဖြစ် နျူကလီးယားလက်နက် စွမ်းရည်ပိုင်ဆိုင်ရေးကို စတင်ကြိုးပမ်းလာခဲ့သည်။ အီရန်၏ နျူကလီးယား ရည်မှန်းချက်သည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသအတွင်း၌ တစ်ဦးတည်း နျူကလီးယားလက်နက်ပိုင် နိုင်ငံဖြစ်သည့် အစ္စရေးအတွက် အကြီးမားဆုံး ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ “အစ္စရေးကို ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှ ပယ်ဖျက်ပစ်မည်” ဆိုသည့် အီရန်သမ္မတ အာမာဒီနီဂျက်၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်က ကြုံးဝါးခဲ့မှုအပါအဝင် အီရန်ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်နှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်အဆက်ဆက်၏ အစ္စရေးဆန့်ကျင်ရေး မူဝါဒနှင့်အတူ အစ္စရေးဝန်ကြီးချုပ် အဆက်ဆက်၏ အီရန်ကို ဦးတည်ရန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ အီရန်အပေါ် တိုက်ရိုက်/ သွယ်ဝိုက် ဆန့်ကျင်လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့်လည်း အီရန်

နှင့် အစ္စရေးတို့အကြား ဆက်ဆံရေးမှာ စဉ်ဆက်မပြတ် တင်းမာနေခဲ့သည်။ မဟာဗျူဟာ အနေအထားအရ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးနှင့်နိုင်ငံရေး ပိတ်ဆို့မှုများကို ပြင်းထန်စွာ ခံစားခဲ့ရသော အီရန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ရုရှားနှင့်တရုတ်နိုင်ငံ တို့သည် ပိုမိုနီးကပ်စွာ ဆက်ဆံလာခဲ့ပြီး စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများ ပိုမိုပြုလုပ်ခဲ့ရာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် အီရန်နှင့် အနောက်အုပ်စု တို့အကြား မဟာဗျူဟာ အင်အားပြိုင်ဆိုင်မှု ပိုမို ပြင်းထန်လာစေခဲ့သည်။

အစ္စရေးနှင့် အီရန်တို့အကြား ဆက်ဆံရေးတင်းမာမှုသည် နှစ်နိုင်ငံ စစ်ရေး ထိပ်တိုက် ရင်ဆိုင်မှုအဖြစ် မရောက်ရှိခဲ့သေးမီကပင် ကြားခံအင်အားစုများ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခြင်း နှင့် လျှို့ဝှက်စစ်ဆင်မှု အဖျက်အမှောင့်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည့် အခြားနည်း လမ်းများဖြင့် အပြန်အလှန်တိုက်ခိုက်နေခဲ့ကြသည်။ အစ္စရေးနိုင်ငံက အီရန်၏ နျူကလီးယား အစီအစဉ်များ မအောင်မြင်စေရေးအတွက် နျူကလီးယားသိပ္ပံပညာရှင်များကို ပစ်မှတ် ထား၍ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နျူကလီးယား ဓာတ်ခွဲခန်းများ၏ ထိန်းချုပ်ကွန်ပျူတာများ အတွင်းသို့ ကွန်ပျူတာဗိုင်းရစ်များထည့်သွင်းဖျက်ဆီးခြင်း စသည့်နည်းလမ်းမျိုးစုံကို အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အီရန်ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး အကွဲအပြဲများနှင့် စီးပွားရေး အခက်အခဲများကို နိုင်ငံရေးလက်နက်အဖြစ်အသုံးပြုကာ လူထုဆူပူအုံကြွမှုများဖြင့် အရောင် တော်လှန်ရေး ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် နောက်ကွယ်မှထောက်ပံ့အားပေးခြင်း၊ လူနည်းစု လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး ခွဲထွက်ဆူပူမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဖန်တီးခြင်းများကို အမေရိကန်ထောက်လှမ်းရေး နှင့် အစ္စရေးထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အီရန်နိုင်ငံ မှ အရေးပါသော ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးခေါင်းဆောင်များကို လုပ်ကြံမှုများလည်း မကြာခဏပေါ်ပေါက်ခဲ့ရာ အီရန်ဘက်မှ အစ္စရေးနှင့်အမေရိကန်တို့၏ လက်ချက်ဟု စွပ်စွဲ လေ့ရှိသည်။

အီရန်ဘက်ကလည်း အစ္စရေးဆန့်ကျင်သည့် အင်အားစုများကို နောက်ကွယ်မှ အားပေး ထောက်ပံ့ခြင်း၊ လေ့ကျင့်ပေးခြင်းနှင့် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ညွှန်ကြားခြင်းများဖြင့် အစ္စရေးကို ကိုယ်စားစစ်ပွဲ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ အစ္စရေးနိုင်ငံသည် သဘာဝအားဖြင့် အစဉ်အလာ ရန်ဘက်ဖြစ်သည့် အာရပ်မွတ်ဆလင်နိုင်ငံများအကြားတွင် တည်ရှိနေရာ အီရန်က ထိုနိုင်ငံ များရှိ မွတ်ဆလင်ဘာသာရေး အစွန်းရောက်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို နောက်ကွယ်မှ အားပေးထောက်ပံ့ ကြိုးကိုင်နေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အီရန်ကနောက်ကွယ်မှ ပါဝင်ပတ်သက် လျက်ရှိသော အဖွဲ့များတွင် ပါလက်စတိုင်း ဂါဇာဒေသအခြေစိုက် ဟားမားစ်အဖွဲ့၊ ယီမင် နိုင်ငံမှ ဟူသီလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၊ လက်ဘနွန်နိုင်ငံမှ ဟစ်ဇ်ဘိုလာအဖွဲ့၊ အီရတ်နိုင်ငံမှ ရှီယာဒ်ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များပါဝင်ပြီး ဆီးရီးယားနိုင်ငံတွင် ရှီယာဒ်ဘာသာဝင် သမ္မတ အာဆတ်၏ အစိုးရဘက်မှ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ပေးလျက်ရှိသည်။ ထိုသို့ အီရန်နိုင်ငံပြင်ပတွင် အီရန်က နောက်ကွယ်မှ ထောက်ပံ့အားပေးလျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများကို ကြိုးကိုင်နေ သည့် အီရန်ဘက်မှ တာဝန်ခံအဖွဲ့အစည်းမှာ Quds အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ Quds အဖွဲ့သည် အီရန် အစ္စလာမစ်အစောင့်တပ်ဖွဲ့၏ လက်ရုံးတပ်ဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပြည်ပထောက်လှမ်းရေး နှင့် လျှို့ဝှက်စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများကို တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်သော တပ်ဖွဲ့ဖြစ်သည်။ Quds

တပ်ဖွဲ့၏ တပ်မှူးသည် အီရန်၏ ထိပ်ဆုံးခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည့် အယာတိုလာခါမေနီကို တိုက်ရိုက်သတင်းပို့ရပြီး အီရန်နိုင်ငံတွင် အလွန်ဩဇာကြီးမားသူဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် အစ္စရေးနှင့်အမေရိကန်တို့က Quds အဖွဲ့၏ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်များကို မျက်ခြည်မပြတ် ထောက်လှမ်းခဲ့ပြီး အခွင့်အရေးရသည်နှင့် သုတ်သင်ရှင်းလင်းလေ့ရှိသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် Quds တပ်မှူးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ကာဆမ်ဆိုလာမိုနီ (Qasem Soleimani) ကို အီရတ်နိုင်ငံ ဘဂ္ဂဒက်လေဆိပ်တွင် အမေရိကန်တို့က တိုက်ခိုက်ရေးဒရုန်းဖြင့် လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ဂါဇာအရေးအခင်းနောက်ပိုင်း အရှိန်မြင့်လာသော အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခ

၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် အစ္စရေးနိုင်ငံတောင်ပိုင်းမှ ဂျူးမြို့ရွာများအား ဂါဇာဒေသမှ အီရန်အားပေးထောက်ခံသည့် ပါလက်စတိုင်း ဟားမားစ်အကြမ်းဖက်အဖွဲ့များက ရုတ်တရက် ဝင်ရောက်စီးနင်း တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး အစ္စရေးလူမျိုး ၂,၀၀၀ ခန့် သေဆုံးကာ ၂၀၀ ကျော် ဖမ်းဆီးပြန်ပေးဆွဲခံရသည့်နောက်ပိုင်း အစ္စရေးတို့က ဟားမားစ် နောက်ကွယ်မှ ကြိုးကိုင်နေသည့် အီရန်နိုင်ငံအပေါ် လက်တုံ့ပြန်ရန် ပိုမိုအားထည့် လှုပ်ရှားလာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဆီးရီးယားနိုင်ငံတွင်အခြေပြု၍ လက်ဘနွန်နှင့် ဆီးရီးယားရှိ အီရန်အစ္စလာမစ်တော်လှန်ရေးအစောင့်တပ်များကိုကွပ်ကဲကာ အစ္စရေးဆန့်ကျင်ရေး အဖျက်အမှောင့်လုပ်ငန်းများကို ကြိုးကိုင်နေသည့် Quds တပ်ဖွဲ့မှ တပ်မှူးများကို ပစ်မှတ်ထားလာခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ နောက်ပိုင်း ဆီးရီးယားနိုင်ငံတွင် အစ္စရေးတို့က လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခဲ့သော Quds တပ်မှူးပေါင်း ၁၈ ဦးခန့် ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ထင်ရှားသော လုပ်ကြံမှုများမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် Quds တပ်ဖွဲ့ အကြီးတန်းအကြံပေးအရာရှိ ရာဇီမူဆာဗီ၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထောက်လှမ်းရေးတပ်ဖွဲ့မှူး ယူဆွတ် အိုမီဇာဒဲ အပါအဝင် တပ်မှူးငါးဦးတို့ကို ဆီးရီးယားနိုင်ငံမြို့တော် ဒမတ်စကတ် အနီးတစ်ဝိုက်တွင် အစ္စရေးတို့က လေကြောင်းမှပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အီရန်တို့အတွက် အထိအနာဆုံး ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုမှာ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့တွင် လက်ဘနွန်နှင့် ဆီးရီးယားဆိုင်ရာ Quds တပ်ဖွဲ့တာဝန်ခံ မိုဟာမက်ရီဇာ ဇာဟီဒီနှင့် လက်ထောက်တစ်ဦးတို့ ဆီးရီးယား၌ အစ္စရေးတို့၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် သေဆုံးသွားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ပို၍ဆိုးသည်မှာ ဆီးရီးယားမြို့တော် ဒမတ်စကတ်ရှိ အီရန်သံရုံးဝင်းအတွင်း၌ တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းဖြစ်ရာ အီရန်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို တိုက်ရိုက်ထိပါးတိုက်ခိုက်သည့်သဘော ဖြစ်သွားခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် အီရန်အနေဖြင့်လည်း ပြင်းထန်စွာလက်တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်မည်ဟု ကြုံးဝါးခဲ့ပြီး ဧပြီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် အစ္စရေးနိုင်ငံအား လေကြောင်းမှ ဒရုန်းများ၊ ဒုံးများကို အသုံးပြု၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ အီရန်၏ တိုက်ခိုက်မှုတွင် ဒရုန်း ၁၇၀ ခန့်၊ ခရုစ်ဒုံးပျံ ၃၀ ကျော်နှင့် တာဝေးပစ်ဒုံးပျံ ၁၂၀ ခန့် ပါဝင်သည်ဟုဆိုသည်။ အီရန်တို့က အစ္စရေးကို ထိုသို့ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မည့်သတင်းကို အမေရိကန်စစ်ခန်းများချထားသည့်ဒေသတွင်း အာရပ်နိုင်ငံ

များသို့ ၇၂ နာရီကြိုတင်သတိပေးထားခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ အီရန်၏ ဒုံးအများစုမှာ အစွရေးနှင့် အနောက်အုပ်စုတို့၏ လေကြောင်းကာကွယ်ရေးစနစ်နှင့် တိုက်လေယာဉ်များ၏ ပစ်ချမှုကြောင့် လမ်းခုလတ်တွင်ပင် ပျက်ကျခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုသည်။ အစွရေးတို့၏အဆိုအရ အီရန်၏ ဒရုန်းနှင့်ဒုံး ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အစွရေးက နောက်ထပ် လက်တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်မှုမရှိလျှင် ဤတိုက်ခိုက်မှုနှင့်ပင် အီရန်ဘက်က အဆုံးသတ်ဖြစ်မည်ဟု ကြေညာခဲ့ခြင်းမှာ မှတ်သားဖွယ်ဖြစ်သည်။

အစွရေးဘက်ကလည်း အီရန်၏တိုက်ခိုက်မှုမှာ ယင်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ပိုင်နက်နယ်မြေကို တိုက်ရိုက်ကျူးကျော်ထိပါးမှုဖြစ်သည့်အတွက် မဖြစ်မနေလက်တုံ့ပြန်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ထိုသို့လက်တုံ့ပြန်ရာ၌ ဝန်ကြီးချုပ်နေတန်ရာဟု ကြုံးဝါးခဲ့သကဲ့သို့ ပြင်းထန်မှုမရှိဘဲ စတိသဘောမျှသာလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ အစွရေးအနေဖြင့် အီရန်ရှိ မည်သည့်ပစ်မှတ်အား မည်သို့သောအတိုင်းအတာအထိ လက်တုံ့ပြန်သွားမည်ကို စစ်ကာလအစိုးရအဖွဲ့အတွင်း အကြိတ်အနယ် ငြင်းခုံဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီးနောက် ဧပြီလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် အီရန်နယ်မြေအတွင်းသို့ အစွရေးက လေယာဉ်တင်ပို့ထိန်းဒုံးဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ ပစ်ခတ်ခံရသည့်ပစ်မှတ်မှာ အီရန်၏ နျူကလီးယားအဆောက်အဦများတည်ရှိရာ အစ္စဖာဟန်ဒေသဖြစ်ပြီး နန်တက်ဇ် နျူကလီးယားစက်ရုံ၏ လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်မှ ရေဒါစခန်းကို အမေရိကန်တိုက်လေယာဉ်တစ်စီးက အီရတ်လေကြောင်းပိုင်နက်အတွင်းမှ ပဲ့ထိန်းဒုံးသုံးစင်းဖြင့် ပစ်ခတ်ဖျက်ဆီးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ထိုသို့ ပစ်ခတ်သည့်နေ့မှာ အီရန်နိုင်ငံဦးညောင် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင် အယာတိုလာခိုမေနီ၏ (၈၅) နှစ်မြောက်မွေးနေ့ဖြစ်ပြီး ရွေးချယ်ခဲ့သည့် ပစ်မှတ်မှာလည်း အီရန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးအရ အချက်အချာဖြစ်သော နန်တက်ဇ် နျူကလီးယားစက်ရုံဖြစ်ရာ ကန့်သတ်ထားသည့် အသေးစားတိုက်ခိုက်မှု ဖြစ်သော်ငြားလည်း ထူးခြားသောဝိသေသလက္ခဏာဆောင်သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ အီရန်နိုင်ငံက အစွရေးကို ဒုံးနှင့်ဒရုန်းရာချီ၍ ပစ်ခတ်ခဲ့ခြင်းကို အစွရေးဘက်မှ အောင်မြင်စွာ ခုခံကာကွယ်နိုင်ခဲ့ပြီး အစွရေးတို့၏ အီရန်အပေါ် အသေးစားတိုက်ခိုက်မှုကို မူ အီရန်က ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းမရှိကြောင်း ပေါ်လွင်ခဲ့ခြင်းက အကယ်၍ အစွရေးဘက်မှ ယခုထက်ပို၍ အင်အားသုံးတိုက်ခိုက်လာပါက အီရန်ဘက်ကို အထိနာအောင် တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းရှိကြောင်း ပြသသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားစေခဲ့သည်။

သုံးသပ်ချက်

၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလအတွင်း အီရန်နှင့် အစွရေးတို့အကြား အပြန်အလှန် ဒုံးကျည်ဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများသည် ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများကို အသုံးပြု၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံအကြား အင်အားသုံး၍ တိုက်ရိုက်ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်မှု (use of force short of war) ဖြစ်သည့်အတွက် နိုင်ငံချင်းဖြစ်ပွားသော စစ်ပွဲတစ်ခုအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်ပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် ဒေသတွင်းစစ်ပွဲအသွင်သို့ ကျယ်ပြန့်သွားနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသော်လည်း နှစ်ဖက်စလုံးက ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းဖြင့် ချိန်ဆတုံ့ပြန်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ထိုသို့ နှစ်ဖက်စလုံးက အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ တုံ့ပြန်ခဲ့ကြခြင်းမှာ အောက်ပါ အကြောင်း အချက်များကြောင့်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်-

- (က) နှစ်နိုင်ငံ အကြွင်းမဲ့စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲရန် နှစ်ဖက်စလုံးမှ လိုလားမှုမရှိခြင်း၊
- (ခ) ယင်းနှစ်နိုင်ငံအား နောက်ကွယ်မှ ထောက်ခံအားပေးနေသည့် အင်အားကြီး နိုင်ငံများကလည်း အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် စစ်မီးကျယ်ပြန့်လာမည့်အရေးကို လိုလားမှု မရှိခြင်း။

နှစ်နိုင်ငံစစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် နှစ်ဖက်စလုံးမှ လိုလားမှုမရှိခြင်း

အီရန်နှင့် အစ္စရေးတို့အကြား စကားလုံးများဖြင့် စစ်ဖြစ်နေကြသော်လည်း လက်တွေ့၌ နှစ်နိုင်ငံစစ်ပွဲအဆင့်အထိဆင်နွှဲရန် နှစ်ဖက်စလုံးမှ လိုလားမှုမရှိကြကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။ ထိုသို့လိုလားမှုမရှိခြင်းမှာ အောက်ပါအကြောင်းအချက်များကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်-

(က) **မြေပြင်အခြေအနေကန့်သတ်ချက်။** အီရန်နှင့် အစ္စရေးတို့သည် နယ်မြေ ချင်း ထိစပ်မှုမရှိဘဲ မျဉ်းပြောင့်အတိုင်း အကွာအဝေးမိုင် ၁,၀၀၀ ကျော်ရှိကာ မြေပြင်မှ သွားရောက်ပါက ဂျော်ဒန်နှင့် အီရတ်နိုင်ငံတို့ကို ဖြတ်ကျော်၍ မိုင် ၁,၄၀၀ ကျော် ခရီးကွာဝေး မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ဖက်စလုံးမှ မြေပြင်တပ်ဖွဲ့များ သွားရောက်ချီတက် တိုက်ခိုက် ရန် အခက်အခဲရှိပါသည်။ ထို့အတူ ရေလမ်းကြောင်းမှ သွားရောက်ရန်မှာလည်း အစ္စရေးက မြေထဲပင်လယ်ကမ်းခြေတွင်တည်ရှိ၍ အီရန်က ပါရှန်ပင်လယ်ကွေ့တွင် တည်ရှိရာ စူးအက် တူးမြောင်းကို ဖြတ်ကျော်ကာ ပင်လယ်နီ၊ ဧဒင်ပင်လယ်ကွေ့၊ အာရေဗျပင်လယ်မှ ပါရှန် ပင်လယ်ကွေ့အထိ သွားရောက်ရမည်ဖြစ်သဖြင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရန် ခက်ခဲမည်ဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် လေကြောင်းမှတိုက်ခိုက်မှုသာ အဖြစ်နိုင်ဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်ပြီး ယင်းမှာ လည်း မိုင် ၁,၀၀၀ ကျော် ပျံသန်းရမည်ဖြစ်၍ တစ်ဖက်မှ ကြိုတင်သတင်း ရရှိနိုင်မှုကြောင့် အလစ်အပိုက်ရယူနိုင်ရန် ခက်ခဲမည်ဖြစ်သည်။

(ခ) **အင်အားနှိုင်းယှဉ်ချက်။** အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပါသည်-

- (၁) **လူဦးရေ။** အစ္စရေးသည် လူဦးရေ ၉ ဒသမ စသန်းရှိပြီး၊ အီရန်မှာ လူဦးရေ ၈၈ ဒသမ ၅ သန်းရှိသည်။ စစ်အင်အားအရ အစ္စရေးတွင် အမြဲတမ်း စစ်သည် ၁၆၉,၅၀၀ နှင့် အရန်တပ်ဖွဲ့ဝင် ၄၆၅,၀၀၀ ရှိသည်။ အီရန်တွင် အမြဲတမ်းတပ်မတော်အင်အား ၆၁၀,၀၀၀ ခန့် ရှိပြီး အရန်တပ်ဖွဲ့ဝင် ၃၅၀,၀၀၀ ကျော်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် လူအင်အားအရ အီရန်ဘက်က သာလွန်မှုရှိသော်လည်း နည်းပညာအရ အစ္စရေးကသာလွန်မှုရှိကာ အထူး သဖြင့် လေတပ်အင်အား၌ အကြီးအကျယ်သာလွန်မှုရှိခြင်း၊ မြေပြင်စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲရန် အခြေအနေမပေးခြင်းတို့ကြောင့် စစ်သည်အင်အားများပြား သည့်တိုင်အောင် စစ်ရေးအကဲသာမှုရှိသည်ဟု မဆိုနိုင်ကြောင်း တွေ့ရ သည်။
- (၂) **စီးပွားရေး။** အစ္စရေး၏ Norminal GDP မှာ ဒေါ်လာ ၅၆၀ ဘီလီယံခန့်ရှိ ပြီး PPP GDP မှာ ၅၃၀ ဘီလီယံရှိသည်။ အီရန်၏ Norminal GDP မှာ

၄၃၃ ဘီလီယံခန့်ရှိပြီး PPP GDP မှာ ၁၆၁၅ ဘီလီယံရှိသဖြင့် များစွာ မကွာခြားလှကြောင်းသုံးသပ်ရသည်။ သို့သော် အီရန်၏စီးပွားရေးမှာ ရေနံ အခြေပြုသယံဇာတအခြေခံဖြစ်၍ ရေရှည်တွင် ခံနိုင်ရည်ပိုမိုရှိနိုင်ပြီး အစွမ်းအားစီးပွားရေးမှာ ဝန်ဆောင်မှု နှင့်နည်းပညာအပေါ်မူတည်သဖြင့် စစ်ပွဲရေရှည်ဖြစ်ပွားပါက မတည်ငြိမ်မှုကြောင့် ပိုမို ထိခိုက်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။

(၃) **စစ်ရေး။** ကမ္ဘာ့စစ်အင်အားအညွှန်းကိန်း (GFI) အရ အီရန်သည် နိုင်ငံပေါင်း ၁၅၄ နိုင်ငံတွင် အဆင့် ၁၄ ရှိပြီး အစွမ်းမှာ အဆင့် ၁၇ တွင်ရှိနေသည်ဟုဆိုသည်။ လေတပ်အင်အားတွင် အစွမ်းသည် အမေရိကန်လုပ်နောက်ဆုံးပေါ် F 35 တိုက်လေယာဉ်အစီး ၃၀ အပါအဝင် တိုက်လေယာဉ် ၃၀၀ ကျော်ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး အီရန်မှာ ခေတ်နောက်ကျနေပြီဖြစ်သော SU 22 တိုက်လေယာဉ် ၂၅ စီး မျှသာရှိသဖြင့် အစွမ်းက များစွာသာလွန်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အီရန်က သမားရိုးကျ လေတပ်ထက် ခုံးတပ်ဖွဲ့ကို ပိုမိုအားထားပြီး တာနီး၊ တာဝေးပစ်ခံ့ပျံ အစင်း ၃၀၀၀ ခန့်ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ ထို့အပြင် မောင်းသူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေးလေယာဉ်ပုံစံ ၃၀ ကျော်ကိုလည်း တီထွင်ထုတ်လုပ်လျက်ရှိပြီး အရေအတွက်သိန်းနှင့်ချီ၍ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ စစ်ရေး ဘောဂဗေဒအမြင်နှင့် တွက်ချက်ကြည့်မည်ဆိုပါက အီရန်က အစွမ်းသို့ ပစ်လွှတ်တိုက်ခိုက်

“ အစွမ်းတွင်
လေယာဉ်၊
ရေငုပ်သင်္ဘောနှင့်
ဂျယ်ရီချို
တိုက်ချင်းပစ်ခံ့ပျံတို့မှ
ပစ်လွှတ်နိုင်သော
ဗျူကလီးယား
လက်နက်ထိပ်ဖူး
၉၀ မှ ၄၀၀ ခန့်အထိ
ရှိနေသည်ဟု
မှန်းဆကြပါသည်။ ”

သော ဒရုန်းနှင့်ဒုံးအစင်း ၃၀၀ အတွက် ကုန်ကျစရိတ်မှာ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၆၂ သန်းခန့်သာ ကုန်ကျခဲ့သော်လည်း ယင်းဒရုန်းနှင့် ဒုံးများကို ခုခံကာကွယ်ပစ်ချခဲ့ရသည့် ဒုံးခွင်းဒုံးများ၏တန်ဖိုးမှာ ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၁ ဘီလီယံခန့်ရှိမည်ဟုတွက်ချက်ရရှိသည့်အတွက် အီရန်က အလားတူ ဒရုန်းအများအပြားကိုအသုံးပြု၍ ရေရှည်ဆက်လက်တိုက်ခိုက်မည်ဆိုပါက ကုန်ကျစရိတ်ကြောင့် အစွရေးဘက်မှ ကြာရှည်ခံသွားနိုင်ဖွယ်မရှိကြောင်း တွက်ဆရသည်။

- (၄) **မဟာဗျူဟာ လက်နက်များ။** အစွရေးတွင် လေယာဉ်၊ ရေငုပ်သင်္ဘောနှင့် ဂျယ်ရီချို တိုက်ချင်းပစ်ဒုံးပျံတို့မှ ပစ်လွှတ်နိုင်သော နျူကလီးယားလက်နက်ထိပ်ဖူး ၉၀ မှ ၄၀၀ ခန့်အထိ ရှိနေသည်ဟု မှန်းဆကြပါသည်။ အီရန်နိုင်ငံအနေဖြင့် နျူကလီးယားလက်နက်သုံးမျိုးခန့် အချိန်တိုအတွင်း ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် သန့်စင်ယူရေနီယံနှင့် လက်နက်နည်းပညာကို ပိုင်ဆိုင်ထားပြီးဖြစ်ကြောင်းလည်း ခန့်မှန်းကြသည်။ ထို့အပြင် အီရန်အနေဖြင့် နျူကလီးယားလက်နက်သယ်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှိသော တိုက်ချင်းပစ်ဒုံးပျံစနစ်နှင့် အသံလွန်ဒုံးပျံစနစ်များကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်ထားပြီးဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ အီရန်၏ နျူကလီးယားလက်နက်ပိုင်ဆိုင်မှုမှာ အရေအတွက်နည်းပါးနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံအရွယ်အစားအလွန်သေးငယ်သည့် အစွရေးအတွက် ကြီးမားသည့်ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်နယ်ကျယ်ပြန့်၍ နျူကလီးယား စစ်ပွဲအဆင့်အထိရောက်ရှိလာပါက နှစ်ဖက်အလုံးစုံပျက်သုဉ်းမည့်အန္တရာယ်ရှိနေသည့်အတွက် စစ်ရှိန်မြင့်တက်လာမည့်အရေးကို နှစ်ဖက်စလုံးကလိုလားမှု မရှိကြကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။

အကြွင်းမဲ့စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် နှစ်နိုင်ငံစလုံးက လိုလားမှုမရှိခြင်း

နိုင်ငံရေးအရ လေ့လာပါက အစွရေးအနေဖြင့် လက်ရှိတွင် ဂါဇာဒေသ၌ အင်အားအလုံးအရင်း အသုံးပြုရသည့် စစ်ဆင်ရေး ဆင်နွှဲနေရပြီး ယင်းစစ်ဆင်ရေးအပေါ် နိုင်ငံတကာမှ ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများလည်း ခံနေရသည့်အခြေအနေရှိသည်။ ဓားစာခံများ ပြန်မလွတ်လာသေးသည့်အတွက် နေတန်ရာဟု၏ အစွရေးအစိုးရအပေါ် အစွရေးပြည်သူများ၏ မကျေနပ်မှုများလည်း မြင့်တက်လျက်ရှိသည်။ ဤအနေအထားတွင် အီရန်ကို စစ်ဆင်တိုက်ခိုက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အစွရေးပြည်သူများက နောက်ထပ်စစ်ဒဏ်ခံရဦးမည်ကို စိုးရိမ်နေကြပြီး စစ်ဆင်နွှဲရန် ထောက်ခံမှုနည်းပါးလျက်ရှိသည်။ အစွရေးအနေဖြင့်လည်း ပြည်တွင်း (ဂါဇာ) နှင့် ပြည်ပ (အီရန်) စစ်မျက်နှာနှစ်ခု တစ်ပြိုင်နက်မဖွင့်နိုင်သကဲ့သို့ လက်ဘနွန်ဘက်မှ ဟစ်ဇ်ဘိုလာတိုက်ခိုက်မှုနှင့် ယီမင်မှ ဟူသီလက်နက်ကိုင်တို့၏ တိုက်ခိုက်မှုများကိုပါ တစ်ပြိုင်နက်ရင်ဆိုင်ရမည့်အရေးကြောင့် ရေရှည်တွင်အကျိုးမရှိသော အကြွင်းမဲ့စစ်ပွဲကို ဆင်နွှဲရန် ဆန္ဒမရှိခြင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။ အီရန်အနေဖြင့်လည်း Quds ခေါင်းဆောင်များကို အစွရေးတို့က အထိနာအောင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းနှင့် အီရန်သံရုံး ပရိဂုဏ်

နယ်မြေကိုပါ တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အချုပ်အခြာအာဏာကို ထိပါးလာသည့်အတွက် လက်တုံ့ပြန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့ လက်တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်မည့်သတင်းကို အသိပေးခဲ့ခြင်းက ယင်းတို့အနေဖြင့်လည်း အစွရေးနှင့် အကြွင်းမဲ့စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် ဆန္ဒမရှိကြောင်း ပေါ်လွင် လျက်ရှိသည်။ အီရန်က အစွရေးကို အကြွင်းမဲ့စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် ဆန္ဒမရှိခြင်းမှာ အစွရေး၏ သာလွန်ကျွမ်းကျင်မှုလေးလက်နက် စွမ်းပကားကြောင့် သမားရိုးကျစစ်ပွဲမှ ကျွမ်းကျင်စွာ စစ်ပွဲ အဆင့်အထိရောက်ရှိလာပါက အီရန်ဘက်မှ ပို၍အထိနာနိုင်သောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင် သည်။ မည်သို့ဆိုစေ ကျွမ်းကျင်စွာစစ်ပွဲအဆင့်တွင် နှစ်ဖက်စလုံး သေချာပေါက်ပျက်စီး ကြမည့် (Mutually Assured Destruction) အနေအထားကို ရင်ဆိုင်ကြရမည့်အတွက် အစွရေးနှင့်အီရန် နှစ်ဖက်စလုံးက အကြွင်းမဲ့စစ်ပွဲအသွင်သို့ စစ်ရိုက်ခြင်းမရှိသွားမည့်အရေးကို ရှောင်ရှားကြရန် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။

အင်အားကြီးနိုင်ငံများက အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် စစ်မီးကျယ်ပြန့်လာမည့် အရေးကို လိုလား မှု မရှိခြင်း

အစွရေးကိုနောက်ကွယ်မှ အဓိကအားပေး ထောက်ပံ့နေသည့် အမေရိကန်နိုင်ငံမှ ဘိုင်ဒန်အစိုးရအနေဖြင့် ဥရောပ၌ ယူကရိန်း-ရုရှားစစ်ပွဲတွင် ကိုယ်စား စစ်ပွဲတစ်ခုဆင်နွှဲ နေရပြီး ယင်းတို့ထောက်ခံသည့် ယူကရိန်းဘက်မှ အရေးနိမ့်လျက်ရှိရာ အရှေ့အလယ်ပိုင်း တွင် နောက်ထပ် စစ်နွံနစ်သွားနိုင်သည့် အရေးအခင်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာမည်ကို မလိုလား ခြင်း၊ ယခုနှစ်သည် အကြိတ်အနယ်ယှဉ်ပြိုင်ရမည့် အမေရိကန်သမ္မတ ရွေးကောက်ပွဲနှစ် ဖြစ်ရာ ဘိုင်ဒန်၏ ဒီမိုကရက်ပါတီ အမာခံမဲဆန္ဒရှင်များဖြစ်သော အာရပ်နွယ်ဖွားနှင့် မွတ်ဆလင်ဘာသာဝင်များ၏ မဲဆုံးရှုံးမှုကိုမခံနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် အီရန်နှင့် အစွရေးတို့ စစ် ဖြစ်သည့်အရေးကို အသည်းအသန် စိုးရိမ်ပူပန် တားဆီးနေခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရ သည်။ အလားတူပင် ရုရှားနိုင်ငံကလည်း ယူကရိန်းနှင့်စစ်ဖြစ်နေရသည့်အတွက် အီရန်ကို စစ်ရေးပံ့ပိုးထောက်ပံ့ရန် အခက်အခဲရှိပြီး ယင်းကိုယ်တိုင်ပင် အီရန်ထံမှ ဒရုန်းများ ဝယ်ယူ သုံးစွဲနေခြင်းဖြစ်ရာ လက်ရှိအခြေအနေတွင် အီရန်နှင့်အစွရေး စစ်မဖြစ်ခြင်းက ယင်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ကိုက်ညီမည်ဖြစ်သည်။ ရုရှားအတွက် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် စစ်မက် ဖြစ်ပွားနေခြင်းထက် ချမ်းသာသော အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများက ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့ ဦးဆောင်သည့် BRICS အဖွဲ့တွင်းသို့ ပိုမိုပါဝင်လာခြင်းက အနောက်အုပ်စုကို နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးစစ်မျက်နှာတွင် ပိုမိုထိရောက်စွာ ထိုးနှက်နိုင်မည်ဖြစ်သည့်အတွက် လက်ရှိ အနေအထားတွင် ဒေသတွင်း၌ အတန်အသင့်တည်ငြိမ်မှုကို ပိုမိုလိုလားသည့် သဘောရှိ သည်ဟု မှန်းဆရသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း အီရန်ထံမှ တစ်ရက်လျှင် ရေနံစိမ်း စည် ၁ ဒသမ ၁၄ သန်း တင်သွင်းနေရသည်ဖြစ်ရာ အစွရေး-အီရန် စစ်ပွဲကြောင့် အီရန်ထံမှ ရေနံစိမ်းတင်ပို့မှု ရပ်ဆိုင်းသွားလျှင်ဖြစ်စေ၊ ကမ္ဘာ့ရေနံဈေး ထိုးတက်သွားလျှင်ဖြစ်စေ တရုတ်၏ စွမ်းအင်လိုခြံရေးကို ထိခိုက်သွားနိုင်သည့်အတွက် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် စစ်မီးပိုမို ကျယ်ပြန့်လာမည့်အရေးကို မလိုလားခြင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။ ကမ္ဘာ့မဟာဗျူဟာအခင်းအကျင်းအရ နှစ်နိုင်ငံချင်းဖြစ်ပွားသည့် စစ်ပွဲတိုင်းလိုလိုတွင်

နောက်ကွယ်မှ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ပယောဂနှင့် ပါဝင်အားပေးထောက်ခံမှုက များစွာ အရေးပါလေရာ ယခုကဲ့သို့ အင်အားကြီးနိုင်ငံတို့ကိုယ်တိုင်က မလိုလားသောစစ်ပွဲမျိုးမှာ အကြွင်းမဲ့စစ်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားရန် အလားအလာနည်းပါးပြီး ကန့်သတ်အဆင့်ဖြင့် သာရှိနေနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။

ရှေ့အလားအလာ သုံးသပ်ချက်

လက်ရှိအခြေအနေအရ အီရန်နှင့် အစ္စရေးနှစ်နိုင်ငံစလုံးက စစ်မီးပိုမို ကျယ်ပြန့်သွားမည်ကို မလိုလားသည့်အတွက် နှစ်နိုင်ငံ စစ်အင်အားသုံး ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင် တိုက်ခိုက်မှုကို စစ်ပွဲကြီးတစ်ရပ်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိမသွားစေရန် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် အီရန်၏ ဩဇာခံကိုယ်စားလှယ် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက အစ္စရေးအပေါ် ထိုးနှက်တိုက်ခိုက်မှုများမှာ သိသိသာသာ လျော့ကျသွားဖွယ်မရှိပါ။ အစ္စရေးအနေဖြင့်လည်း ဂါဇာအရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ဟားမားစ်အဖွဲ့အစည်းကို အပြီးသတ်ချေမှုန်းရန် စိတ်ပိုင်းဖြတ်ထားသည့်အတိုင်း မဖြစ်မနေ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရဖွယ်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် စစ်ရေးအရ ပြင်းပြင်းထန်ထန်ကိုင်တွယ်၍မရစေရန် တစ်ဖက်မှ အစ္စရေးဆန့်ကျင်ရေးအင်အားစုများက တရားဥပဒေနည်းလမ်း၊ လူသားချင်းစာနာမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ပေးရေးနည်းလမ်း၊ မီဒီယာနည်းလမ်း၊ သံတမန်ရေးနည်းလမ်း စသည့် နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ထိန်းချုပ်ဟန့်တားထားသည်။ ထို့ကြောင့် အစ္စရေးတို့အနေဖြင့် ဟားမားစ်အဖွဲ့၏ အမာခံအင်အားစုဖြစ်သည့် ဂါဇာရှိ ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးတစ်သန်းကျော်ကို ယင်းတို့၏ ဆန္ဒအလျောက်ဖြစ်စေ၊ မလွှဲမရှောင်သာသော အခြေအနေအရဖြစ်စေ ဂါဇာကို စွန့်ခွာရွှေ့ပြောင်းစေရေးအတွက် အဆင့်အလိုက် ဖိအားပေးဆောင်ရွက်သွားဖွယ်ရှိကြောင်း မှန်းဆရသည်။ သို့သော် ဤအလားအလာကို ကြိုတင်သိမြင်ထားသည့် အီဂျစ်နိုင်ငံက ဂါဇာတောင်ဘက်ရှိ အီဂျစ်ပိုင်နက်နယ်စပ်တွင် ခြံစည်းရိုးတံတိုင်းများ အလျင်အမြန်ကာရံလျက်ရှိပြီး ဂါဇာတောင်ပိုင်းမှ ပွင့်အန်ထွက်လာမည့် ပါလက်စတိုင်းများ ဆိုင်းနိုင်းကျွန်းဆွယ်အတွင်း ဝင်မလာနိုင်စေရန် ကာကွယ်တားဆီးလျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အီရန်-အစ္စရေး တင်းမာမှုကို ယာယီထိန်းသိမ်းထားနိုင်သော်လည်း နှစ်နိုင်ငံပြဿနာ၏ ပင်မအရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်သည့် ဂါဇာအရေးအခင်းမှာမူ ပြေလည်မည့်အလားအလာမမြင်တွေ့ရသေးဘဲ အကျပ်အတည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။

အီရန်နှင့် အစ္စရေးအကြား တင်းမာမှုမှာမူ ယာယီအားဖြင့် အပြန်အလှန်တိုက်ခိုက်မှုများ ရပ်ဆိုင်းလျက်ရှိသော်လည်း နှစ်ဖက်သဘောထားတင်းမာသူများ၏ ဖိအားပေးမှုနှင့် နိုင်ငံတကာ မဟာဗျူဟာရွှေ့ကွက်အရ အစ္စရေး၏အဓိကမဟာမိတ် အမေရိကန်နိုင်ငံအပေါ် ဆန့်ကျင်ဘက်အင်အားကြီးနိုင်ငံများက အကျဉ်းအကျပ်အတွင်း တွန်းပို့လိုမှုသဘောထားများကြောင့် ပဋိပက္ခလုံးဝပြေငြိမ်းသွားနိုင်မည့် အခြေအနေမရှိသေးကြောင်း တွက်ဆရသည်။ အီရန်အနေဖြင့် ယင်း၏ဩဇာခံအဖွဲ့များကို ဆက်လက်ထောက်ပံ့အားပေးကာ အစ္စရေးအား ဒုက္ခပေးနေဦးမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ အစ္စရေးဘက်ကလည်း အလားတူပင် အီရန်အစိုးရဆန့်ကျင်ရေး အင်အားစုများကို မွေးမြူထောက်ပံ့၍ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်

မှုဖြစ်စေရန် လှုံ့ဆော်ဖန်တီးခြင်း၊ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုနှင့် ဗုံးခွဲတိုက်ခိုက်မှု စသည့်အဖျက် အမှောင့်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အမေရိကန်နှင့် အနောက်အုပ်စုတို့က အီရန်အပေါ် စီးပွားရေးဖိအားပေးခြင်း စသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် ပြည်တွင်းအုံကြွပြိုကွဲမှုများဖြစ်ကာ အီရန်နိုင်ငံ၏အစွမ်းဆန့်ကျင်ရေး ဘာသာရေးအခြေခံဝါဒီအစိုးရပြုတ်ကျစေရန် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် မေလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အီရန်သမ္မတ အီဘရာဟင်ရိုင်းဆီ လေယာဉ်ပျက်ကျသေဆုံးမှုသည်ပင်လျှင် မတော်တဆဖြစ်ပွားမှုလော၊ တမင်လုပ်ကြံမှုလောဟု သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ် ချက်များ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပြီး အစွမ်းက ယင်းတို့၏လက်ချက်မဟုတ်ကြောင်း အလျင်အမြန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ အစွမ်း၏ လက်ချက်မဟုတ်လျှင် မည်သူ့လက်ချက်ဖြစ် မည်ဆိုသည့် မေးခွန်းနှင့် မတော်တဆဖြစ်မှု သို့မဟုတ် လုပ်ကြံမှု ဟုတ်၊ မဟုတ် ဆိုသည့် မေးခွန်းများ၏ အဖြေကိုမူ စောင့်ကြည့်ရုံသာရှိပေသည်။

အထက်ပါ အခြေအနေများအရ မျှော်မှန်းနိုင်သည့် အနာဂတ်ကာလအတွင်း အရှေ့ အလယ်ပိုင်းဒေသ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအလားအလာမှာ မှေးမှိန်နေဆဲဖြစ်သည်။ အကျိုး ဆက်အဖြစ် မဟာဗျူဟာအရအချက်အချာကျသည့် ကမ္ဘာ့ပင်လယ်ရေကြောင်းပို့ဆောင်မှု လမ်းကြောင်းနှင့် စွမ်းအင်လောင်စာထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချမှုတို့အပေါ် ထိခိုက်သက်ရောက် မှုများရှိနိုင်ပြီး ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍများတွင်ပါ အကျိုးဆက်များဖြစ်ပေါ် လာနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် လောင်စာဆီမဖူလုံသောနိုင်ငံများနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု အားနည်း သော နိုင်ငံငယ်များတွင် သက်ရောက်မှုများ ကြီးမားနိုင်ပါကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

ကိုကိုလှိုင်

တရားရုံးချုပ်၊ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊
 အစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးများအဖွဲ့
 အဖွဲ့ဝန်ကြီးများအဖွဲ့

“ အိရန်၏ လစ်ဘရယ်ဝါဒခေါင်းထောင်သည့်
 ရှားဘုရင်လက်ထက် အစွဲအမူးနှင့် မိတ်ဖွဲ့ခဲ့သော်လည်း
 ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် တော်လှန်ရေးဖြစ်ပွားပြီး
 အယာတိုလာခိုမေနေ အာဏာရသည့် အချိန်မှစ၍
 အစွဲအမူးကို ရန်သူသဖွယ် သတ်မှတ်လာသည်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် အစွဲအမူးနှင့်အညီ အနောက်တောင်ဘက် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသမှစပြီး ဟားမားစ် အကြမ်းဖက်များက နယ်နိမိတ်ဖြတ်ကျော်တိုက်ပွဲ ဝင်ခဲ့ပါသည်။ မမျှော်လင့်ဘဲ အငိုက်မိသွားသော အစွဲအမူးစစ်တပ်နှင့် ပြည်သူလူထုများ အနေဖြင့် အသက်သွေးများပေးခဲ့ရသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အစွဲအမူးနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဈေးပေါသော လက်လုပ်ခုံးကျည်များအပါအဝင် ခုံးကျည်များ များပြားစွာကျရောက်လာခဲ့ သည်။ အစွဲအမူးတို့၏တန်ဖိုးကြီး စွမ်းဆောင်ရည်မြင့် ခုံးခွင်းခုံးစနစ်အား ရေလှိုင်းပမာ ခုံးကျည်ပစ်အားဖြင့် ခြိမ်းခြောက်နိုင်ခဲ့သည်။

ထိုသို့သော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှု၊ အကြမ်းဖက်မှုများအခြေပြုရာဒေသမှာ ဂါဇာကမ်း မြောင်ဖြစ်သည်။ ဂါဇာကမ်းမြောင်နှင့် ဂျော်ဒန်မြစ်အနောက်ဘက်ကမ်းဟူ၍ ပါလက်စတိုင်း ဒေသနှစ်ခုရှိရာ ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် PLO ခေါ် ပါလက်စတိုင်းလွတ်မြောက်ရေး အဖွဲ့၏ဩဇာမရှိဘဲ ဟားမားစ်အဖွဲ့မှသာ အာဏာရယူထားနိုင်ခဲ့သည်။ ဂျော်ဒန်မြစ်အနောက် ဘက်ကမ်းရှိ ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့မှာ ယနေ့အထိ အစွဲအမူးနှင့် ပြဿနာကြီးကြီး မားမားမရှိဘဲ အေးဆေးတည်ငြိမ်လျက်ရှိသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အာရပ်နိုင်ငံများရှိရာ အီဂျစ်၊ ဆီးရီးယား၊ လက်ဘနွန်၊ ဂျော်ဒန်တို့မှာ နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသောနိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံများထဲတွင် ဆီးရီးယားနိုင်ငံတစ်ခုသာ ဂိုလန်ကုန်းပြင်မြင့်အား အစွဲအမူးတို့မှ ဆက်လက်တပ်စွဲနေမှုအရ ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ချုပ်ဆိုနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ အစွဲအမူး၏ပတ်ဝန်းကျင် နိုင်ငံများရှိ အီဂျစ်၊ ဂျော်ဒန်၊ လက်ဘနွန်တို့မှာ အနောက်အုပ်စုနှင့် နီးစပ်သောနိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ လက်ဘနွန်တွင် ရှီယာဒ်အစွဲအမူးလက်ထက်သာဝင်အများစုဖြစ်သော ဟစ်ဇ်ဘိုလာ

ပြောက်ကျားအုပ်စုမှာမူ အစွရေးနှင့်လည်းကောင်း၊ အနောက်အုပ်စုနှင့်လည်းကောင်း ရန်ဘက်ဖြစ်ခြင်းမှတစ်ပါး လက်ဘနွန်အစိုးရနှင့်တပ်မတော်မှာ အနောက်အုပ်စုနိုင်ငံများနှင့် နီးစပ်သည်။ အီရတ်အနေအထားမှာမူ ဆက်ဒမ်ဟူစိန်ပြုတ်ကျပြီးနောက် အမေရိကန်ဦးစီးသော အနောက်အုပ်စု၏အကူအညီဖြင့် ရှိယာဒ်အစွလာမ်များ အာဏာရလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးအခြေအနေအရ ရှိယာဒ်များမှာ အမေရိကန်ဆန့်ကျင်သူများ ဖြစ်နေခဲ့ရာ အစွရေးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း မပူ၊ မအေးသော အနေအထားဖြင့်သာ ရှိနေသည်။

သို့ပါ၍ အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် လက်ရှိ၌ အစွရေးအားဆန့်ကျင်နေသော ပတ်ဝန်းကျင်နိုင်ငံများမှာ ဂါဇာအနောက်ဘက်ကမ်း ဟားမားစ်အဖွဲ့၊ လက်ဘနွန်တောင်ပိုင်းမှ ဟစ်ဇ်ဘိုလာတပ်ဖွဲ့များနှင့် ဆီးရီးယားတို့ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံချင်းမနီးကပ်သော်လည်း အဝေးမှဆန့်ကျင်နေသူများမှာ ယီမင်နိုင်ငံမှ ဟူသီသူပုန်အုပ်စုဖြစ်သည်။

အစွရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး တင်းမာသောသဘောထားရှိကာ ထိုနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး စသည်တို့တွင်ဆက်စပ်ပြီး ဘဏ္ဍာရေးအရလည်း ဦးဆောင်နေသူမှာ အီရန်နိုင်ငံဖြစ်သည်။

အီရန်သည် အာရပ်မဟုတ်ပေ။ အစွရေးနှင့်နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသော အာရပ်ကမ္ဘာ၏ ဦးဆောင်နိုင်ငံဖြစ်သည့် အီဂျစ်ကပင်လျှင် အစွရေးတို့နှင့် သံတမန်အဆက်အသွယ်ပြုကာ ပုံမှန်ဆက်ဆံရေးထူထောင်နိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့် အီရန်သည် အစွရေးအပေါ် တင်းမာနေသနည်းဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေးပဟေဠိတစ်ခုဖြစ်လာသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အာဏာရလာသော အီရန်သမ္မတ အာမာဒီနီဂျက်မှ အစွရေးအား ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှ ပျောက်ကွယ်သွားစေရမည်ဟူသောမိန့်ခွန်းသည် အစွရေးနိုင်ငံနှင့်တကွ အမေရိကန်မပါကမ္ဘာကြီးအား ချောက်ချားသွားစေခဲ့သည်။

သို့ပါလျှင် အီရန်နှင့်အစွရေးတို့၏သမိုင်းကြောင်းကို အနည်းငယ်တင်ပြလိုသည်။ အစွရေးတို့၏သမိုင်းအား အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာကျမ်းစာ (ဓမ္မဟောင်း)ခေါ် Old Holy Bible တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ကမ္ဘာဦးကာလအခြေအနေများကို မှန်ကန်တိကျသည်ဟု မပြောနိုင်စေကာမူ အီဂျစ်မှနေပြီး အစွရေးတို့သည် တမန်တော်မိုးဇက်ဦးဆောင်မှုဖြင့် ပင်လယ်နီကိုဖြတ်ကာ အရှေ့ဘက်သို့ ထွက်ခဲ့သည်ဟူသော အကြောင်းတရားများမှာမူ အတန်အသင့်ခိုင်မာသည်ဟု ပြောနိုင်သည်။ ယေရှုခရစ်ကာလတွင်မူ အစွရေးတို့သည် ရောမ၏လက်အောက်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ထိုကာလနောက်ပိုင်းတွင် အစွရေးတို့၏ ပုန်ကန်မှုဖြစ်ပွားပြီးနောက် အစွရေးတို့အား နိုင်ငံမှနှင့်ထုတ်ခဲ့ရာ နိုင်ငံမရှိသောလူမျိုး ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ပါရှန်အင်ပါယာမှာ ရောမထက်စောသော ဂရိယဉ်ကျေးမှုခေတ်နှင့်အပြိုင်ဖြစ်ရာ အစွရေးတို့နှင့် အီရန်ခေါ်ပါရှန်တို့ ရန်သူဖြစ်သည်ဟုလည်း မတွေ့ရှိရချေ။

အီရန်သည်လည်း ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာမြင့်မားသော နိုင်ငံကြီးဖြစ်သည်။ အီရန်ဧကရာဇ်များဖြစ်သော Cyrus၊ Darious နှင့် Zagazi စသည်တို့လက်ထက်တွင် နယ်ချဲ့ခဲ့ရာ ဂရိအထိရောက်ရှိခဲ့သည်။ အကယ်၍ ဂရိတို့ကျဆုံးပြီး အီရန်တို့စစ်နိုင်ခဲ့ပါက ကမ္ဘာကြီး၏

သမိုင်းနှင့်ယဉ်ကျေးမှုသည် တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြောင်းလဲလာစရာရှိပါသည်။ ယနေ့ကမ္ဘာတွင် စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ရေသောက်မြစ်ရှိရာနေရာများကို ဆန်းစစ်သော် သိပ္ပံပညာဖွံ့ဖြိုး လာရသည့် ယုတ္တိဗေဒနှင့် ဒဿနိကတွေးခေါ်မြော်မြင်မှုသည် ဂရိကျွန်းဆွယ်မှလည်းကောင်း ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ (မှတ်ချက်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ ကွန်ဖြူးရှပ်အတွေးအခေါ်အား ယုံကြည်ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတရားတစ်ခုထက် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်တစ်ခု အဖြစ် လက်ခံကြပါသည်။)

အီရန်သည် ကမ္ဘာ့အနောက်ခြမ်းဟုဆိုရမည့် ဥရောပနှင့် အာရှအနောက်ဘက်ခြမ်းကို စိုးမိုးလုဆဲဆဲ အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် အတိတ်က ကြီးကျယ်ခမ်းနားမှုကို ပြန်လည်သတိရနေပြီး လက်တွေ့ပစ္စုပ္ပန်အခြေအနေကို မကျေနပ် သည့် ရန်လိုနေသော နိုင်ငံကြီးတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

အစ္စရေးနှင့်အီရန်နှစ်ဦးသားအနေဖြင့် အတိတ်သမိုင်းက မည်သို့ပင်ကြီးမားစေကာမူ ယခုကာလတွင် ဆက်စပ်မိသကဲ့သို့ အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာပြဿနာ အတိတ်သမိုင်းတွင် ပီရောမီပြဿနာများ မရှိခဲ့ပါ။ ခေတ်သစ်သမိုင်းတွင် နှစ်နိုင်ငံကြား ရွှေလမ်း၊ ငွေလမ်း ဖောက် ခဲ့သည့်ကာလတစ်ခုပင် ရှိခဲ့ပါသည်။

အီရန်မှ အစ္စရေးအပေါ် တစ်ဖက်သတ်မုန်းတီးသည့်ကိစ္စအား အစ္စရေးတပ်မတော်နှင့် မော့ဆက်စ်တွင် အနှစ် ၂၀ ခန့် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဖူးသူ ဗိုလ်မှူးကြီး (အငြိမ်းစား) ဒေါက်တာ အီးရန်လာမင်းက စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဖော်ထုတ်ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုအချက်မှာ အမုန်းနှစ် သွယ်ဆုံမှတ်ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုထားသည်။ ထိုအချက်များမှာ အယူဝါဒ (Ideology)၊ အယူ အဆပြဿနာ (Ideas Matters) နှင့် အမျိုးသားရေးလက္ခဏာ (Identity) စသည်တို့ ပေါင်းစည်းမှုမှ ပေါ်ထွက်လာသည်ဟု ဆိုသည်။ လက်ရှိအီရန်အစိုးရ၏ ရန်လိုသောမူဝါဒ နှင့် အီရန်အမျိုးသားရေးလက္ခဏာကို ပေါင်းစည်းရာမှ ထွက်ပေါ်လာသည်ဟု အဆိုရှိသည်။

အီရန်တို့သည် ၁၅ ရာစုနှင့် ၁၆ ရာစုတွင် ဆွန်နီမွတ်ဆလင်ကမ္ဘာမှ ရှီယာဒ်ဝါဒကို ပါရုန်အမျိုးသားရေးပုံစံဖြင့်ဖော်ထုတ်ရာမှ စတင်ခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ဤသို့သောဝါဒနှင့် အမျိုးသားရေးတို့ပေါင်းစည်းမှုမှာ အီရန်သည် ဂရိယဉ်ကျေးမှုနှင့်အပြိုင် ထွန်းကားကာ အင်အားကြီးနိုင်ငံကြီး ဖြစ်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ အာရပ်နိုင်ငံများကလည်း အာရပ်မဟုတ် သော အီရန်ကို အတိတ်သမိုင်းတွင် စိုးရွံ့မှုများရှိခဲ့သည်။ သို့ပါ၍ အာရပ်ကမ္ဘာမှ ဆွန်နီ မွတ်ဆလင်ဂိုဏ်းအား ဆက်ခံနေချိန်တွင် အီရန်တို့က တမန်တော်မိုဟာမက်ကို ဆက်ခံသူ တစ်ဦးဖြစ်သူ အလီသခင်ကို အဓိကထားကိုးကွယ်သည်။ အာရပ်အများစုကမ္ဘာနှင့်မတူဘဲ သီးခြားထင်ပေါ်မှုကိုရယူလိုခဲ့သည့် အင်္ဂုဏ် (Inferiority Complex) ကို တွေ့နိုင်သည်။ တမန်တော်မိုဟာမက်၏ သမက်တော်အလီ (ဟူစိန်ဟုလည်း လူသိများသည်) သူတော်စင် အုပ်ချုပ်သူ (Caliph)အဖြစ် အချိန်တိုတာဝန်ယူပြီးနောက် အသတ်ခံလိုက်ရသည်။ သူ၏သား တော်များမှာလည်း စစ်ပွဲတွင်ကျဆုံးခဲ့သည်။ အီရန်တို့က အလီအား တမန်တော်ကြီးမိုဟာ မက်နီးနီး လေးစားကိုးကွယ် ကြသည်။ ဆွန်နီနှင့် ရှီယာဒ်တို့၏ အဓိကကွဲလွဲမှုမှာ ဆွန်နီတို့ အနေဖြင့် ဖြစ်ပျက်သမျှသည် ဘုရားသခင်၏ အလိုတော်အရဟုသာ သတ်မှတ်သည်။ ရှီယာဒ်တို့ကမူ အလီသခင်နှင့် သားတော်များ၏ စွန့်လွှတ်ရမှုသည် အမှားဖြစ်စဉ်သာ

ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလောကကြီးကို အမှားမှသည် အမှန်သို့ ဦးတည်တည်ဆောက်ရမည်ဟု ခံယူသည်။ ဤကဲ့သို့အမှားကို အမှန်အဖြစ် ပြုပြင်ရမည့်ဘာသာရေးအယူအဆအား ခေတ်သစ် တော်လှန်ရေးအယူအဆများ၊ အာဏာကိုချုပ်ကိုင်သော အာဏာရှင်နိုင်ငံရေးစနစ်များနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သည်။ ဤသည်မှာ အီရန်နိုင်ငံရေး၏ လားရာဖြစ်သည်။ အီရန်မှ ရှားဘုရင် ကိုဖြုတ်ချခဲ့သော အယာတိုလာခိုမေနီသည် ပြင်သစ်တွင်ခိုလှုံနေစဉ်ကပင် အီရန် ရှိယာဒ် တို့၏ ဝမ်းနည်းဖွယ်ခံစားမှုအင်္ဂါအား ရှိယာဒ်တို့၏ ကမ္ဘာသစ်အဖြစ် ပြုပြင်မည့်အစီအစဉ် နှင့် ပေါင်းစပ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့သော အယူအဆနှစ်ခု၏ပေါင်းစည်းမှု ကပြားပုံစံသည် ကမ္ဘာ့ စာမျက်နှာတွင် ဒုက္ခများဖြင့် သေကျေပျက်စီးစေသော နိုင်ငံရေးစနစ်အသွင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ သည်။ ဤနိုင်ငံရေးပုံစံထဲသို့ အစွဲရေးသည် မည်သို့မည်ပုံ ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သည်ဆိုသည့် မေးခွန်း ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။

တစ်ချိန်က အီရန်နိုင်ငံနှင့် အီရန်၏ရှားဘုရင်သည် အစွဲရေး၏မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အစွဲရေးနှင့်အီရန်တို့၏ရန်သူမှာ အာရပ်ဆိုရှယ်လစ်အမျိုးသားရေးဝါဒဖြစ်သည်။ ထိုခေတ် ကာလတွင် အီဂျစ်မှနာဆာ၊ ဆီးရီးယားမှ ဘာ့(သ်)ပါတီ စသည်တို့ဖြစ်ပြီး အာရပ်တို့၏ ပေါင်းစည်းအားဖြင့် အစွဲရေးကိုအနိုင်ယူနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်နေကြသူများဖြစ်သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် မဟာမိတ်အဖြစ်ဖွဲ့စည်းမှုမှာ ဘာသာရေးမစွက် လောကီရေးသက်သက် ဖြစ်သော အစွဲရေးနှင့်တူကီယံ၊ ဘုရင်စနစ်နိုင်ငံနှစ်ခုဖြစ်သော အီသီယိုးပီးယားနှင့် ရှားဘုရင် အုပ်ချုပ်သော အီရန်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မဟာမိတ်ဖွဲ့စည်းမှု၏ အဓိကရည်မှန်းချက်မှာ အာရပ်တို့၏ ရန်လိုမှုကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ဖြစ်ခဲ့သည်။

၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများစွာ တွေ့ခဲ့ရသည်။ ပထမ ဦးဆုံးမှာ အီဂျစ်နှင့်အစွဲရေးတို့ ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ချုပ်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ဂျော်ဒန်ကပါ အစွဲရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ တဖြည်းဖြည်း နှင့် အစွဲရေးသည် အာရပ်ကမ္ဘာနှင့်ဆက်ဆံရေးကို ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။

ဆွန်နီအများစုဖြစ်သော အာရပ်တို့ကမူ အရာအားလုံးသည် ဘုရားသခင်၏အလိုတော် အတိုင်းသာဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။ အီရန်နှင့် ရှိယာဒ်တို့ကမူ သူတို့သည် သမိုင်းတွင် အနိုင် ကျင့်ခံရသူများဖြစ်သည်။ တစ်နေ့တွင် ပြန်လည်တည်မတ်ရမည်။ အလီသခင်မှ ဆင်းသက် လာသူများသည် ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုးနေရသည်ဖြစ်စေ တစ်နေ့တွင် ကမ္ဘာကြီးကို ဦးဆောင် ရမည်ဟု ခံယူထားသည်။ ထိုအယူအဆကို ခေတ်ပေါ်ဝါဒများ၊ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များနှင့် ပေါင်းလိုက်သောအခါ ယနေ့အီရန်၏ဘာသာရေးခေါင်းဆောင် အယာတိုလာများ၏ နိုင်ငံခြား ရေးမှုဝါဒ ဖြစ်လာသည်။

အီရန်၏ လစ်ဘရယ်ဝါဒခေါင်းထောင်သည့် ရှားဘုရင်လက်ထက် အစွဲရေးနှင့် မိတ်ဖွဲ့ ခဲ့သော်လည်း ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် တော်လှန်ရေးဖြစ်ပွားပြီး အယာတိုလာခိုမေနီ အာဏာရ သည့် အချိန်မှစ၍ အစွဲရေးကို ရန်သူသဖွယ် သတ်မှတ်လာသည်။ ဆွန်နီအာရပ်တို့က အစွဲရေး အား အလံဖြူထောင်ပြချိန်၌ သမိုင်းအစဉ်အလာကြီးမားသော ရှိယာဒ်တို့က သမိုင်းကို ပြင်ဆင်ရမည်ဆိုကာ အနောက်အုပ်စု၏ လက်တံဖြစ်သော အစွဲရေးကိုဆန့်ကျင်လာသည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ် တော်လှန်ရေးမှစပြီး ယနေ့အထိ အယာတိုလာများက တိုင်းပြည်ကိုပဲ့ကိုင်

လျက်ရှိရာအစွဲအပေါ် အမုန်းတရားမှာ ပျောက်ဆုံး
မသွားပေ။ သမိုင်းအရလည်း တူရကီ(တူကီယံ)နှင့်
အီရန်တို့မှာ အလယ်ရှိအာရပ်ကမ္ဘာကိုလွှမ်းမိုးရန်
ကြိုးစားခဲ့သူများဖြစ်သည်။ ခရစ်တော်ပေါ်လာသည်
အထိ အီရန်တို့က လွှမ်းမိုးခဲ့ကြပြီး ပထမကမ္ဘာစစ်
မတိုင်မီကာလတွင်မူ တူရကီ(တူကီယံ)တို့က အော်တို
မန်အင်ပါယာအဖြစ် လွှမ်းမိုးထားခဲ့သည်။ ဒုတိယ
ကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီး စစ်အေးကာလတွင် ရှားဘုရင်
ခေတ် အီရန်သည် တူရကီ(တူကီယံ)နှင့်ယှဉ်လျှင်
တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အမျိုးသားထုတ်ကုန်နှင့် တစ်ဦးချင်း
အလိုက်ထုတ်ကုန်တန်ဖိုး (GDP) များတွင် သာလွန်
ခဲ့သည်။

တော်လှန်ရေးကာလအပြီး ယခုအခါတွင် စီးပွား
ရေးလုပ်ငန်းများတွင် အီရန်အစွဲလမ်းမစ်သမ္မတနိုင်ငံ
အစောင့်တပ်၏ကြီးကြပ်မှုသည် ရာခိုင်နှုန်းများများ
အထိ ပါဝင်နေသည်။

အစွဲလမ်းကမ္ဘာ၏ထိပ်သီးလူအင်အားလက်နက်
အင်အား အစဉ်အလာကြီးမားသူ အချင်းချင်းပြိုင်ဆိုင်
မှုတွင် ယခုအခါတူရကီ(တူကီယံ)မှ သာလွန်ခဲ့သည်။
ထိုနိုင်ငံနှစ်ခု၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုကို အီရတ်နှင့်ဆီးရီးယားရှိ
ကုဒ်(စ်)သူပုန်များကိစ္စတွင် အတိအလင်းတွေ့နေရ
သည်။ အီရန်အနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့နိမ့်ကျနေခြင်းမှာ
အဏုမြူလက်နက်မရှိသဖြင့် အမေရိကန်ဦးဆောင်
သော အနောက်အုပ်စု၏ အနိုင်ကျင့်ခံရမှုကြောင့်ဟု
ယူဆသည့်အပြင် ပြည်သူတို့ကိုလည်း ထိုအတိုင်းအသိ
ပေးထားခဲ့သည်။ ထိုအမေရိကန်ဦးဆောင်သော
အနောက်အုပ်စု၏ ကိုယ်စားလှယ်မှာ အစွဲရေးသာဖြစ်
သည်။ ထို့ကြောင့် အစွဲရေးကိုချေမှုန်းပစ်ရမည်ဟု
ကြွေးကြော်ခဲ့သည်။ ထိုကြွေးကြော်သံမှာ အီရန်တွင်
အယာတိုလာများ အာဏာရှိသမျှ တည်ရှိနေမည်ဖြစ်
သည်။

သို့သော် အစွဲရေးတို့၏အမြင်တွင် တစ်ချိန်က
ဆိုဗီယက်ယူနီယံပြိုကွဲမှုပုံစံမျိုးကို အီရန်တွင် တွေ့
မြင်လာရနိုင်သည်ဟုလည်း မှန်းဆထားကြသည်။
သမ္မတ အိုဘားမားလက်ထက်တွင် အီရန်နှင့်စာချုပ်

**“ အမေရိကန်
ဦးဆောင်သော
အနောက်အုပ်စု၏
ကိုယ်စားလှယ်မှာ
အစွဲရေးသာဖြစ်သည်။
ထို့ကြောင့်
အစွဲရေးကို
ချေမှုန်းပစ်ရမည်ဟု
ကြွေးကြော်ခဲ့သည်။ ”**

ချုပ်ဆိုရာ၌ အဏုမြူဆိုင်ရာစမ်းသပ်ဆောင်ရွက်ချက်များကို မထိပါးစေရန်ဟူသောအချက် စာချုပ်ထဲတွင်ပါဝင်ခဲ့သည်။ အစ္စရေးတို့ကမူ ထိုအချက်သည် အစ္စရေးတို့နှင့်မပတ်သက်။ အစ္စရေးတို့အနေဖြင့် အဏုမြူလက်နက်ကာကွယ်ရေးအတွက် စိတ်ကြိုက်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်ဟု ယူဆထားသည်။ အစ္စရေးနှင့်အီရန်ဆက်ဆံရေးမှ ရိုက်ခတ်လာသည့် အချက် တစ်ချက်မှာ အစ္စရေးသည် အမေရိကန်၏ထောက်ခံမှု ခိုင်မြဲစေရန်၊ ပါတီနှစ်ခုလွန်ဆွဲနေ သော အမေရိကန်ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးကို ဝင်မစွက်ဘဲ လက်ရှောင်နေသည့်အချက်ဖြစ်သည်။

အီရန်တို့အနေဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် သမ္မတ အိုဘားမားနှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုနိုင်မှုအပေါ် တွင် အီရန်အနေဖြင့် အနိုင်ကျင့်ခံရသည်။ အရှုံးပေးရသည်ဟု မယူဆပေ။ ၎င်းတို့အတွက် အချိန်ဆိုသည်မှာ ပေးဆပ်ရမည့်အရာတစ်ခုအဖြစ်ယူဆထားပြီး တစ်နေ့တွင် အဏုမြူ လက်နက်လမ်းကြောင်းပေါ်သို့ ပြန်၍လျှောက်လှမ်းရမည်ဟု ယူဆထားသည်။ အီရန်အနေ ဖြင့် အဏုမြူလက်နက်ရရှိထားပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန်မကျူးကျော်ရေး (Nuclear Deterrence) ၏ အကျိုးကိုခံစားနေရချိန် သူ၏တပည့်ဖြစ်သော ဟစ်ဇ်ဘိုလာ၊ ဟားမားစ် စသည်တို့က အခွင့်ကောင်းယူကာ အစ္စရေးကိုခြိမ်းခြောက်နေမှုများအား အစ္စရေးတို့အနေဖြင့် သည်းခံနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

အီရန်နှင့် အစ္စရေးတို့၏ ပဋိပက္ခမှာ အီရန်ကိုကိုယ်စားပြုသည့် ဘာသာရေးခံယူချက် များ၊ အတိတ်သမိုင်း၏အစဉ်အလာကြီးမြတ်သူများနှင့် အစ္စရေးတို့၏ ရှင်သန်ရပ်တည်ရေး ရုန်းကန်မှုတို့ အားပြိုင်နေသည့်ကိစ္စရပ်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဂါဇာကိုမှန်းမျှော်ရသော် အီရန်၏ လစ်ဘရယ်ပညာတတ်လူ့ဘောင်အသိုက်အဝန်းနှင့် ရှေးရိုးစွဲဘာသာရေးအစွန်းရောက်များ ၏ ပြည်တွင်းရေးအားပြိုင်မှုကသာ ငြိမ်းချမ်းသောအရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသအား ဆုံးဖြတ် ပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။ အစ္စရေးနှင့် ရန်ညှိုးရန်စများအား အီရန်လစ်ဘရယ်ပညာတတ်များ ကသာ ချေဖျက်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

အစ္စရေးအတွက်မူ ရွေးချယ်စရာမရှိပေ။ ရှင်သန်ရေးအတွက် အင်အားသုံးခြင်းအပါအဝင် လိုအပ်သမျှဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

အီရန်၏ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကလည်း ၎င်းတို့၏သမိုင်းကို ၎င်းတို့ရေးကြရပါလိမ့် မည်။ အမေရိကန်အတွက်မူ ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းနှစ်ခုရှိနေသည်။ ၎င်းတို့မှာ အီရန်၏ ပညာတတ်လူတန်းစားများ အင်အားကောင်းစေရန်တိုက်တွန်းမည် သို့မဟုတ် အီရန်၏ အဏုမြူစွမ်းအင်စီမံချက်အား အစ္စရေးနှင့်ပူးပေါင်း၍ ဖျက်ဆီးရန်ပင် ဖြစ်သည်။ အစ္စရေး တို့၏ ရပ်တည်ချက်ကား အီရန်၏ အဏုမြူလက်နက်ရည်မှန်းချက်ကို လုံးဝဥသယုံဖျက်ဆီး ရေးပင် ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာအောင်မျိုး

Ref: - www.wsj.com.7th,11,2023 by Revel Ierecht and Ray Takeyah
- https://en.wikipedia.org/wiki
- Why does Iran Really Hate Israel? Israel From the Inside, by Calonal (res.) Dr.Eram Lerman.

၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်ဖက်စလုံးတွင် အင်အားကြီးသော တပ်မတော်များ
ဖွဲ့စည်းထားကြသော်လည်း

၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်ဖက်စလုံးတွင်

(၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်ဖက်စလုံးတွင်)

“ နှစ်ဖက်စလုံးတွင် အင်အားကြီးသော တပ်မတော်များ
ဖွဲ့စည်းထားကြသော်လည်း
၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များတွင်
ကွဲပြားမှုများက စစ်ပွဲကြီးအဖြစ် တိုးမြှင့်လာမှုအတွက်
အကန့်အသတ်များ ဖြစ်စေပါသည်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် သတင်းများ လျင်မြန်စွာတိုးတက်ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့အကြား မကြုံစဖူးသော ဒုံးကျည်နှင့် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများအကြောင်းမှာ ထိုသတင်းများအနက် အရေးကြီးသော သတင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။ အခြားသတင်းအနေဖြင့်မူ ဂါဇာတွင် တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားနေမှုနှင့် အတိဒုက္ခရောက်နေမှုများဆိုင်ရာ သတင်းများဖြစ်ပါသည်။ မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ လေ့လာသုံးသပ်သူများနှင့် တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များသည် လွန်ခဲ့သည့် ရက်ပိုင်းအတွင်းက ရန်ဘက်ဟောင်းနှစ်ဦးကြား ထူးထူးခြားခြား အပြန်အလှန် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး နားလည်ရန် ကြိုးစားနေကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းမှုလေးတစ်ခုသည် ပင်နိုင်ငံတကာပဋိပက္ခများကို ဆိုးရွားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်ကြောင်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိကြပါသည်။ ပဲ့ထိန်းဒုံးတစ်စင်း၏ GPS လမ်းညွှန်စနစ်သာ ချို့ယွင်းသွားပါက ရည်ရွယ်ထားသည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာပစ်မှတ်သို့ မထိမှန်နိုင်တော့ဘဲ မြို့ပြဧရိယာတွင် နေထိုင်ကြသည့် ပြည်သူလူထုအား ထိခိုက်သေကျေနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ပဋိပက္ခအား ပိုမိုကြီးထွားသွားစေမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤပဋိပက္ခ၏ အတိမ်အနက်အား သေချာစွာ လေ့လာစေရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဤတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်စဉ်သည် အစ္စရေးနှင့်အီရန်တို့အကြား ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် တိုက်ရိုက်အပြန်အလှန်ထိတွေ့တိုက်ခိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

အစ္စရေးနှင့် အီရန် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ရန်သူများ ဖြစ်နေကြသနည်း

ယခင်ကတည်းကပင် အစ္စရေးနှင့်အီရန်တို့သည် တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ဝန်ခံခြင်းမရှိဘဲ နောက်ကွယ်မှ Shadow War အား ဆယ်စုနှစ်များစွာ အပြန်အလှန် ဆင်နွှဲနေကြသည်။

ပါလက်စတိုင်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ဟားမားစ်က ၎င်းတို့အနီးရှိ အစွရေးလူမှု အသိုက်အမြုံအား ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာက စတင်သော ၈၁၈ စစ်ပွဲအတွင်း ထိုသို့ Shadow War ဆင်နွှဲမှုများ သိသိသာသာ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၎င်း နှစ်နိုင်ငံသည် ၁၉၇၉ ခုနှစ် အီရန်နိုင်ငံတွင် အစ္စလာမ္မစ်တော်လှန်ရေး မတိုင်မီအထိ မဟာမိတ် ဖြစ်ခဲ့ကြပြီး ထိုတော်လှန်ရေးက ၎င်းတို့အယူဝါဒတွင် အစွရေးအား အဓိကအစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအဖြစ် ဆန့်ကျင်သည့်အစိုးရကို ပေါ်ပေါက်လာစေပါသည်။ အီရန်သည် အစွရေး၏ ဖြစ်တည်ခွင့်ကို အသိအမှတ်မပြုဘဲ အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်းရန် ကြိုးပမ်းနေပါသည်။ နိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင် အယာတိုလာခိုမေနီသည် ယခင်ကပင် အစွရေးအား ကင်ဆာ အကျိတ်ဟုခေါ်ဆိုခဲ့ပြီး ဖယ်ရှားရှင်းလင်းပစ်ရန်လိုအပ်ကြောင်း ပြောဆိုဖူးပါသည်။

အီရန်သည် အစွရေးအားဖျက်ဆီးရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချထားသည့် လက်ဘနွန်ရှိ ရှီယာဒ်စ် စစ်သွေးကြွအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ဟစ်ဇ်ဘိုလာနှင့် ပါလက်စတိုင်းရှိ ဟားမားစ် တို့အပါအဝင် ဒေသတွင်း၌ ၎င်း၏ ကြားခံ (Proxy) တပ်ဖွဲ့များထူထောင်ကာ ထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် လက်နက် တပ်ဆင်ခြင်းတို့အား ပြုလုပ်နေသည်ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းသည် အစွရေးနိုင်ငံ၏ တည်ရှိခြင်း ကို ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်စေသည်ဟု အစွရေးတို့ကယုံကြည်သည်။ နျူကလီးယားလက်နက် ထုတ်လုပ်ရန် အီရန်က လျှို့ဝှက်ကြိုးပမ်းနေသည်ဟုလည်း စွပ်စွဲခံထားရသော်လည်း ထိုသို့ နျူကလီးယားဗုံး တည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းနေသည်မှာ မှန်ကန်မှုမရှိကြောင်း အီရန်က ငြင်းဆိုထားသည်။

ဆီးရီးယားရှိ အီရန်ကောင်စစ်ဝန်ရုံးကို အစွရေးက မည်သည့်အတွက်ကြောင့် တိုက်ခိုက် ရသနည်း

ဆီးရီးယားနိုင်ငံမြို့တော် ဒမတ်စကတ်ရှိ အီရန်ကောင်စစ်ဝန်ရုံးကို ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီ ၁ ရက်က လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် လူ ၁၃ ဦး သေဆုံးခဲ့ပါသည်။ အီရန်က ထိုဖြစ်စဉ် သည် ၎င်း၏အချုပ်အခြာအာဏာကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ အသတ် ခံရသူများတွင် အီရန်လက်ရွေးစင် ဝီပါတ်ဘလစ်ကန်အစောင့်တပ်ဖွဲ့ (IRGC)၏ ပင်လယ်ရပ်ခြား Quds တပ်ဖွဲ့မှ ဝါရင့်တပ်မှူးကြီး ဗိုလ်မှူးချုပ် Mohammad Reza Zahedi လည်းပါဝင် သည်။ ၎င်းသည် လက်ဘနွန်ရှိ ရှီယာဒ်စ်လက်နက်ကိုင် ဟစ်ဇ်ဘိုလာအဖွဲ့ကို လက်နက်တပ် ဆင်ရန်လုပ်ဆောင်နေသည့် အီရန်၏ စစ်ဆင်ရေးတွင် အဓိကအရေးပါသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ကောင်စစ်ဝန်ရုံးတိုက်ခိုက်မှုသည် အီရန်ပစ်မှတ်များကို အစွရေးက ပြုလုပ်နေကြ လေကြောင်းမှတိုက်ခိုက်မှုပုံစံများအတိုင်း ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီလများအတွင်း ဆီးရီးယားတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် IRGC အကြီးတန်းတပ်မှူးအများ အပြား သေဆုံးခဲ့ရသည်။ IRGC သည် ဆီးရီးယားမှတစ်ဆင့် ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့ထံသို့ တိကျ ပစ်ခိုးကျည်များ အပါအဝင် လက်နက်နှင့်ပစ္စည်းကိရိယာများကို ဖြန့်ကြက်ထားသည်။ အစွရေးသည် အဆိုပါလက်နက်များ သယ်ယူပို့ဆောင်မှုများကို ဟန့်တားရပ်တန့်ရန် ကြိုးပမ်းနေသည့်နည်းတူ ဆီးရီးယားတွင် အီရန်၏ စစ်အင်အား တည်ဆောက်မှု အားကောင်း လာခြင်းကို တားဆီးရန်လည်း ကြိုးပမ်းနေသည်။

အစ္စရေးအား အီရန်မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်နှင့် ဒုံးကျည်များဖြင့် တိုက်ခိုက်မှု

အီရန်သည် အစ္စရေးဘက်သို့ လူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေးဒရုန်းများနှင့် ဒုံးကျည်အလုံး ၃၀၀ ကျော်ဖြင့် ဧပြီလ ၁၃ ရက်က ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးတပ်မတော်က ထုတ်ပြန်ထားပါသည်။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုတွင် လူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေးဒရုန်း ၁၇၀၊ ဒုံးလီမ္မာ ၃၀ နှင့် ပဲထိန်းဒုံးကျည် ၁၁၀ ထက်မနည်း ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အစ္စရေးလေပိုင်နက်အပြင်ဘက် သို့မဟုတ် လေပိုင်နက်အတွင်း ထိုသို့ဝင်ရောက်လာသည့် ဒုံးကျည်နှင့် ဒရုန်းများ၏ ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းကို ကြားဖြတ်ဟန့်တားခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးက သတင်းထုတ်ပြန်ထားပါသည်။ အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်နှင့် ဂျော်ဒန်တို့အပါအဝင်နိုင်ငံများနှင့် အစ္စရေးတို့သည် လူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေး ဒရုန်းများနှင့် ဒုံးလီမ္မာများကို ကြားဖြတ်ဟန့်တားခဲ့ပြီး ၎င်း၏ အလွှာသုံးဆင့် လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်များက ပဲထိန်းဒုံးကျည်များကို ကြားဖြတ်ဟန့်တားနိုင်ခဲ့သည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အမေရိကန်အရာရှိနှစ်ဦးက ပဲထိန်းဒုံးကျည်ငါးစင်းသည် အစ္စရေးလေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များကိုရှောင်ကွင်းကာ အစ္စရေးပိုင်နက်အတွင်းကျရောက် ထိမှန်ခဲ့ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် လေးစင်းသည် အီရန်၏ အဓိကပစ်မှတ်ဖြစ်သော အစ္စရေး၏ F-35 တိုက်လေယာဉ်များ အခြေစိုက်ရာ နိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိ နီဂရေဗီသဲကန္တာရအတွင်းက နီဗက်တီမ်လေတပ်စခန်းသို့ ကျရောက် ထိမှန်ခဲ့သည်။ ထိုအခြေစိုက်စခန်းပျက်စီးမှုမှာ အသေးစားသာဖြစ်ကြောင်း အစ္စရေးတပ်မတော်က သတင်းထုတ်ပြန်ပါသည်။ ထိုသို့ အီရန်၏တိုက်ခိုက်မှုသည် ယူကရိန်းကို ရုရှားက ဒုံးကျည်နှင့် ဒရုန်းတို့ဖြင့် ပေါင်းစပ်တိုက်ခိုက်ခြင်းထက် ပိုမိုများပြား ကြီးမားသည်ဟု လေ့လာသူအချို့က ဆိုပါသည်။

ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ်၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပေးနှင့် လက်ဘနွန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဗြိတိန်သံအမတ်ဟောင်းတစ်ဦးဖြစ်သူ Tom Fletcher က အီရန်သည် ထိုတိုက်ခိုက်မှုများကို ကြားဖြတ်ဟန့်တားမှု လွယ်ကူစေရန်အတွက် တိုက်ခိုက်မှုများ မတိုင်ခင် ကြိုတင်ကြေးနန်းရိုက်သတ်ပေးခဲ့ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ Chatham House Think Tank မှ Sanam Vakil က တိုက်ခိုက်မှုများသည် မသက်ဆိုင်သူများအား မထိခိုက်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများကိုသာ ထိခိုက်ပျက်စီးစေရန် သေချာချိန်ညှိထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်ပါသည်။

အီရန်ရှိ Isfahan ကို အစ္စရေးက တိုက်ခိုက်မှု

အီရန်နိုင်ငံ Isfahan ရှိ S-300 တာဝေးပစ် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို အစ္စရေးက ဧပြီ ၁၉ ရက်တွင် ဖျက်ဆီးလိုက်ပြီးချိန်တွင် အစ္စရေးနှင့် အီရန်ကြား အန္တရာယ်ရှိသော အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်မှုများသည် ယခုအချိန်ကာလတွင် ပြီးဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ အီရန်၏ Natanz နျူကလီးယားသန့်စင်ရေးစက်ရုံနှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များကဲ့သို့သော မဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာများကို တိကျစွာ တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း တီဟီရန်အား အချက်ပြခဲ့ခြင်းလည်း

ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ အစွဲရေးက အီရန်နိုင်ငံ Isfahan မြို့အနီးရှိ စစ်စခန်းကို ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း အမေရိကန်အရာရှိများက အတည်ပြုပြောကြားခဲ့ပါသည်။ သို့သော် မည်သည့်လက်နက်အမျိုးအစားကိုအသုံးပြုပြီး မည်သည့်နေရာမှ ပစ်ခတ်ခဲ့သည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရပါ။ တိုက်ခိုက်မှုတွင် ဒုံးကျည်တစ်စင်း ပါဝင်ခဲ့သည်ဟု အမေရိကန် သတင်းရင်းမြစ်များက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ပြီး အီရန်ဘက်ကမူ ဒရုန်းငယ်များပါဝင် ခဲ့ကြောင်း ပြောကြားပါသည်။ အီရန်စစ်တပ်အခြေစိုက်စခန်းအနီးတွင် ပေါက်ကွဲသံများ ကြားရပြီးနောက် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များအား အသက်သွင်းအသုံးပြုခဲ့ ကြောင်း အီရန် Fars သတင်းဌာနက ဖော်ပြထားသည်။

အီရန် National Centre of Cyberspace ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ Hossein Dalirian က နိုင်ငံနယ်နိမိတ်ပြင်ပမှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုမရှိကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ အစွဲရေး သည် Quadcopters များဖြင့် မအောင်မြင်သည့် အရှက်ရစေသော ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုသာ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ထို Quadcopters များကိုလည်း ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ၎င်းက ပြောကြားခဲ့သည်။ Isfahan ပြည်နယ်သည် အီရန်၏ အလယ်ဗဟိုတွင် တည်ရှိသည့် ကြီးမားသော ဧရိယာဖြစ် ပြီး အကြီးဆုံးမြို့မှာ ၎င်း၏အမည်ကို ရယူထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါဒေသသည် ကြီးမား သော လေတပ်စခန်း၊ ဒုံးကျည်ထုတ်လုပ်ရေးစက်ရုံနှင့် နျူကလီးယားဆိုင်ရာ စက်ရုံများစွာ အပါအဝင် အီရန်တပ်မတော်၏အရေးပါသော အခြေခံအဆောက်အအုံများတည်ရှိရာ နေရာ ဖြစ်သည်။ ဤဖြစ်စဉ်သည် ဆက်ဒမ်ဟူစ်၏ Scud ဒုံးကျည်များအား တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် ၁၉၉၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း အစွဲရေးနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးပြည်ပနိုင်ငံနယ်မြေများအား ဗုံးကြဲ တိုက်ခိုက်မှု ဖြစ်ပါသည်။

Isfahan ၏ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုသည် နိုင်ငံရေးယမ်းပုံမီးကျမှုကိုတားဆီးရန် လုံလောက် သည့် သေးငယ်သောအတိုင်းအတာ ဖြစ်သည်။ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အီရန်၏ 30N6 Flap Lid သို့မဟုတ် 30N6E Tomb Stone ပစ်ခတ်မှုလမ်းညွှန် ရေဒါတစ်ခုတည်းသာ ပျက်စီး သွားနိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဧပြီလ ၁၃ ရက်နေ့က အစွဲရေးတို့ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုထက် ပိုမို ကြီးမားသော ပျက်စီးမှုတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ထိုစနစ်အား ချက်ချင်း အစားထိုးနိုင်ပါသည်။ ဂြိုဟ်တုပုံရိပ်များအရ ထိုရေဒါအထိုင်ချထားသည့်နေရာ ထိမှန်ပျက်စီးသွားကြောင်း လေ့လာ တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပွားပြီး တစ်ရက်အတွင်း ပျက်စီးသွားသော ထိုရေဒါ ကို အီရန်က အစားထိုးခဲ့ကြောင်း သိသာထင်ရှားသော်လည်း အရပ်ဘက်သုံး စီးပွားဖြစ် ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံများသည် ထိုစနစ်ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်ခြင်း ရှိမရှိသက်သေပြရန်မလုံလောက် ပါ။ ထို့အပြင် အီရန်သည် ထိုရေဒါကို 96L6E Cheese Board ကြိုတင်သတိပေးခြင်းနှင့် ပစ်မှတ်ရှာရေဒါဖြင့် အစားထိုးခြင်း ရှိမရှိကိုလည်း သေချာစွာ သိရှိနိုင်ခြင်းမရှိချေ။

အဆိုပါ တိုက်ခိုက်မှုသည် ပိုမိုကြီးမားသော စစ်ဆင်ရေး၏အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် အီရန် စိုးရိမ်ပါက ၎င်းတိုက်ခိုက်မှုသည် ပဋိပက္ခကို ပိုမိုအရှိန်မြှင့်သွားနိုင်ပါသည်။ အစွဲရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုမှာ သေးငယ်သော်လည်း အီရန်အနေဖြင့် ၎င်း၏ လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေး အခြေခံအဆောက်အအုံကို တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းသည် ၎င်း၏ တပ်မတော် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး

အခြေခံအဆောက်အအုံများအပေါ် ထပ်မံတိုက်ခိုက်လာနိုင်သည့် ရှေ့ပြေးတိုက်ခိုက်မှု တစ်ခုဖြစ်လာမည်ကို စိုးရိမ်ကောင်း စိုးရိမ်နေပေမည်။ အကယ်၍ အီရန်အစိုးရသည် ယင်းကဲ့သို့ တိုက်ခိုက်မှုမျိုး အစွဲရေးက ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေမည်ဟု ယုံကြည်ပါက ၎င်း၏ ခုံးကျည်များ သို့မဟုတ် လေယာဉ်များကို မြေပြင်ပေါ်တွင် ဖျက်ဆီးမခံရမီ ကြိုတင် တိုက်ခိုက်မှုပြုလုပ်ရန် ဖိအားများနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုတွင် အီရန်လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်အတွင်းရှိ ကြားဖြတ် တိုက်လေယာဉ်မှပစ်ခတ်လိုက်သည့် ခုံးကျည်များကိုလမ်းညွှန်သည့် တာတိုရေဒါကိုသာ ပစ်မှတ်ထား ဖျက်ဆီးသည်ဖြစ်ရာ အီရန်၏စိုးရိမ်မှုအား လျော့ပါးစေပါသည်။ ရေဒါအသစ် ပြန်လည် မတပ်ဆင်မီအချိန်အထိ လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်မှာ ပြန်လည်လည်ပတ် အသက်ဝင်ဦးမည်မဟုတ်သော်လည်း Natanz အထက်ကောင်းကင်ယံတွင် အစွဲရေးဂျက် လေယာဉ်များ ပြည့်နှက်နေတော့မည်မဟုတ်ဆိုသည့် အီရန်၏ယုံကြည်မှုကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အစွဲရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုအား အဆင့်သတ်မှတ်မည်ဆိုပါက ၎င်းသည် အီရန်နှင့် စစ်ပွဲကြီးတစ်ပွဲ ရင်ဆိုင်ဆင်နွှဲခြင်းအား ရှောင်ရှားလိုသေးကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ ညွှန်ပြနေပါသည်။ သို့သော်လည်း အခြေအနေအသစ်အား ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန် အာမခံချက် မရှိချေ။ ဥပမာအားဖြင့် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးတွင် အပြောင်းအလဲများသည် နှစ်နိုင်ငံစလုံး စစ်ပွဲဖြစ်ပွားရန်ဆန္ဒများ ပိုမိုများပြားလာစေသည်။ အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေ တန်ရာဟုသည် ၎င်းတွက်ချက်ထားသည့်အတိုင်း လိုအပ်သလောက်သာ တုံ့ပြန်မှုအတွက် နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းမှထောက်ခံမှုများ ရရှိထားသည်။ သို့သော်လည်း စစ်လိုလားသည့် အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများဖြစ်သည့် Benny Gantz နှင့် Gadi Eisenkot တို့ ဧပြီ ၁၃ ရက်က အစွဲရေးနိုင်ငံ၏ ကောင်းကင်ယံပေါ်၌ အီရန်ဒရန်းများနှင့် ခုံးကျည်များသည် ယုံသန်းတိုက်ခိုက်လာစဉ် ပြန်လည်တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်ရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် လက်ယာစွန်းအမျိုးသားလုံခြုံရေးဝန်ကြီး Itamar Ben-Gvir က အီရန်အား ပြင်းပြင်းထန်ထန် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးရန် တောင်းဆိုခဲ့ပြီး အစွဲရေး၏တုံ့ပြန်မှုသည် မလုံလောက်ဟု ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ အီရန်၏ နိုင်ငံရေးသည် ပိုမိုနားလည်ရ ခက်ခဲသော်လည်း အစွဲရေးအပေါ် ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာစွာ အရေးယူရန် သဘောထားတင်းမာသောသူများ သေချာပေါက်နီးပါး ရှိနေနိုင်ပါသည်။

အစွဲရေးနှင့် အီရန်တို့၏ စစ်ရေးစွမ်းရည် နှိုင်းယှဉ်ချက်

နှစ်ဖက်စလုံးတွင် အင်အားကြီးသောတပ်မတော်များ ဖွဲ့စည်းထားကြသော်လည်း ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များတွင် ကွဲပြားမှုများက စစ်ပွဲကြီးအဖြစ် တိုးမြှင့်လာမှုအတွက် အကန့်အသတ်များ ဖြစ်စေပါသည်။ အီရန်သည် ပထဝီဝင် အနေအထားအရ အစွဲရေးထက် ဆယ်ဆနီးပါး ပိုမိုကျယ်ဝန်းပြီး လူဦးရေ သန်း ၉၀ နီးပါး ရှိသော်လည်း ထိုအချက်က အီရန်အနေဖြင့် အစွဲရေးထက် စစ်အင်အား ပိုမိုတောင့်တင်းခိုင်မာကြောင်း ညွှန်းဆိုနိုင်ခြင်း မရှိပေ။

အီရန်သည် ဒုံးပျံများနှင့် ဒရုန်းများကို သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင် များစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည်။ လက်နက်ခဲယမ်းများစွာ ထိန်းသိမ်းသိုမှီးထားပြီး ၎င်းကိုယ် ပွားများဖြစ်သည့် ယီမင်ရှိ ဟူသီသူပုန်များနှင့် လက်ဘနွန်ရှိ ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့အား ပမာဏ များစွာ ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသည်။

အီရန်အနေဖြင့် ခေတ်မီလေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များနှင့် တိုက်လေယာဉ် များ ချို့တဲ့နေပါသည်။ ယူကရိန်းတွင် ဖြစ်ပွားနေသော အထူးစစ်ဆင်ရေးအတွင်း အီရန်က ရုရှားအား စစ်ရေးအကူအညီအများအပြားပေးအပ်ခဲ့ရာ ရုရှားသည်လည်း Su-35 ဂျက်တိုက် လေယာဉ်များ ပေးအပ်ခြင်းအပါအဝင် အီရန်အတွက် အားနည်းနေသည့်စနစ်များအား အဆင့်မြှင့်တင်ရန်အတွက် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နေကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

တစ်ဖက်က အစွရေးလေတပ်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တိုးတက်မှုအရှိဆုံး လေတပ်တစ် ခု ဖြစ်သည်။ IISS စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ချိန်ခွင်လျှာအစီရင်ခံစာအရ အစွရေးတွင် F-15၊ F-16 နှင့် နောက်ဆုံးပေါ် F-35 ရေဒါပျောက် ဂျက်တိုက်လေယာဉ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် တိုက်လေယာဉ်အုပ် ၁၄ အုပ် ရှိသည်။ အစွရေးသည် ၎င်းအားရန်လိုသောနယ်မြေများအတွင်း နက်ရှိုင်းစွာ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်မှုများကိုလုပ်ဆောင်သည့် အတွေ့အကြုံများ လည်းရှိပါသည်။ အီရန်နှင့်အစွရေးကြား အတိုဆုံးအကွာအဝေးမှာ ကီလိုမီတာ ၁,၀၀၀ (၆၂၀ မိုင်) ဖြစ်သည်။

အစွရေးလေတပ်သည် F-15၊ F-16 နှင့် F-35 များအပါအဝင် ပလက်ဖောင်းများနှင့် အဝေးမှ တိကျသောတိုက်ခိုက်မှုများကို လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း အီရန်နိုင်ငံအတွင်းသို့ နက်ရှိုင်းစွာ ထိုးဖောက်စစ်ဆင်ရေးအတွက် ကြီးမားသော ထောက်ပံ့ ပို့ဆောင်ရေး စိန်ခေါ်မှုရှိနေပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် အီရန်လေတပ်တွင် ၎င်း၏လေ ပိုင်နက်ကိုကာကွယ်ရန်ပင် သက်တမ်းအိုမင်းနေသည့် လေယာဉ်များသာရှိသည်။

ပဲထိန်းဒုံးကျည်များ၊ ဒုံးပစ်ဗွားများနှင့် အသေခံဒရုန်းများသည် အီရန်၏ အဟန့်မဟာ ဗျူဟာအတွက် အဓိကမဏ္ဍိုင်တစ်ခုဖြစ် ဖွဲ့စည်းထားရာ အီရန်လေတပ် စွမ်းရည်မရှိသည့် အချိန်၌ ရန်သူကိုချေမှုန်းနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အီရန်သည် ထိုကဲ့သို့သောစနစ်များ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးတွင် ပြည်တွင်း၌ အကြီးအကျယ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားပြီး အကွာအဝေးကီလိုမီတာ ၂,၀၀၀ အထိ ပစ်ခတ်နိုင်သည့် ဒုံးကျည်လက်နက်မျိုးစုံကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် အတွင်း အမေရိကန်အလယ်ပိုင်း ကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ်အကြီးအကဲ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Kenneth F.Jr. McKenzie က အီရန်သည် ပဲထိန်းဒုံးကျည် အစီးရေ ၃,၀၀၀ အထိ ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းထားသော်လည်း အစွရေးသို့ရောက်ရှိနိုင်သည့် ဒုံးကျည်ရာခိုင်နှုန်းကိုမသိရဟု သုံးသပ် ပါသည်။

နှစ်ဖက်စလုံးတွင် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ ကြီးကြီးမားမားရှိသော် လည်း ၎င်းတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအရ (ကွဲပြားသောစွမ်းရည်များကို အလေးပေးထားသည့် တပ်မတော်တစ်ခုစီဖြင့်) တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရန် လုံလောက်သော စစ်ရေးစွမ်းရည်များ မပိုင်ဆိုင်ထားပေ။ အစွရေး၏ ကြေညာထားခြင်းမရှိသော နျူကလီးယား စွမ်းရည်မှလွဲ၍ နှစ်ဖက်စလုံးသည် တစ်ဖက်ကို စစ်ရေးအရ လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းမရှိဟု အငြင်း

“ အီရန်ထုတ်
 လက်နက်ကိရိယာများ
 အထူးသဖြင့်
 လူမွဲလေယာဉ်များ(UAV)နှင့်
 ဒုံးကျည်စနစ်များကို
 နိုင်ငံများ
 (ရုရှား၊ ဆူဒန်နှင့်ဆီးရီးယား)
 နှင့်
 နိုင်ငံမဟုတ်သောအဖွဲ့
 အစည်းများ စသည်ဖြင့်
 နှစ်မျိုးစလုံးတွင်
 အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ”

အခုဖြစ်နေကြသည်။ အီရန် တပ်မတော်၏ ရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အရွယ်အစား၊ ၎င်း၏ လက်နက်များအား တပ်ဖြန့်နေရာချထားမှုပုံစံနှင့် ၎င်း၏ လက်ဝေခံ ကြားခံလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံ ဖြန့်ဝေပေးထား သည့် လက်နက်အင်အားများ စသည်တို့သည် အစွဲအားအားတန်ပြန်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု သုံးသပ်ရပါ သည်။

နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် ၎င်းတို့၏ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအား စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် အဓိကဖွဲ့စည်းထား ရှိကြသော်လည်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော မဟာဗျူဟာ ရည်မှန်းချက်များအား ထမ်းဆောင်ရန် ရည်ရွယ် ထားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ အစွဲအားသည် ၎င်း၏နယ်မြေ နှင့် နယ်နိမိတ်များကို ရန်လိုသော အိမ်နီးချင်းများ ထံမှကာကွယ်ရန်ဖြစ်ပြီး အီရန်သည် ၎င်း၏အစိုးရ ကို ကာကွယ်ရန်နှင့် အချိုးမညီသော ပဋိပက္ခများ အဖြစ် ဦးတည်လုပ်ဆောင်ရန်တို့ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ တပ်မတော်အား ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက် ထားပုံသည် တစ်ဖက်ဖက်အား အောင်မြင်စွာ သိမ်းပိုက်ခြင်းထက် နိုင်ငံရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေး စစ်ပွဲများဆင်နွှဲရန် ပြင်ဆင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် စစ်သည်များနှင့် လက်နက် ပစ္စည်းကိရိယာများအား တိုက်ပွဲအသင့် ပြုလုပ် အဆင့်များ ကွဲပြား ခြားနားပါသည်။ အီရန်သည် ၎င်း၏ပြည်တွင်းလုံခြုံရေးယန္တရားအတွက် တပ် အင်အား အစုလိုက်အပြုံလိုက် စုဆောင်းရေးမူဝါဒ ရှိပြီး Quds Force နှင့် ၎င်း၏ကြားခံ ဟစ်ဇ်ဘိုလာ အဖွဲ့ဝင်များ အင်အားတိုးတက်လာသော်လည်း ၎င်း တို့ထဲမှ ရာခိုင်နှုန်းအနည်းငယ်သာ တိုက်ခိုက်ရေး အတွေ့အကြုံရှိသည်။ ၎င်းသည် အရန်တပ်များ၊ အမြဲတမ်းစစ်သည်များနှင့် ပဋိပက္ခများစွာတွင် အတွေ့အကြုံများပြားသည့် အစွဲအားတပ်မတော် (IDF) နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ သို့သော် IDF တွင် အင်အားချဲ့ထွင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မှတ်တမ်းကောင်းများစွာရှိနေသော်လည်း ဝေဟင် မှတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့်ထောက်လှမ်းရေးနည်းလမ်းများ မှလွဲ၍ အီရန်အပေါ် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် အင်အားချဲ့ထွင်ခြင်းအား စမ်းသပ်မှုမပြုလုပ်ရသေး

အီရန်ထုတ် လက်နက်ကိရိယာများ အထူးသဖြင့် လူမဲ့လေယာဉ်များ(UAV)နှင့် ဒုံးကျည် စနစ်များကို နိုင်ငံများ (ရုရှား၊ ဆူဒန်နှင့် ဆီးရီးယား) နှင့် နိုင်ငံမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ စသည်ဖြင့် နှစ်မျိုးစလုံးတွင် အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ၎င်း၏ Shahed-series UAVs နှင့် ပဲ့ထိန်းဒုံးကျည်များ၊ ခရုဇ်ဒုံးကျည်များထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် တင်ပို့ခြင်းတို့ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အီရန်၏ ပြည်တွင်းသုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစက်ဝန်းသည် ကောင်းမွန်စွာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လျက်ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းသုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ် နှင့် နိုင်ငံပိုင်ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုယန္တရားသည် ၎င်း၏လက်နက်စနစ်အချို့ကို တိုက်ပွဲဝင်အသင့် ဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်း၏ထုတ်လုပ်မှုနှင့် သုတေသန အဆောက် အအုံများသည် အစွမ်းအားထက် တန်ဖိုးကြီးမားသောပစ်မှတ်များ ဖြစ်လာပါသည်။

တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် စစ်ရေးဟန်ချက်ချိန်ခွင်လျှာအတွက် နောက်ထပ်အဆုံးအဖြတ် တစ်ခုမှာ တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက်များနှင့် မဟာမိတ်များကို လွှမ်းမိုးထား နိုင်မှု ဖြစ်သည်။ အီရန်၏ မိတ်ဖက်များသည် အစွမ်းနှင့် အချိုးမညီသော ပဋိပက္ခဆီသို့ ဦးတည်နေပြီး အီရန်ကိုခုခံကာကွယ်ရန် အားကိုးအားထားပြုနိုင်သည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။ ထိုးစစ်ဖြင့်လည်း အီရန်ကိုအကူအညီပေးနိုင်သည့် အနေအထားဖြစ်သည်။ ထိုအရာသည် အီရန်အား တိုက်ရိုက်စစ်ဆင်ရေး ပြုလုပ်နေသည့် အစွမ်းကို သတိကြီးစွာထားလျက် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆန့်ကျင်ခြင်းမပြုလုပ်သည့် အစွမ်း၏မိတ်ဖက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ပင်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အစွမ်းသည် နောက်ထပ် အီရန်၏တိုက်ခိုက်မှုများ ကို ခုခံကာကွယ်မည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်၏ မကြာသေးမီက ပြော ကြားချက်အပေါ်တွင် စိတ်ချယုံကြည်ပြီး အီရန်၏ဒုံးကျည်များကို ခုခံကာကွယ်ရာ၌ အစွမ်း ၏ မိတ်ဖက်များ ခိုင်မာမှုကို ပြသနိုင်ခဲ့သည်။

အနာဂတ်စစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားလာနိုင်သည့် အလားအလာများ

အီရန်နှင့် အစွမ်းတို့သည် အချိုးမညီသော စွမ်းဆောင်ရည်များရှိပြီး နှစ်ဖက်စလုံး သည် အချင်းချင်း အကန့်အသတ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများကို လုပ်နိုင်သော်လည်း သမားရိုးကျ စစ်ဆင်ရေးအား ကြာရှည်စွာ ဆင်နွှဲနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံတကာမဟာမိတ် များနှင့် မိတ်ဖက်များ၊ အရင်းအမြစ်များရှားပါးမှုနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ် မှုများသည် နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် စစ်ပွဲကြီးအဆင့် တိုးမြှင့်လာနိုင်ရန် အတားအဆီးများ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များသည် လက်ရှိပဋိပက္ခ၏ကန့်သတ်ချက် အသစ်များအတွင်း အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နယ်မြေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် သမားရိုးကျ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ နှစ်ဖက်စလုံးမှ တားဆီးမည်မဟုတ်ပေ။

နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် ကန့်သတ်စစ်အားဆက်လက်ဆင်နွှဲရန် နှိုးဆော်သည့်အရာများ က ရှိနေပါသည်။ သို့သော် ထိုအချက်များမှာလည်း ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်ပါက အစွမ်းသည် ဟစ်ဇ်ဘိုလာ၏စွမ်းရည်ကို သိသာစွာလျှော့ချရန် ဆုံးဖြတ်ပါက ၎င်းသည် အီရန်အတွက် အကျပ်ရိုက်စေမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အီရန်သည် အခြားသော အင်အား ကြီးနိုင်ငံများထံမှ အထောက်အပံ့ပစ္စည်းများကိုမရရှိဘဲ စစ်ပွဲအရှိန်မြှင့်ရန်ရွေးချယ်ပါက

အစွမ်းအား အလုံးစုံစစ်ဆင်နိုင်မှုသည် ၎င်း၏ စစ်ရေးစွမ်းရည်နှင့် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များဖြင့် ကန့်သတ်ချက်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

မေလ ၁၉ ရက်နေ့က အီရန်သမ္မတ Ibrahim Raisi နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Hossein Amir-Abdollahian တို့စီးနင်းလိုက်ပါလာသည့် Bell-212 ရဟတ်ယာဉ် ပျက်ကျကာ ကွယ်လွန်သွားကြသည့် ဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍လည်း မေးခွန်းများစွာ ထွက်ပေါ်လာလျက် ရှိပါသည်။ ရာသီဥတုဆိုးရွားမှုကြောင့် ဖြစ်ပွားသည်လား၊ စက်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပွားသည်လား သို့တည်းမဟုတ် လုပ်ကြံခံရခြင်းကြောင်းလား သဲကွဲစွာ မသိရှိနိုင်သေးပါ။ သေချာသည့်အချက်မှာ လက်ရှိဖြစ်ပွားနေဆဲ ပဋိပက္ခများအပါအဝင် ဒေသတွင်း ပထဝီနိုင်ငံရေးအား ရိုက်ခတ်မည်မှာ မလွဲမသွေပင် ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

နှစ်ဖက်စလုံးအနေဖြင့် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားမည့်အရေးမှ နောက်ဆုတ်လိုက်ကြပြီ ဖြစ်သော်လည်း ဧပြီလအကျပ်အတည်းသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းအား ပိုပြီးအန္တရာယ်များပြားသည့် နေရာဒေသတစ်ခု ဖြစ်လာစေပါသည်။ အစွမ်းနှင့် အီရန်နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနိုင်သည့် ခံနိုင်ရည်ထက်ကျော်လွန်သည့် ကန့်သတ်ချက်များကို ဖြတ်ကျော်ခဲ့ကြပြီး စစ်မဖြစ်ပွားရန် ထိန်းနိုင်ခဲ့ကြသော်လည်း နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် အနာဂတ်တွင် တိုက်ခိုက်မှုများကို ပိုမိုအရှိန်မြှင့်တင်ရန် လိုလားနေကြသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရန်အတွက်လည်း နှစ်နိုင်ငံလုံးတွင် အခွင့်အလမ်းများလည်း ပိုမိုရရှိလာနိုင်ကြပါသည်။ လက်ဘနွန်တွင် ဟစ်ဇ်ဘိုလာနှင့် ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ပြင်းထန်နေပြီး အီရန်ကျောထောက်နောက်ခံပြုအဖွဲ့များသည်လည်း ဒေသတွင်းအနှံ့ တိုက်ခိုက်မှုများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေဆဲဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း လေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်မှုဖြင့်သာ အစွမ်းသည် စစ်ပွဲအရှိန်မြှင့်ခြင်းနှင့် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုမရှိခြင်းတို့အကြား မလူးမလွန်းသာလမ်းကြောင်းကို အောင်မြင်စွာလျှောက်လှမ်းနိုင်ပုံရပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး (သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

Ref: - 3 QUESTIONS - Iranian President Raisi's helicopter crash and its aftermath, Dr. Hakkı Uygur, May 20, 2024

- Assessing Israel's Strike on Iran, Alexander Palmer, CSIS, May 3, 2024
- Assessment of Israel Strike on Iran near Esfahan, David Albright et. al. Institute for Science and International Security, April 23, 2024
- Iran and Israel: everything short of war, Online Analysis, John Raine et. al., IISS, May 17, 2024
- Israel-Gaza briefings: Have Iran-Israel missile strikes changed the Middle East? James Landale, BBC News, 28 April 2024

တစ်နေ့မှာ
တစ်နေ့မှာ

၀၉/၇/၁၆

“အိရန်နှင့်အစ္စရေးတို့ကြား ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ခြေတိုးလာခြင်းသည်
ကမ္ဘာ့ရေနံ့ဈေးနှုန်းအပေါ် သိသာထင်ရှားသော
သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပြီး ငွေကြေးဖောင်းပွမှု မြင့်မားခြင်းကဲ့သို့သော
စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကျယ်ပြန့်သောသက်ရောက်မှုများ
ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အီရန်-အစ္စရေးတင်းမာမှု၏ အဓိကအချက်မှာ ပထဝီနိုင်ငံရေး ဖြစ်သည်။ ယခင်က တည်းက အရှေ့အလယ်ပိုင်းနယ်နိမိတ်ကိုကျော်လွန်၍ ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုများ ရှိနေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် ရှုပ်ထွေးသောသမိုင်းကြောင်းနှင့် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများရှိသည့် ဒေသတွင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံများ (Regional Powerhouses) ဖြစ်သောကြောင့် အီရန်-အစ္စရေး ပဋိပက္ခသည် စီးပွားရေးနယ်ပယ်အပါအဝင် ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်း၌ တစ်ကျော့ပြန် ပျံ့နှံ့လာပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီ ၁၄ ရက်နေ့တွင် အစ္စရေးနိုင်ငံ၏ ဒေသအသီးသီးကို အီရန်နိုင်ငံက တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် အရှေ့အလယ်ပိုင်း၌ တင်းမာမှုများ တိုးလာနေသည်။ ထိုကဲ့သို့ တိုက်ခိုက်ရာတွင် ပဲထိန်းဒုံးကျည် ၁၂၀ ကျော်၊ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ် ၁၇၀ နှင့် ခရစ်ဒုံးကျည် ၃၀ ကျော် တို့ ပါဝင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုသည် ဆီးရီးယားနိုင်ငံ ဒမတ်စကတ်မြို့ရှိ အီရန်ကောင်စစ်ဝန်ရုံးကို ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့က ဖျက်ဆီးခဲ့သည့် အစ္စရေး၏လုပ်ရပ်အပေါ် အီရန်၏ လက်တုံ့ပြန် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်သည်။ အစ္စရေးတို့၏ ဒမတ်စကတ်မြို့ရှိ အီရန်ကောင်စစ်ဝန်ရုံး တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အီရန်စစ်တပ်ခေါင်းဆောင်များအပါအဝင် လူ ၁၆ ဦး သေဆုံးခဲ့သည်။ ဤဆောင်းပါး၌ အီရန်-အစ္စရေး ပဋိပက္ခ၏ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပေါ် လွှမ်းမိုးမှု၊ တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်သက်ရောက်မှု၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ ဈေးကွက်၊ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတို့အတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသောဂယက်ရိုက်ခတ်မှုများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။

ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းရင်းများ

အီရန်-အစ္စရေး ပဋိပက္ခ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို နားလည်ရန် ပထဝီနိုင်ငံရေးကို ဦးစွာနားလည်ရန် အရေးကြီးသည်။ အီရန်နှင့် အစ္စရေးတို့သည် မတူကွဲပြားသောအကျိုးစီးပွားနှင့် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များ၊ မတူညီသောအယူဝါဒ၊ ဘာသာရေးနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးနယ်ပယ်များနှင့်အတူ ရပ်တည်နေပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုကို နယ်မြေအငြင်းပွားမှု၊ လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်နှင့် အတွေးအခေါ်ကွဲပြားမှုအပါအဝင် အကြောင်းအချက်များစွာက လှုံ့ဆော်ပေးနေသည်။

အီရန်၏ဗျူဟာလီးယားစွမ်းရည် မြှင့်တင်ရေး အစီအစဉ်၊ ဒေသတွင်း၌ရှိသော ကြားခံစစ်တပ်များ (Proxy Militias) အတွက် ၎င်း၏ထောက်ပံ့မှုနှင့် အစ္စရေးအပေါ် ရန်လိုသည့် ရပ်တည်ချက်တို့က တင်းမာမှုကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ ဆက်လက်၍ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ပိုမိုတင်းမာလာပြီး ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

ရေနံဈေးကွက်

အီရန်-အစ္စရေး ပဋိပက္ခသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၌ အလွန်အရေးပါသော စွမ်းအင်ကဏ္ဍ အထူးသဖြင့် ရေနံဈေးကွက်ကို သိသိသာသာ ရိုက်ခတ်နိုင်သည်။ အီရန်နှင့် အစ္စရေး နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ရေနံပထဝီနိုင်ငံရေး (Geopolitics of Oil) ၌ အဓိကကျသော နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ အီရန်နိုင်ငံသည် အရန်ရေနံ အမြောက်အမြားရှိကြောင်း ကြွားဝါထားသည်။ ထို့အတူ အစ္စရေးနိုင်ငံသည် စွမ်းအင်ကြွယ်ဝသော အရှေ့အလယ်ပိုင်း၌ မဟာဗျူဟာမြောက်နိုင်ငံ (Strategic Actor) အဖြစ် ရပ်တည်ထားသည်။

နှစ်နိုင်ငံကြား သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ မဟာမိတ်များကြား ပဋိပက္ခ တိုးလာခြင်းသည် ရေနံထုတ်လုပ်ရောင်းချမှုကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဈေးနှုန်းမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဈေးကွက်မရေရာမှုတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကွင်းဆက် ပြတ်တောက်မှု၊ ပထဝီနိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် စစ်ရေးပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ခြေတို့ကြောင့် ရေနံဈေးနှုန်း မြင့်တက်လေ့ရှိပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် စားသုံးသူအသုံးစရိတ်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းစီးပွားရေးတိုးတက်မှုတို့ကို ထိခိုက်စေပါသည်။

ဈေးကွက်အလားအလာနှင့် ယုံကြည်မှု

ရေနံဈေးကွက်အပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုများအပြင် အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခသည် ဈေးကွက်အလားအလာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၏ ယုံကြည်မှုကိုလည်း ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေး ပိုမိုတင်းမာလာခြင်းက မသေချာမှုနှင့် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေကို ဖန်တီးပေးရာရောက်သည်။ ထိုအခါ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် ၎င်းတို့၏အစုရှယ်ယာများ ပြန်လည်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏မဟာဗျူဟာများ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ချိန်ညှိခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပါသည်။

အကျိုးဆက်အနေဖြင့် စတော့ဈေးကွက် အပြောင်းအလဲနှင့် ငွေကြေးတန်ဖိုး အတက်အကျရှိနိုင်ပြီး ပိုင်ဆိုင်မှုဈေးနှုန်းများ (Asset Prices) ပထဝီနိုင်ငံရေးအခြေအနေအတိုင်း

တုံ့ပြန်ဖြစ်ပေါ်ပြီး ရေတိုမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဈေးကွက်လှုပ်ခတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ပထဝီနိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ပဋိပက္ခအဖြစ်ပြောင်းလဲ ပြီး ကမ္ဘာ့ဘဏ္ဍာရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် စီးပွားရေးသာယာဝပြောရေးတို့ကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေ နိုင်သည်။

ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးစီးဆင်းမှု

အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်(Global Supply Chains)နှင့် ကုန်သွယ်ရေးစီးဆင်းမှု (Trade Flows) ကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် တည်ငြိမ်သော ဈေးကွက်ရရှိမှု၊ အရင်းအမြစ်များအပေါ် မှီခိုနေသောစီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို ထိခိုက်နိုင်သည်။ ဒေသတွင်း မတည်ငြိမ်မှု၊ ကုန်သွယ်မှုအတားအဆီး နှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များက ကုန်စည်စီးဆင်းမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထိုမျှ သာမက ကုန်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ကိုထိခိုက်ပြီး သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကုန်ကျစရိတ်များ တိုးမြှင့်လာစေနိုင်သည်။

ပဋိပက္ခ၏ ရိုက်ခတ်မှုဒဏ်ခံနေရသည့်ဒေသများ၌ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်နေသော သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှု၌ ပါဝင်နေသောကုမ္ပဏီများသည် ကုန်ကြမ်းရရှိရေး၊ ဈေးကွက်ဝင်ရောက်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင် သည်။ အဆိုပါ စိန်ခေါ်မှုများက ကုမ္ပဏီများအတွက် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုပြတ်တောက်ခြင်း နှင့် ငွေကြေးဆုံးရှုံးခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမသေချာမှု က စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ယုံကြည်မှုကျဆင်းစေပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလျော့ကျလျက် စီးပွားရေး တိုးတက်မှု နှေးကွေးစေနိုင်သည်။

စီးပွားရေးနှင့် ငွေကြေးဈေးကွက်

အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသ၌ ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများ၏ ရေနံဈေးနှုန်းအပေါ် သက်ရောက်နိုင်ခြေကို စိုးရိမ်လာခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံ များသည် ကမ္ဘာ့ရေနံထုတ်လုပ်မှုနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၌ အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အစ္စရေးသည် အရေးပါသော ရေနံထုတ်လုပ်သည့်နိုင်ငံ မဟုတ်သော်လည်း အီရန်ကဲ့သို့ အဓိကရေနံထုတ်လုပ်သည့်နိုင်ငံ၏ ပါဝင်ပတ်သက်လာ ခြင်းက ပဋိပက္ခကိုပိုမိုပြင်းထန်ပြီး ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးကွက်ကိုလည်း ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း အီရန်-အစ္စရေးစစ်ပွဲ ဆက်လက်အရှိန်ပြင်းထန်လာပါက အရှေ့အလယ်ပိုင်း ရေနံထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံများ စစ်ပွဲ၌ပါဝင်လာပါမည်။ ထိုအခါ ရေနံဈေးနှုန်းများ ဆက်လက် မြင့်တက်လာပါမည်။

အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့ကြား ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ခြေတိုးလာခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးနှုန်း အပေါ် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပြီး ငွေကြေးဖောင်းပွမှု မြင့်မားခြင်းကဲ့သို့ သော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကျယ်ပြန့်သောသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ဤအခြေအနေ တွင် အဓိကရေနံထုတ်လုပ်သည့်ဒေသများရှိ ပထဝီနိုင်ငံရေးတင်းမာခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်

ရောင်းချမှု ပြတ်တောက်ခြင်းတို့ကြောင့် ရေနံဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာနိုင်သည်။ ဤအချက်က ငွေကြေးဖောင်းပွမှုအား ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ်ကဲ့သို့သော ဗဟိုဘဏ်၏ အနိမ့်ဆုံးလျာထားငွေကြေးဖောင်းပွမှုအဆင့် (Central Bank Target Levels) သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိရန်ခက်ခဲမည်ဖြစ်သည်။ ဗဟိုဘဏ်၏ အနိမ့်ဆုံးလျာထားငွေကြေး ဖောင်းပွမှုအဆင့်ဆိုသည်မှာ နှစ်နှစ်တာကာလအတွင်း နှစ်စဉ်ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို နှစ် ရာခိုင်နှုန်း သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၎င်း၏ ဗဟိုဘဏ်အတိုးနှုန်း (Policy Rate) ကို ၅ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသို့ သိသိသာသာမြှင့်တင်ပြီး ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို တိုက်ဖျက်လျက်ရှိသည်။

ဖော်ပြပါအခြေအနေများက စားသုံးသူအသုံးစရိတ် ကျဆင်းခြင်းမှသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကျဆင်းခြင်းထိဖြစ်ပေါ်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်အားလုံးကို ထိခိုက်စေပါသည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်ဒေါ်လာတန်ဖိုးကိုလည်း အားကောင်းစေနိုင်သည်။ အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ်က အတိုးနှုန်းမြှင့်တင်ထားသောကြောင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာဖြင့် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်သော ပိုင်ဆိုင်မှုများ (Dollar-denominated assets) ပိုမိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံလျက်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာအသုံးပြု၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းက လုပ်ငန်းများအတွက် အမြတ်အစွန်း ပိုမိုရရှိစေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဤအချက်က အမေရိကန်ငွေကြေးဈေးကွက် (Money Market) သို့ နိုင်ငံခြားအရင်းအနှီး ပိုမိုစီးဝင်စေသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာဝယ်လိုအား တိုးတက်လာပြီး နောက်ဆုံးတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာကို အားကောင်းစေသည်။ ပိုမိုအားကောင်းလာသော အမေရိကန်ဒေါ်လာက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေးကို ဆက်လက်ထိခိုက်စေပါသည်။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာဖြင့် အကြွေးပေးဆပ်နေရသော နိုင်ငံ သို့မဟုတ် အမေရိကန်ဒေါ်လာအသုံးပြု၍ ဝယ်ယူရသည့် သွင်းကုန်များအပေါ် အလွန်အမင်းမှီခိုနေရသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

အီရန်-အစ္စရေးစစ်ပွဲသည် အစ္စရေး-ဟားမတ်စ် ပဋိပက္ခ၏ နောက်ထပ် အမှတ်အသားတစ်ခုဖြစ်သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်း၏ အခဲမကျေနိုင်ဆုံး ရန်သူနှစ်ဦးကြား အရိပ်စစ်ပွဲ (Shadow War) ကို ဖြတ်ကျော်နိုင်သည့် အရိပ်အယောင်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

အီရန်စစ်ပွဲသည် လက်ဘနွန်၏ ဟစ်ဇ်ဘိုလာ ပြည်သူ့စစ်နှင့် ယီမင်ဟူသီသူပုန်ကဲ့သို့သော ပြည်ပကြားခံ (Foreign Proxies) အများအပြား အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ ဤအရိပ်စစ်ပွဲ၌ နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်နွှယ်နေသည့် အချက်သုံးချက်ရှိသည်။ ပထမအချက်မှာ အီရန်၏ နျူကလီးယားအစီအစဉ် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ပင်လယ်ရေကြောင်း ပို့ဆောင်ရေးပြတ်တောက်မှု ဖြစ်သည်။ တတိယအချက်မှာ ဆီးရီးယားနှင့် လက်ဘနွန်၌ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော အခြေအနေများ ဖြစ်သည်။

“ အစွရေးနှင့်
 ပါလက်စတိုင်း
 နယ်မြေများအတွက်
 နှစ်နိုင်ငံ
 ဖြေရှင်းရေး
 လမ်းကြောင်းသည်
 လည်းကောင်း၊
 အစွရေး
 ဓားစာခံများ
 လွှတ်ပေးရေး
 အစီအစဉ်သည်
 လည်းကောင်း
 ပို၍ပင်
 ခက်ခဲလာသည်။ ”

အရှေ့အလယ်ပိုင်း ကြားခံစစ်ပွဲ (Proxy War) သည် ကုန်းမြေ၊ ပင်လယ်၊ လေကြောင်းနှင့် အင်တာနက်ဆိုက်ဘာကွန်ရက် (Cyberspace) တို့၌ ကာလရှည်ကြာ ခါးသီးစွာတိုက်ခိုက်နေခဲ့သည်။ ဤ ဖြစ်ရပ်များက အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသ၏ ပထဝီ နိုင်ငံရေးအခြေအနေကို သိသိသာသာ ဆိုးရွားလာ စေသည်။ သို့သော်လည်း တတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွား မည့် လက္ခဏာများ မတွေ့ရှိရသေးပါ။

မက်ခရိုစီးပွားရေး အခြေအနေ

ပဋိပက္ခကြောင့် ငွေချေးစာချုပ်နှင့် ရှယ်ယာ ဈေးကွက် မတည်ငြိမ်မှုနှင့်အတူ ပထဝီဝင်၊ စီးပွားရေး နှင့် လုပ်ငန်းကဏ္ဍများအတွက် ကျယ်ပြန့်သော သက်ရောက်မှုနှင့် အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပေါ်လာ သည်။ ၎င်းတို့မှာ ငွေချေးစာချုပ်ဈေးနှုန်း (Bond Prices) ကျဆင်းခြင်း၊ ကုမ္ပဏီအတွက် ချေးငွေစရိတ် မြင့်တက်ခြင်း၊ ရေနံစိမ်းဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်း အမြတ်အစွန်း နည်းပါးခြင်းနှင့် မသေချာ မှု ပိုမိုများပြားလာခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ရေနံထုတ်လုပ် ရောင်းချမှုကျဆင်းခြင်းနှင့် ရေနံစိမ်းဈေးနှုန်းမြင့် တက်လာခြင်း တို့ကြောင့် ပြည်တွင်း ငွေကြေး ဖောင်းပွမှု မြင့်တက်ပြီး အတိုးနှုန်းများ ကာလ ရှည်ကြာစွာ ဆက်လက်မြင့်မားနေနိုင်သည်။ အဆိုပါ စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသော အချက်များက လုံခြုံစိတ်ချရသော အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့်ရွှေကို ပိုမိုဝယ်ယူကိုင်ဆောင်စေသည်။

အီရန်-အစွရေးစစ်ပွဲအပြီး ရေနံဈေးနှုန်း တစ်ဟုန်ထိုးတက်လာခြင်းက လုပ်ငန်းကဏ္ဍများ၏ မက်ခရိုစီးပွားရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်။ အထူးသဖြင့် မော်တော်ကား၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ လေကြောင်း၊ သုတ်ဆေး၊ တာယာ၊ ဘိလပ်မြေနှင့် ဓာတုပစ္စည်းကဲ့သို့သော ရေနံအခြေခံကဏ္ဍများ၏ အရောင်းအဝယ်ကို ထိခိုက်လာသည်။ စစ်ပွဲနှင့် ဆက်နွှယ်သော အန္တရာယ်ကြောင့် ဈေးကွက်ထိခိုက် နိုင်သော်လည်း ဝယ်လိုအားနှင့်ရောင်းလိုအားအပေါ်

မူတည်ပြီး ရေနံဈေးနှုန်းအတက်အကျ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အစွရေးနှင့် ချိတ်ဆက်မှုရှိသော အိန္ဒိယစတော့ရှယ်ယာများနှင့် ရေနံရောင်းဝယ်ရေးကုမ္ပဏီများကိုလည်း ထိခိုက်စေနိုင်သည်။

အနာဂတ်လမ်းကြောင်း

လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေသောပဋိပက္ခ၌ အမေရိကန်အစိုးရ၏ရပ်တည်မှုသည် အဓိကအချက် ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသည်။ ယာယီအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဂါဇာ၌ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ အစွရေးနှင့် ပါလက်စတိုင်း နယ်မြေများအတွက် နှစ်နိုင်ငံဖြေရှင်းရေးလမ်းကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ အစွရေးခားစာခံ များ လွှတ်ပေးရေး အစီအစဉ်သည်လည်းကောင်း ပို၍ပင် ခက်ခဲလာသည်။

ဤရှုပ်ထွေးသော အလွှာပေါင်းစုံအကျပ်အတည်း၌ အစွရေးနိုင်ငံအတွက် ရွေးချယ် စရာ သုံးခုရှိသည်။ ပထမအချက်မှာ စစ်ပွဲအရှိန်မြှင့်တင်သည့် လမ်းကြောင်းမှ ရှောင်ကြဉ် ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယရွေးချယ်မှုမှာ လက်တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ တတိယအနေဖြင့် ဤသည်မှာ အဆိုးဆုံးဖြစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအဆင့်၌ မည်သည့်ရွေးချယ်မှုအား ရွေးချယ်ရမည်ကို ပြောကြားရန်ခက်ခဲပါသည်။ သို့သော်လည်း အရှိန်မြှင့်လမ်းကြောင်း မရွေးချယ်ရေးအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံဖိအားနှင့် အကြံပြုချက်များ ရှိနေသည်။ နျူကလီးယားလက်နက် ကိုင်ဆောင်ထားသော အီရန်သည် အစွရေးအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း အစွရေးက ယုံကြည်ထားသည်။ ထိုယုံကြည်ချက်ကြောင့် အစွရေးနိုင်ငံသည် အီရန်နိုင်ငံအားလက်တုံ့ပြန်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ထားဟန်ရှိသည်။

နိဂုံးကောက်ချက်

နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် အီရန်-အစွရေးပဋိပက္ခသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပေါ် သိသာထင်ရှား စွာ ဩဇာလွှမ်းမိုးလျက်ရှိပြီး ဈေးကွက်ပုံသဏ္ဍာန်၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ အပြုအမူနှင့် ကုန်သွယ် မှုပုံစံများကို ပုံဖော်လျက်ရှိပါသည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ပြီး ပိုမိုပြင်းထန်လာသည်နှင့်အမျှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများသည် မသေချာမှု၊ မငြိမ်သက်မှုနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရမည် ဖြစ်သည်။

အရှေ့အလယ်ပိုင်း၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုစောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ ဆက်နွယ်မှုများကို နားလည်ခြင်းနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက်တုံ့ပြန်မှုများချမှတ်ခြင်း သည် အန္တရာယ်လျော့ပါးသက်သာစေရန်နှင့် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေသော ကမ္ဘာလောက ၌ အခွင့်အလမ်းများရယူရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ အဆုံးစွန်အားဖြင့် အီရန်-အစွရေး ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်းက စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ် ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်ပြီး ဒေသတွင်းနှင့် ဒေသ ပြင်ပတည်ငြိမ်မှုကို မြှင့်တင်နိုင်ပါမည်။

သိန်းမြင့်ဝေ

တရုတ်အတွက် အင်မတန်ကြီးတဲ့

aeZi f/wf

“အမေရိကန်-တရုတ်” ထိပ်တိုက်မတွေ့ဘဲ ရှောင်နိုင်တာကိုက
တရုတ်အတွက် အင်မတန်ကြီးတဲ့
ဆုလာဘ်ကြီးဖြစ်နေတာကို
တရုတ်က
ကောင်းကောင်းသဘောပေါက်ထားပါတယ်။”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ရုရှားကို ပူတင်ဦးဆောင်ခဲ့တာ ၂၄ နှစ်ရှိသွားပြီ။ ပဉ္စမမြောက်သက်တမ်းအာမခံချက် ရှိသွားတဲ့အတွက် သက်တမ်းရှည်သမ္မတတစ်ဦးဖြစ်လာမည့်သဘောဖြစ်တယ်။ ပူတင် ဦးဆောင်မှုအောက်မှာ အင်အားချည့်နဲ့ခဲ့တဲ့ရုရှားဟာ အင်အားပြန်လည်တောင့်တင်းလာ တဲ့အတွက် ဆိုဗီယက်ခေတ်မှာကံဆိုးခဲ့သမျှ ရုရှားခေတ်မှာပြန်ကံကောင်းတယ်လို့ဆိုရပါ လိမ့်မည်။ နိုင်ငံတစ်ခု ၂၄ နှစ်မျှ ဆက်တိုက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သွားတယ်ဆိုတာ အတော်ခက်ခဲ လှပါတယ်။

သက်တမ်းသစ်မှာ တရုတ်ခရီးစဉ်ကပထမ

သမ္မတ ပူတင်ရဲ့ပဉ္စမမြောက်သမ္မတသက်တမ်းသစ်မှာ တရုတ်ကိုဦးဆုံးသွားခဲ့တယ်။ နိုင်ငံတကာမြင်ကွင်းမှာ တာဝန်သစ်ယူချိန် ဘယ်နိုင်ငံကို ဦးဆုံးသွားသလဲဆိုတာကို ကျန် နိုင်ငံတွေစောင့်ကြည့်လေ့ရှိကြပါတယ်။ ပထမဦးဆုံးသွားရောက်တဲ့နိုင်ငံက အရင်းနှီးဆုံး အလိုအပ်ဆုံး နိုင်ငံတစ်ခုရယ်လို့သတ်မှတ်ပြီး သမ္မတသစ်တစ်ဦးရဲ့အနာဂတ်လုပ်ရပ် ဘာ ဖြစ်မလဲလို့လည်း တွက်ချက်ကြလေ့ရှိကြတယ်။

သမ္မတ ပူတင်ကို တရုတ်သမ္မတကြီးရှိကျင့်ဖျင်က ခမ်းခမ်းနားနားကြိုဆိုခဲ့တယ်။ နှစ် နိုင်ငံ ဘယ်လောက်ရင်းနှီးပြီး ကျောချင်းကပ်ထားကြသလဲဆိုတာ “ကြိုဆိုမှု”နဲ့ပြသခဲ့သလို နှစ်နိုင်ငံသဘာတူ လက်မှတ်ရေးထိုးမှုနဲ့လည်းပြသလိုက်ပါတယ်။

“ရှီ” နဲ့ “ပူတင်” တို့ဟာ “Comprehensive Partnership and Strategic Interaction” အဆင့်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြတာတွေ့ရတယ်။ “ဘက်စုံမိတ်ဖက်နှင့်မဟာဗျူဟာအပြန်အလှန်

တုံ့ပြန်မှု” ဆိုတဲ့အဓိပ္ပါယ်ရပါတယ်။ Comprehensive Strategic Alliance လို့အဆင့်မျိုး အထိမဟုတ်ပေမယ့် တရုတ်-ရုရှားသမိုင်းမှာ အမြင့်ဆုံးပူးပေါင်းမှုတစ်ခုဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဒီအဆင့်ကိုကပဲ အမေရိကန်နှင့်တို့ကို ခြောက်လှန့်နိုင်ခဲ့၊ စိုးရိမ်စေခဲ့နိုင်တာကိုတွေ့ရပါတယ်။

ပူတင်ရဲ့သမ္မတဘက်တမ်းသစ်မှာ တရုတ်နဲ့ပူးပေါင်းနိုင်တာကို ကြိုတင်တွက်ချက် မြော်တွေးပြီး ပူတင်ကျမ်းသစ္စာမကျိန်ဆိုခင်လေးမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Antony Blinken က တရုတ်ကိုနှစ်ကြိမ်သွားပြီး နောက်ဆုံးအကြိမ်မှာ “အပေးအယူတစ်ဝက်” “မြိမ်းခြောက်မှုတစ်ဝက်” လုပ်ခဲ့တာတွေ့ရတယ်။

အမေရိကန်ရဲ့အဆိုပြုကမ်းလှမ်းချက်ကို တရုတ်ကလက်မခံခဲ့ဘူး။ လက်မခံရုံတင် သာမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဝမ်ယိကရာ ရှီကပါ ပြတ်ပြတ်သားသား တုံ့ပြန်လိုက်တာ တွေ့ရတယ်။

“တရုတ်ဟာ လွတ်လပ်စွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခွင့်ရှိတယ်။ တရုတ်တိုးတက်မှုကို ဘယ်သူမှ ဟန့်တားနှောင့်ယှက်လို့မရဘူး။ တရုတ်ရဲ့အဓိကအကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်လာမယ်ဆိုရင် ဘယ်လို အရင်းအနှီးမျိုးကိုမဆိုပေးဆပ်ပြီး ထိပ်တိုက်တွေ့သွားမယ်။” လို့ တုံ့ပြန်ခဲ့တာ တွေ့ရတယ်။

တရုတ်ပြောင်းလဲကျင့်သုံးလာတဲ့ Wolf Warrior Diplomacy က “ဒီလို” ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ပြသလိုက်တာပါ။

တရုတ်ကိုအရေးယူပိတ်ဆို့မှုအသစ်ချမှတ်

တရုတ်ရဲ့ခါးခါးသီးသီးငြင်းဆိုတာကိုခံလိုက်ရပြီး အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဘလင်ကန် ပြန်လာပြီးနောက်ရက်မှာပဲ “တရုတ်အပေါ် အမေရိကန်ကအရေးယူပိတ်ဆို့မှု အသစ်တွေချမှတ်မယ်လို့ တရားဝင်ကြေညာလိုက်ပါတယ်။ တရုတ်ကို ဘလင်ကန်က ညှိနှိုင်းခဲ့တဲ့အပေးအယူကတော့ ယူကရိန်းစစ်ကို တရုတ်အကူအညီပေးမှုရပ်ဆိုင်းဖို့ ဆက်လက် ကူညီမယ်ဆိုရင် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုအသစ်နဲ့ရင်ဆိုင်ရမယ်။

ယူကရိန်းစစ်မှာ ရုရှားဘက်က အခုလောက်အထိဆက်လက်ပြီး တိုက်ခိုက်နေတာဟာ တရုတ်ရဲ့ အဓိကကူညီပံ့ပိုးပေးနေမှုကြောင့်ဆိုတာကို အမေရိကန်ကသိထားပါတယ်။ တရုတ်ဘက်ကလည်း ဒါကိုသိထားပြီးဖြစ်သလို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားပြီးလည်း ဖြစ်ဟန်ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း “ခပ်ရင့်ရင့်သီးသီး” ပြန်ကြားလိုက်တာပါ။

သမ္မတ နှစ်ဆင်လက်ထက် (၁၉၆၉-၁၉၇၇) မှာ ပင်ပေါင်ပေါ်လစီနဲ့ သမ္မတအကြံပေး (နောက်ပိုင်း နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး) ဖြစ်သူ ဟင်နရီကစ်ဆင်ဂျာက “အမေရိကန်-တရုတ်” ဆက်ဆံရေးကို တစ်ဆစ်ချိုးပြောင်းခဲ့လိုက်တယ်။ အရင်ကတရုတ်ကို အမေရိကန်က “ရန်သူ” လို့သဘောထားရာကနေ နှစ်ဆင်လက်ထက်မှာ “Strategic Competitor” မဟာဗျူဟာ မြောက်ပြိုင်ဘက်လို့ သဘောထားပြောင်းလဲလိုက်နိုင်ခဲ့တယ်။

အဲ့ဒီအချိန်အခါတုန်းကတော့ နှစ်ဆင်ရဲ့ “Balance of Power” သဘောတရားနှင့် မဟာဗျူဟာအရ “အင်အားထိန်းညှိခြင်း” လို့ယူဆခဲ့ကြပေမယ့် ရေဂင်လက်ထက် (၁၉၈၉)

မှာ ဆိုဗီယက်ယူနီယံဖြိုခွဲတာခံလိုက်ရပါတယ်။ စာရေးသူက နှစ်ဆင်လက်ထက်မဟာ ဗျူဟာကို Advanced Strategy Level လို့သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ အဆင့်မြင့်မဟာဗျူဟာ လို့ဆိုလိုချင်တာပါ။

ခေတ်တွေပြောင်းလဲသွားခဲ့ပြီး တရုတ်နှင့်ရှုရှားလည်းတိုးတက်လာခဲ့ကြတယ်။ အပြိုင် တိုးတက်လာတဲ့ နှစ်နိုင်ငံကို အမေရိကန်ကဖြိုချရပြန်ပါဦးမယ်။ စစ်လက်နက်နည်းပညာ မှာ အမေရိကန်ကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်တဲ့အဆင့်ရောက်လာတဲ့ ရှုရှားကပိုပြီးအန္တရာယ်ရှိတယ် လို့ယူဆတဲ့အတွက် ရှုရှားကို အရင်ဆိုဗီယက်ယူနီယံခေတ်ကလို ဦးဆုံးဖြိုချဖို့ အမေရိကန် ဘက်ကဆုံးဖြတ်ခဲ့ပာန်ရှိတယ်။ ဒါကြောင့် ယူကရိန်းစစ်ကိုဖန်တီးပြီး ရှုရှားကို အမေရိကန် နှင့်နေတိုးက နောက်ကပိုင်းတိုက်ခဲ့တာပါ။

ဒီတစ်ခါမှာတော့ ရှုရှားက ဆိုဗီယက်ယူနီယံခေတ်ကလို လူးလူးလိမ့်လိမ့်ဖြစ်မသွား ခဲ့ပါဘူး။ ပူတင်ဟာ ဂေါ်ဗာချော့ဗ်မဟုတ်ကြောင်းပြခဲ့ပါတယ်။

ရှုရှားပြိုင် တရုတ်ပြိုင်

ရှုရှားပြိုင် တရုတ်ဘက်လှည့်လာမယ်ဆိုတာ “ရှီ” က ကောင်းကောင်းသိပါတယ်။ အောက်သက်လည်းကြေ၊ သမိုင်းလည်းကြေထားတဲ့ “ရှီ” က ရှုရှားမပြိုင်အောင်ကျားကန်ပါ တော့တယ်။ ရှုရှားဟာ တရုတ်ရဲ့ခံစစ်စည်း၊ ဗဟိုကင်းဆိုတာ “ရှီ” ကောင်းကောင်းသိထား တယ်။ ရှုရှားကိုကျားကန်ပေးရာမှာ အီရန်နှင့်မြောက်ကိုရီးယားပါ ပါလာတာတွေ့ရတယ်။ နျူကလီးယားပိုင်တဲ့နိုင်ငံတွေဆိုတော့ အမေရိကန်က လုပ်ချင်သလိုလုပ်လို့မရတော့ပါဘူး။

ရှုရှားကလည်း တရုတ်ခွာမသွားအောင် တရုတ်လိုအပ်တဲ့ရေနံကို အထူးနှုန်းနဲ့ တရုတ် ကို လိုသလောက်ရောင်းပေးထားတယ်။ အီရန်ကသူ့ရဲ့နာမည်ကြီးဒရန်းတွေကို “သောင်း” ချီပေးပို့ပြီး မြောက်ကိုရီးယားကလည်းလစဉ်ရှုရှားကို စစ်လက်နက်ကျည်ဆိုင်ရာပစ္စည်း တွေ ကွန်တိန်နာ “ရာ” ချီ ပေးပို့ခဲ့ပါတယ်။

စစ်ပွဲတစ်ခုမှာထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကအဓိကကျတယ်။ Logistics အတွက်မပူပန် ရတော့တဲ့ ရှုရှားဟာယူကရိန်းနယ်မြေတွေကို တစ်စတစ်စတိုးချဲ့သိမ်းယူလာတာ အနောက် အုပ်စုက မျက်ပြူးဆန်ပျာဖြစ်ရတဲ့အခြေအနေကို ရောက်သွားတဲ့အထိဖြစ်လာပါတော့တယ်။

ရှုရှားကို တရုတ်ကနောက်မှထောက်ပံ့နေတာကို “Dual-use China goods” ဆိုပြီး ရေးသားလာကြပါတယ်။ နှစ်ဖက်သွားအသုံးပြုနိုင်တဲ့ တရုတ်ကုန်ပစ္စည်းလို့အဓိပ္ပာယ်ရ တယ်။ (အမှန်ကတော့ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းကိုလည်း တရုတ်ကကူပါတယ်။) တရုတ်ပို့လိုက် တဲ့ကုန်ပစ္စည်းတွေက စစ်ဘက်မှာလည်းသုံးနိုင်သလိုရှုရှားအတွက်စစ်စရိတ်လည်းအထောက် အပံ့ဖြစ်စေတယ်ဆိုတဲ့ သဘောပါ။ ဥပမာအားဖြင့် တရုတ်ပို့လိုက်တဲ့ကျည်ကာအင်ဂျီတွေ ဆိုပါတော့ ရှေ့တန်းမှာတိုက်ရိုက် အသုံးပြုလို့ရသလို မဝယ်ရတော့တဲ့အတွက် ရှုရှားစစ်ဆင် ရေးအားကိုလည်း အထောက်အပံ့ဖြစ်စေတဲ့သဘောမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၈၉ ဆိုဗီယက်ယူနီယံဖြိုခွဲသွားတော့ တရုတ်မှာခေါင်းဆောင်က“တိန့်ရှောင်ဖိန်” ဖြစ်ပါတယ်။ အင်မတန်အကင်းပါးပြီး မြော်မြင်နိုင်စွမ်းရှိတဲ့ “တိန့်” ဟာ တရုတ်ကိုမကူး စက်လာမီ “ကြောင်ဖြူတာမည်းတာအဓိကမဟုတ်ဘူး၊ ကြွက်ရဖို့ကအဓိကဖြစ်တယ်”

“ ၂၀၂၄ ခုနှစ်
 အမေရိကန်
 ရွေးကောက်ပွဲမှာ
 ဘယ်သူအနိုင်ရပြီး
 သမ္မတ
 ဖြစ်လာမလဲဆိုတဲ့
 အခင်းအကျင်းကို
 ချက်ချင်းတုံ့ပြန်နိုင်ဖို့
 တရုတ်တွေရဲ့
 ကြိုတင်ခင်းကျင်းထားမှုလို့
 မြင်ပါတယ်။ ”

ဆိုတဲ့သဘောတရားနဲ့ တရုတ်ရဲ့စီးပွားရေးကို စပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေ လုပ်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီ “ တိန်” ရဲ့ “Vision” နဲ့ အကောင်အထည်ဖော်မှုဟာ ယနေ့တရုတ်နိုင်ငံကြီးဖြစ်လာဖို့ သန္ဓေဦးအစလို့ဆို ရင်မမှားပါဘူး။ ဆိုဗီယက်ပြိုပြီး ပြိုင်ဘက်မဲ့သွားတဲ့ အချိန်မှာ နောက် သမ္မတတွေက တရုတ်ကို “ရန်စောင်” ပါတော့တယ်။ ဒီဖြစ်စဉ်တွေကို တရုတ် ကနားမလည်ဘဲမနေပါဘူး။

တရုတ်ကံကောင်းသွားတာက ဆိုဗီယက်ပြို ပြီး အမေရိကန်ရဲ့ “အာရုံ” ဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်း ရေနံထွက်နိုင်ငံတွေဆီရောက်သွားတဲ့နှစ် ၂၀ ကာလ ပဲဖြစ်ပါတယ်။ အစ္စလာမ်ကမ္ဘာကြီးစည်းလုံးလာတာ ဟာ အမေရိကန်အတွက်အန္တရာယ်ရှိတယ်လို့ ခံယူ ထားတယ်။ ဒါကြောင့်အမေရိကန်ရဲ့ ဒုတိယပစ်မှတ် က အရှေ့အလယ်ပိုင်းဖြစ်သွားတယ်။ အရှေ့အလယ် ပိုင်းကို တစ်နိုင်ငံပြီးတစ်နိုင်ငံ မီးလောင်တိုက်သွင်း နေချိန်မှာ တရုတ်ကြီးထွားခွင့်ရခဲ့တာပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဆိုဗီယက် ယူနီယံပြိုကွဲကာလရဲ့ ၃၅ နှစ် လောက်ကြာတဲ့အချိန်မှာ အင်အားတစ်ဖန် ပြန် တောင့်တင်းလာတဲ့ ရုရှားကိုအမေရိကန်ထပ်ဖြိုရဖို့ ဖြစ်လာတယ်။ ဒီတစ်ခါရုရှားပြိုရင်တော့ အမေ ရိကန်ရဲ့အာရုံက တရုတ်အပေါ် စူးစူးစိုက်စိုက်ဖြစ်လာ တော့မှာကိုကောင်းကောင်းသိနေတဲ့အတွက်တရုတ် ကလည်းရုရှားကို အဖြိုမခံတော့ပါဘူး။ “အမေ ရိကန်-တရုတ်” ထိပ်တိုက် မတွေ့ဘဲရှောင်နိုင်တာ ကိုက တရုတ်အတွက် အင်မတန်ကြီးတဲ့ဆုလာဘ် ကြီးဖြစ်နေတာကိုတရုတ်ကကောင်းကောင်းသဘော ပေါက်ထားပါတယ်။ အရေးယူပိတ်ဆို့မှုဆိုတာ အမေရိကန်နဲ့ ထိပ်တိုက်တွေ့တာထက်စာရင် ဘာမှပြောပလောက်တဲ့အရာ မဟုတ်ပါဘူး။

အမှားဗျူဟာနဲ့ထဲက ပြန်ထွက်နိုင်ပါ့မလား

ဒီခေတ်တရုတ်တွေက “ခေ” သူတွေမဟုတ် ကြတော့ပါဘူး။ အမေရိကန်ပညာ၊ အမေရိကန် အတတ်တွေကို ကောင်းကောင်းသင်ယူထားခဲ့ကြ

ပြီး အမေရိကန်ရဲ့ ဗျူဟာတွေကို ကောင်းကောင်းနားလည် ပြန်အသုံးပြုနိုင်သူတွေဖြစ်နေကြပါပြီ။ တစ်ချိန်တစ်ခါတုန်းက အခြားနိုင်ငံတွေထက် အများကြီးသာလွန်တဲ့ အဆင့်မြင့် ဗျူဟာ “Advanced Strategy” ကို အမေရိကန်တွေသုံးနိုင်ခဲ့လို့ အမေရိကန်ခေတ်ပီပီပြင်ပြင် ရောက်ခဲ့ရတယ်။

ဒီနေ့တရုတ်တွေက သူတို့ရဲ့ “ရှင်သန်ရေး”၊ “ဖွံ့ဖြိုးရေး” ကို ကျားကုတ်ကျားခဲကြိုးစားနေပြီး လမ်းကြောင်းအမှန်ပေါ်ရောက်ထားနှင့်ပြီးသူတွေဖြစ်လို့ အမေရိကန်ရဲ့ အဆင့်မြင့် ဗျူဟာ Advanced Strategy ထက်သာလွန်တဲ့ “တစ်ဆင့်မြင့်ဗျူဟာ” Next Level Strategy အထိအသုံးပြုနေနိုင်တာကို စီးပွားရေးဘက်ပိုင်းမှာ သတိထားကြည့်ရင် မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဒီတစ်ခါတော့ Next Level မဟာဗျူဟာကို တရုတ်တွေက နိုင်ငံရေးဘက်က ကောင်းကောင်း အသုံးပြုနေပါပြီ။

ယူကရိန်းစစ်မှာ တရုတ်တွေအသုံးပြုနေတဲ့ မဟာဗျူဟာက မထူးဆန်းပေမယ့် အစွဲအမူ - အီရန်ကို အခြေခံပြီး ဖြစ်လာနိုင်တဲ့ အနာဂတ်စစ်မှာတော့ တရုတ်တွေရဲ့ ဖြန့်ကြက် တည်ဆောက်အဆင်သင့်ပြင်ထားမှုတွေက ကြောက်စရာဖြစ်နေပါတယ်။ တကယ် Next Level Strategy ဖြစ်ပါတယ်။

တရုတ်ကစားကွက်ထဲမှာ ဘိုင်ဒန်ဟာ ပင့်ကူအိမ်ထဲအချုပ်ခံနေရသလိုကို ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဘယ်သူအနိုင်ရပြီးသမ္မတ ဖြစ်လာမလဲဆိုတဲ့ အခင်းအကျင်းကို ချက်ချင်းတုံ့ပြန်နိုင်ဖို့ တရုတ်တွေရဲ့ ကြိုတင်ခင်းကျင်း ထားမှုလို့ မြင်ပါတယ်။

လောလောဆယ် ယူကရိန်းစစ်က အမေရိကန်တွေဘယ်လို ခြေနုတ်သိမ်းပါမလဲ။

ယူကရိန်းကို ပစ်ထားခဲ့လို့လည်းမရ၊ ဂုဏ်သိက္ခာပိုင်းက ရှိထားသေးတယ်။ စစ်ကို ရှေ့ဆက်တိုးရင်ရော ရွေးကောက်ပွဲမဲရလဒ်နဲ့ ဘိုင်ဒန်လောင်းကြေးထပ်ရပါလိမ့်မယ်။

အမှန်တကယ်က အမေရိကန်ဟာ ဗျူဟာအမှားမှာ နှံ့နှစ်သွားခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။

နေဇင်လတ်

တစ်နေ့မှာတော့ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏

အဖွဲ့အစည်း

“ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏
ရင်းနှီးသည့်မိတ်ဖက်တစ်ဦးအဖြစ်
တည်ရှိနေသမျှကာလပတ်လုံး
အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ဆက်ဆံရေးမှာ
တိုးတက်ရန်မျှော်လင့်ချက်နည်းပါးသည်။ ”



India's Relations with its Neighbours

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် တောင်အာရှဒေသတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည် ဆိုသည်မှာ သံသယဖြစ်စရာမရှိပါ။ တောင်အာရှဒေသရှိနိုင်ငံအားလုံးသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် မျိုးနွယ်နှင့်ယဉ်ကျေးမှုအရလည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးနှင့် ဘာသာစကားအရလည်းကောင်း များစွာနီးစပ်မှု ရှိကြသည်။ အိန္ဒိယသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် နီပေါနှင့်ဘူတန် နိုင်ငံတို့၏ စီးပွားရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့တွင် ထောက်ပံ့ ကူညီပေးခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီသည် အိမ်နီးချင်းသာပထမဆိုသည့်မူဝါဒကို ချမှတ်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကကျင်းပခဲ့သည့် ၎င်း၏ ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုပွဲတွင် တောင်အာရှနိုင်ငံများမှခေါင်းဆောင်များအား ဖိတ်ခေါ်တက် ရောက်စေခဲ့သည်။ ၎င်း၏ ပထမဆုံးနိုင်ငံခြားခရီးစဉ်ကိုလည်း ဘူတန်နိုင်ငံအားရွေးချယ်ခဲ့ သည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကိုလည်း အကြိမ်ကြိမ်သွားရောက် လည်ပတ်ခဲ့သည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသား အများအပြားမှာလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အလုပ်လုပ်နေ ကြသည်။ အဆိုပါအလုပ်သမားများသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ နှစ်စဉ် ဒေါ်လာဘီလီယံ နှင့်ချီ၍ ပြန်ပို့ပေးနေကြသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သည် တောင်အာရှဒေသတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ ဘူတန်နိုင်ငံသည်လည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အကူအညီဖြင့် ၂၀၀၀ မဂ္ဂါဝပ်ရှိသည့် ရေအားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ တည်ဆောက် နိုင်ခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအချို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ များအား မရှောင်ကြဉ်ခဲ့ကြသည်များရှိသည်။ နီပေါဘုရင် Birendra သည် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင်

တရုတ်နိုင်ငံမှ လေယာဉ်ပစ်သေနတ်များတင်သွင်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည်လည်း ၁၉၇၁ ခုနှစ် အိန္ဒိယ-ပါကစ္စတန် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ်အတွင်း ပါကစ္စတန် စစ်ဘက်-အရပ်ဘက် နှစ်မျိုးသုံးလေယာဉ်များအား လောင်စာဆီဖြည့်တင်းခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ မကြာသေးမီအချိန်အတွင်းကလည်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း Tamil Nadu ပြည်နယ်ရှိ Rameswaram မြို့နှင့် ၄၅ ကီလိုမီတာသာဝေးကွာသည့် ကျွန်းသုံးကျွန်းပေါ်တွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်စီမံကိန်းများတည်ဆောက်ရန် တရုတ်ကုမ္ပဏီတစ်ခုနှင့် သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် နောက်ပိုင်းတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အပြင်းအထန်ကန့်ကွက်မှုကြောင့် ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် တောင်အာရှဒေသအား နောက်ဖေးခြံဝင်းအဖြစ် သဘောထားခဲ့သည်။ ယနေ့ကမ္ဘာတွင် မည်သည့်နိုင်ငံမှ နောက်ဖေးခြံဝင်းအဖြစ် ထားရှိခြင်းမရှိကြတော့ပါ။ ဥပမာ ရုရှားနိုင်ငံသည် ယခင်ဆိုဗီယက်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံများအား ၎င်း၏လောင်းရိပ်အောက်တွင်ထားရှိရန် ကြိုးပမ်းလေလေ၊ အဆိုပါနိုင်ငံများသည် ဥရောပသမဂ္ဂ၊ နေတိုးစစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံဘက်သို့ ရောက်ရှိသွားလေလေဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုဥပဒေများဖြင့် ပုံသွင်းရန် ကြိုးပမ်းသည့် အမေရိကန်တို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်မှာလည်း အားနည်းလာနေသည်။ အလားတူ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအားလွှမ်းမိုးရန် တရုတ်နိုင်ငံ၏ကြိုးပမ်းမှုမှာလည်း အပြုသဘောတုံ့ပြန်မှု မရရှိပါ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် နီပေါတွင် ဘုရင်စနစ်ထက် ဒီမိုကရေစီကို ပို၍နှစ်သက်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဘူတန်နိုင်ငံတွင်မူ ဘုရင်စနစ်ကို စိတ်ပါလက်ပါ ထောက်ပံ့ပေးနေပြန်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်း နိုင်ငံရေးဖိအားနှင့် လူမျိုးရေးစဉ်းစားချက်များအရ သီရိလင်္ကာရှိ တမီးလ်ကျားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး တောင်းဆိုမှုအား သံတမန်ရေးအရလည်းကောင်း၊ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာအရလည်းကောင်း ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ခြင်းအတွက် အရင်းအနှီးကြီးကြီးပေးဆပ်ခဲ့ရသည်။ တောင်အာရှနိုင်ငံအားလုံးနှင့်ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် ကြိုးပမ်းချက်အတွက် အဟန့်အတားတစ်ခုမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ တရုတ်တို့၏ ဓနအင်အားမှာကြီးမားသည်။ ဘူတန်မှလွဲ၍ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအားလုံးသည် တရုတ်နိုင်ငံ ပိုးလမ်းမစီမံကိန်းအား စိတ်လိုလက်ရ ဝင်ရောက်ပါဝင်လာခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးလိုသည့်စိတ်ဆန္ဒကိုလည်း မရပ်တန့်နိုင်ပါ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒအားလုံးကို မဖြည့်ဆည်းနိုင်ပါ။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ မဟာဗျူဟာနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှုမှာလည်း အရှိန်အဟုန်နှင့် တိုးတက်နေသည်။

အိန္ဒိယ၊ နီပေါ၊ ဘူတန်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုင်းများမှာ ချိတ်ဆက်နေကြသည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်း၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပိုင်းဆိုင်ရာဆက်စပ်မှုတိုးတက်စေရန် ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည်လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်ကတည်းက အိန္ဒိယနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ဒေသသို့၎င်း၏ နယ်မြေမှတစ်ဆင့် ဆက်သွယ်နိုင်ရန်ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံကလည်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်

နိုင်ငံအား ဘူတန်နှင့်နီပေါနိုင်ငံအား ဆက်သွယ်နိုင်ရန် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းအားဖြင့် အပြန်အလှန်ကူညီပေးခဲ့သည်။ ထိုသို့အပြန်အလှန် ကူညီခြင်းအားဖြင့် အိန္ဒိယနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့၏ ဆက်ဆံရေးမှာ သိသိသာသာတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ရေပိုင်နက်အငြင်းပွားမှုကိုလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား အိန္ဒိယလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ လှုပ်ရှားမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုလည်း ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေး

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းက တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ဆက်ဆံရေး အဖုအထစ်များ ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က နှစ်နိုင်ငံတို့သည် နယ်ခြားစစ်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံက အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ တရုတ်တို့သည် နှစ်နိုင်ငံ နယ်စပ်အနီးရှိ မဟာဗျူဟာကျသည့် နယ်မြေအချို့အားသိမ်းယူပြီးနောက် စစ်ပွဲအားရပ်တန့်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား နိုင်ငံရေးအရဆက်ဆံရေးမှာ တရုတ်နှင့်ပါကစ္စတန်ကြား မဟာမိတ်ဖြစ်မှုနှင့် အပြန်အလှန်ကူညီမှုများက ကာလကြာရှည် အဖုအထစ်ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံကလည်း တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း တရုတ်ရေတပ်၏လွှမ်းမိုးမှုအား တန်ပြန်ရန်ရည်ရွယ်သည့် အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နှင့် ဩစတြေးလျတို့ပါဝင်သည့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများတွင်ပါဝင်ခြင်းဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအား စိတ်အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးသည့်မိတ်ဖက်တစ်ဦးအဖြစ် တည်ရှိနေသမျှကာလပတ်လုံး အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ဆက်ဆံရေးမှာ တိုးတက်ရန် မျှော်လင့်ချက်နည်းပါးသည်။

“ပါကစ္စတန် အစိုးရက ၎င်း၏ နိုင်ငံအား အစွန်းရောက် အစွလာမ် အလေ့အထများမှ ညင်သာစွာ ဖယ်ခွာနိုင်ရန် ကြိုးစားနေချိန်တွင် အိန္ဒိယအစိုးရက ၎င်း၏နိုင်ငံအား ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေး အစွန်းရောက်မှု လမ်းကြောင်းပေါ် တင်နေသည်ဆိုသည့် ဝေဖန်မှုများကလည်း ရှိနေသည်။”

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေး

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသည် နှစ်နိုင်ငံကွဲထွက်သည့်အချိန်ကတည်းက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အကြီးမားဆုံးသော ရန်သူတော်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ BJP ပါတီမှ ဩဇာကြီးမားသည့် နိုင်ငံရေး သမားများနှင့် အိန္ဒိယပြည်သူတချို့ကလည်း ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအား အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ခွဲထုတ်၍ မရသည့် အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် သဘောထားနေကြဆဲ ဖြစ်သည်။ မွတ်ဆလင်အများစုရှိသည့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးအရလည်းကောင်း၊ စစ်ရေးအရလည်းကောင်း ၎င်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာအား စွန့်လွှတ်ရန်မဖြစ်နိုင်ပါ။ နှစ်နိုင်ငံလုံးတွင်လည်း နျူကလီးယား ဗုံးများ ရှိနေကြသည်။ နှစ်ပေါင်း ၇၅ နှစ်ကြာ မဖြေရှင်းနိုင်သေးသည့် ကက်ရှ်မီးယားကဲ့သို့ သော ပြဿနာမှာလည်း ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအသစ်က ပြန်စရန်မှာ လည်းမဖြစ်နိုင်ပါ။ နယ်ခြားနှစ်ဖက်ရှိ သာမန်ပြည်သူများမှာမူ ၎င်းတို့တွင် တူညီသည့် သမိုင်းကြောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆွေးနွေးဆက်စပ်မှုတို့ရှိနေရာ ရန်လိုမှုများအဆုံးသတ်ခြင်း အား လိုလားကြသည်။ ပါကစ္စတန်အစိုးရက ၎င်း၏နိုင်ငံအား အစွန်းရောက်အစ္စလာမ်အလေ့ အထများမှ ညင်သာစွာဖယ်ခွာနိုင်ရန် ကြိုးစားနေချိန်တွင် အိန္ဒိယအစိုးရက ၎င်း၏နိုင်ငံ အား ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေး အစွန်းရောက်မှုလမ်းကြောင်းပေါ် တင်နေသည်ဆိုသည့် ဝေဖန် မှုများကလည်း ရှိနေသည်။

သီရိလင်္ကာနှင့် ဆက်ဆံရေး

သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနွယ်ဖွား တမီးလ်ကျားတို့၏ ပုန်ကန်မှုနှင့် ပြောက်ကျား တိုက်ခိုက်မှုဒဏ်ကို ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာခံစားခဲ့ရသည်။ အဆိုပါတမီးလ်ကျားတို့အား အိန္ဒိယနိုင်ငံက ဘဏ္ဍာရေးအရလည်းကောင်း၊ စစ်ရေးအရလည်းကောင်း တိုက်ရိုက်ကူညီ ပေးခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် သီရိလင်္ကာအစိုးရသည် တမီးလ်ကျားတို့အား ထိုးစစ်ကြီးများ ဆင်နွှဲပြီး စစ်ပွဲအားအဆုံးသတ်နိုင်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၀၅ ခုနှစ် သီရိလင်္ကာ ရွေးကောက်ပွဲအား ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခဲ့သည်ဆိုသည့် စွပ်စွဲချက်များလည်းရှိသည်။ သီရိ လင်္ကာနိုင်ငံသည် အစိုးရပြောင်းသွားသည့်တိုင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့်နီးစပ်မလာခဲ့ပါ။ မကြာသေး မီကပင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယထောက်ခံသူမဟုတ်သကဲ့သို့ တရုတ်ထောက်ခံသူ လည်းမဟုတ်ပါဆိုပြီး လူသိရှင်ကြားထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ နီပေါ၊ သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံတို့နှင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ပိုမိုနီးစပ်လာခဲ့သည်။ သီရိလင်္ကာအစိုးရသည် အိန္ဒိယအစိုးရ က လုံခြုံရေးစိုးရိမ်နေသည့်တိုင် တရုတ်တို့၏ Shi Yan 6 သင်္ဘောအား ကိုလံဘိုဆိပ်ကမ်း တွင် ကျောက်ချရပ်နားခွင့်ပြုခဲ့သည်။ အလားတူ Yuan Wang 5 ဆိုသည့် တရုတ်သင်္ဘော တစ်စင်းသည် Hambantota ဆိပ်ကမ်းတွင် ခြောက်ရက်ကြာ ကျောက်ချရပ်နားပြီး တစ် နှစ်အကြာတွင် Shi Yan 6 သင်္ဘောကျောက်ချရပ်နားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ သီရိလင်္ကာသမ္မတ Ranil Wickremesinghe သည် တရုတ်နိုင်ငံတွင်ကျင်းပသည့် ပိုးလမ်းမ စီမံကိန်း (BRI) ဖိုရမ်သို့ တက်ရောက်ပြီး သီတင်းပတ်အကြာတွင် ဆိုက်ကပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည် ဟုဆိုသည်။ ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း (BRI) ၏ ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းတစ်ကြောင်းမှာ

ပါကစ္စတန်တို့ သိမ်းပိုက်ထားသည့် ကက်ရှ်မီးယားတွင် ဖြတ်သန်းသွားမည်ဖြစ်ရာ အိန္ဒိယ နိုင်ငံကဆန့်ကျင်သည့် စီမံကိန်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ Shi Yan 6 သည် သမုဒ္ဒရာကြမ်းပြင် နှင့် ရေကြောင်းဂေဟစနစ်အား လေ့လာမည့် သိပ္ပံဆိုင်ရာသုတေသနသင်္ဘောဖြစ်သည်ဟု တရုတ်အစိုးရကပြောသည်။ သို့သော် အိန္ဒိယအစိုးရကမူ ဒေသတွင်းရှိ အိန္ဒိယစစ်ဘက် ဆိုင်ရာများအား ထောက်လှမ်းမည့်သင်္ဘောအဖြစ် သံသယဖြစ်ကာ လုံခြုံရေးအစိုးရရိမ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။

မော်ဒိုက်နှင့် ဆက်ဆံရေး

ကျွန်းနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် မော်ဒိုက်၌ ၂၀၂၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလနှောင်းပိုင်း တွင် ကျင်းပသည့် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲများတွင် တရုတ်လိုလားသူဟု နာမည်ထွက်သည့် Mohamed Muizzu အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကတည်း အာဏာရရှိလာခဲ့ပြီး အိန္ဒိယလိုလားသူဖြစ်သည့် Mohamed Solih နေရာတွင် အစားထိုးဝင်ရောက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ Mohamed Muizzu သည် ဘီဘီစီသတင်းဌာနနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင် အိန္ဒိယတပ်မတော်အနေဖြင့် မော်ဒိုက်ကျွန်းမှ ထွက်ခွာသင့်သည်ဟု ၎င်း၏ သဘောထားအား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ တစ်ဖက်တွင်မူ ၎င်းက တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နီးကပ်သည့် ဆက်ဆံရေးအလိုရှိပြီး အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံချက်များအတွက် ချေးငွေများ လိုအပ်ပြီး နိုင်ငံအတွင်း အများအပြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံစေလိုသည်ဟုလည်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယအတွက်မူ မော်ဒိုက်အား ဆုံးရှုံးလိုက်ခြင်းသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်း ခိုင်မာသည့်မဟာဗျူဟာအခြေချမှုတစ်ခု ဆုံးရှုံးလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဘူတန်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေး

ဘူတန်နိုင်ငံသည် တောင်အာရှဒေသရှိ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အခိုင်မာဆုံးဆက်ဆံရေးရှိ သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးအကူအညီများသည် နိုင်ငံအတွက် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင်ရှိပြီး အရေးကြီးသည့်ကုန်သွယ်ရေးမိတ်ဖက်နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ကုန်းတွင်းပိတ်နိုင်ငံဖြစ်နေသည့် ဘူတန်နိုင်ငံအား တစ်ဆင့်ခံလမ်းကြောင်းများ ထောက်ပံ့ပေးထားသည်။ ထို့ပြင် ဘူတန်တပ်မတော်အတွက်လည်း လေ့ကျင့်ပေးပြီး ရေအားလျှပ်စစ်နှင့် ဓာတ်သတ္တုကဲ့သို့သော ၎င်း၏ပို့ကုန်များအတွက် ကြီးမားသည့်ဈေးကွက်ကြီး ဖြစ်နေပြန်သည်။ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် ၂၀၁၇ ခုနှစ် တွင် ဘူတန်၊ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ် သုံးနိုင်ငံကြားရှိ Doklam ဒေသတွင် အချင်းများခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဘူတန်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးအတွက် အလွန်အရေးပါသည့်နေရာ ဖြစ်ကြောင်း သတိပေးချက်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဘူတန်နိုင်ငံသည် တရုတ်အပါအဝင် အခြား အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်နယ်နိမိတ်ကိစ္စများ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်လာခဲ့သည်မှာ ၁၉၈၄ ခုနှစ် ကတည်းကဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများမှာ ခုနှစ်နှစ်ကျော် ကာလအတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ် ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြန်သည်။ အဆိုပါဆွေးနွေးပွဲများသည် အိန္ဒိယ

နှင့် ဆက်ဆံရေးအပေါ် အရိပ်ထိုးလာခဲ့သည်။ ဘူတန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် ယနေ့အချိန်ထိ ပုံမှန်သံတမန်ဆက်ဆံရေး မရှိပါ။ သို့သော် ဘူတန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Tandi Dorji သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၂၄ ရက်နေ့တွင် တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Wang Yi နှင့်လည်းကောင်း၊ တရုတ်ဒုသမ္မတ Han Zheng နှင့်လည်းကောင်း တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံတို့သည် ပုံမှန်သံတမန် ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ရန်နှင့် နယ်နိမိတ်ကိစ္စများ ဆွေးနွေးရေး အရှိန်မြှင့်ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက်မူ တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ဘူတန်နိုင်ငံတို့ကြား သဘောတူညီကြသည်ဆိုသည့်အချက်များတွင် Doklam ကဲ့သို့သော အငြင်းပွားဖွယ်ဒေသများ ထပ်မံထွက်ပေါ်လာမည်ကို စိုးရိမ်စရာဖြစ်လာခဲ့သည်။

သုံးသပ်ချက်

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ပါကစ္စတန်နှင့် နီပေါနိုင်ငံတို့သည် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပို၍နီးစပ်လာကြသည်။ လျင်မြန်စွာတိုးတက်လာနေသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် ကြီးထွားလာနေသည့် ကုန်သွယ်ရေးတို့မှာလည်း စိုးရိမ်စရာ ဖြစ်လာသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် အစိုးရအပြောင်းအလဲ ဖြစ်ခဲ့ခြင်းကလည်း အိန္ဒိယအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယအမုန်းစိတ်ကို အခြေခံပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် လည်ပင်းဖက်ပေါင်းလာခဲ့သည်မှာ ဆယ်စုနှစ်တစ်စု ကြာလာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် တရုတ်တို့ ရောက်ရှိလာသည်မှာလည်း တစ်နေ့တခြား များပြား၍သာလာခဲ့သည်။ အဆိုပါအချက်များအားလုံးသည်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အရေးပါသည့်နေရာတွင် မရှိစေရန် တွန်းပို့နေသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒေသဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာအား ၎င်းတို့အပေါ် လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ သဘောထားဖြစ်သည့် Akhand Bharat သည် ဒေသဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးမှုအတွက် မျက်နှာဖုံးအဖြစ် ရှုမြင်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ Akhand Bharat ဆိုသည်မှာ အာဖဂန်နစ္စတန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဘူတန်၊ မော်ဒိုက်၊ မြန်မာ၊ နီပေါ၊ ပါကစ္စတန်၊ သီရိလင်္ကာနှင့် တိဘက်ဒေသတို့ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးမှုအဝန်းအဝိုင်းတွင်တည်ရှိသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတည်းအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ တောင်အာရှဒေသတွင် တရုတ်ကဲ့သို့သော ကမ္ဘာအဆင့်အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ဩဇာကြီးမားလာခြင်းနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများ၏ မဟာဗျူဟာနှင့် အကျိုးစီးပွားများ မြင့်မားလာခြင်းကလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မှေးမှိန်စေသကဲ့သို့ ၎င်း၏အစဉ်အလာဩဇာကိုလည်း ရှုပ်ထွေးစေသည်။

လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များအား ပြန်ကြည့်ပါက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒမှာ မဟာဗျူဟာအရ အောင်မြင်မှုမရရှိခဲ့ပါ။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသည် ပထမ “Neighbourhood First” ဆိုသည့် မူဝါဒသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ ဆုံးရှုံးခြင်းဆိုသည့် Neighbourhood Lost အဖြစ် ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အထီးကျန်လာခဲ့ပြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအားလည်း မယုံမကြည် ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံငယ်လေး

များအား အနိုင်ကျင့်ပြီး ၎င်းတို့၏ ဒေသဆိုင်ရာနိုင်ငံရေးအား ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သည်ဆိုသည့် စွပ်စွဲချက်များလည်း ရှိလာခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်ပတ်သက်၍ ယခုထက်ပို၍ ဂရုစိုက်သင့်သည်။ အဆင့်မြင့်အရာရှိများ ပုံမှန်လည်ပတ်ခြင်းနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းတို့သည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်ဆက်ဆံရေး ပိုမိုတိုးတက်လာစေရန် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည်။ အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုသည့် အခင်းအကျင်းတစ်ခုဖန်တီးခြင်း၊ ၎င်းတို့အားတလေးတစားဆက်ဆံခြင်းတို့လည်း ပြုလုပ်သင့်သည်။ ထို့အပြင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် အိန္ဒိယတွင် ဈေးကွက်တစ်ခု ဖန်တီးပေးသင့်ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ပိုမို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်ဆက်ဆံရေးမှ အပြန်အလှန်အကျိုးရှိလိုပါက ရာစုတစ်ခုတွင် ရှင်သန်နေထိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ အဆိုပါရာစုမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခမရှိသည့် ကမ္ဘာ့ပြုမှုဖြစ်စဉ်ဆိုသည့်ရာစုပင် ဖြစ်သည်။

အိမ်နီးချင်းများ စွန့်ခွာကြတာလား

တရုတ်နှင့် ပါကစ္စတန်မှလွဲ၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံရေးမှာ အတိတ်ကာလအချိန်များနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက သိသိသာသာတိုးတက်လာခဲ့သည်ဟု အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး S.Jaishankar က မီဒီယာများအား ထုတ်ပြောသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ဆက်ဆံရေးတွင်မူ စိန်ခေါ်မှုများရှိနေကြောင်း၊ သို့သော် အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံ၏ အကျိုးစီးပွားအား ကာကွယ်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြောင်းလည်း ၎င်းက ပြောဆိုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်တစ်စုကျော်ကကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးတွင် နွေးထွေးမှုမရှိဆိုသည့် ဝေဖန်ချက်များအား ဝန်ကြီး Jaishankar က ပယ်ချခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ပြည်သူများကိုသွားမေးကြည့်ပါ။ သီရိလင်္ကာပြည်သူများကို မေးကြည့်ပါက ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးအကျပ်အတည်း အခက်ခဲဆုံးကာလတွင် ၎င်းတို့နားမည်သူရပ်တည်ပေးသနည်းဟု မေးကြည့်ပါ။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ ကာလအတွင်း ကာကွယ်ဆေးများအားလုံး မည်သည့်နေရာကရသည်ကို နီပေါပြည်သူများကို မေးကြည့်ပါ။ ယူကရိန်းပြည်သူများ အခက်အခဲဖြစ်နေစဉ် လောင်စာဆီနှင့်ဓာတ်မြေဩဇာ မည်သူပေးသနည်း မေးကြည့်ပါဟုလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး S.Jaishankar က မီဒီယာများအားပြန်လည် မေးခွန်းထုတ်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ပြောင်းလဲလာနေသည့် တောင်အာရှအခြေအနေများနှင့် လိုက်ဖက်စေရန် ကက်ရှ်မီးယားကဲ့သို့သော အငြင်းပွားမှုများအားဖြေရှင်းခြင်း၊ အားလုံး ပါဝင်စေခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အပေါ် အခြေပြုသည့် ဒေသဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာ တစ်ရပ် ပြန်လည်ချမှတ်ရန် လိုအပ်သည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၊ ဒေသပြင်ပရှိနိုင်ငံများနှင့် အပြုသဘော ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းနှင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်းတို့သည် ဒေသ၏ အရုပ်တော်ပုံများအား ဖြည့်ထုတ်ရန်အတွက် အလွန်အရေးကြီးသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် အပြောင်းအလဲ

များအားထွေးပွေ့ခြင်းဖြင့် တောင်အာရှဒေသ၏ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာနေသည့် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမြင်ကွင်းတွင် ပိုမိုအရေးပါသည့်နေရာတွင်ရှိနေနိုင်သည်ဟု ယူဆရပါကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြရသည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Ref: - <https://southasiajournal.net/india-needs-a-reset-on-its-relationship-with-neighbors/>

- <https://indianexpress.com/article/india/india-relations-neighbours-better-jaishankar-9251754/>

- <https://www.inc.in/key-issues/neighbourhood-lost>

- <https://forumias.com/blog/on-india-losing-influence-in-south-asia/>

- <https://moderndiplomacy.eu/2023/10/28/testing-times-for-indias-neighbourhood-policy/>

- <https://www.news18.com/news/opinion/india-neighbourhood-dilemma-why-smaller-nations-ignore-our-security-interests-4673543.html>

တစ်ဖက်တွင်လည်း ဂျပန်ကမ်းရိုးတန်းများအနီး

နှစ်နိုင်ငံ စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများတွင်

အိန္ဒိယရေတပ်မှရေယာဉ်များပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

အလားတူ ဂျပန်ဆိပ်ကမ်းများသို့ သွားရောက်ခြင်းတို့ကို
တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရမည်။ ”

KMA



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ဧပြီလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံ ဝန်ကြီးချုပ် ကိရှီဒါဖူမိယိုတို့၏ ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲကို ကျင်းပခဲ့သဖြင့် ဂျပန်-အမေရိကန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသည် တရွေ့ရွေ့ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာစေခဲ့သည်။ အစည်း အဝေး၌ "ယူအက်စ်-ဂျပန် မဟာဗျူဟာမြောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးခေတ်သစ်" ဟူသော ကြေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အဆိုပါကြေညာချက်အရ တိုကျိုသည် အမေရိကန်ဦးဆောင်သော အာရှလုံခြုံရေးဒီဇိုင်းပုံစံတွင် ပိုမို ထင်ပေါ်လာကာ တက်ကြွသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လာမည်ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ထင်ပေါ်လာပြီး တက်ကြွစွာပါဝင်လာခြင်းကို အရင်းစစ်သော် ဂျပန်ကိုယ်တိုင်ကပင် သံတမန်ရေး၌ပြတ်သားခိုင်မာစွာ ယုံကြည်ချက်အပြည့်ဖြင့် ပြောဆိုလာသော တရုတ်နိုင်ငံနှင့်လည်းကောင်း၊ တစ်နေ့တခြားရန်လိုလာသော မြောက်ကိုရီးယားနှင့်လည်းကောင်း ရင်ဆိုင်နေရသဖြင့် ၎င်း၏စစ်ရေးစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်လိုခြင်းနှင့် ပစ်ဖိတ်ဒေသ၌ ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကထုတ်ပြန်သော "နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာ" (National Security Strategy-NSS) တွင်လည်းကောင်း၊ စစ်ရေးအသုံးစရိတ်ကို ၄၃ သန်းမြှင့်တင်ရန်နှင့် ၂၀၂၇ ခုနှစ်ကို နောက်ဆုံးထားလျက် ဂျီဒီပီ၏ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းကို စစ်အသုံးစရိတ်ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေပေးရန် ကိရှီဒါအစိုးရ၏ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ဤအစီအစဉ်များ၏နောက်တွင် ပိုင်နက်နယ်မြေဖြတ်ကျော်၍ ကြည်း၊ ရေ၊ လေ စစ်ဆင်ရေးများကို အဆင်ပြေလွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ပူးတွဲစစ်ဆင်ရေးဌာနချုပ်

ကို ထူထောင်မည့်စီမံကိန်းများကိုလည်း ချမှတ်လာသည်။ ဤအစီအစဉ်များနှင့်အတူ ဂျပန် နိုင်ငံသည် ဖိလစ်ပိုင် အစရှိသော နိုင်ငံများကို အစိုးရ၏ လုံခြုံရေးအထောက်အပံ့ (Official Security Assistance-OSA) ပေးရန် မူဝါဒတစ်ရပ်ကိုချမှတ်ခဲ့ပြီး အီတလီနှင့် ယူနိုက်တက် ကင်းဒမ်းတို့ ပူးတွဲတည်ဆောက်သော မျိုးဆက်သစ်တိုက်လေယာဉ်တင်ပို့ခြင်းကို တားမြစ် ထားခြင်းအား ရုပ်သိမ်းပေးခဲ့သည်။

အိန္ဒိယအဖို့ အင်အားတောင့်တင်းလာသော ဂျပန်နိုင်ငံကို လှိုက်လှဲစွာကြိုဆိုရမည် သာဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်နှင့် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ စပ်လျဉ်းလာလျှင် ဒေလီ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးတွက်ချက်မှုများတွင် ဂျပန်သည် အကျိုးရှိသော နောက်တိုးအင်အား ဖြစ်၍ ကြိုဆိုသင့်လှသည်။ အိန္ဒိယ-ဂျပန်ဆက်ဆံရေးသည် ရာဘင်ဒြာနတ်တဂိုးနှင့် နေတာဂျီဘူ လတ်စ်ချန်ဒြာဘို့စ်ခေတ်ကတည်းက အပြုသဘောဆောင်သောဆက်ဆံရေးသမိုင်းကြောင်း ရှိခဲ့ရာ စစ်အင်အားပိုမိုတောင့်တင်းပြီး သံတမန်ဆက်ဆံရေးတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု၊ ယုံကြည်မှုအပြည့်တို့ဖြင့် ပြောရဆိုရရှိလာသော ဂျပန်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယကို မရှိမဖြစ်မိတ် ဖက်အဖြစ် မှတ်ယူထားကာ လွတ်လပ်ပြီးပွင့်လင်းသော အင်ဒို-ပစိဖိတ် အနာဂတ်မျှော်မှန်း ချက် (Free and Open Indo-Pacific-FOIP) ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ချိန်ခွင်လျှာ ကို ညှိပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ဘိုင်ဒန်-ကီရီဒါ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် ဖတ်ကြားခဲ့သော သိကောင်းစရာအချက် အလက်များနှင့် FOIP မူဝါဒတို့ကို အနီးကပ်လေ့လာကြည့်ရှုသောအခါ အမေရိကန်-ဂျပန် စီမံကိန်းနှင့် အိန္ဒိယ-ဂျပန်စီမံကိန်းတို့တွင် "ပေါင်းစည်းအား" ကိုရရှိနိုင်သော နယ်ပယ် အတော်အသင့် ထွက်ပေါ်လာသည်။ ဥပမာ ဘိုင်ဒန်-ကီရီဒါ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးက "ကမ္ဘာ လုံးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး" (Partnership for Global Infrastructure and Investment-PGII) အရ အရည်အသွေးပြည့်မီသော အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ဖော်ထုတ်ကမ်းလှမ်းရာ၌ ဂျပန်-အမေရိကန် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု၏အရေးကြီးပုံကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။ အဆိုပါကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို "ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်-အရှေ့မြောက် အိန္ဒိယတန်ဖိုးကွင်းဆက်"အပေါ်၌ FOIP ၏ အလေးပေးမှုဖြင့် ပေါင်းစည်းအားကို ရယူနိုင်သည်။ အဆိုပါတန်ဖိုးကွင်းဆက်သည် အိန္ဒိယ ၏ အရှေ့မြောက်ဘက်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အကြား အထူးသဖြင့် မာတာဘာရီပင်လယ်ဆိပ် ကမ်းကို တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် စီးပွားရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ အချိတ်အဆက်ကို တည်ဆောက်ပေးရန် ရည်ရွယ်သည်။

နောက်ထပ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သော နယ်ပယ်တစ်ခုမှာ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ၌ တည်ငြိမ်ပြီး ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ပင်လယ်ရေအောက် ကေဘယ်လ်ကြိုးများသွယ်တန်း ခြင်း ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါစီမံကိန်းနှင့် အကျိုးဝင်သော ပစိဖိတ်ကျွန်း နိုင်ငံများတွင် ကေဘယ်လ်ကြိုးများကို သွယ်တန်းရန်ဖြစ်သည်။ Quad ၏ ကေဘယ်လ်ကြိုး ချိတ်ဆက်မှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအစီအစဉ်အရ ဂျပန်-အမေရိကန် ပူးပေါင်းမှုကို အိန္ဒိယ နှင့် ဩစတြေးလျတို့နှင့်ပေါင်းစပ်၍ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

နောက်ထပ်အလားအလာရှိသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သောနယ်ပယ်မှာ ထောက်ပံ့ဖြည့်တင်းရေးကွင်းဆက်၏ ရုန်းပြန်ထိုင်ခွမ်းစီမံကိန်း (Supply Chain Resilience Initiative-SCRI) ကို PGI II ၏ ဗဟိုအာဖရိကရှိ လိုဘီကိုစင်္ကြံကို ချိတ်ဆက်ပေးသည့်လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါစင်္ကြံသည် အမေရိကန်နှင့် ဂျပန်ကဲ့သို့သော ၎င်း၏ မဟာမိတ်များအတွက် အရေးကြီးသော တွင်းထွက်သတ္တုများကို တည်ငြိမ်စွာနှင့် လုံခြုံစွာထောက်ပံ့ဖြည့်တင်းပေးနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါစင်္ကြံ၌ ဂျပန်၏ပါဝင်မှုကို အိန္ဒိယနှင့် ဩစတြေးလျအပါအဝင် SCRI ၏ အခြားအဖွဲ့ဝင်များက အသုံးပြုလျက် အဆိုပါစင်္ကြံတွင် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လာနိုင်စေသည်။ ပိုမို၍ ဘုံကျသော၊ ဘုံအကျိုးစီးပွားပါဝင်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သောနယ်ပယ်မှာ ကာကွယ်ရေးနည်းပညာနယ်ပယ်ပင် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးအရှိန် မြှင့်တင်မှုဂေဟစနစ်ကို အမေရိကန်နှင့်ဂျပန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးများက ဦးဆောင်သော ကာကွယ်ရေး၊ စက်မှုလက်မှုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး၊ ရယူသိမ်းသွင်းရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ထိန်းသိမ်းခြင်း (Defence Industrial Cooperation, Acquisition and Sustainment-DICAS) ဖိုရမ်ကို ချိတ်ဆက်ပေးခြင်းဖြင့် ကာကွယ်ရေးနည်းပညာနယ်ပယ်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

နှစ်နိုင်ငံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးမျက်နှာစာတွင် ယနေ့အခါ သံခင်းတမန်ခင်းတွင် ခိုင်မာပြတ်သားစွာ ယုံကြည်ချက်အပြည့်ဖြင့် ပြောဆိုလာသော ဂျပန်သည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထိုစဉ်က နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ကီရိုဒါက အာရှန်နာခယ်ပရာဒကံရှိသည့် အိန္ဒိယ၏ ခွဲခြား၍ မရနိုင်သော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်ဟူသောအချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ထပ်လောင်း၍ ပိုမိုခိုင်မာစွာ ပြောကြားနိုင်ပြီဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ယနေ့ခေတ်ဂျပန်သည် တရုတ်၏ ကန့်ကွက်မှုကြောင့် အဆိုပါပြည်နယ်၌ စီမံကိန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် အဟန့်အတားရှိနေမှုများကို ကျော်လွှားနိုင်ပြီဖြစ်သည်။ အလားတူပင် အိန္ဒိယအနေဖြင့်လည်း တရုတ်ဘက်က တစ်ဖက်သတ်ဖြင့် ထပ်ပြန်တလဲလဲ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများကို တုံ့ပြန်သော အားဖြင့် ဆန်ကာကူကျွန်းများအပေါ် ဂျပန်၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်စိုးသော အခွင့်အရေးများကို လေးစားလိုက်နာရန်လိုအပ်ကြောင်း၊ အဆိုပါဒေသ၏ အတိမ်းအစောင်းမခံနိုင်သော အခြေအနေများကို အလေးထားရန်လိုအပ်ကြောင်းကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။ အာရှန်နာခယ်၌ ဂျပန်က ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများပြုလုပ်နေခြင်းကို အပြန်အလှန်အားဖြင့် အိန္ဒိယသည် အဆိုပါကျွန်းများ၏ ကမ်းလွန်ဒေသ၌ သယံဇာတများကို ထုတ်ယူတူးဖော်သော ပူးတွဲစီမံကိန်းများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။ အလားတူပင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်နှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကို ဆက်သွယ်ထားသော ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့၌ ကရားတူးမြောင်းတံတားတည်ဆောက်ရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် နှစ်နိုင်ငံစလုံးက စဉ်းစားနိုင်ပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် "လွတ်လပ်စွာရေကြောင်းသွားလာခွင့်၊ ဝေဟင်မှလွတ်လပ်စွာ ဖြတ်ကျော်ပျံသန်းခွင့်" နှင့် ပင်လယ်လမ်းကြောင်းများတစ်လျှောက် ကမ်းရိုးတန်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးခိုင်မာစေရန် NSS နှင့် FOIP နှစ်ခုစလုံး၌ ဖော်ပြထားသော ဂျပန်၏ ပင်လယ်ရေကြောင်း၌ မိမိကိုယ်မိမိ ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (Maritime Self-Defense Force-MSDF)

၏စွမ်းရည်ကိုမြှင့်တင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ထိုသို့မြှင့်တင်လိုစိတ်တို့သည် အိန္ဒိယနှင့် ဂျပန်ရေတပ်များ အကြား ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို မြှင့်တင်နိုင်စေပါသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ရယူသိမ်းသွင်းခြင်းနှင့် ဖြတ်ကျော်ဝန်ဆောင်မှုပေးရေးသဘောတူညီချက် (Acquisition and Cross-Servicing Agreement -ACSA) အရ ထောက်ပံ့ဖြည့်တင်းရေးနှင့် ဆိပ်ကမ်းများကို အသုံးပြုခွင့်ပေးထားသည်။ MSDF သင်္ဘောများကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ စစ်တွေဆိပ်ကမ်း၌ ရပ်နားခွင့်နှင့်ပြင်ဆင်ခွင့် ပေးထားသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဂျပန်ကမ်းရိုးတန်းများအနီး နှစ်နိုင်ငံစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများတွင် အိန္ဒိယရေတပ်မှ ရေယာဉ်များပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အလားတူ ဂျပန်ဆိပ်ကမ်းများသို့ သွားရောက်ခြင်းတို့ကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရမည်။ ဂျပန်သည်လည်း အိန္ဒိယသင်္ဘောများကို ဂျီဘူတီရှိ ပင်လယ်ရပ်ခြားအခြေစိုက်စခန်းကို လက်လှမ်းမီဝင်ထွက်ခွင့် ပေးနိုင်သည်။ ဂျီဘူတီသည် အိန္ဒိယရေတပ်နှင့် MSDF တို့၏ ပူးတွဲပင်လယ်ဓားပြတိုက်ဖျက်ရေးကင်းလှည့်ရာနေရာ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ထိုသို့သော အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များသည် တရုတ်ကို အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာနှင့် အရှေ့တရုတ်ပင်လယ်တို့တွင် အခိုင်အမာအချက်ပြသတိပေးခြင်း ဖြစ်လာပါမည်။

FOIP သည် အရည်အသွေးမီ အခြေခံအဆောက်အအုံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ထောက်ပံ့ပေးအပ်မှုအပါအဝင် တောင်အာရှဒေသ၏ တည်ငြိမ်မှုတွင် တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍပါဝင်ရန် အိန္ဒိယနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်လိုသော ဂျပန်၏ ရည်ရွယ်ချက်များကိုလည်း ပြသရာရောက်သည်။ ဤမှတစ်ဆင့်တက်၍ ဂျပန်၏ အစိုးရလုံခြုံရေးအထောက်အပံ့ (Official Security Assistance-OSA) အား ကမ်းလှမ်းမှုကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သီရိလင်္ကာကဲ့သို့သောနိုင်ငံများက တရုတ်၏ပစ္စည်းပေးသွင်းထောက်ပံ့မှုအပေါ် မှီခိုအားထားမှုကို လျှော့ချရန် အိန္ဒိယနှင့် ဂျပန်တို့ပူးပေါင်း၍ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်ခြင်းမျိုးဖြစ်

“ဂျပန်သည် ဂျပန်-ဖိလစ်ပိုင်-အမေရိကန် သုံးပွင့်ဆိုင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်ကို အာရုံစိုက်လာသကဲ့သို့ အိန္ဒိယသည်လည်း မနီလာသို့ ခြေဆန့်ခြင်းဖြင့် အလေးထားလာခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။”

သည်။ ဤအတောအတွင်း နှစ်နိုင်ငံစလုံးက ဖိလစ်ပိုင်အရေးကို အသစ်တစ်ဖန်အာရုံစိုက်လာကြသည်။ ဂျပန်သည် ဂျပန်-ဖိလစ်ပိုင်-အမေရိကန် သုံးပွင့်ဆိုင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်ကိုအာရုံစိုက်လာသကဲ့သို့ အိန္ဒိယသည်လည်း မနီလာသို့ခြေဆန့်ခြင်းဖြင့် အလေးထားလာခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ဖိလစ်ပိုင်အပေါ်အာရုံကျလာခြင်းက ဒေလီနှင့်တိုကျိုအကြား ပိုမိုကောင်းမွန်သော ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုကို ရရှိစေသည်။ ဥပမာ မကြာမီကကြေညာခဲ့သော လူ့စုံစကြိုစီမံကိန်းမျိုးဖြစ်သည်။ လူ့စုံစီမံကိန်းသည် ဆူဘစ်ပင်လယ်အော်၊ ကလတ်ကံ၊ မနီလာနှင့်ဘာတန်ဂတ်တို့ကို ဆက်သွယ်ထားသော ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ လူ့ကျွန်းရှိ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးစီမံကိန်းများအနက်မှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုစီမံကိန်းများမှာ အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ထူထောင်ဆောက်လုပ်ပေးခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ သန့်ရှင်းသောစွမ်းအင်နှင့် တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်း ထောက်ပံ့ဖြည့်တင်းရေးကွင်းဆက်များ ဆိုင်ရာစီမံကိန်းများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် FOIP အရ အိန္ဒိယ-ဂျပန် ပေါင်းစည်းအား၌ အရေးကြီးဆုံးနယ်ပယ်မှာ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ) ဖြစ်နိုင်သည်။ တိုကျို၏ NSS တွင် ဂျပန်၏ အထူးအလေးပေးဖော်ပြချက်မှာ ဒီမိုကရေစီအပါအဝင် အခြေခံတန်ဖိုးများကိုမျှဝေခံစားသော လွန်စွာအရေးကြီးသောမိတ်ဘက်နှင့် အဖိုးတန်မိတ်ဆွေဖြစ်သည်။ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)၏ လုံခြုံရေးသည် ပေကျင်းနှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့နေသော ယနေ့အခြေအနေ၌ အလွန်အရေးကြီးသည်ဟု အိန္ဒိယက ရှုမြင်ထားသည်။ ပိုမိုတက်ကြွလာသော နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ပြောရဲဆိုရဲရှိလာသော ဂျပန်နိုင်ငံနှင့်လက်တွဲ၍ အိန္ဒိယသည် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)နှင့် တရားမဝင် လက်ရှိဆက်ဆံရေးကို တိုးမြှင့်နိုင်သည်။ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)နှင့်ဆက်ဆံရေးတွင် တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရေး၊ ထောက်ပံ့ဖြည့်တင်းရေးကွင်းဆက်ကို အမျိုးအစားစုံလင်စေရေးနှင့် ဒရုန်းနည်းပညာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးတို့ကို မြှင့်တင်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ကီတာဂလန်လုံခြုံရေးဆွေးနွေးပွဲ စသည့်ဖိုရမ်များတွင် အိန္ဒိယနှင့်ဂျပန်တို့က တိုက်ရိုက်ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် နှစ်စဉ်ဟန်ကွမ်းစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုတွင် သွယ်ဝိုက်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ဖြင့်လည်း ဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်နိုင်သည်။ ဤစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုကို တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေး ခဲရောင်စုံနည်းပျူဟာပုံစံဖြင့် ဂျပန်-အိန္ဒိယ ရေကြောင်းလေ့ကျင့်မှု (JIMEX) နှင့် ပေါင်းစည်းအားအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်က ဝန်ကြီးချုပ် ရှင်ဇီအာဘေးသည် "ပင်လယ်နှစ်စင်းဆုံရာ" ဟုခေါ်တွင်သော အိန္ဒိယပါလီမန်သို့ ပြောကြားသည့်မိန့်ခွန်း၌ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာနှင့် ပစိဖိတ် သမုဒ္ဒရာတို့သည် ခွဲခြားမရပါဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ ယခုအခါ အဆိုပါအနာဂတ်မျှော်မှန်းချက်ကို တိုးတက်လာသော အိန္ဒိယနှင့်ယနေ့ခေတ်ဂျပန်တို့၏ပေါင်းစည်းအားဖြင့် လက်တွေ့ကျကျ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အချိန်ကျပြီဖြစ်ပေသည်။

တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်းမှာ တင်းမာမှုများမြင့်တက်နေပြီး ဖိလစ်ပိုင်ကလည်း Second Thomas Shoal မှာ အမြဲတမ်းအခြေစိုက်စခန်းတည်ဆောက်ဖို့ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၈ သန်းကို လျာထားခဲ့ရာ အဆိုပါ သန္တာ

ကျောက်တန်းသည် တရုတ်နှင့်ဖိလစ်ပိုင်အကြား နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှုအငြင်းပွားနေသော ရေကြောင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ သဘောထားကွဲလွဲနေသော နေရာဖြစ်သဖြင့် အခြေအနေသည် ပိုမိုတင်းမာလာပါသည်။ စင်စစ် Second Thomas Shoal ဆိုသည်မှာ တရုတ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်၊ မလေးရှားနှင့် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)တို့က တစ်ခုလုံးသို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တောင်းဆိုထားသော စပရက်လေကျွန်းစုရှိ ရေမြုပ်နေသော သန္တာကျောက်တန်းကြီး ဖြစ်သည်။ တရုတ်အနေဖြင့် ဤသန္တာကျောက်တန်းကျွန်းအပါအဝင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တစ်ခုလုံးအပေါ် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သည်ဟု အခိုင်အမာပြောကြားလျက်ရှိသည်။

ဖိလစ်ပိုင်ကလည်း နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းများကို အခြေခံလျက် သီးသန့်စီးပွားရေးဇုန်အတွင်း ကျရောက်နေသဖြင့် တရုတ်၏ တောင်းဆိုမှုကို ငြင်းဆိုထားသည်။ ဖိလစ်ပိုင်ကို အမေရိကန်က နောက်ကွယ်မှရပ်တည်ပေးမှုကြောင့် ဖိလစ်ပိုင်ကလည်း ၎င်း၏ရည်မှန်းချက်ကို စွန့်လွှတ်မည်မဟုတ်ပေ။

အကယ်၍ အမေရိကန်သည် ပဋိပက္ခအတွင်းပါဝင်လာမည်ဆိုပါက အန္တရာယ်ကြီးမားလှသည်။ ဖိလစ်ပိုင်အတွက် အမေရိကန်အနေဖြင့် ၎င်း၏အကျိုးစီးပွားကို အထိခိုက်ခံယူမည်လောဟု ယူဆကြသူများလည်းရှိသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း အမေရိကန်အနေဖြင့် ၎င်း၏ မဟာမိတ်များက ၎င်းအပေါ် ယုံကြည်အားကိုးမှုလျော့ပါးနိုင်သည့်အန္တရာယ်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည်ဟု ယူဆကြသူများလည်းရှိသည်။ မည်သို့ဆိုစေ အမေရိကန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့သည် ၎င်းတို့၏ ရည်မှန်းချက်များကို စွန့်လွှတ်မည့်ပုံ မပေါ်ပေ။ ဒေသအတွင်း ခြေကုပ်စခန်းအဖြစ် ဖိလစ်ပိုင်ကိုအသုံးပြုပြီး တရုတ်ကိုထိန်းချုပ်ရန် ကြံစည်မှုကို လက်လျှော့မည်ဟု မထင်ရပါ။ သို့ဖြစ်၍ ရယ်နေးဂျီယိုကို သိမ်းပိုက်ရန်ကြံစည်ဆဲပင် ဖြစ်သည်ဟု နိုင်ငံရေးသုံးသပ်သူများက ရှုမြင်ထားကြသည်။ ဇန်နဝါရီ ၃ ရက်မှ ၄ ရက်အထိ ဒေသတွင်း၌ အမေရိကန်နှင့်ဖိလစ်ပိုင်တို့က ပူးတွဲစစ်ရေးလေ့ကျင့်သဖြင့် တရုတ်တပ်မတော်သည် ဇန်နဝါရီလ ၃ ရက်မှ ၅ ရက်အထိ ပုံမှန်ကင်းလှည့်လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

လက်ရှိအခြေအနေမှာ အမေရိကန်သည် ဂျပန်နှင့်ဖိလစ်ပိုင်နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်း၍ လည်းကောင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့်ဩစတြေးလျနှစ်နိုင်ငံနှင့်ပူးပေါင်း၍လည်းကောင်း သုံးပွင့်ဆိုင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကွန်ရက်များကို ထူထောင်ကာ လုံခြုံရေးအထောက်အပံ့များပေး၍ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကို အခြေအနေတင်းမာအောင် ဖန်တီးနေသည်ဖြစ်ရာ တရုတ်သည်လည်း တောင်တရုတ်ပင်လယ်ရှိကျွန်းများနှင့် သန္တာကျောက်တန်းများ၏လုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ရန် အမြဲအာရုံစိုက်သွားမည်သာ ဖြစ်သည်။

နောက်ပိုင်းသတင်းများအရ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ရန် တရုတ်နှင့်ဖိလစ်ပိုင်တို့သည် သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ရထားသည်ဟု ဆိုရမည်။ နှစ်နိုင်ငံ ရေကြောင်းဆက်သွယ်ရေးကိုမြှင့်တင်ရန်နှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း သဘောထားအမြင် ကွဲလွဲမှုများကို ပြေလည်အောင်စီမံရန်နှင့် အထူးသဖြင့် Second Thomas Shoal ဝန်းကျင်ကို ကောင်းစွာစီမံခန့်ခွဲရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် တောင်တရုတ်ပင်လယ်သည် ကုန်သွယ်ရေးနှင့်အရေးပါ

သော ရေလမ်းဖြစ်သည်ကတစ်ကြောင်း၊ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့သိုက်များ ရှိနေသည်က တစ်ကြောင်း၊ ပထဝီနိုင်ငံရေး၊ ပထဝီစီးပွားရေးနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက်သော အချက်အချာ နေရာဖြစ်နေသည်ကတစ်ကြောင်း စသည့် အကြောင်းကြောင်းများကြောင့် အငြင်းပွားမှု များသည် ရပ်တန့်သွားမည်မဟုတ်သဖြင့် ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို စစ်ရေးနည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းခြင်း၊ ဖြေရှင်းမည်ဟု အရိပ်အယောင်ပြခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့ကို မပြုလုပ်ကြဘဲ အကျိုးစီးပွားပါဝင်ပတ်သက်ကြသောနိုင်ငံများအားလုံးအနေဖြင့် သံတမန် ရေးနည်းလမ်းနှင့် နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းများဖြင့်သာ ဖြေရှင်းသင့်ကြပါကြောင်း ရေးသား တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

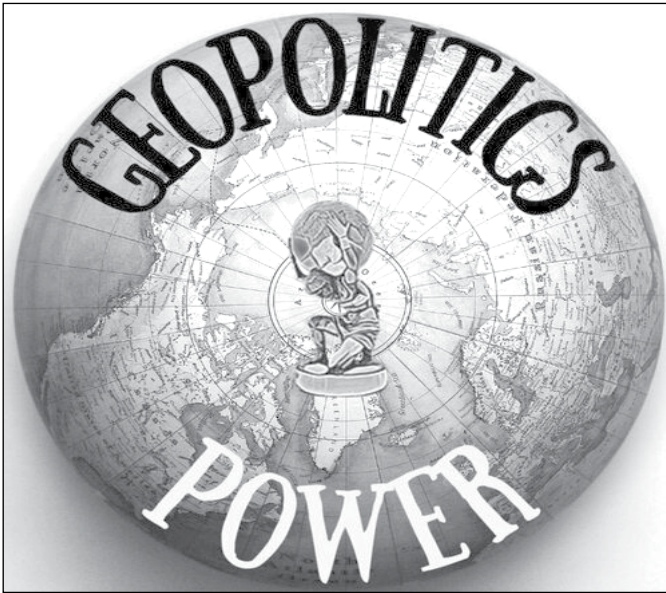
KMA

Ref: What a Rising India and a New Japan Could Mean for the Indo-Pacific
by Anuraag Khaund.

၇၁
၇၁

၇၁

“ အင်အားကြီးနိုင်ငံကြီးများ၏
အင်အားယှဉ်ပြိုင်မှု တိုးတက်လာနေခြင်းသည်
ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စည်ပင်ရေးကို
ခြိမ်းခြောက်နေပေသည်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးတွင် ပို၍ကြီးသောနိုင်ငံများသည် အဘယ်ကြောင့် ငယ်သောနိုင်ငံများထက် အမြဲတမ်းပို၍ ကောင်းမနေရတာလဲ

ယနေ့ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ နယ်နိမိတ်များကို ဖျက်မရ ပြင်၍မရဟု ထင်မြင်နေကြသည်။ သို့သော် အချိန်ကန့်သတ်ချက်ကို ဆန့်ကျင်တိုးချဲ့လိုက်ပါက ထိုနိုင်ငံနယ်နိမိတ်များသည် ပုံသေမဟုတ် ပို၍များစွာ ပြောင်းလဲလာပေမည်။ လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ် နှစ်ခုအတွင်း ရွေ့လျားပြောင်းလဲမှုမရှိခဲ့သော နိုင်ငံတကာနယ်နိမိတ်များကို ယခုအခါ ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် ခက်ခဲပေမည်။ နိုင်ငံများသည် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့၊ ပျောက်ပျက်သွားခဲ့ကြသည်။ အရေးလည်းပါ အင်အားလည်းကြီးသောနိုင်ငံများ၏ နယ်နိမိတ်များသည် ကျယ်ပြန့်လာလိုက်၊ ကျဉ်းကျုံ့သွားလိုက်၊ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်သွားလိုက် ရှိနေခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သော ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ် အချိန်ကာလက ဆိုလျှင် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ကမ္ဘာမြေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို လက်တစ်ဆုပ်စာမျှသာရှိသော ဥရောပအင်ပါယာကြီးများက ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည်။ ကျန်နယ်မြေများ၏ အများစုမှာ အော်တိုမန်အင်ပါယာနှင့် Qing မင်းဆက်တို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုအောက်တွင် ရှိနေခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ကမ္ဘာစစ်ကြီးများနှင့် ကိုလိုနီနိုင်ငံများ လွတ်လပ်လာခြင်းတို့ကြောင့် နိုင်ငံအသစ်များ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ကြသည်။ သေးငယ်လှသည့် လွတ်လပ်သော အမျိုးသားနိုင်ငံလေးများကို မကြာခဏမြင်တွေ့ကြရသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့စဉ်က အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ၅၁ နိုင်ငံသာရှိခဲ့ရာမှ ယခုအချိန်တွင် အဖွဲ့ဝင် ၁၉၃ နိုင်ငံရှိလာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ နောက်ထပ်တိုးလာသည့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအသစ်များအနက် အများစုမှာ အင်ပါယာနိုင်ငံဟောင်းများမှ ပေါ်ထွက်လာသည့် နိုင်ငံအသစ်များဖြစ်ကြသည်။ အာရှဒေသ

ရှိ ယခင် ဥရောပကိုလိုနီနယ်မြေများနှင့် ယခင်က ဆိုဗီယက်သမ္မတနိုင်ငံများမှ အသစ် ပေါ်ထွက်လာသည့်နိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤအသစ်ပေါ်ထွက်လာသည့် နိုင်ငံများနှင့် သူ တို့ဖွဲ့စည်းပါဝင်ထားသော နိုင်ငံတကာစနစ်တို့သည် သူတို့ထက် ရှေးကျသော ကျယ်ပြန့် သည့် အင်ပါယာနိုင်ငံတို့နှင့် စရိုက်လက္ခဏာအရလည်းကောင်း၊ ကျွမ်းကျင်မှုအရလည်း ကောင်း အနည်းငယ်ဆင်တူနေကြသည်။ ယနေ့ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ပျမ်းမျှလူဦးရေမှာ ၈ ဒသမ ၅ သန်းခန့်ရှိရာ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေပမာဏမျှ ရှိပေသည်။

သို့ဖြစ်သည့်တိုင် ထိုအင်ပါယာများခေတ်အခါက အလေ့အထနှင့်တွေးခေါ်ပုံ အမှု အကျင့်များသည်လည်း ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ပြီဟု ဆင်ခြင်၊ ထင်မြင်မှတ်ယူရန်မှာ အချိန် စောနေပေသေးသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးချိန်တွင် များပြားလှစွာသော နိုင်ငံအသစ်များ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ထိုနိုင်ငံများ၏ ဖန်တီးတည်ဆောက်မှု အလားအလာများ မှာ အခြားသောနိုင်ငံများ၏ဖန်တီးမှုများနှင့် စင်ပြိုင်သဘောမျိုး ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ထိုနိုင်ငံ သစ်များ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင် Alasdair Roberts က ခေါ်ဆို သမုတ်ခဲ့သော “သာမန်ထက်လွန်ကဲသော ထိပ်တန်းနိုင်ငံများ” ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသဘော မျိုး ဖြစ်နေသည်။ ၂၁ ရာစု၏ အင်ပါယာနိုင်ငံများဖြစ်ကြသော ထိုထိပ်တန်းနိုင်ငံများတွင် Robert ၏အကြိုက်ဆုံးမှာ ယနေ့ကမ္ဘာတွင် အကြီးမားဆုံးသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းကြီးများ ဖြစ်ကြသည့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်သို့ရောက်သောအခါ လူသားအားလုံးတို့၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ထိုလူမှုအဖွဲ့ အစည်းကြီးလေးခုအတွင်းတွင်သာ နေထိုင်ကြရမည်ဟု သူဆိုပါသည်။ ထိုလေးခုသော လူမှု အဖွဲ့အစည်းကြီးများသည် ရှေးယခင်က အင်ပါယာကြီးမျိုး မဟုတ်ကြပေ။ အကြောင်းတစ် ချက်မှာ ထိုထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများသည် သူ့ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိနေကြသည့် သူတို့ နိုင်ငံသားများ၏ကောင်းကျိုးများကို ယခင်အင်ပါယာနိုင်ငံကြီးများထက် များစွာ ပိုမိုတာဝန် ယူ အလေးဂရုပြုဆောင်ရွက်ပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီး (လူမှုအဖွဲ့အစည်းကြီး) များသည် အင်ပါယာဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်ကြသည့် အင်ပါယာ ၏ ကျယ်ပြန့်မှု၊ အမျိုးမျိုးသောကွဲပြားခြားနားမှုဆိုင်ရာကိစ္စများကို မည်သို့ဆောင်ရွက်ရ မည်ကိုလည်းကောင်း၊ တစ်ခါတစ်ရံတွင် လူမျိုးစုံပါရှိသော နိုင်ငံသားများကို တစ်ခုတည်း သော နိုင်ငံရေးအဆောက်အအုံအတွင်း၌ စုစည်းထားရှိခြင်း စသည့် တာဝန် (စိန်ခေါ်မှု) တို့ကိုလည်း ခွဲခြမ်းမျှဝေပေးကြသည်။ ထိုထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီး (လူမှုအဖွဲ့အစည်းကြီး) အသီးသီးတို့သည် ထိုလုပ်ငန်းများကို တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ကွဲပြားသောနည်းလမ်းများ ဖြင့် ကိုင်တွယ်တတ်ကြသည်။ သို့သော် ထိုနိုင်ငံကြီး (လူမှုအဖွဲ့အစည်းကြီး) အတွင်း၌ပါဝင် သည့် နိုင်ငံများ၏ အရွယ်ပမာဏ၊ စီးပွားရေး တောင့်တင်းခိုင်မာမှု၊ ပြည်တွင်းရေးရှုပ်ထွေး မှု အခြေအနေများက Roberts အမည်ပေးသမုတ်ထားသည့် “အရေးပါမှု လျော့နည်းသော နိုင်ငံများ” အဖြစ်မှ ကွဲပြားခြားနားစေပေသည်။ ထိုအကြောင်းအချက်များကပင်လျှင် ယနေ့ ခေတ် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးကို အခြေခံအားဖြင့် ပုံဖော်နေခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၁ ရာစုနှစ်တွင် နိုင်ငံ များ၏ သိသာထင်ရှားသော ကွဲပြားခြားနားသည့် ကျွမ်းကျင်မှုများအရဖြစ်ပေါ်လာနေသော နိုင်ငံတကာ(ဆက်ဆံရေး)စနစ်မှာ ကွဲပြားခြားနားသွားစေခြင်း ဖြစ်သည်ဟု Roberts က

ရေးသားခဲ့သည်။ သူ၏ အမြင်မှာ ယင်းနိုင်ငံတကာ(ဆက်ဆံရေး)စနစ်သည် ထိပ်တန်းနိုင်ငံ များ၏ လောကသာဖြစ်ပြီး လူတိုင်းကလည်း ထိုလူမှုအဖွဲ့အစည်းကြီးများအတွင်းတွင်သာ နေထိုင်ကြမည်ဟုဆိုပါသည်။

ဤရှုမြင်ချက်သည် အနောက်နိုင်ငံမြို့တော်များတွင် နေထိုင်ကြသူများအဖို့ အကျွမ်း တဝင်ရှိကြပြီး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုမြို့တော်များရှိ သရုပ်ခွဲလေ့လာဆန်းစစ်ကြသူများ၊ မူဝါဒချမှတ်ကြသူများက အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ပြိုင်ဘက်မှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်သည်ဟု ဥပါဒါန် ဖြစ်နေကြပြီး ထိုအင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံပြိုင်ဆိုင်မှုကို စိတ်တစ္ဆေခြောက်လှန့်ခြင်း ခံနေကြရ သည်။ သို့သော် လူဦးရေအများစုမှာ ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများတွင် မနေကြချေ။ သူတို့တွင် သူတို့ ကိုယ်ပိုင်ကမ္ဘာအမြင်နှင့် ရည်မှန်းချက်များရှိနေကြသည်။ ထက်မြက်သော နိုင်ငံငယ် များက “ကမ္ဘာကြီးကို မည်သို့ကာကွယ်နိုင်ပုံဟူသော စာအုပ်တွင် Armen Sarkissian က ကမ္ဘာကြီးသည် မည်သည့်အခါကမျှ နိုင်ငံငယ်များ လွယ်ကူချောမောစွာ ဆက်လက်ရှင်သန် ရပ်တည်နေနိုင်စေရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားခြင်း မဟုတ်ချေ” ဟု ရေးသားခဲ့ သည်။ ထို့ပြင် “မကြာသေးမီကသမိုင်းဖြစ်ရပ်များအရ ကမ္ဘာကြီးသည် နိုင်ငံငယ်များကို တစ်ခါသုံး သတ်မှတ်ပစ္စည်းများပမာ သဘောထားသည်” ဟုလည်း မှတ်ချက်ပြု ရေးသား ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်သည့်တိုင် နိုင်ငံငယ်လေးပေါင်းများစွာတို့သည် ဆက်လက်ရှင်သန်ရပ်တည် နေဆဲပင် ရှိနေကြပါသည်။ ရူပဗေဒဘာသာသဘောတရားဆိုင်ရာ ပါမောက္ခတစ်ယောက် လည်းဖြစ်ပြီး စက်မှုသိပ္ပံကျောင်း စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရည်တစ်ဦးလည်းဖြစ်သူ Sarkissian သည် ၁၉၉၆-၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် အာမေးနီးယားနိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ အာမေးနီးယားသမ္မတအဖြစ်လည်းကောင်း တာဝန်ထမ်း ဆောင်ခဲ့သည်။ အရွယ်အစားပမာဏကြီးမားမှုကိုသာ ဆုပေးလေ့ရှိသော ကမ္ဘာကြီးထဲတွင် နိုင်ငံငယ်ကလေးများက မည်သို့မည်ပုံ အောင်နိုင်သည်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်ရန် သူသည် အာမေးနီးယားနိုင်ငံအပါအဝင် ထိုကဲ့သို့သော နိုင်ငံငယ်လေးများသို့ တစ်နိုင်ငံပြီးတစ်နိုင်ငံ ခရီးသွားခဲ့သည်။ နည်းပညာဆိုင်ရာအရလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းကဏ္ဍ တို့တွင် အရှိန်အဝါကြီးသောစဉ်းစားဉာဏ်ဖြင့် အလေးအနက်ပြု၍လည်းကောင်း၊ သေးငယ် သောနိုင်ငံများသည် နိုင်ငံတကာစာမျက်နှာတွင် ကောင်းကျိုးကျက်သရေမင်္ဂလာဖြစ်နိုင် ကြောင်း၊ အားနည်းချက် ပျော့ကွက်မဟုတ်ကြောင်း ပြသရန် အထူးစိတ်အားထက်သန်နေ ခဲ့သည်။

Sarkissian ၏ စာအုပ်သည် နိုင်ငံကြီးများကို မျက်နှာသာပေးမှုဟူသည့် နေရာတကာ တွင် ပျံ့နှံ့နေသောဘက်လိုက်မှုကို ပြုပြင်တည့်မတ်ပေးမှုတစ်ခုကို ပေးစွမ်းခဲ့သည်။ သူ့ အပိုင်းကဏ္ဍတွင် Roberts က ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများ၏ အုပ်ချုပ်မှု၌ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေ ရသော ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ပင်ကိုသဘောအရ မခိုင်ခံ့ခြင်းအကြောင်းများကို စာဖတ်သူများအား သတိပေးခဲ့သည်။ အဆက်မပြတ်ပြောင်းလဲနေသော နိုင်ငံတကာ (ဆက်ဆံရေး) စနစ်၏ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးမှုများကို ထိုစာအုပ်များက ထုတ်ဖော်ဖွင့်လှစ်ပြခဲ့ သည်။ နိုင်ငံငယ်များအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများနှင့်ဆက်ဆံမှုပြုရာတွင် ဆောင်ကြဉ်းပေး သော ကိုယ်စားလှယ်များ ရှိနေကြသည်။ အဆိုပါ အင်အားကြီး နိုင်ငံကြီးများ၏ ဂုဏ်

သတင်းကြီးခြင်းသည် ထိုနိုင်ငံကြီးများအတွင်း၌ရှိနေသည့် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှု၊ ထိန်းသိမ်းမရဖြစ်စေမှု ဖြစ်နေသည့် ဗီစေရိုက်များနှင့် ဖိအား၊ တွန်းအားများကို မှေးမှိန်အောင် ဖုံးဖိကာဆီးထားသည်။ နိုင်ငံတကာအရေးကိစ္စများတွင် ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများက နိုင်ငံငယ်များထက်ပို၍ အခြေခံကျကျ ပုံဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အင်အားကြီးနိုင်ငံကြီးများ၏ အင်အားယှဉ်ပြိုင်မှု တိုးတက်လာနေခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စည်ပင်ရေးကို ခြိမ်းခြောက်နေပေသည်။ ထို့အတူ နိုင်ငံငယ်များနှင့် အလယ်အလတ်နိုင်ငံများ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးနှင့် ဩဇာအရှိန်အဝါထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် နေရာဒေသတို့ကိုလည်း ဖန်တီးဖြစ်တည်စေခဲ့ပေသည်။

ကျဆုံးမှုမဖြစ်စေရန် အင်အားသိပ်ကြီးရမှာလား

မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခဲ့သောလူ့သမိုင်းအကြောင်းများစွာတို့၌ အင်ပါယာတို့သည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကို လွှမ်းမိုးကြီးစိုးထားသော ပုံသဏ္ဍာန်သာဖြစ်ကြောင်း မှတ်တမ်းပြုထားခဲ့ကြသည်။ ထိုအင်ပါယာနိုင်ငံကြီးများသည် သူတို့အင်ပါယာအတွင်း၌ နေထိုင်ကြသူများအပေါ် လျော့ရဲသော ထိန်းချုပ်မှုပုံစံမျိုးကို အခါအားလျော်စွာ ကျင့်သုံးမိခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် အင်ပါယာအတွင်း၌ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ မြေပုံကိုရေးဆွဲထားခြင်းမျိုးမှာ ရှားပါးလှပါသည်။ အမှန်စင်စစ်တွင် အင်ပါယာအများစုတို့သည် လူမျိုးနွယ်တစ်စု သို့မဟုတ် ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကိုသာ ပြောဆိုကြသည့် လူများဟု ဖော်ပြရန်မဖြစ်နိုင်သည့် ကွဲပြားခြားနားသော မတူညီသော လူပေါင်းများစွာတို့အပေါ် လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်နေကြရခြင်းသာ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအုပ်ချုပ်ခြင်းကိစ္စမှာ ထိုအင်ပါယာရှင် ထိပ်တန်းအရာရှိကြီးများ၏ ကိစ္စများသာဖြစ်သည်။ သူတို့ ပုဂ္ဂလိကခေါင်းဆောင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ လုပ်ငန်း၊ ထို(မင်းဆက်)အုပ်စိုးသူ အင်ပါယာရှင်တို့နှင့်ဆိုင်သော ဆွေမျိုးသားချင်း သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်သူလူတန်းစား

“ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် အင်ပါယာ အဟောင်းများ စနစ်တကျ ဖျက်သိမ်းလာကြပြီး လွတ်လပ်သော အမျိုးသားနိုင်ငံများ များစွာပေါ်ထွန်းလာခဲ့ကာ နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံ ပုံစံအသစ် ပေါ်ထွက်ခဲ့ကြသည်။”

များ၏ ကိစ္စမျှသာဖြစ်ပြီး အင်ပါယာအတွင်းရှိ လူအများစုတို့၏ ဆန္ဒကိုဖော်ပြခြင်းမဟုတ်ပေ။ ၁၉ ရာစုအတွင်း၌ လွတ်လပ်သောအမျိုးသားနိုင်ငံများ ပေါ်ထွက်လာသောအခါ အတွေးအခေါ်ပညာရှင်များက ထိုနိုင်ငံများ၏ အရည်အသွေးပမာဏကို ဝေဖန်ဆွေးနွေးငြင်းခုံခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံငယ်များသည် စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မိမိတို့ထက် အရွယ်ပမာဏပိုမိုကြီးမားသည့် နိုင်ငံများအပါအဝင် အင်ပါယာနိုင်ငံကြီးများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရန်ကန်ကြရလိမ့်မည်ဟု ဂျာမန်စီးပွားရေးပညာရှင် “ဖရက်ဒရစ်လစ်”က ရည်ညွှန်းပြောကြားခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှလူမျိုးလစ်ဘရယ်အယူအဆရှိသူ အတွေးအခေါ်ပညာရှင် “ဂျွန်စတူးဝပ်မစ်လ်” က အရွယ်ပမာဏ အကြီးအသေးနှင့် မတူညီကွဲပြားမှုတို့သည် ဒီမိုကရေစီ၏ ရန်ဘက်များ ဖြစ်ကြသည်။ “မတူညီ အမျိုးအနွယ်ကွဲပြားသော နိုင်ငံသားများနှင့် ဖွဲ့စည်းထူထောင်ထားသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်သော (လွတ်ပေးထားသော) ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခွင့်ပေးခြင်းသည်လည်း မဖြစ်နိုင်သောကိစ္စဖြစ်သည်” ဟု ဆိုခဲ့သည်။

ဖော်ပြပါ အဆိုပြုချက်များကို ၂၀ ရာစုကာလတွင် အဆက်မပြတ် စမ်းသပ်စစ်ဆေးနေကြရပေလိမ့်မည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်အပြီး ပို၍တိတိကျကျဆိုရပါလျှင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် အင်ပါယာအဟောင်းများ တစ်စတစ်စ စနစ်တကျဖျက်သိမ်းလာကြပြီး လွတ်လပ်သော အမျိုးသားနိုင်ငံများ များစွာပေါ်ထွန်းလာခဲ့ကာ နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံပုံစံအသစ် ပေါ်ထွက်ခဲ့ကြသည်။ ဤကာလ (ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး) တွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး ပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့်အတူ လွတ်လပ်သော အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် မိမိပိုင်နက်နယ်မြေအား ကျူးကျော်ထိပါးခြင်းအား ဟန့်တားခြင်းများကို အတည်ပြုထိန်းသိမ်းပေးသည့် သတ်မှတ်ချက်များ အခိုင်အမာစုစည်းတည်ရှိလာခြင်းတို့ကြောင့် များစွာသောနိုင်ငံငယ်သစ်များ ပေါ်ထွန်းရပ်တည်လာနိုင်ခဲ့ကြောင်း Roberts ကော့ Sarkissian ကပါ ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့အနှံ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးစနစ်များ ကူးယှက်ဆင်တူလာမှု (ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း)၊ နည်းပညာများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှု၊ စီးပွားကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အခက်အခဲအတားအဆီးများ လျော့ကျလာမှုတို့ကလည်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးလောကတွင် ပိုမိုကြီးမားသော နေရာမှ ပါဝင်လိုကြသောနိုင်ငံများအဖို့ ထိုသို့ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် အပယ်ကသာ (အဓိကအခက်အခဲမဟုတ်) ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ထိုတစ်ချိန်တည်း(ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး)တွင် အချို့သော နိုင်ငံကြီးများမှာ ပို၍ ကြီးမားလာခဲ့ကြသည်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြီးမှာ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ပြိုလဲခဲ့သည်။ (Roberts သည် ရုရှားနိုင်ငံကို ထိပ်တန်းနိုင်ငံအဖြစ် ထည့်သွင်းမစဉ်းစားခဲ့ချေ။) သို့သော် အင်ပါယာပုံစံအသွင်ဆောင်နေကြသော တရုတ်၊အိန္ဒိယ၊အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့သည်ကြီးမားသော၊ ရှုပ်ထွေးသောလူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပိုင်နက်နယ်မြေများကို ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်ထားကြသည်။ ထိုခေတ်မီနိုင်ငံကြီးများသည် ယခင်က အင်ပါယာနိုင်ငံကြီးများနှင့်မတူကွာခြားကြောင်း၊ ယခင် အင်ပါယာနိုင်ငံကြီးများက သူ့အင်ပါယာအတွင်းရှိ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများကို ကျေးဇူးဆပ်ရန်ရှိနေကြကြောင်း Roberts က အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့သည်။ ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများသည် နှစ်မျိုးစပ်သော၊ ကပြားပုံစံဖြစ်သော အစိုးရပုံစံနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်ရှိပြီး ကျယ်ပြန့်လှသော ပိုင်နက်နယ်မြေကို အုပ်ချုပ်စိုးမိုးရခြင်း၊ မတူညီ

ကွဲပြားသော လူမျိုးများရှိနေပြီး အရေးပါသော အင်ပါယာအင်္ဂါရပ်များရော၊ နိုင်ငံ၏ အင်္ဂါရပ်များပါ ပါရှိနေသည်ဟု Roberts က ရေးသားခဲ့သည်။ ကျယ်ပြန့်သောပိုင်နက်နယ်မြေအတွင်း၌ မတူကွဲပြားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို အတူတကွကိုင်တွယ်အုပ်ချုပ်ခြင်းတွင် သူတို့သည် အင်ပါယာနှင့်တူညီကြသည်။ သို့သော် သူတို့တွင် ယခင်က အင်ပါယာများ၌ မရှိခဲ့ကြသော အင်တာနက်နှင့် ခေတ်မီစောင့်ကြည့်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လက်နက်ကိရိယာများကဲ့သို့သော ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာနည်းပညာများ ရှိနေကြသည်။ အစိုးရအပေါ် ဖိအားပေးမှုလုပ်ဆောင်ရာတွင် အဓိကအားဖြင့် လူစုကွဲသွားတတ်သော ယခင်ရာစုနှစ်များက ကျေးလက်လူထုကို စည်းရုံးဆွဲဆောင်ခြင်းထက် ပိုမိုစည်းရုံးသိမ်းသွင်းနိုင်သည့်အတွက် ယခုအခါ မြို့ကြီးများတွင် အာရုံစူးစိုက်နေကြသူများ၏ လူမှုဘဝပူလုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတောင်းဆိုမှုများကိုလည်း ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများအနေဖြင့် ကြုံတွေ့ကြရပေမည်။

Roberts အဓိကအလေးအနက်ထားမှုမှာ ထိုထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများ၏ တာရှည်ခံမှု၊ ခိုင်ခံ့နေမှုပင် ဖြစ်သည်။ သွယ်ဝိုက်သော ယူဆချက်မှာ ထိုထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးတစ်ခုခု၏ ကျဆုံးမှု သို့မဟုတ် တစ်စတစ်စ ပျက်စီးဆုတ်ယုတ်လာမှုသည် ကြီးစွာသောမတည်မငြိမ်ဖြစ်မှုနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်စေမည်ဟူသော ယူဆချက်ဖြစ်သည်။ ထိုထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီး (လူမှုအဖွဲ့အစည်းကြီး)လေးခုတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ ခန့် ကြာမြင့်နေခဲ့ပြီဖြစ်ရာ ယခုအချိန်အထိ အစောဆုံးဖြစ်သည်။ သို့သော် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် နောက်ထပ်နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ ကြာအောင် ဆက်လက်တည်ရှိနေလိမ့်မည်လား သို့မဟုတ် ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများသည် ယခင် အင်ပါယာကြီးများထက် အဘက်ဘက်မှပို၍ ဒူပေနာပေခံနိုင်မည်လားဟုတွေးထင်ရန် ဆွဲဆောင်နိုင်သည့်အကြောင်းပြချက် မရှိပေ။ ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများသည် ပြင်ပမှတိုက်ခိုက်မှု၊ အတွင်းမှတော်လှန်ပုန်ကန်မှု၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ ရောဂါဘယဖြစ်ပွားမှု၊ အတွင်း၌ ခြားနားကွာဟချက် ကြီးထွားလာခြင်း၊ အများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရသော စီးပွားရေးပြိုင်ဆိုင်ရမှုများတွင် အပြောင်းအလဲများကြုံတွေ့လာခြင်းတို့အပြင် တစ်ဖက်စောင်းနင်းနိုင်သော နည်းပညာဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စသော များပြားလှစွာသော ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ခုခံနိုင်စွမ်းမရှိချေ။ ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများတွင် သူတို့၏ ဒေသတွင်း လူမျိုးရေးကွဲပြားခြားနားမှုနှင့် မူဝါဒအပေါ် အတွေးအမြင်ကွဲပြားခြားနားမှုရှိခြင်းနှင့် သူတို့၌ စွဲမြဲသောအာရုံစိုက်ရာဆုံချက်(အမြင်၊ ရည်မှန်းချက်)မရှိခြင်းနှင့် နိုင်ငံငယ်များအတွက် ပေါ်လွင်ထင်ရှားသောမူဝါဒမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ထိုပြဿနာအသီးသီးတို့ ထင်ရှားပေါ်လွင်နေပေသည်။ Roberts က “သမိုင်းမှာလည်း မရှိခဲ့ဖူးပါဘူး။ တို့တွေဟာ ဒီလို လေးလံတဲ့ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးတွေကိုသယ်ဆောင်ဖို့ ဒီလိုလူ့အဖွဲ့အစည်းမျိုး မတည်ဆောက်ခဲ့ဖူးပါဘူး” ဟု ရေးသားခဲ့သည်။ သူက ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများ၏ ထိုးထွင်းအမြင်ရှိသော (သိမြင်နိုင်) သော ပြည်တွင်းအုပ်ချုပ်မှုနှင့် သူတို့၏ မတူကွဲပြားခြားနားခြင်းတို့အပေါ် စဉ်းစဉ်းစားစားဖြင့် လေ့လာဖော်ထုတ်ခြင်း၊ မကြမ်းတမ်းခြင်း၊ ခေါင်းဆောင်မှုတည်ဆောက်ပုံနှင့် တွေးခေါ်မြော်မြင်မှု သဘောတရား စသည့် အဖြစ်အပျက်များကို ထိုးထွင်းရှုမြင်လျက် ဖော်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

Roberts က ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးလေးခုတွင် တစ်ခုချင်းစီ၏ အုပ်ချုပ်မှုများကို သူ၏ အသေးစိတ်စူးစမ်းလေ့လာချက်များ၌ သင်တို့ထင်မြင်ယူဆထားသည်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေသည့် အဆုံးသတ်(သုံးသပ်)ချက်များ တွေ့ရှိနေခဲ့သည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ အင်ပါယာ များနှင့် ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများကို အားနည်းပျော့ညံ့သွားစေရန် မရည်ရွယ်သော အကျိုးဆက် များကို ရရှိစေသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ်ကို ကျင့်သုံးရန် ဆွဲဆောင်ဖြားယောင်းမှုကို သူ (Roberts) တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲခဲ့ခြင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ် လွန်ကဲမှုကြောင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ကြွပ်ဆတ်(မခိုင်မာ)မှု၏ အဓိက နမူနာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ဥရောပသမဂ္ဂ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို လုပ်ဆောင်လည်ပတ် ရာတွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအများစု၏သဘောဆန္ဒအတိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အဖွဲ့ဝင်များကို ဖိအား ပေးဆုံးဖြတ်ဖို့ခွင့်မပြုခြင်း၊ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ပုံစံမှာ အကျပ်ကိုင်မှုမရှိဘဲ ပေါင်းစည်းညီညွတ် မှုဖြင့် ခွန်အားစွမ်းပကားတစ်ခုအနေဖြင့် အဖွဲ့၏ ဒုပေနာပေခံနိုင်မှုကို အမြဲအားဖြင့် လျှော့ပေါ့ တွက်ပေးခဲ့သည်ဟု Roberts က ရှုမြင်ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဥရောပသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် အခြား သော ထိပ်တန်းနိုင်ငံ (လူမှုအဖွဲ့အစည်း) များထက် ကာလပိုမို ကြာရှည်စွာ တည်မြဲနေမည် ဟု Roberts က ရှုမြင်ထားသည်။

သို့ရာတွင် ဤထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများသည် ယခင်အင်ပါယာကြီးများနှင့်မတူ အားလုံး ကွဲပြားခြားနားသည်ဆိုသော အချက်မှာမူ အပြည့်အဝရှင်းလင်းသေချာသည်ဟု မဆိုနိုင် သေးပေ။ ဥပမာအားဖြင့် ဗြိတိသျှအင်ပါယာသည် ယခင်အင်ပါယာခေတ်က Akkad နှင့် Sumer တို့ကဲ့သို့သော မက်ဆိုပိုတေးမီးယားအင်ပါယာထက် ခေတ်သစ်ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီး များနှင့်ပို၍ဆင်တူနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ လူဦးရေသည် ဗြိတိသျှအင်ပါယာ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်နေစဉ်ကာလရှိနေခဲ့သော လူဦးရေနှင့် မတူညီ ခဲ့ပေ။ အမေရိကန်တို့၏ စိတ်ကြိုက်ဖြစ်သော “တောင်ကုန်းပေါ်က မြို့ကလေး”၊ တရုတ် နိုင်ငံခေါင်းဆောင် ရှိကျင့်ဖျင့်၏ “တရုတ်တို့၏ စိတ်ကူးမျှော်မှန်းချက်” ဖြစ်သည့် “ပေကျင်း မြို့ကို ဗဟိုပြုသောကမ္ဘာ”၊ သို့မဟုတ် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် နာရင်ဒရာမိုဒီ၏ တောင်းဆိုချက် ဖြစ်သည့် “ကမ္ဘာ့ဆရာကြီးဖြစ်ရေး” ဟူသည်တို့သည် ခေတ်သစ်ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ကြီးကျယ်နေခြင်းဖြစ်ပြီး ယခင်အင်ပါယာခေတ်က အရိုင်းဘဝမှ တိုးတက်ယဉ်ကျေးလာ အောင် ပြုလုပ်ပေးရသော(အပြုအမူယဉ်ကျေးလာအောင် ပြုပြင်ပေးရသောမစ်ရှင် (လုပ်ငန်း၊ တာဝန်) ဟူသည့် အယူအဆကို ခေတ်သစ်အယူအဆသစ်အဖြစ် ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နည်းပညာတိုးတက်လာမှုနှင့် ကမ္ဘာ့အနှံ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးကူး စက်ဆင်တူလာမှုများ (ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း)တို့၏ ကျေးဇူးကြောင့် နယ်စပ်ဒေသများသည် အင်ပါယာခေတ်ကကဲ့သို့ပင် အထူးသဖြင့် နိုင်ငံငယ်များအတွင်းနှင့် ထိပ်တန်း နိုင်ငံကြီးများ အတွင်းသို့လည်း စိမ့်ဝင်နေဆဲပင်ရှိနေသည်။ ထိုအင်အားစုများသည် “ဝက်စ်ဖာလီယံနိုင်ငံ” ဟူသော အယူအဆဖြစ်သည့် (နိုင်ငံများတွင် အကြွင်းမဲ့ဖြစ်သော အချုပ်အခြာအာဏာ) ခိုင်ခံ့တောင့်တင်းသောနယ်နိမိတ်များနှင့် မိမိတို့ကိုသာသစ္စာရှိသော နိုင်ငံသားများလည်း ရှိနေကာ အကြမ်းဖက်မှုကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ချုပ်ကိုင်ထားသောနိုင်ငံဟူသောအယူအဆ ကို စမ်းသပ်စစ်ဆေးရန် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ယနေ့ခေတ်အခါတွင်

အင်ပါယာနှင့် ထိပ်တန်းနိုင်ငံကြီးများအကြားခြားနားမှုသည် အမျိုးအစားထက် အတိုင်းအတာ ပမာဏ၊ အဆင့်ဒီဂရီကပို၍ အရေးကြီးပေသည်။ သမိုင်းပညာရှင် ချားလ်စ်မိုင်ယာနှင့် အခြား သူများအကြား၌ အင်ပါယာကြီးများသည် လုံးဝကွယ်ပျောက်သွားခြင်းမဟုတ်၊ သူတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်ပြောင်းလဲသွားခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု အငြင်းအခုံရှိနေခဲ့ကြသည်။

ငါးမန်းတစ်ကောင်၏ ကမ္ဘာမှ ခြင်စားငါးများ (ငါးမှုန့် ငါးမွှားများ)

Roberts နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် Sarkissian ၏ သိသိသာသာ ညံ့ဖျင်းသောအချက်မှာ သူ သည် ပမာဏငယ်ခြင်းကြောင့် ကြုံတွေ့ရသည့် ဒုက္ခသုက္ခဝေဒနာများအကြောင်းကိုသာ စိတ်ဝင်စားမှုရှိပြီး ပမာဏကြီးမားခြင်းကြောင့် ကြုံတွေ့ရသည့် ဒုက္ခသုက္ခဝေဒနာများ အကြောင်း စိတ်မဝင်စားခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စာဖတ်ပရိသတ်ကို ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းကောင်း ပြီး စာအရေးအသားပြေပြစ်ညက်ညောသော သူ၏စာအုပ်သည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် အတိတ်ကို ပြန်လည်တမ်းတစေပြီး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းက နိုင်ငံငယ်ကလေးများ၏ အရေး ပါအရာရောက်မှုကိုဖော်ပြနေကာ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် (သူ့နိုင်ငံ) အာမေးနီးယား နိုင်ငံဘက်မှ ထောက်ခံ(ရှေ့နေလိုက်)ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစာအုပ်သည် ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုကြီး ပြိုကွဲသွားမှုကြောင့် သူ၏ဘဝ၌ တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြောင်းလဲခဲ့သည့် လူတစ် ယောက်၏ ဘဝအတွေ့အကြုံများအကြောင်းကို စိမ့်ဝင်ထုံမွမ်းရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။ “စာအုပ်ကို ကျွန်တော်က (ပြိုင်ဘက်ကင်းတဲ့) တစ်မူထူးခြားတဲ့ အပေါ်စီးအမြင်နဲ့ ရေးသား ခဲ့တာပါ” ဟု သူက မှတ်ချက်ပြုထားပါသည်။ “အဲဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ဟာ အမြင်အားဖြင့် အင်အားကြီးမားသူတစ်ယောက်အဖြစ် မွေးဖွားကြီးပြင်းလာခဲ့ပြီး နိုင်ငံငယ်တစ်ခုကို ကိုင်တွယ် ထိန်းချုပ်ရာမှာ ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းမရှိတဲ့ လမ်းကြောင်းနဲ့သွားခဲ့တဲ့ လူတစ်ယောက်ရဲ့ အမြင်နဲ့ ရေးခဲ့တာပါ”။

စိုးစိုး (ပန်းတောင်း)

Ref: All Powers Great and Small-Why Bigger Isn't Always Better in Geopolitics
by-Shivashankar Menon

Lawrence Wong \
 ပိယတီရီဖာ'ဝေ့တီရီဖာ'ဝေ့
 xEri foef

“ကျွန်တော်တို့အားလုံး
 ဒီခန့်မှန်းရခက်တဲ့ အခြေအနေကိုကျော်လွန်ပြီး
 ပဋိပက္ခနဲ့စစ်ပွဲထက် ငြိမ်းချမ်းတည်ငြိမ်မှုရှိတဲ့
 လမ်းကြောင်းကိုရှေးရှုပြီး ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
 ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မောင်းနှင်နိုင်တဲ့နည်းလမ်းကို
 ရှာဖွေရပါမယ်။”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ပြီးခဲ့တဲ့ မေလက စင်ကာပူရဲ့ စတုတ္ထမြောက်ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာတဲ့ Lawrence Wong နဲ့ The Economist မဂ္ဂဇင်းတို့ရဲ့ အင်တာဗျူးကို တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(စင်ကာပူဝန်ကြီးချုပ်ရုံး website မှာ လော့ဂ်ဝင် ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးလက်မခံမီရက်ပိုင်း မေလ ၆ ရက်နေ့စွဲနဲ့ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။)

The Economist: လော့ဂ်ဝင် ခင်ဗျား၊ အင်တာဗျူးဖြေဖို့လက်ခံပေးတဲ့အတွက် ကျေးဇူးအထူးတင်ပါတယ်။

DPM Lawrence Wong: ကျွန်တော်လည်း ကျေးဇူးတင်ပါတယ်။

The Economist: ခင်ဗျားအနေနဲ့ စင်ကာပူနိုင်ငံကို မယုံနိုင်စရာကောင်းလောက်အောင် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာမရှိတဲ့ နိုင်ငံလို့ပြောလို့ရလား။

DPM Lawrence Wong: တကယ်လည်း ကျွန်တော်တို့ ဒီလိုပဲပေါ့။

The Economist: ခင်ဗျားရဲ့ ပထဝီနိုင်ငံရေးအမြင်နဲ့ ဒါဟာစင်ကာပူကို ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိတယ်ဆိုတာနဲ့ စလိုက်ရအောင်ပါ။

DPM Lawrence Wong: ကမ္ဘာကြီးမှာ ရုတ်ရုတ်သဲသဲဖြစ်နေတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်တို့လည်း စိုးရိမ်မှုတွေရှိပါတယ်။ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်(Global Order) ကပြောင်းလဲနေတယ်ပျ။ အမေရိကန်ဟာ တစ်ကောင်တည်းပြေးတဲ့မြင်းအဖြစ်ကနေ အဆုံးသတ်သွားပေမယ့် ထီးပြိုင်နန်းပြိုင်ကမ္ဘာကြီးအကူးအပြောင်းကာလမှာ အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ရှိနေ

သေးတယ်။ နောက်ပြီး ဒီအကူးအပြောင်းကာလကရှုပ်ထွေးနေတယ်ဗျ။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့နဲ့ အကျွမ်းတဝင်ရှိခဲ့တဲ့ မြင်နေကျလမ်းညွှန်ချက်တွေ မှေးမှိန်ကုန်ပြီ။ အရင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့တဲ့ စံတန်ဖိုးတွေလည်း ပျက်ပြယ်ကုန်ပြီလေ။ လူတွေက တခြားရပ်ညွှန်းအသစ် တွေကိုရှာနေကြပေမယ့် အစီအစဉ်အသစ်ကတော့ သတ်သတ်မှတ်မှတ် မရှိသေးပါဘူး။ နောက်ထပ်နှစ်အနည်းငယ်ကြာအောင်ရှုပ်ထွေးနိုင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်ထင်တယ်လေ၊ ဆယ် စုနှစ်တစ်ခုသို့မဟုတ် ဒီထက်လည်း ပိုကြာနိုင်တာပေါ့။ ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဒီခန့်မှန်းရ ခက်တဲ့ အခြေအနေကိုကျော်လွန်ပြီး ပဋိပက္ခနဲ့စစ်ပွဲထက် ငြိမ်းချမ်းတည်ငြိမ်မှုရှိတဲ့ လမ်းကြောင်းကိုရှေးရှုပြီး ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မောင်းနှင်နိုင်တဲ့နည်းလမ်း ကို ရှာဖွေရပါမယ်။

The Economist: စင်ကာပူဟာ တရုတ်လိုလားသူလည်းမဟုတ်၊ အမေရိကန်လိုလားသူ လည်းမဟုတ်ဘူးလို့ သိပ်မကြာသေးခင်က ခင်ဗျားပြောဖူးသလားလို့။

DPM Wong: ကျွန်တော်တို့က စင်ကာပူလိုလားသူပါ။

The Economist: စင်ကာပူလိုလားသူဆိုတာ မှန်တာပေါ့။ ဒီအင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံကြားမှာ ရော စမ်းသပ်မှုတွေ၊ တင်းမာမှုတွေရှိလာရင် စင်ကာပူကဘယ်လိုအနေအထားက ရပ်တည် မလဲ။ ဖြစ်နိုင်ခြေတစ်ခုကတော့ အမေရိကန်အသုံးပြုနေတဲ့ နည်းပညာဆိုင်ရာပိတ်ဆို့ အရေးယူမှုတွေနဲ့ ထိန်းချုပ်မှုတွေက ပိုမိုတင်းကျပ်လာပါမယ် ဆိုတာပါပဲ။ ပြီးတော့ သူတို့ က နည်းပညာစနစ်နှစ်ခုကို လုံးဝခွဲထုတ်ဖို့တောင် တောင်းဆိုနိုင်တယ်။ ဒါကို စင်ကာပူက ဘယ်လိုဖြေရှင်းမလဲ။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု တစ်ဝက်လောက်ဟာ တရုတ်ကုန်ထုတ် လုပ်မှု၊ လည်ပတ်မှုစနစ်နဲ့ နီးနီးကပ်ကပ်ချိတ်ဆက်ထားတဲ့ နည်းပညာတွေဆိုတော့ တကယ် လို့သာ နည်းပညာခွဲထုတ်မှုရှိလာရင် စင်ကာပူက ဘာလုပ်မလဲ။

DPM Wong: ပထမဆုံးအနေနဲ့ ဒီအရေးကြီးတဲ့နည်းပညာတော်တော်များများဟာ စင်ကာပူကနေ လည်ပတ်နေတဲ့ အမေရိကန် MNCs တွေရဲ့ လက်ထဲမှာရှိနေပါတယ်။ ပြီး တော့ US ကသူ့ရဲ့ ပို့ကုန်ကန့်သတ်ချက်တွေကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လုပ်တော့မယ်ဆိုရင် အမေရိကန်ကုမ္ပဏီတွေက စည်းမျဉ်းတွေကိုလိုက်နာဖို့ အပြည့်အဝ မျှော်လင့်ပါတယ်။ စင်ကာပူမှာတင်မဟုတ်ဘဲ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဘယ်နေရာမှာ လုပ်ကိုင်နေတာမဆို ဒီအတိုင်းပဲဖြစ် ပါလိမ့်မယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် မလိုက်နာနိုင် တဲ့ တခြားနေရာတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သေချာတာကကုမ္ပဏီတွေအနေနဲ့ စင်ကာပူမှာရှိမယ်ဆိုရင် ပို့ကုန်ကန့်သတ်ချက်တွေကို အပြည့်အဝလိုက်နာဖို့ မျှော်လင့်ပါ တယ်။ အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုတွေရှိနေတာကြောင့် ပို့ကုန်ကန့်သတ်ချက်တွေ ကို ဂရုတစိုက် ချိန်ညှိပေးဖို့ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဆန္ဒရှိပါတယ်။ စီးပွားရေးရဲ့ နယ်ပယ် တော်တော်များများမှာဆိုရင်လည်း နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုတွေနဲ့ တကယ်ပဲ အဆုံးသတ်သွားပါပြီ။ စင်ကာပူအတွက်သာမက အမေရိကန် ပြီးတော့ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတွက် ရောပေါ့။ ဒါကို အရင်က ကျွန်တော်ပြောခဲ့ပြီးပြီ။ ဒီစီးပွားရေးလက်နက်ကို ပထဝီနိုင်ငံရေး ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ဘယ်လိုအသုံးပြုတယ်ဆိုတာ တကယ်ကို ဂရုပြုရပါမယ်။ စစ်ရေးစစ်ရာ မှာ ဗုံးကြဲချတဲ့အခါ လုံခြုံရေးတာဝန်ယူထားတဲ့သူတွေဟာ ဆက်စပ်ပျက်စီးမှုနဲ့ပတ်သက်

ပြီး အလွန်သတိချပ်ကြရတယ်။ တစ်ဖက်သားကို ထိခိုက်နစ်နာစေတယ်လို့ ခင်ဗျားနားလည်ထားပေမယ့် လက်တုံ့ပြန်မှု၊ စစ်ရှိန်မြင့်တက်လာမှု စတဲ့ နောက်ဆက်တွဲတွေအတွက် တော်တော်ဂရုတစိုက် တွေးထားရပါမယ်။ သို့သော် ပထဝီနိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်တွေအတွက် စီးပွားရေးနဲ့ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လက်နက်တွေကို အသုံးပြုဖို့ စတင်စဉ်းစားတဲ့အခါ ဆက်စပ်ဆုံးရှုံးမှုတွက်ဆဖို့ လွယ်ကူရိုးရှင်းတာမဟုတ်သလို ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး အတွေ့အကြုံ များများစားစားလည်းမရှိပါ။ ကျွန်တော်တို့ဂရုမစိုက်ရင် ဒါဟာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း သက်ရောက်မှုတွေရှိလာမှာဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာတည်ငြိမ်မှုအတွက် ပိုမိုဆိုးရွားပါလိမ့်မယ်။

The Economist: အမေရိကန်က TikTok အပေါ် သူတို့ရဲ့အမှတ်အသားနဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုကို အခြေခံကျကျ ပြောင်းလဲဖို့ တောင်းဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခင်ဗျားဘယ်လိုထင်လဲ။ TikTok ကစင်ကာပူအခြေစိုက် ကုမ္ပဏီတစ်ခုပဲလေ။ အမှုဆောင်အရာရှိချုပ်ကလည်း စင်ကာပူနိုင်ငံသားဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားအခုပြောတဲ့ စစ်တပ်မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အမေရိကန်က သူ့ကိုတရုတ် Proxy အဖြစ် တွက်ဆထားပုံရတယ်။

DPM Wong: TikTok ကို ဘယ်လိုကိုင်တွယ်ချင်တယ်ဆိုတာ အမေရိကန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ရမှာပါ။ ဒါက အမေရိကန်ရဲ့လုပ်ပိုင်ခွင့်ပဲလေ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့အမြင်အရ ဆိုရှယ်မီဒီယာနဲ့ ပတ်သက်လာရင် ဒါဟာ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးလို့မယူဆဘူး။ ဆိုလိုတာက ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ နိုင်ငံတိုင်းက ဆိုရှယ်မီဒီယာကုမ္ပဏီတွေ လည်ပတ်နေတယ်။ သူတို့က စင်ကာပူမှာရှိနေတယ်။ ဒါကို အမျိုးသားလုံခြုံရေး အန္တရာယ်လို့မမြင်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဒါက စင်ကာပူရဲ့ အမြင်ပါ။

The Economist: စင်ကာပူဟာ အမေရိကန်မဟာမိတ်မဟုတ်ဘူးလို့ မကြာသေးခင်က ခင်ဗျားပြောခဲ့ဖူးသလားလို့။

“ဟုတ်ပါတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ မဟာမိတ်မဟုတ်ပါ။ ကျွန်တော်တို့က လုံခြုံရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဓိက မိတ်ဖက်နိုင်ငံတွေပါ။ ကမ္ဘာပေါ်က တစ်ခုတည်းသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံလို့ပဲ ဆိုပါတော့။”

DPM Wong: ဟုတ်ပါတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ မဟာမိတ်မဟုတ်ပါ။ ကျွန်တော်တို့က လုံခြုံရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဓိကမိတ်ဖက်နိုင်ငံတွေပါ။ ကမ္ဘာပေါ်က တစ်ခုတည်းသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံလို့ပဲဆိုပါတော့။

The Economist: စင်ကာပူက AUKUS နဲ့ပူးပေါင်းမယ်လို့ ခင်ဗျားစိတ်ကူးကြည့်ဖူးလား။

DPM Wong: လောလောဆယ်တော့ AUKUS က မဟာမိတ်တွေပူးပေါင်းပါဝင်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုပါ။ ကျွန်တော်တို့က မဟာမိတ်မှ မဟုတ်တာ။

The Economist: ဒီလို ပထဝီနိုင်ငံရေးတင်းမာမှုတွေက စင်ကာပူပြည်တွင်းမှာ ဘယ်လို သက်ရောက်မှုတွေရှိမလဲ။ တရုတ်နဲ့ တင်းမာမှုတွေအပေါ်မှာရော ပြည်သူတွေ ဘယ်လို ခံစားရလဲ။ စင်ကာပူက အစွလားမ်ဘာသာဝင်များများစားစားရှိတဲ့နိုင်ငံဆိုတော့ အထူးသဖြင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်း ဂါဇာမှာမကြာသေးမီကဖြစ်ခဲ့တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး စစ်ပွဲကို စိုးရိမ်နေတဲ့ပြည်သူတွေကို ခင်ဗျားဘာပြောချင်လဲ။ အခုလိုအချိန်မျိုးမှာပေါ့။

DPM Wong: ကျွန်တော်တို့က အလွန်ကွဲပြားခြားနားတဲ့ လူဦးရေရှိတဲ့ နိုင်ငံငယ်လေးဖြစ်တာကြောင့် ဒီကိစ္စကိုအလွန်အလေးပေးပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းက ဖိအားတွေအမြဲတစေ လွှမ်းမိုးနေတယ်လို့ ပြောချင်ပါတယ်။ စင်ကာပူမှာဆိုရင် အများစုက တရုတ်လူမျိုးတွေဖြစ်တာကြောင့် အားလုံးက တရုတ်နဲ့ အဆက်အသွယ်ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ဟာ စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေဖြစ်ပြီး လူမျိုးစုဆက်ဆံရေးကို အခြေခံတာမဟုတ်ဘဲ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို အခြေခံတဲ့စီးပွားရေးကို လုပ်နေတာလို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ရော တရုတ်ကိုလည်း သတိပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ ဒေသတွင်းနိုင်ငံတွေ၊ ကမ္ဘာ့အစွလားမ်နိုင်ငံတွေ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ အစွလားမ်မစ်အသိုင်းအဝိုင်းနဲ့ ချိတ်ဆက်နိုင်မယ့် မလေးလူဦးရေလည်း ရှိပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အိန္ဒိယနဲ့ ဘိုးဘွားအဆက်အနွယ်တွေ၊ မိသားစုအဆက်အသွယ်တွေရှိတဲ့ အိန္ဒိယလူဦးရေလည်းရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီလူဦးရေက လွှမ်းမိုးမှုတွေကို ဘယ်လိုလွယ်လွယ်ကူကူတွန်းလှန်နိုင်လဲဆိုတာကို ခင်ဗျားတွေ့မှာပါ။ ဒီလိုယဉ်ကျေးမှုတွေ၊ ပိုကြီးတဲ့နိုင်ငံကြီးတွေရဲ့ ဆက်နွယ်ပတ်သက်မှုဟာ နက်နဲပြီးစိတ်လှုပ်ရှားဖို့ကောင်းပါတယ်။ ဒါကယဉ်ကျေးမှုပဲလေ၊ ပြီးတော့ဒါတွေကိုကျွန်တော်တို့ထိန်းသိမ်းထားလိုပါတယ်။ ဒီဆက်နွယ်မှုကပဲ ကျွန်တော်တို့ဘယ်သူလဲဆိုတာ ပြသနေတယ်။ ဒီဆက်နွယ်မှုတွေကို ကျွန်တော်တို့တန်ဖိုးထားပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ ကျွန်တော်တို့ဟာ စင်ကာပူနိုင်ငံသားဖြစ်တယ်ဆိုတာ အစဉ်တစိုက်သတိပေးနေတယ်။ ပြီးတော့ ခင်ဗျားထောက်ပြသလို အကျပ်အတည်း အမျိုးမျိုးကြားက ကျွန်တော်တို့လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပြီလေ။

The Economist: စင်ကာပူနဲ့ စင်ကာပူပုံစံဘယ်လိုပြောင်းလဲနေလဲဆိုတာကို ဆက်မပြောခင် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ နောက်ဆုံးမေးခွန်းတစ်ခုပါ။ စင်ကာပူရဲ့ရပ်တည်ချက်ဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေကို လက်ကိုင်ထားတာဟာ စင်ကာပူနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒရဲ့ အခြေခံအုတ်မြစ်လား။ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေရဲ့အခန်းကဏ္ဍကိုရော ဘယ်လိုထင်လဲ။ အလုပ်ဖြစ်နေတုန်းပဲလား။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီက အကွဲအပြဲတွေရှိပြီး ပင်လယ်ပြင်ဥပဒေတွေလို အဓိကကျတဲ့စာချုပ်တွေကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းမျိုး မပြုလုပ်နိုင်ဘူး။ ဒီတော့တကယ်ပဲ မင်းရဲ့နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီအပေါ် ယုံကြည်စိတ်ချနေတုန်းပဲလား။

DPM Wong: ဒါက ကြီးမားတဲ့ ဖိအားအောက်မှာ ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လို့ တခြားရွေးချယ်စရာ မရှိပါဘူး။ ဒီစည်းမျဉ်းကိုအခြေခံတဲ့ ဘက်ပေါင်းစုံပါဝင်တဲ့အစီအစဉ်ကို အားကောင်းအောင် တွန်းအားပေးပြီး ဒါကိုသဘောထားတူတဲ့ နိုင်ငံတွေနဲ့ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရပါမယ်။ ကျွန်တော်တို့ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနဲ့ လုပ်ဆောင်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် စီးပွားရေးနယ်ပယ်မှာ WTO က အလုပ်မလုပ်တော့ဘူးဆိုပေမယ့် ဆိုလိုတာက အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး ယန္တရားကိုပြန်ပြီး အသက်သွင်းဖို့အတွက် အယူခံအဖွဲ့ကိုမှန်ကန်စွာ လုပ်ဆောင်ပေးဖို့ တောင်းဆိုထားပါတယ်။ ကန္တာရမှာ တစ်ယောက်တည်းအော်သံက ပဲ့တင်မထပ်ပေမယ့် ကျွန်တော်တို့က ဆက်လက်အော်နေမှာပါ။

The Economist: စင်ကာပူနဲ့ ပြည်တွင်းမြင်ကွင်းဘက်ကို လှည့်ကြရအောင်။ စီးပွားရေးနဲ့ စမယ်။ မကြာသေးမီက ခင်ဗျားရဲ့ဘတ်ဂျက်ထုတ်ပြန်ချက်မှာ အားစိုက်ထုတ်မှုမရှိရင် စင်ကာပူမှာတိုးတက်မှု ရှိနိုင်မှာမဟုတ်ဘူးလို့ပြောခဲ့တယ်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေနဲ့ကတော့ ကုန်သွယ်မှုဝန်းကျင်ကပိုဆိုးပေမယ့် ကြီးမားတဲ့အစိတ်အပိုင်းက စင်ကာပူမှာ အလုပ်လုပ်နိုင်တဲ့အသက်အရွယ် နိုင်ငံသားအရေအတွက်ဟာ လာမယ့်ဆယ်စုနှစ်အတွင်း လူတစ်သိန်းခန့် ကျဆင်းသွားဖွယ်ရှိတယ်။ မရေရာတဲ့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုကမ္ဘာအကြောင်းပြောရင် တစ်ခါတစ်ရံ စင်ကာပူက ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုကို ပိုလိုအပ်တယ်ဆိုတာ အငြင်းပွားစရာရှိတယ်လို့ ယူဆနိုင်လား။

DPM Wong: ယူဆနိုင်ပါတယ်။ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုမရှိဘဲ တိုးတက်လာတယ်ဆိုတာ ကျန်ခဲ့ပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့က လုပ်အားကြောင့်မဟုတ်ဘဲ အမှန်တကယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အဆင့်သို့ရောက်နေပြီလို့ ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဈေးကြီးပါလိမ့်မယ်။ ဆိုလိုတာက မြင့်မားတဲ့လုပ်ခလစာနဲ့ ကုန်ကျစရိတ်သက်သာတာကို မမျှော်လင့်ပါနဲ့။ လုပ်ခလစာနဲ့ ကုန်ကျစရိတ်ဟာ တူညီတဲ့ဒင်္ဂါးပြားတစ်ပြားရဲ့ ခေါင်းနဲ့ပန်းပါ။ ကျွန်တော်တို့မှာ မြင့်မားတဲ့ဝင်ငွေရှိတယ်။ စရိတ်စကတော့များတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဈေးကြီးပေးရတာ မျှတတယ်လို့အကြောင်းပြဖို့အတွက် ရှေ့ပြေးဆန်းသစ်တီထွင်မှု၊ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုနဲ့ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားတွေကို ဆက်လက်တွန်းအားပေးရပါမယ်။ ဒီကနေစီးပွားရေးအခြေအနေဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်နှစ်ဆယ်ကစီးပွားရေးနဲ့ အလွန်ကွာခြားသွားခဲ့ပါပြီ။ ဒီအတွက်လည်း ကျွန်တော်တို့ တစ်ချိန်လုံးကြိုးစားနေခဲ့တာပါ။ ကျွန်တော်တို့ကရှေ့ပြေးနေတဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကို ဆက်လက်ရယူတာ၊ နယ်ပယ်သစ်တွေကို တွန်းအားပေးတာ၊ လှုပ်ရှားမှုအသစ်တွေလုပ်ဆောင်တာ၊ တစ်ချိန်တည်းမှာ မဖြစ်နိုင်တဲ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေကို မှေးမှိန်ပျောက်ကွယ်သွားစေပြီး အရင်းအမြစ်တွေ ပြန်လည်ဖြည့်တင်းတာတွေကို ပြင်ဆင်နေပါတယ်။ ဒါက အလုပ်သမားတွေအတွက် တော်တော်ကသိကအောက်နိုင်ပြီး အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်တဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုပေမယ့် အလုပ်သမားတွေကို ပြန်လည်လေ့ကျင့်ပေးခြင်းနဲ့ ကျွမ်းကျင်မှုဖြင့်တင်ခြင်း စတာတွေမှာ ကူညီပေးဖို့ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွေလည်း အများကြီးပြုလုပ်ထားပါတယ်။ အခုအခါ လုပ်သား၊ လုပ်သားဝင်ရောက်မှု စတဲ့ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဆိုင်ရာတွေမှာ ကျွန်တော်တို့ဟာ ပွင့်လင်းမြင်သာတဲ့စီးပွားရေးနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်ပါတယ်။ စင်ကာပူမှာ အလုပ်လုပ်ဖို့နိုင်ငံခြားသားပညာရှင်တွေကြိုဆိုပေမယ့် ထိန်းချုပ်ထား

တယ်။ မထိန်းချုပ်ထားရင် လွယ်လွယ်နဲ့ လွှမ်းမိုးသွားလိမ့်မယ်ထင်တယ်။ လူဦးရေရဲ့ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအောက်နည်းတဲ့ ဒေသခံတွေသာရှိတဲ့ UAE လို ကျွန်တော်တို့မတတ်နိုင်ဘူး။ ရေနံ နဲ့သဘာဝဓာတ်ငွေ့က ဝင်ငွေတွေကို နိုင်ငံသားတွေအတွက် အစစအရာရာပံ့ပိုးပေးဖို့ အသုံး ပြုနိုင်တာကြောင့် သူတို့မှာ ကွဲပြားခြားနားတဲ့ ပုံစံရှိပါတယ်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် နိုင်ငံခြား သားတွေကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဝင်ခွင့်ပြုတယ်လေ။ ဒါက စင်ကာပူမှာ မဖြစ်နိုင်ဘူး။

The Economist: ဒီတော့ နိုင်ငံသားတွေက လူနည်းစု ဖြစ်သွားတဲ့ အခြေအနေမျိုးကို တွေး ကြည့်လို့ မရဘူးလား။

DPM Wong: မရဘူး၊ လုံးဝမရပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့က ဖွင့်ထားပေးမယ့် ထိန်းချုပ်မှုရှိပါတယ်။ နိုင်ငံခြားသား ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တွေ ဝင်လာရင် သူတို့ကို ကြိုဆိုမယ်။ သူတို့က ကျွန်တော် တို့ရဲ့ စီးပွားရေးကိုတန်ဖိုးထားမယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လူမှုရေးစံနှုန်းတွေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်အောင် တောင်းဆိုမယ်။ ဆောက်လုပ်ရေးနဲ့ ပင်လယ်ပြင်နဲ့ဆိုင်တဲ့လုပ်ငန်းတွေလို စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေ မလုပ်ချင်တဲ့အလုပ်တွေရှိနေတာကြောင့် ဒါတွေကို အဆင့်အမျိုး မျိုးနဲ့ ထိန်းချုပ်ထားတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာ အရည်အချင်းရှိတဲ့ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တွေ ရောက်လာပြီး ကျွမ်းကျင်မှုအသစ်တွေပေးမယ့် နယ်ပယ်သစ်တွေ ရှိလာမယ်။ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုနဲ့ အင်ဂျင်နီယာ၊ နည်းပညာရှင်တွေလို စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေလုပ်တဲ့ အလုပ် တွေမှာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ လူတွေပိုလိုအပ်ပါတယ်။ အမျိုးအစားကွဲပြားခြားနားတဲ့ အလုပ်တွေအလိုက် ကျွန်တော်တို့မှာ ထိန်းချုပ်မှုအဆင့်တွေရှိပါတယ်။ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ သူတွေလာရင် သူတို့ကို ကြိုဆိုတယ်။ နိုင်ငံခြားပညာရှင်တွေက စင်ကာပူရဲ့လိုအပ်ချက်တွေ ကို ဖြည့်ပေးတယ်။ စီးပွားရေးကို ဖြည့်ဆည်းတယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ပေါင်းစည်းတယ်။ ဒါတွေက ကျွန်တော်တို့စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေအားလုံးအတွက် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင် ပြီး အဆုံးသတ်တယ်။ ဒါကပဲ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ချဉ်းကပ်မှုဖြစ်တယ်။

The Economist: လူမှုရေးပြောင်းလဲမှု နောက်တစ်ခုကတော့ စင်ကာပူမှာ လူငယ်တွေရဲ့ အမြင်ကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြောင်းလဲလာတာပါပဲ။ မကြာသေးမီက ရှေ့သို့ စင်ကာပူ (Forward Singapore) လို့ခေါ်တဲ့ ဆွေးနွေးပွဲကြီးလုပ်ပြီး စင်ကာပူနိုင်ငံသား ၂၀၀,၀၀၀ ကို တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်းနဲ့ ခင်ဗျားစကားပြောခဲ့တယ်။ ပြီးတော့ အစီရင်ခံစာ မှာ နိဂုံးမှာ တခြားအရာတွေထက်လူငယ်တွေရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားကို သိသာတဲ့ အပြောင်းအလဲ တွေရှိခဲ့တယ်လို့ ဖော်ပြတာတွေရတယ်။ ဒါက အလွန်အောင်မြင်ပြီး ချမ်းသာကြွယ်ဝတဲ့ စင်ကာပူရဲ့မျိုးဆက်တစ်ခုဖြစ်မလား။ အရင်မျိုးဆက်တွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရင် သူတို့ရဲ့သဘောထား တွေ ဘယ်လိုပြောင်းလဲသွားတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားရဲ့သဘောထားကိုပြောလို့ရမလား။

DPM Wong: တစ်နည်းအားဖြင့် ကျွန်တော်ကဒီမျိုးဆက်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းသာဖြစ်ပြီး စင်ကာပူလွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းမွေးဖွားတဲ့ ပထမဆုံးဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ကျွန်တော့်ရှေ့က ဝန်ကြီးချုပ်တွေက နိုင်ငံတော်သီချင်းနှစ်ပုဒ်၊ တချို့လည်းသုံးပုဒ်၊ "God Save the King" ဂျပန်ရဲ့ "Kimi Ga Yo" နဲ့ မလေးရှားရဲ့ "Negaraku" တို့ကို အကျဉ်းသီဆို ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်က ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နိုင်ငံတော်သီချင်းဖြစ်တဲ့ "Majulah Singapura" တစ်ပုဒ်တည်းသာသီဆိုဖူးပါတယ်။ ဒီကနေ့စင်ကာပူရဲ့ တန်ဖိုးတွေ၊ စံတွေဖြစ်တဲ့၊ စင်ကာပူ

ကို အခြေခံမူတွေဖြစ်တဲ့ အရည်အချင်းလိုက်မြောက်စားမှု၊ အဂတိမလိုက်စားမှု၊ လူမျိုးရေး သဟဇာတဖြစ်မှု၊ သုံးပွင့်ဆိုင်ဝါဒ၊ ဘုံသဘောတူညီချက်ကိုရှာဖွေမှု စတာတွေက ကျွန်တော် အပါအဝင် ကျွန်တော်နဲ့စကားပြောတဲ့ လူငယ်တွေရဲ့ရင်ထဲမှာ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း နစ်မြုပ်နေပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ ပြောင်းလဲမှုတွေရှိလာပါတယ်။ လွတ်လပ်ရေးနောက်ပိုင်း ဖွား ဒါမှမဟုတ် ငယ်ရွယ်သူတွေနဲ့ ထိတွေ့ဆက်ဆံတဲ့အခါ သူတို့ရဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေ အပြောင်းအလဲတွေကို ခံစားမိတယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ ဒါတွေက ကောင်းမွန်ပြီးပြင်းပြတဲ့ ဆန္ဒတွေပါ။ ကျွန်တော်တွေ့ဆုံခဲ့တဲ့ လူငယ်တော်တော်များများက သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်စိတ် အားထက်သန်မှုအတွက် ကြိုးစားအားထုတ်ချင်ကြတယ်လို့ထင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အလုပ် တိုင်းကို လေးစားရတဲ့၊ အလုပ်တိုင်းအတွက် ပိုမျှတတဲ့ လစာ၊ လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် ပိုမို ကောင်းမွန်တဲ့ အာမခံချက်နဲ့ လုံခြုံစိတ်ချရမှုရှိတဲ့၊ နောက်ပြီးအောင်မြင်မှုဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုတဲ့၊ ဘဝရဲ့မလွဲသာမရှောင်သာကြုံတွေ့ရ တဲ့ အတားအဆီးအနှောင့်အယှက်တွေက ပြန်လည်နိုးထလာတဲ့ စင်ကာပူနိုင်ငံကို သူတို့ မြင်ချင်ကြပါတယ်။ ဒီအရာတွေက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စကားပိုင်းက ပေါင်းစပ်ထုတ်နုတ်ထား တဲ့ အရာတွေဖြစ်ပြီး “ရှေ့သို့ စင်ကာပူလမ်းပြမြေပုံ” ရဲ့အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေနဲ့ စုစည်း တင်ပြထားပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒီပန်းတိုင်တွေကို အရောက်လှမ်းဖို့ ခြေလှမ်းတွေ စတင်နေ ပါပြီ။

The Economist: မျိုးဆက်သစ်စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေ ကွဲပြားခြားနားတဲ့မျှော်လင့်ချက် တွေနဲ့ ကမ္ဘာအနှံ့မှာ ရှေ့တန်းကဆက်လက်ရှိနေဖို့ စီးပွားရေးမှာ အကျပ်အတည်းတွေ ရင်ဆိုင်ရမယ့် စင်ကာပူကို ခင်ဗျားပြောခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံရေးဘက်ကို လှည့်ပြီး ဒီအပေါ်မှာ နိုင်ငံရေးကို ဘယ်လိုလိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြောင်းလဲနေလဲဆိုတာကို ပြောရအောင်။ ခင်ဗျားက 4G လို့ခေါ်တဲ့ မျိုးဆက်တစ်ခုရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်တယ်။ ဒါက 3G ကိုအစားထိုးတာလား သို့တည်းမဟုတ် 3G ပြီးမှ ပေါ်လာတာလား။

DPM Wong: ဒီထက်ပိုကောင်းတဲ့ စကားလုံးမရှိပါ။

The Economist: အတိုချုံးလေးပေါ့။

DPM Wong: ကျွန်တော်တို့မှာ နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲ သုံးကြိမ်ပဲရှိသေးတယ်။

The Economist: နားထောင်သူတွေအဖို့ ပိုပြီးရှင်းလင်းအောင် 4G ရဲ့အုပ်ချုပ်မှုပုံစံ၊ ခင်ဗျား မျိုးဆက်၊ ခင်ဗျားအစိုးရဟာ 3G နဲ့ဘယ်လို ကွာခြားသွားလဲဆိုတာကို ပြောပြပါ။

DPM Wong: စင်ကာပူရဲ့နိုင်ငံရေးက တိုးတက်ပြောင်းလဲနေပြီး ဆက်လက်တိုးတက် နေဦးမယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်တယ်လေ။ PAP အစိုးရ သို့မဟုတ် PAP လွှမ်းမိုးတဲ့ မစ္စတာ လီကွမ်ယုရဲ့ ၁၉၆၀၊ ၁၉၇၀၊ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်နေ့ရက်တွေက ကုန်ဆုံးခဲ့ပါပြီ။ ဒီခေတ်ကို ပြန်သွားနိုင်မှာ မဟုတ်ပါ။ စင်ကာပူနိုင်ငံရေးဟာ တိုးတက်ပြောင်းလဲနေပြီး ဆက်လက် တိုးတက်နေဦးမယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ ပြီးတော့ နိုင်ငံရေးကို ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း တိုးတက် လာတာတွေ့ရတယ်။ စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေကိုယ်တိုင် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ စည်းကမ်းသေဝပ်တဲ့၊ အလွန်ခေတ်မီတဲ့၊ အမြော်အမြင်ရှိတဲ့ မဲပေးသူတွေ ပါဝင်တဲ့ ရွေးကောက်ပွဲတစ်ခုရှိတယ်။ ဒီနေ့ခေတ် လူအများစုဟာ PAP လို အာဏာရလို

ကြတယ်။ အစိုးရဖြစ်လိုကြတယ်။ ပါလီမန်မှာ အတိုက်အခံအသံတွေကို ပိုပြီးမြင်လိုကြတယ်။ ဒီတော့ လွှတ်တော်ထဲမှာ အတိုက်အခံတွေရှိနေဖို့ လိုအပ်တယ်ဆိုတာ တော်တော်ရှင်းပါတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲဝင်တဲ့အခါ PAP က အလိုအလျောက် အာဏာပြန်ရလိမ့်မယ်လို့ မထင်ထားဘူး။ ရွေးကောက်ပွဲပြီးရင် ကျွန်တော်နောက်တစ်ကြိမ် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်မယ်လို့ မထင်ဘူးလို့လည်း ပြောခဲ့ဖူးတယ်။ ဒါက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းရဲ့ စစ်မှန်တဲ့သရုပ်သကန်ပဲ။ ဆိုလိုချင်တာက ပါတီတစ်ခုအနေနဲ့ အခုကျွန်တော့်အတွက်တော့ ဝန်ကြီးချုပ်အနေနဲ့ ပါတီကို ရွေးကောက်ပွဲဝင်နိုင်အောင် ဦးဆောင်ပြီးကျွန်တော်တို့ စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေနဲ့ ထိတွေ့ဆက်ဆံဖို့ အစွမ်းကုန်လုပ်ရလိမ့်မယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရှေ့သို့ စင်ကာပူ (Forward Singapore) အစီအစဉ်မှာ စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေကို နားထောင်ရုံ မဟုတ်ဘဲ သူတို့ကို ကျွန်တော်တို့ရဲ့အနာဂတ်ကို ပုံဖော်ရာမှာပါဝင်နိုင်စေဖို့ သူတို့အလေးအနက်ဂရုပြုတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေမှာပါဝင်နိုင်စေဖို့ အကောင်းဆုံးကြိုးစားရမယ်။ ဒါ့ကြောင့် အားလုံးအတူပါဝင်ပြီး အနာဂတ်ကို အတူတကွပုံဖော်နိုင်တဲ့ ပလက်ဖောင်းတစ်ခုဖြစ်အောင် ကျွန်တော်တို့ကြိုးစားနေပါတယ်။

The Economist: လီကွမ်ယုက စင်ကာပူကိုဘယ်သူအုပ်ချုပ်၊ အုပ်ချုပ် ခိုင်မာတဲ့သန္နိဋ္ဌာန် ရှိဖို့လိုတယ်လို့ ပြောခဲ့တယ်။ စင်ကာပူလွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်တွေဟာ ခိုင်မာတဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်ရှိကြပြီး တစ်ခါတစ်ရံ ခက်ထန်တတ်ကြတယ်။ ခင်ဗျားကော ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဒီလိုခေါင်းဆောင်မျိုးလို့ ထင်လား။ ဒီလိုမျိုး သန္နိဋ္ဌာန်ရှိတယ်လို့ ထင်မိလား။

DPM Wong: ခက်ခက်ခဲခဲဆုံးဖြတ်ရမယ့်အချိန်ရောက်လာတဲ့အခါ စင်ကာပူနဲ့စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားအတွက်ဖြစ်နေသရွေ့ ဒီလိုပဲဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။

The Economist: တစ်ခါတစ်ရံ လူတွေကို သူတို့မလိုလားတာကို ခိုင်းစေတာ၊ တစ်ခါတလေ အများသူငှာကို ပိုပြီးခက်ထန်ကြမ်းတမ်းစေတာမျိုး၊ အဲဒီပုံစံခွက်ထဲကလို့ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ထင်လား။ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားက နားထောင်သူလို့ ပြောတာက ပိုမှန်လား။

DPM Wong: ကျွန်တော့်ဖြစ်တည်မှုနဲ့ ကျွန်တော်ပါပဲ။ လူတိုင်းရဲ့အမြင်ကို အသေအချာ နားထောင်တယ်။ အစည်းအဝေးမှာ အဖြေအားလုံးကို သိတယ်လို့ မယူဆပါ။ လူတွေရဲ့ အတွင်းသဘောကို ရယူချင်တယ်၊ လူတွေရဲ့ အမြင်တွေကို ရယူချင်တယ်။ နောက်ဆုံးမှာ စင်ကာပူအတွက် အကောင်းဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်တွေနဲ့ ရလဒ်တွေအတွက်ကိုပဲ စဉ်းစားတာပါ။ တချို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်တွေက ရေပန်းမစားပေမယ့် မှန်ကန်တယ်လို့ ယုံကြည်စေတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ရှိကောင်းလည်း ရှိပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဒီလိုအခြေအနေတွေ ပေါ်ပေါက်လာတဲ့အခါ မကြာသေးမီက ကျွန်တော်တို့အကြိမ်ကြိမ်ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတဲ့ သို့မဟုတ် ဘတ်ဂျက်မှာ GST မြှင့်ဖို့လိုအပ်တဲ့ COVID ကာလလို အခြေအနေတွေရင်ဆိုင်ရတဲ့အခါ စင်ကာပူနဲ့ စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်မယ်လို့ အာမခံပါတယ်။ နောက်ပြီး ဒီခက်ခဲတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ဘာကြောင့်လိုအပ်တယ်ဆိုတာကို သူတို့ကိုရှင်းပြရပါလိမ့်မယ်။

The Economist: ခင်ဗျားရဲ့ဇာတ်လမ်းတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကတော့ ခင်ဗျားသွားခဲ့တဲ့ကျောင်း

နဲ့ပတ်သက်ပြီး အထက်တန်းလွှာနောက်ခံမရှိခဲ့ဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်စံတစ်ခုနဲ့ကြီးပြင်းလာခဲ့တာကြောင့် သာမန်စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေအတွက် ခင်ဗျားရဲ့အမှတ်သင်္ကေတက ဘယ်လောက်အရေးကြီးလဲ။

DPM Wong: ကျွန်တော့်နောက်ခံက ဒီလိုပါပဲ။ အဲဒါက စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေနဲ့ ပိုမိုရင်းနှီးအောင် အကူအညီဖြစ်ရင် ပိုကောင်းပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ခုနကပြောခဲ့သလိုပဲ စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေဟာ အမြော်အမြင်နဲ့ ဉာဏ်ပညာရှိတဲ့ မဲဆန္ဒရှင်တွေ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ သံသယဖြစ်စရာမလိုပါဘူး။ နောက်ဆုံးတစ်နေ့မှာ ကျွန်တော့်ဆီက သူတို့အလေးထားတဲ့အရာတွေကို ပေးဆောင်နိုင်ဖို့ မျှော်လင့်နေကြပါတယ်။ သူတို့အတွက် ပိုကောင်းတဲ့ဘဝ၊ သူတို့ရဲ့ သားသမီးတွေအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ လူနေမှုအဆင့်အတန်း စသဖြင့်ပေါ့။ တကယ်လို့ ကျွန်တော်နဲ့ ကျွန်တော့်အစိုးရအဖွဲ့က ဒီလိုမြင့်မားတဲ့ မျှော်လင့်ချက်တွေအတိုင်းမလုပ်ဆောင်နိုင်ရင်၊ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဒီစံချိန်စံညွှန်းတွေကို မဆောင်ရွက်နိုင်ရင်၊ နောက်ပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့အစိုးရပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရင် စင်ကာပူနိုင်ငံသားတွေက သင့်တော်သလို ရွေးချယ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ သံသယမရှိပါဘူး။

The Economist: တာဝန်ကအနားယူသွားတဲ့ ဝန်ကြီးချုပ်လီဟာ ကက်ဘီနက်မှာ တစ်နည်းနည်းနဲ့ ဆက်လက်ပါဝင်နေဦးမယ်လို့ ကျွန်တော်နားလည်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ဒါက စင်ကာပူစတုတ္ထမြောက်မျိုးဆက် (4G) ရဲ့အသံနဲ့ အခွင့်အာဏာအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိမှာကို စိုးရိမ်မိလား။

DPM Wong: ဒါက စင်ကာပူရဲ့ အစဉ်အလာပါ။ ဒါကို တခြားနိုင်ငံတွေမှာ တွေ့ရလေ့မရှိပေမယ့် ဒါဟာ စင်ကာပူမှာကြာရှည်တည်တံ့တဲ့ အစဉ်အလာတစ်ခုဖြစ်ပြီး အလွန်တန်ဖိုးရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ခေါင်းဆောင်မှုအကူးအပြောင်းတိုင်းမှာ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဝန်ကြီးဟောင်းတွေကို မထုတ်ပစ်ရုံမျှမကဘဲ အစိုးရအဖွဲ့သစ်နဲ့ပူးပေါင်းစေပါတယ်။ အတွေ့အကြုံရှိတဲ့ ဝန်ကြီးတွေကိုလည်း တန်ဖိုးထားပြီး သူတို့ရဲ့ကွဲပြားခြားနားတဲ့ ကိုယ်ပိုင်နည်းလမ်းတွေနဲ့ ဝံ့ပိုးကူညီပေးဖို့ ဖိတ်ခေါ်ပါတယ်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းတွေနဲ့ ဒီလိုလုပ်ခဲ့တာက ပထမဆုံးအကြိမ်တော့မဟုတ်ဘူး။ မစ္စတာ လီကွမ်ယု၊ မစ္စတာ ဂိုချောက်တောင်၊ အခု မစ္စတာ လီရှန်လွန်းပေါ့။ ဝန်ကြီးချုပ်အသစ်ရဲ့ခေါင်းဆောင်မှုနဲ့ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို တားဆီးတဲ့ပြဿနာမျိုး ဘယ်တော့မှမရှိခဲ့ဘူး။ လီရှန်လွန်းဟာလည်း နောက်ဆုံးမှာ အကြီးတန်း ဝန်ကြီးအနေနဲ့ ဆက်လက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းဖြင့် ဘာအခက်အခဲမှ ရှိလိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်မထင်ပါ။ နိုင်ငံတကာမှာရှိတဲ့ သူ့ရဲ့ကွန်ရက်တွေက အရမ်းတန်ဖိုးရှိပြီး သူ့ကို အကောင်းဆုံးနည်းနဲ့ အသုံးပြုသွားမှာပါ။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအနေနဲ့ ကျွန်တော့်အဖွဲ့သားအားလုံးနဲ့ စင်ကာပူနိုင်ငံသားတိုင်းရဲ့ စုပေါင်းအားအင်တွေ စုစည်းဖို့ နည်းလမ်းကို ရှာဖွေရပါလိမ့်မယ်။ မှောင်မိုက်ပြီး ရှုပ်ထွေးနေတဲ့ကမ္ဘာကြီးမှာ အမြဲတောက်ပနေမယ့် ဒီကျွန်းငယ်လေးအတွက် အကောင်းဆုံးအခွင့်အရေးတွေကို ပေးစွမ်းနိုင်ဖို့အတွက် ပေါ့။

The Economist: စင်ကာပူအတွက် ခင်ဗျားချန်ထားရစ်မယ့် အမွေနဲ့ပဲ အဆုံးသတ်ရအောင်။

တကယ်လို့ ခင်ဗျားဟာ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကြာ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့မယ် ဆိုရင် ဒီအချိန်ကာလကုန်ဆုံးချိန်မှာ စင်ကာပူကိုခင်ဗျား ဘယ်လိုပြောင်းလဲလိုသလဲ။ နောက် ၁၀ နှစ်အကြာမှာ ဘာတွေ ကွာခြားချင်လဲ။

DPM Wong: ခုနကပြောခဲ့သလိုပဲ စင်ကာပူဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ် ၆၀ အတွင်းမှာ သိသိသာသာ ပြောင်းလဲလာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်တွေ့မှာ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျယ်ပြောပြီး အန္တရာယ်များတဲ့ကမ္ဘာကြီးမှာ အလွန်သေးငယ်တဲ့ ကျွန်းလေးတစ်ကျွန်းအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ် ပြီး လာမယ့်နှစ်တွေမှာ ပိုပြီးအန္တရာယ်များလာမှာ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ဟာ ဖြစ်တန်စွမ်းမရှိဘဲ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်အိမ်ဖြည့်သဘောလောက်သာ အမြဲမှတ်ယူထားပြီး ပြည်သူများ၏ စုပေါင်းဆန္ဒဖြင့်သာ ထုသားပေးသားခံနိုင်တဲ့ နိုင်ငံအဖြစ် ရှုမြင်ပါတယ်။ လွန် ခဲ့တဲ့နှစ် ၆၀ မှာဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေဟာ အံ့ဩစရာမဟုတ်ပေမယ့် ဒါကိုဆက်လက် ထိန်းထားဖို့ ကျွန်တော်တို့မှာတာဝန်ရှိပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဒီအနီရောင်အစက် လေးကို တတ်နိုင်သမျှကြာရှည်အောင် တောက်ပနေစေဖို့ သေချာအောင်လုပ်ရမှာပါ။

The Economist: ကျွန်တော်တို့ကို ပူးပေါင်းပေးလို့ ကျေးဇူးပါ။

ထွန်းမင်းသိန်း

Ref: Economics: Lawrence in his own words

တရားရေး ဝန်ထမ်းများ

UAC

“ လက်ရှိအမေရိကန် လူဦးရေ၏ထက်ဝက်သည်
TikTok ကို တစ်နေ့တစ်နာရီ အကြမ်းဖျင်းသုံးနေကြသည်။
သုံးသူအများစုမှာလည်း အနာဂတ်အတွက်အရေးပါသော
၃၅ နှစ်အောက် လူငယ်များဖြစ်သည်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

Star Wars ရုပ်ရှင် Episode 3 ကိုကြည့်ဖူးသူများ သိပါလိမ့်မည်။ Anakin Skywalker က Darth Vader ကို ယုံကြည်ပြီး အမှောင်ခြမ်းသို့ ကူးပြောင်းသွားသည့်အကြောင်းပါ။ ထိုနည်းအလားတူ အမေရိကန်လွတ်တော်နှင့် အစိုးရသည်လည်း သူတို့အမြဲကြွားဝါပြောဆိုနေသော လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုလျစ်လျူရှုကာ အမှောင်ခြမ်းတစ်ဖက်သို့ ကူးပြောင်းသွားခဲ့သည်။ ဤအကြောင်းသည်ကား မတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင်အောက်လွတ်တော် အမတ်များက လူမှုကွန်ရက်ပလက်ဖောင်း တစ်ခု (TikTok) ပိတ်ပင်ရေးအတွက် ဥပဒေချမှတ်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဤဥပဒေကြမ်းသည် နိုင်ငံခြားပြိုင်ဘက် (ရန်သူ) များထိန်းချုပ်သည့် Apps (Application) များကို ပိတ်ပင်ရန်ဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ်ပစ်မှတ်သည်ကား TikTok ပင်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ အမေရိကန်လူဦးရေ၏ထက်ဝက်သည် TikTok ကို တစ်နေ့တစ်နာရီအကြမ်းဖျင်းသုံးနေကြသည်။ သုံးသူအများစုမှာလည်း အနာဂတ်အတွက်အရေးပါသော ၃၅ နှစ်အောက် လူငယ်များဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်မူ ဆယ်လီဖြစ်ချင်သော အမျိုးသမီးငယ်များက TikTok ပလက်ဖောင်းကို ကြီးစိုးထားကြသည်။ အားလုံးတစ်ပြေးညီဇာတ်တိုက်ထားသလို သူတို့၏လှုပ်နိုင်သမျှ ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်းများကို လှုပ်ကာယမ်းကာဖြင့် တစ်သိန်းမှတစ်ယောက် မဖြစ်လာနိုင်သော TikTok ဆယ်လီဖြစ်ရန် ကြိုးစားနေကြသည်။ ဤသို့ အချိန်ဖြုန်းနေမည့်အစား အောင်ဘာလေထီထိုးတာကမှ ပိုအကျိုးအမြတ်ရရှိလိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသည်။

သတင်းလောက၏ လက်ရှိအခြေအနေကိုကြည့်လျှင် ပင်မသတင်းမီဒီယာများ၊ အေဂျင်စီများ၊ လွတ်လပ်သောမီဒီယာများ၊ သတင်းထောက်အများစုမှ အွန်လိုင်းမီဒီယာများနှင့် မယှဉ်ပြိုင်နိုင်ဘဲ အရှုံးနှင့်လည်ပတ်နေရသည်။ သတင်းမီဒီယာသည် မီးသတ်၊ ပြည်သူ့ရဲ့ လမ်းဘေးမီးတိုင် ထိုနည်းတူ အများသုံး၊ အများပိုင်ပစ္စည်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခံထားရသည်။ ပလက်ဖောင်းများကမူ ထိုသတင်းအရင်းအမြစ်များကို အလကားယူသုံးကာ၊ လူအများပလက်ဖောင်းပေါ်ရောက်လာရင်း ငွေရှာနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဤအခြေအနေကို အသိအမှတ်ပြုပြီး သတင်းအရင်းအမြစ်ရှာဖွေထုတ်လွှင့်သူများကိုကာကွယ်ရန် ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါအစိုးရတို့သည် Facebook၊ Google စသည့် ပလက်ဖောင်းများကို သတင်းအကြောင်းအရာများအတွက် စတင်ငွေကောက်ခံရန် ဥပဒေများ အစပြုခဲ့သည်။ ကောက်ခံရသည့်ဝင်ငွေဖြင့် Google ကနှစ်စဉ် \$ 100 သန်းပေးရန် ကနေဒါအစိုးရကို သဘောတူလိုက်သော်လည်း Facebook နှင့် Instagram ၏မိခင်ကုမ္ပဏီ Meta ကမူ နှစ်နိုင်ငံလုံးကို မပေးနိုင်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ပြောကြားမှု၏ရလဒ်အနေဖြင့် ထိုနိုင်ငံနှစ်ခု၏ တရားဝင်မီဒီယာများ၊ သတင်းသမားများဆီမှ သတင်းများ၊ Facebook၊ Instagram ပလက်ဖောင်းများတွင် ဖတ်ရတော့မည်မဟုတ်ပါ။ ဆိုးကျိုးကတော့ Facebook အပေါ်တွင် တရားမဝင်အေဂျင်စီများ၊ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပိုမိုစိုးမိုးသွားမည်ပင် ဖြစ်သည်။

လူမှုကွန်ရက်ရဲ့ Algorithms တွေကို ဘယ်သူက ထိုကဲ့သို့ လုပ်ကြံခြယ်လှယ်ချင်ကြတာလဲဟု မေးသင့်ပါသည်။ နာမည်အကြီးဆုံးကတော့ Facebook သာဖြစ်သည်။ ဥပမာ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကိုပဲ ကြည့်လိုက်ပါ။ အစိုးရကထုတ်လွှင့်သည့် သတင်းအမှန်များကို ပယ်ဖြုတ်ကာ သတင်းတုသတင်းအမှားများကို ဖြန့်ဝေပေးသည့် Algorithm ပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ မြန်မာကုမ္ပဏီများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ ကြော်ငြာငွေသန်းနှင့်ချီရရှိပြီး မြန်မာအစိုးရသို့ ဝင်ငွေခွန်တစ်ပြားမှ မပေးသူလည်းဖြစ်နေပြန်သည်။

Facebook ကဲ့သို့ TikTok ကပြုလုပ်လျှင် အမေရိကန်အတွက် မည့်သည့်ဆိုးကျိုးများ သက်ရောက်နိုင်မည်ကို ကြောက်ရွံ့ရင်း တရုတ်နိုင်ငံမှစခဲ့သည့် TikTok ကို တရုတ်အစိုးရ

**“ဤဥပဒေအရ
အမေရိကန်အတွင်းရှိ
TikTok ၏
လုပ်ငန်းများကို
ကိုးလအတွင်း
ရပ်တန့်ရမည်
ဖြစ်သည်။”**

နှင့်ပတ်သက်သည်ဟုဆိုကာ ပိတ်ပင်ရန်ကြိုးစားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

တရုတ်အစိုးရ၏ TikTok အပေါ် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု၊ အနှောင့်အယှက်ပေးမှု မည်သည့်သက်သေမှ မရှိသော်လည်း TikTok မှာတော့ ကွန်ဂရက်ခုံရုံးရှေ့သို့ရောက်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ လော့စ်အိန်ဂျလိစ်နှင့် စင်ကာပူတွင် ဌာနချုပ်ထားသော TikTok သည် ပေကျင်း မှ ByteDance Group ၏ လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သည်။ TikTok သည်လည်း အမေရိကန်အစိုးရ၏ ပစ်မှတ်မှလွတ်မြောက်ရန် အထူးကြိုးစားခဲ့သည်။

ကွန်ဂရက်အပေါ်လော်ဘီလုပ်ခြင်း၊ ယင်း၏ အမေရိကန်မှ အချက်အလက်များကို အမေရိကန်ကုမ္ပဏီ Oracle တွင်ထားရှိခြင်း စသည်တို့ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။

လုပ်ဆောင်မှုအားလုံးကို နိုင်ငံရေးသမား၊ လွှတ်တော်အမတ်များက မျက်စိပိတ်နားပိတ်ထားခဲ့ကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်ရရန်သာရည်ရွယ်ရင်း တရုတ်နိုင်ငံမှ Google၊ Facebook တို့ကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ထားသလို အမေရိကန်မှ လက်စားချေလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

TikTok သည် Facebook ကဲ့သို့ Fake News ဖြန့်ဝေရေးချန်နယ် တစ်ခုဖြစ်လာမည်ဟု ယူဆချက်မှာ လက်ရှိမှားယွင်းနေပါသည်။ ဂါဇာ (အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း) သတင်းများတွင် ပါလက်စတိုင်းဘက်မှလိုက်သည်မှလွဲ၍ ဘက်လိုက်မှု သိသိသာသာ မရှိခဲ့။ TikTok ၏ Algorithm များက ပေကျင်း၏ ပေါ်လစီအတိုင်းဆောင်ရွက်နေသည့် အထောက်အထား ခိုင်ခိုင်မာမာမရှိပေ။ TikTok သုံးစွဲသူအများစုကပင် ပါလက်စတိုင်းဘက်ရပ်တည်သူများဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပေကျင်းမနှစ်သက်သည့် တိန်အိမ်မင်ရင်ပြင်နှင့် သက်ဆိုင်သောဗီဒီယိုများကို ဖယ်ရှားပေးခဲ့ကြောင်းကိုတော့ TikTok ကဝန်ခံခဲ့သည်။

TikTok ကို ပိတ်ပင်မည့်ဥပဒေကို အောက်လွှတ်တော်က ၃၅ မဲဖြင့် အတည်ပြုခဲ့သည်။ Foreign Aid Bill ဟုခေါ်သော ဤဥပဒေကို အထက်လွှတ်တော်မှ ဆက်လက်အတည်ပြုပြီး သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ဧပြီလကုန်တွင် ဥပဒေတစ်ရပ်အဖြစ် လက်မှတ်ထိုးအတည်ပြုခဲ့သည်။ ဤဥပဒေအရ အမေရိကန်အတွင်းရှိ TikTok ၏လုပ်ငန်းများကို ကိုးလအတွင်း ရပ်တန့်ရမည်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပိုင်ကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်ရင်ဖြစ်၊ မဟုတ်ရင် အများပိုင်ကုမ္ပဏီတစ်ခုအဖြစ်ရပ်တည်ကာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ဆက်သွယ်မှုများ ဖြတ်တောက်ရမည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်အစိုးရကမူ ဤအစီအစဉ်နှစ်ခုစလုံးကို မနှစ်သက်ပေ။

ဤဥပဒေကြောင့် ဆုံးရှုံးမှုအများဆုံးရင်ဆိုင်ရမည့်သူများကတော့ TikTok ၏ Shareholder များပင်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်မှ TikTok အသုံးပြုသူများလည်း ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။ TikTok ၏ စွန့်ခွဲတီထွင်မှုများ၊ အမေရိကန်ပလက်ဖောင်းများအပြင် အခြားရွေးချယ်နိုင်မှုများကို ရရှိတော့မည်မဟုတ်ပါ။

အမြတ်ထွက်မည့်သူများထဲတွင် ထိပ်တန်းပြေးနေသူကတော့ Facebook သာဖြစ်သည်။ Facebook လက်အောက်ခံ Reel သည် TikTok နှင့် တိုက်ရိုက်ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သည်။ Instagram၊ YouTube၊ Xi Snapchat တို့သည်လည်း TikTok အရှုံးမှ သူတို့အမြတ်ထွက်လာမည်ဖြစ်သည်။

TikTok အနေဖြင့်လည်း လက်တွေ့တွင်အမေရိကန်လုပ်ငန်းတစ်ခုတည်း သက်သက်ခွဲထွက်ရန် ခက်ခဲပေသည်။ Amazon ကဲ့သို့သော Online ပလက်ဖောင်းမှ TikTok ၏ Tiktok Shop ကိုစိတ်ဝင်စားသော်လည်း သီးသန့်ခွဲရောင်းရန် ခက်နေပြန်ပေသည်။ အများပိုင်ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် List လုပ်ရန်ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဒေါ်လာထရီလီယံကျော်တန်ဖိုးကြီးသည့်ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို List လုပ်သည်မှာ လွယ်ကူသည့်အလုပ်မဟုတ်သလို လက်ရှိပေကျင်း၏ကန့်ကွက်မှုများကြားမှ လုပ်ဆောင်ရမည်ဆိုလျှင်လည်း ပိုမိုခက်ခဲသွားမည်ဖြစ်သည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ TikTok သည်ကား လူသားများ၏ သမိုင်းမှတ်တမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် ကိန်းဝပ်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ယင်း၏အဖြစ်အပျက်သည်ကား ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာမှုတစ်ခုအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ပြိုင်ဘက်ကိုနှုတ်ပိတ်လက်စားချေခြင်းတို့၏ လွန်ဆွဲမှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် တည်ရှိနေမည်ဖြစ်ပါသည်။

တရားရုံးချုပ်၊ ဘဏ်တိုက်၊ ဘဏ်တိုက်၊ ဘဏ်တိုက်၊
 အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်း (SMART)

“ တစ်နည်းအားဖြင့် ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်းမြင့်ရခြင်းသည်
 အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်း
 အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ဘဏ်အဖွဲ့အစည်းများ
 မြင့်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကုန်ရောင်း၊ ကုန်ဝယ်အားလုံးအတွက် နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်မှု၏ ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ် အတွင်း ကုန်သွယ်မှုငွေတောင်းခံလွှာများကို စစ်တမ်းထုတ်ကြည့်ရာ အမေရိကန်တွင် ၉၆ ရာခိုင်နှုန်း၊ အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကျန်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ၇၉ ရာခိုင်နှုန်း သည် ဒေါ်လာကိုသာသုံးပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိဘဏ်များသည် နိုင်ငံတကာအပ်ငွေများနှင့် ချေးငွေအားလုံး၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာကိုသာသုံးပါသည်။

အမေရိကန်ဒေါ်လာက ဈေးကွက်ကိုလွှမ်းမိုးထားရသည့် အချက်များစွာအနက်-

- (၁) အမေရိကန်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးသည် တည်ငြိမ်မှုရှိခြင်း၊
- (၂) ကမ္ဘာပေါ်ရှိနိုင်ငံအများစု၏ ဗဟိုဘဏ်များက အမေရိကန်ဒေါ်လာကို အရန်ငွေ အဖြစ်ထားရှိခြင်း၊
- (၃) အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ဂျီဒီပီသည် ဒေါ်လာ ၂၈ ဒသမ ၇ ထရီလီယံရှိပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် အများဆုံးဖြစ်သဖြင့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုနှင့် ငွေကြေးကဏ္ဍအတွက် အလွန်အရေးပါနေခြင်းတို့သည် ထိပ်ဆုံးအချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန်ဒေါ်လာဈေးနှုန်း အတက်အကျသည် နိုင်ငံတော်တော်များများ၏ ငွေလဲနှုန်း၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု၊ ကုန်ဈေးနှုန်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုများစွာရှိသဖြင့် နိုင်ငံ၏စီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း နိမ့်ကျခြင်း၊ တိုးတက်ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာအကြောင်းကို လေ့လာရေးသားတင်ပြပါမည်။

အညွှန်းကိန်း

အမေရိကန်ဒေါ်လာ အညွှန်းကိန်းကို USD Index ဟုခေါ်ပြီး ဤအညွှန်းကိန်းသည် ငွေကြေးခြောက်မျိုး၏ပျမ်းမျှနှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ ဆက်စပ်မှုကိုပြပါသည်။ ငွေကြေးခြောက်မျိုးမှာ ယူရို၊ ဂျပန်ယန်း၊ ဗြိတိသျှ ပေါင်၊ ကနေဒီယန် ဒေါ်လာ၊ ဆွီဒစ်ရှ် ကရိုနာနှင့် ဆွစ်ဇာလန် ဖရန် ကို ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်းကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာတန်ဖိုးသည် ကမ္ဘာ့အဓိကကျသော ငွေကြေးများနှင့်ယှဉ်လျှင် တက်နေသည်၊ ကျနေသည်ကို သိနိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းကွက်နှင့် ကမ္ဘာ့ဖြစ်ရပ်များက အမေရိကန်ဒေါ်လာအပေါ် သက်ရောက်မှုကိုတိုင်းတာရန် စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်းကို စောင့်ကြည့်ရပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့က အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်းသည် ၁၀၆ ဒသမ ၂၆ ဖြင့် စံချိန်တင် မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ နောက်ပိုင်း အမြင့်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။

ပုံ(၁) သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်း၏ ၂၀၂၃ ဇွန်လ မှ ၂၀၂၄ မေလအတွင်း တန်ဖိုးများ ဖြစ်ပါသည်။

U.S. Dollar Index (DXY)

DXY



ပုံ (၁)

ထိုင်းဘတ်သည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာလျှင် ၃၆ ဒသမ ၁၈ ဘတ်ထိ စံချိန်တင်မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားရူပိယာသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၇ ရက်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာလျှင် ၁၆,၀၀၀ ကျော်ထိ တစ်နှစ်အတွင်း စံချိန်တင် မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားဗဟိုဘဏ်က ဝင်ရောက်ထိန်းညှိသည်အထိ အင်ဒိုနီးရှား ငွေတန်ဖိုးကျခဲ့ပါသည်။ ငွေကြေးခိုင်မာသော စင်ကာပူဒေါ်လာသည်ပင်လျှင် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာလျှင် စင်ကာပူဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၃၆ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်ယွမ်သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာလျှင် ယွမ် ၇ ဒသမ ၂၄ အထိ ဧပြီလ ၂၂ ရက်တွင် မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ စင်ကာပူဒေါ်လာနှင့်တရုတ်ယွမ်သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာနောက်ပိုင်း အမြင့်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်းသည်

အမေရိကန်ဒေါ်လာညွှန်းကိန်း မြင့်တက်လာလျှင်

- အမေရိကန်ဒေါ်လာ ခိုင်မာလာခြင်းသည် အခြားငွေကြေးများကို တန်ဖိုးလျော့စေပါသည်။ ငွေကြေးတန်ဖိုး လျော့သွားခြင်း၏အကျိုးဆက်သည် နိုင်ငံအတွင်း ငွေကြေးဖောင်းပွမှုတိုးစေပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ဒေါ်လာအခြေခံသော ကြွေးမြီများကို ပေးဆပ်ရန်အခက်အခဲဖြစ်လာပြီး စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို နှောင့်နှေးစေပါသည်။
- ကုန်ပစ္စည်းဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာခြင်းသည် ရေနံတင်ပို့ရောင်းချသူများ ဖြစ်သည့် ဘရာဇီး၊ မက္ကဆီကိုနှင့် ရုရှား အပါအဝင် ထွန်းသစ်စနိုင်ငံများအတွက် ကောင်းကျိုးဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။
- ခိုင်မာသောဒေါ်လာသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကုန်သွယ်မှုတိုးတက်မှုကို နှောင့်နှေးစေသည်။ ဒေါ်လာသည် ကမ္ဘာ၏ "ငွေတောင်းခံလွှာ" ငွေကြေးဖြစ်ပြီး ဝယ်ယူမှုစွမ်းအားအမြင့်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဒေါ်လာတန်ဖိုးတက်လာသောအခါ အခြားငွေကြေးများသည် တန်ဖိုးကျဆင်းသွားကာ ကမ္ဘာကြီးကို ပိုမိုဆင်းရဲစေပြီး ကုန်သွယ်မှုတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နိုင်မှု နည်းပါးသွားစေသည်။
- လူသုံးကုန်ပစ္စည်းဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာခြင်းသည် ထွန်းသစ်စဈေးကွက်များကို ထိခိုက်နိုင်သော်လည်း တစ်ဖက်က အကျိုးအမြတ်ရှိပါသည်။ လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများသည် ထွန်းသစ်စနိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံခြားငွေရရှိသော ပို့ကုန်ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများ၏ ထက်ဝက်ကျော်သည် ထွန်းသစ်စနိုင်ငံများတွင်ရှိနေပါသည်။ ဘရာဇီး၊ မက္ကဆီကိုနှင့် ရုရှားတို့သည် ရေနံတင်ပို့ရောင်းချမှုနှင့် တောင်အာဖရိက၊ ချီလီနိုင်ငံတို့သည် သတ္တုနှင့်စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များအပေါ် များစွာမှီခိုနေရပါသည်။ ဒေါ်လာဈေးကောင်းသည့်အခါ လူသုံးကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများအတွက် အကျိုးများစွာရရှိပါသည်။

အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ နိုင်ငံများအပေါ် သက်ရောက်မှုပမာများ

- တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ကြေးနီဈေးကွက်တွင် အများဆုံး ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်ယွမ်နှင့်အမေရိကန်ဒေါ်လာအကြား ငွေလဲနှုန်းသည် ဤကုန်သွယ်မှုတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် သန့်စင်ပြီးကြေးနီအများဆုံး ထုတ်လုပ်သည့်နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း သတ္တုရိုင်းနှင့်သတ္တု Concentrate အများစုကို တင်သွင်းရပါသည်။ ကြေးနီဈေးကွက်သည် အဓိကအားဖြင့် ဒေါ်လာဖြင့် အရောင်းအဝယ်ဖြစ်နေသောကြောင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့်တရုတ်ယွမ် ငွေလဲနှုန်းသည် တရုတ်စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှု၏ရလဒ်အပေါ် သိသိသာသာ သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။

“အမေရိကန်နိုင်ငံ၏
 ပိတ်ဆို့
 အရေးယူမှုများကို
 ကျော်လွှားရန်၊
 ဒေါ်လာအပေါ်
 မှီခိုမှုကင်းရန်၊
 BRICS ငွေကြေးဖြင့်
 အမေရိကန်ဒေါ်လာကို
 အစားထိုးရန်
 BRICS အဖွဲ့ဝင်
 နိုင်ငံများနှင့်
 မိတ်ဖက်နိုင်ငံများက
 ကြိုးပမ်းလျက်
 ရှိပါသည်။”

- အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည်ပြောင်းဖူး အများဆုံးထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချ သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး မက္ကဆီကိုသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ အများဆုံးတင် သွင်းသည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ တင်သွင်းသူ မက္ကဆီကိုအနေဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ နှင့် မက္ကဆီကန်ပီဆို(USD/MXN)အကြား ငွေလဲနှုန်းသည် အရေးကြီးပါသည်။ ဒေါ်လာဈေးအားကောင်းပါကပြောင်းဖူး ဈေးပိုတက်လာသောကြောင့် တင် သွင်းသူ မက္ကဆီကန်များကို ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်နိုင်သော်လည်း ဒေါ်လာဈေးကျ ဆင်းပါက တင်သွင်းသူများအတွက် အကျိုးအမြတ်များပါမည်။
- တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ငွေကြေးရမ် (Rand)သည် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံက တင်ပို့သော အဖိုးတန်သတ္တုဈေးနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ အဖိုးတန်သတ္တု ဈေးကောင်းရသည့်အခါရမ်(Rand)ဈေး မြင့်လေ့ရှိပါသည်။ သို့သော် အဖိုးတန် သတ္တုဈေးကွက်သည် အမေရိကန် ဒေါ်လာနှင့် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ် သဖြင့် ရမ်(Rand)ဈေးသည် အမေရိကန် ဒေါ်လာနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။

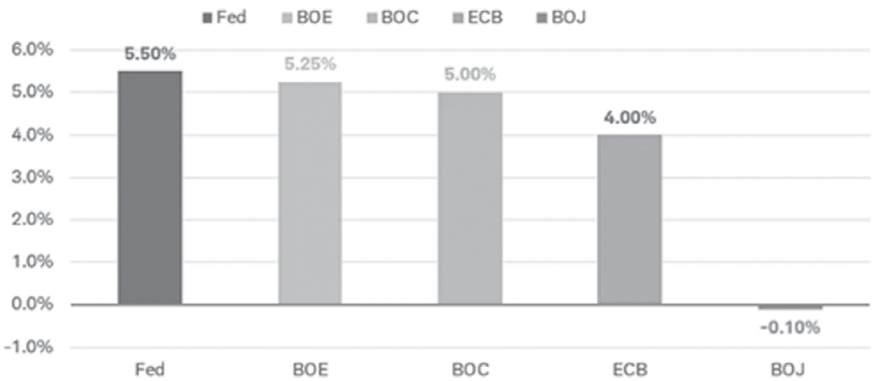
ဒေါ်လာဈေးအားကောင်းရသည့်အကြောင်းရင်း

အဓိကအားဖြင့် ဒေါ်လာဝယ်လိုအား အားကောင်းသောကြောင့်ဒေါ်လာဈေးအားကောင်း နေပါသည်။ လက်ရှိတွင် နိုင်ငံအများစု၏ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုသည် နှေးကွေးနေပါသည်။ ယူကရိန်း စစ်ပွဲသည် ဥရောပဈေးကွက်များတွင် ကြီးမားသော ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအန္တရာယ်နှင့် မတည်ငြိမ် မှုများကို ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အမေရိကန် နိုင်ငံ၏သမိုင်းဝင် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုသည် US Federal Reserve မှ နှုန်းထားများကိုတိုးရန် တွန်း အားပေးခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် အတိုးနှုန်း များနေခြင်းကလည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို

ဆွဲဆောင်ပါသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအနေဖြင့် ဥရောပ EMs ခေါ် ထွန်းသစ်စ ဈေးကွက် များနှင့် အခြားနေရာများမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို လုံခြုံစိတ်ချရသည့်နေရာကို ရွှေ့ရန်ရှာ သည့်အခါ အမေရိကန်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြပါသည်။ ထိုအခါ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဝယ်လိုအားတိုးလာပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်း တက်လာ ပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်း

လွန်ခဲ့သော ကိုးလအတွင်း အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ်သည် အတိုးနှုန်းများကို မြှင့်တင်ခဲ့ ပြီး ၅ ဒသမ ၂၅ မှ ၅ ဒသမ ၅ အတွင်း ထိန်းထားခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ၂၃နှစ် အတွင်း အမြင့်ဆုံးအတိုးနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒေါ်လာတန်ဖိုးခိုင်မာမှု တစ်နည်းအားဖြင့် ဒေါ်လာ အညွှန်းကိန်းမြင့်ရခြင်းသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအားကြီးမှုနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ ၏ ဘဏ်အတိုးနှုန်းများ မြင့်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဗဟိုဘဏ်သည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လလောက်တွင် ဘဏ်အတိုးနှုန်းများလျှော့ချမည်ဟု ခန့်မှန်းပါသည်။ ဘဏ်အတိုး နှုန်းလျှော့ချသည့်အခါ ဂျီ-၁၀ (G-10)^၁ နိုင်ငံများ၏ အတိုးနှုန်းများနှင့် ကွာခြားမှုနည်းသွား မည်ဖြစ်သဖြင့် ဒေါ်လာကိုင်ဆောင်လိုမှု လျော့ကျလာပါမည်။ ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်းကျလာ ပါမည်။



အမေရိကန် ဗဟိုဘဏ် (Fed)၊ Bank of England (BOE)၊ Bank of Canada (BOC)၊ European Central Bank (ECB)၊ Bank of Japan (BOJ)

နိဂုံး

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကုန်ရောင်း၊ ကုန်ဝယ်များအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏အရေးပါမှု၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဒုတိယခြောက်လတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာအညွှန်းကိန်း ဖြစ်နိုင်သည့် အခြေအနေ

^၁ G10 သို့မဟုတ် Group of 10 တွင် နိုင်ငံတကာဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးရန် နှစ်စဉ်တွေ့ဆုံ သည့် စက်မှုနိုင်ငံ ၁၁ နိုင်ငံ (ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ကနေဒါ၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီ၊ ဂျပန်၊ နယ်သာလန်၊ ဆွီဒင်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ယူကေနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ)

များကို တင်ပြခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံအချို့အပေါ် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများကို ကျော်လွှားရန်၊ ဒေါ်လာအပေါ် မှီခိုမှုကင်းရန်၊ BRICS ငွေကြေးဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာကို အစားထိုးရန် BRICS အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် မိတ်ဖက်နိုင်ငံများက ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ အိုပက်(OPEC)အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကလည်း ရေနံရောင်းချရာတွင် ဒေါ်လာမဟုတ်သော ငွေပေးချေမှုကို လက်ခံခြင်းဖြင့် ဒေါ်လာကိုစိန်ခေါ်လျက်ရှိပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်သည် ယူကရိန်းစစ်ပွဲ၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းစစ်ပွဲ၊ ပြိုင်ဆိုင်မှုပြင်းထန်နေသည့် အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲ၊ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများကြောင့် အလွန်မတည်ငြိမ်သည့်နှစ်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ BRICS အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများဖြစ်သော ဘရာဇီး၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်၊ တောင်အာဖရိကနှင့် မိတ်ဖက်နိုင်ငံများအတွက် အမေရိကန်၏ ဒေါ်လာလွှမ်းမိုးမှုကိုအန်တုရန် အခွင့်အရေးရနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကုန်ရောင်း၊ ကုန်ဝယ်အားလုံးအတွက် နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်မှု၏ ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းကို ကြီးစိုးထားသော အမေရိကန်ဒေါ်လာလွှမ်းမိုးမှုအောက်မှ လွတ်မြောက်ရန်အချိန်များစွာ ယူရပါဦးမည်။

ကျော်ကျော်လှိုင် (SMART)

*၂၀၁၆၊ ဇူလိုင်လ ၂၅ ရက်နေ့၊ ဝမ်းနည်းစွာ ကွယ်လွန်ခဲ့သော ဦးစိုးမိုး၏ မိသားစုအဖွဲ့က ဖော်ပြခဲ့သော အချက်အလက်များကို အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

“ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မှုတို့ကို လက်တွေ့ကျကျရင်ဆိုင်နေရသော အလုပ်သမားလူတန်းစားများထက် အရင်းအနှီးပိုင်ရှင် လူနည်းစု၏ အမြတ်အစွန်းရရှိရေးကိုသာ ပိုမို ဦးစားပေးထားသည့် စီးပွားရေးပုံစံတစ်ခု၏ ရေရှည်တည်တံ့မှုမှာ မည်သို့ဖြစ်လာနိုင်မည်နည်း။”

EDUCATIONLEAVES



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အရင်းအနှီးကိုအခြေပြုလည်ပတ်နေသောကြောင့် အရင်းရှင်ဝါဒ(Capitalism)ဟုပင် အမည်ပေးထားသည့် စီးပွားရေးဝါဒ၊ ယခင်ကာလများနှင့်မတူ လူမှုတာဝန်ရှိမှုများ၊ ဈေးကွက် ကျင့်ဝတ်များ လွှမ်းခြုံထားသည့် အရင်းရှင်ဝါဒ၊ ယနေ့တိုင်အားနည်းချက်များ ရှိနေဆဲဖြစ် သည်ဟု သုတေသီများကဆိုသည်။ ၂၀ရာစုနောက်ပိုင်းကာလများတွင် ယခင်အခြေအနေ ကို ပြုပြင်မွမ်းမံလျက် ဆက်လက်ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် အရင်းရှင်ဝါဒ အယူအဆသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို ကောင်းမွန်သောပန်းတိုင်ဆီသို့ ဦးမတည်စေဘဲ လမ်းလွဲစေခဲ့ပြီလော ဟု မေးခွန်းများ ဖြစ်လာသည်။

အိမ်ရာဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ကိုင်နေသူများ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်နေခဲ့၏။ စားနပ်ရိက္ခာ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နေကြသူများ ရိက္ခာပြတ်လပ်မှု၊ ဆာလောင်ငတ်မွတ်မှုများ ခံစားနေကြရ ၏။ လမ်းဖောက်၊ တံတားဆောက်သူများ၏ဒေသများတွင် ခြေလျင်လမ်းပင်မရှိသည့်အခြေ အနေမျိုး ဖြစ်နေခဲ့၏။ ထို့ပြင်ကောလိပ်များနှင့် တက္ကသိုလ်ကြီးများတည်ဆောက်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသူလုပ်သားများ၏ သားသမီးများသည် အရည်အသွေးပြည့်မီသော ပညာရေး အဆင့်အတန်းထက် အခြေခံပညာရေးကိုပင် လက်လှမ်းမီရန် ကျားကုတ်ကျားခဲ အားထုတ် ခဲ့ကြရသည့်အခြေအနေမျိုး ကြုံတွေ့နေခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ ဆေးရုံများဆောက်လုပ်နေ ကြသည့် အလုပ်သမားများ၏ဘဝများသည်လည်း ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ဝန်ဆောင်မှု များကို လက်လှမ်းမမီနိုင်ဘဲ ဘဝအဆုံးသတ်ခဲ့သည့်အခြေအနေများက ဒုနှင့်ဒေးရှိခဲ့ကြ သည်။

အရင်းရှင်စနစ်ကျင့်သုံးနေသည့် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခု၌ အခြေခံကျကျ ပါဝင်ပတ်သက်နေကြသည့် အလုပ်သမားများ၏ဘဝသည် မည်သည့်နေရာများတွင် အခြေချ နေထိုင်ကြသနည်းဟု မေးလာပါက အများစုသည် ရာဇဝတ်မှုပေါင်းစုံဖြစ်ပွားရာနေရာဒေသ ဟု သတ်မှတ်ထားကြသော ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့် လူတန်းစားများနေထိုင်ရာ ရပ်ကွက်များ တွင်ဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုရမည်။ ထို့ကြောင့် အရင်းရှင်စနစ်ကျင့်သုံးသော လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုတွင် နေထိုင်ကြသည့်လူအများကြား အခြေအနေအရပ်ရပ်၌ ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပွားနေ သော ကွာဟချက်များသည် အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မညီမျှမှုကြီးမားလာနေသည် ကို မီးမောင်းထိုးပြနေသည်။ သယံဇာတအရင်းအမြစ်များ ပေါများနေသေးသည့်တိုင်၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူအရေအတွက် တိုးပွားလာနေသည့်တိုင် ချို့တဲ့နွမ်းပါးလျက် လူမှုစီးပွား အကျပ်အတည်း အမျိုးမျိုးကိုရင်ဆိုင်နေရသည့် လူအများအတွက် စားဝတ်နေရေး၊ ကျန်းမာ ရေး၊ ပညာရေး စသည့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သူမျှ အာမခံချက် မပေးနိုင်သေးပေ။ ထိုသို့ အရင်းရှင်လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိ နက်နဲသောမညီမျှမှုများနှင့် ကွဲလွဲမှု များသည် လူနည်းစုသည်သာ အရင်းရှင်စနစ်၏ အထူးအခွင့်အရေးများကို ခံစားခွင့်ရနေ ကြကြောင်း၊ အကျပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရသူများ ပိုမိုများပြားလာကြောင်း ပြသ နေသည်။

လမ်းလွဲနေသော အရင်းရှင်ဝါဒဖြင့် ကျင်လည်နေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း နေ့စဉ်ရင်ဆိုင်နေရသည့် ဖြစ်ရပ်မှန်များသည် အဆိုပါလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူမှုစီးပွား အခြေခံအဆောက်အအုံ၏လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးနေသည့်သူများကို ၎င်းတို့ ဖန်တီးလုပ်ဆောင်မှုများ၏ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုများခံစားရခြင်းမှ ဖယ်ထုတ်နေကြောင်း သရုပ်ဖော်ပြသနေသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်သည်။ လုပ်အားနှင့် ၎င်းတို့ကိုရရှိမည့် လုပ်အားခ (အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု)တို့ကြား ကွာဟမှုသည် အရင်းရှင်စနစ်အတွင်း၌ အမြစ်တွယ်နက်ရှိုင်း နေပြီဖြစ်သော မတရားမှုများရှိနေသည်ကို ဖော်ပြနေသည်။ အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းခွဲဝေမှုများသည်လည်း ဘက်မညီ၊ လွဲမှားတိမ်းစောင်း နေဆဲဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ ကျင်လည်လှုပ်ရှားနေသည့် အလုပ်သမား နှင့် ၎င်းတို့ အကျိုးစီးပွားများကြား အဆက်အစပ်ပြတ်တောက်နေခြင်းသည် တရားမျှတ မှု၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အခြေခံကျကျမေးခွန်းများ ပေါ်ထွက်လာစေသည်။ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးကဲ့သို့သော မရှိမဖြစ် အခြေခံလိုအပ်ချက်များ လုံလောက်မှုမရှိ သော၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မှုတို့ကို လက်တွေ့ကျကျရင်ဆိုင်နေရသော အလုပ်သမားလူတန်းစားများထက် အရင်းအနှီးပိုင်ရှင် လူနည်းစု၏ အမြတ်အစွန်းရရှိရေး ကိုသာ ပိုမို ဦးစားပေးထားသည့် စီးပွားရေးပုံစံတစ်ခု၏ ရေရှည်တည်တံ့မှုမှာ မည်သို့ဖြစ်လာ နိုင်မည်နည်း။

အရင်းရှင်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ အိမ်ရာများဆောက်လုပ်မှုတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင် ကြသည့် လုပ်သားတစ်ဦးချင်းစီ၏ လုပ်အားတန်ဖိုး(လုပ်ခ)သည် ဖြစ်သင့်သည့်ထက် လျော့ချ ထားသည့်ပမာဏကိုသာရရှိပြီး လျော်ကြေးပေးမှုများရှိသည်အခါတွင်လည်း မလုံလောက် သည့်ပမာဏကိုသာ ရရှိကြသည်။ အလုပ်သမားများသည် ငွေကြေးတတ်နိုင်စွမ်းမရှိကြ

“အရင်းရှင်စနစ်
 စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည့်
 အချိန်မှစ၍
 ယခုအချိန်အထိ
 ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ
 လူတစ်ဦးချင်းမှစ၍
 မိသားစုများ၊
 လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၊
 နိုင်ငံများအထိ
 လူမှုရေးယူနစ်
 အသီးသီးအပေါ်
 သက်ရောက်မှု
 အမျိုးမျိုးဖြင့်
 ပုံသဏ္ဍာန်မျိုးစုံကို
 ပုံဖော်နေခဲ့သည်။”

သဖြင့် ၎င်းတို့မိသားစုများနေထိုင်ရန် နေအိမ်ပင်
 ဝယ်နိုင်စွမ်းမရှိသောကြောင့် တည်ငြိမ်သောနေထိုင်
 မှုဘဝကိုလည်း မရရှိကြပေ။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး
 လုပ်သားများသည်လည်း နိမ့်ကျလွန်းသော လုပ်ခ
 လစာနှင့် မသေချာ မရေရာသော အလုပ် အကိုင်
 အခြေအနေများကြားတွင် ၎င်းတို့အစာအိမ်အတွက်
 နေ့စဉ်ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရေးကိုပင် ရုန်းကန်နေကြရ
 သည်။

အရင်းရှင်စနစ်အတွင်း လူ့အဖွဲ့အစည်း၏
 ကုန်စည်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဈေးကွက်ရောင်းဝယ်
 ဖောက်ကားမှုတို့သည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍ
 တွင်ရှိသည်။ ဈေးကွက်အင်အားစုများ၏တွန်းအား
 ဖြင့် လည်ပတ်နေသော အရင်းရှင်စနစ်တွင် အိမ်ရာ
 တည်ဆောက်မှု၊ စားနပ်ရိက္ခာရရှိမှုမှစ၍ ပညာရေး
 နှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများအထိ အရာအားလုံး
 နီးပါးသည် ဈေးကွက်ကုန်စည်များ သို့မဟုတ်
 ဝန်ဆောင်မှုအဖြစ် ဖန်တီးမှုအပေါ်တွင်အခြေခံနေ
 သည်။ ဖန်တီးထားသော ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု
 များကို အမြတ်အစွန်းအဖြစ် ဝယ်ယူရောင်းချမှု
 ဖြစ်စဉ်ဖြင့် အရင်းရှင်စနစ်ယန္တရားသည် လည်ပတ်
 လျက်ရှိနေ၏။

ထိုသို့ ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှု (အထူးသဖြင့်
 ရုပ်ဝတ္ထု) ဖန်တီးလုပ်ဆောင်မှုများသည် လူသား
 ဘဝနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ် ထားရှိသည့်တန်ဖိုးများ
 ကိုပါ ကျော်လွန်သည့်အခြေအနေ ဖြစ်လာသည်ဟု
 မြင်တွေ့လာကြရသည်။ အိမ်ရာဈေးနှုန်းများ မတန်
 တဆ မကြီးမြင့်စေရေး၊ လူတိုင်းအိမ်ရာပိုင်ဆိုင်မှု
 ရရှိရေးထက် အိမ်ရာရောင်းဝယ်မှု အမြတ်အစွန်း
 ရရှိရေးကို ဦးတည်လုပ်ဆောင်လာသည်။ အလားတူ
 စားနပ်ရိက္ခာထုတ်လုပ်ရောင်းချမှုတွင်လည်း လူ
 တိုင်းအာဟာရလက်လှမ်းမီနိုင်ရေး၊ လူအများအပြား
 စားနပ်ရိက္ခာငတ်မွတ်မှုမဖြစ်စေရေး၊ အာဟာရချို့တဲ့
 မှုဒဏ် မခံရစေရေးတို့ထက် အမြတ်အစွန်းရနိုင်
 သလောက်ရရှိရေးကိုသာ အလေးထားလုပ်ဆောင်
 လာကြသည်။

လူသားတစ်ယောက်၏ ဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ကျန်းမာရေးတို့အတွက် အရေးပါသော ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဲ့သို့သော အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများသည် လည်း ဈေးကွက်အင်အားစုများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်းသာ ဖြစ်လာနေပေသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်း အရေးကြီးသည့် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုဖြစ်သော ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ဈေးကွက်ယန္တရားလည်ပတ်မှုအတွင်း ထည့်သွင်းပေးလိုက်သောအခါ ငွေကြေးတတ်နိုင်သူအချို့အတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အရည်အသွေးဝန်ဆောင်မှုများရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သော် လည်း လူ့အများစုလက်လှမ်းမမီနိုင်တော့ပေ။ ထိုအခြေအနေသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မညီမျှမှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပြီး အခြေခံလူ့လိုအပ်ချက်များ ပြည့်စုံမှုထက် ကြွယ်ဝမှု၊ စုဆောင်းမှုကို ဦးစားပေးသကဲ့သို့ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အရာရာကို ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် ဆုံးဖြတ်ကြသောကြောင့် ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများ၏တန်ဖိုးသည် ၎င်းတို့၏မွေးရာပါလူမှုရေး သို့မဟုတ် လူ့တန်ဖိုးထက်ကြီးမားသွားသည်။ အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေသုံးစွဲမှုပုံ ပျက်ယွင်းသွားသည်။ ဖော်ပြခဲ့သောအခြေအနေများသည် အရင်းရှင်စနစ်က ဖန်တီးသောပြဿနာများအဖြစ် စီးပွားရေးသမိုင်းတစ်လျှောက် တွေ့ခဲ့ကြရပြီးဖြစ်၏။

အရင်းရှင်စနစ် စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည့်အချိန်မှစ၍ ယခုအချိန်အထိ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ လူတစ်ဦးချင်းမှစ၍ မိသားစုများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံများအထိ လူမှုရေးယူနစ်အသီးသီးအပေါ် သက်ရောက်မှုအမျိုးမျိုးဖြင့် ပုံသဏ္ဍာန်မျိုးစုံကို ပုံဖော်နေခဲ့သည်။ အချိန်ကာလတစ်လျှောက် သိသာထင်ရှားသော ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုဖြင့် လူမှုဖွဲ့စည်းပုံများ၊ ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများအပေါ် လေးနက်သောသက်ရောက်မှုများဖြစ်စေကာ အရင်းရှင်စနစ်၏ လိုအပ်ချက်များနှင့်အတူ လိုက်လျောညီထွေမှုရှိသော စီးပွားရေးအခြေအနေ အပြောင်းအလဲများဖြစ်ခဲ့သည်။ ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးများ၊ နိုင်ငံရေးအယူဝါဒများနှင့် အမြတ်အစွန်းအတွက် ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်မှုများ အလုံးအရင်းဖြစ်ထွန်းလာခဲ့ပြီး စားသုံးမှုဝါဒ (Consumerism) ၏ တန်ဖိုးများဖြင့် ပုံဖော်ထားသော လူတစ်ဦးချင်း၏ ဆက်ဆံရေးများသည်လည်း အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

အရင်းရှင်စနစ်ကျင့်သုံးမှု၏အကျိုးဆက်ကြောင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု ကွာဟချက်ပိုမိုကြီးမားလာခဲ့ပြီး လူ့အချို့၏လက်ထဲတွင် အခွင့်အာဏာများ စုစည်းမှုရှိလာသောကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မညီမျှမှု ခေါင်းပုံဖြတ်မှုနှင့် လူများကြား ကင်းကွာမှုတို့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပိုမိုဖြစ်လာစေသည်ဟု ဝေဖန်မှုများလည်းများပြားလာနေသည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် အရင်းရှင်စနစ် ဦးတည်သွား နေသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလမ်းကြောင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ပုံပျက်ပန်းပျက်ဖြစ်သော သို့မဟုတ် လွဲမှားသောအယူအဆ ထူထောင်မှုဆီသို့ ဦးတည်သွားနေပြီလော။

လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း နေ့စဉ်နှင့်အမျှ လူအများ အမှန်တကယ်ရင်ဆိုင်နေရသော အခက်အခဲ ဒုက္ခများသည် “လူသားများ၏ ကောင်းကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုထက် အမြတ်အစွန်းကိုသာ ဦးစားပေးနေသည်” ဟူသော အရင်းရှင်စနစ်၏ အခြေခံအားနည်းချက်များကို မီးမောင်းထိုးပြနေပြီး ထိုအခြေအနေများကပင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသံသရာကို အဆက်မပြတ်ဖြစ်ပေါ်စေသည်ကိုပါ သက်သေပြနေသည်။

ထို့ကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းကြီးမားကျယ်ပြန့်လာနေသော မညီမျှမှု၏ မူလ
ဇာစ်မြစ်ကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းရန် အကြောင်းဖြစ်လာသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု
အတွင်းရှိ လူသားများအားလုံး ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာရှင်သန်နိုင်သည့် ဘဝများဖြစ်လာစေရန်
အတွက် အခြေခံကျသည့်လိုအပ်ချက်များမှာ အရေးကြီးကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်။ တရား
မျှတမှုကင်းမဲ့သော အခြေအနေများကိုဖယ်ရှား၍ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ကောင်းကျိုးချမ်းသာ
ဖြစ်ထွန်းမှုကို ပို၍အလေးပေးသော၊ အလုပ်သမားများရရှိသင့်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို
သင့်လျော်စွာရရှိစေသောစနစ်သို့ ပြောင်းလဲရေးအတွက် နယ်ပယ်အသီးသီးမှ ထောက်ခံ
အားပေးမှုများသည် အလွန်အရေးကြီးလာသည်။

လူသားအားလုံး ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ၊ အခြေခံလိုအပ်ချက်များပြည့်စုံစွာ ရှင်သန်နိုင်ရေး
အတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ စီးပွားရေးဆိုင်ရာဦးစားပေးမှုများ၊ ကတိကဝတ်များကို
ပြန်လည်အကဲဖြတ်ရန်လည်း လိုအပ်လာသည်။ ထိုအခြေအနေများတွင် ဈေးကွက်ယန္တရား
လည်ပတ်မှုဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ လူမှုဖူလုံရေးအခြေအနေမြှင့်တင်မှုများနှင့် မရှိ
မဖြစ်လိုအပ်သည့် အခြေခံကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို လူတိုင်းလက်လှမ်းမီနိုင်ရေး
သေချာစွာလုပ်ဆောင်နိုင်ရေးတို့ ပါဝင်သည်။

အရင်းရှင်စနစ်ယန္တရား ပုံမှန်လည်ပတ်စေရန်အတွက် ငွေကြေးအမြတ်အစွန်းဟူသော
စေ့ဆော်မှုက တွန်းအားပြုနေ၏။ ငွေကြေးအမြတ်အစွန်းသည် လူမှုရေးအပေါင်းအစုဖွဲ့မှု
စည်းလုံးညီညွတ်မှုတို့ကို တဖြည်းဖြည်း စနစ်တကျ လှိုက်စားဖျက်ဆီးကာ လူတစ်ဦးချင်း
စီကိုလည်း အထီးကျန်ဆန်သော သတ္တဝါများအဖြစ် တဖြည်းဖြည်းချင်း အဓိပ္ပာယ်ဖော်နေ
၏။ အခြေအနေသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူမှုရေးဆက်နွယ်မှုများကို လျော့ပါးစေရုံ
သာမက စုပေါင်းအင်အားပြုမှုကိုပါ အားနည်းလာစေကာ အထီးကျန်ဆန်မှုများလည်း ပိုမို
ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိနေတော့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ရေရှည်
စဉ်ဆက်မပြတ်ကောင်းမွန်စွာ တည်တံ့မှုအတွက် လူမှုရေးနေ့စဉ်ဖွဲ့မှုအခြေခံအုတ်မြစ်အသီး
သီးသည်လည်း ပျက်စီးလာလိမ့်မည်မှာ သေချာသည်။

လမ်းလွဲနေသော အရင်းရှင်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ မည်သို့လုပ်ဆောင်ကြရမည်
နည်း။ အရင်းရှင်စနစ်၊ အရင်းရှင်ဝါဒအနေဖြင့် စနစ်အတွင်းရှိ အခြေအနေများကိုသာ စေ့စေ့
တွေးလျက် အလေးထားပြုပြင်ရမည်ဖြစ်သဖြင့် စနစ်အတွင်း ကျင်လည်လှုပ်ရှားနေကြ
သော အင်အားကြီးလူသားများကိုယ်တိုင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်ရန်မှတစ်ပါး အခြား
ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းရှိမည် မဟုတ်ပေ။ အရင်းရှင်စနစ် အသွင်သဏ္ဍာန်ပြောင်းလဲရန်
သို့မဟုတ် အရင်းအနှီးမှတစ်ပါး အခြားကိုးကွယ်စရာမရှိဟု ယူဆထားသော အယူအဆ
အဆုံးသတ်ရန်အတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူတစ်ဦးချင်း
လူမှုဘဝ အခြေခံအုတ်မြစ်များကို ခိုင်မာကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်မှုသည်သာ အထိ
ရောက်ဆုံး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

စောနိုင် (အသုံးချဘောဂဗေဒ)

2024 ခုနှစ်တွင် GDP တိုးတက်မှုနှုန်း

“ အာဆီယံဒေသကြီးသည်တိုးတက်မှု အလျင်မြန်ဆုံးသော ဒေသများထဲတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ ပျမ်းမျှ GDP တိုးတက်မှုနှုန်း ၄ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ၄ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိမည်ဟု WEF ကခန့်မှန်းထားသည်။ ”



2024 ASEAN Market Outlook

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါမဖြစ်မီ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်း သိသာထင်ရှားသည့် တိုးတက်မှုများရရှိခဲ့ပြီး လူဦးရေအနေအထားကောင်းမွန်မှု၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ကောင်းမွန်တိုးတက်လာမှု၊ စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများတိုးတက်လာမှုနှင့် နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု (FDI) တိုးတက်လာမှုများက အဓိကတွန်းအားများဖြစ်ခဲ့သည်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါဘေးကြောင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်မှု ကွင်းဆက်ပြတ်တောက်မှုများနှင့် ခရီးသွားလာမှုကန့်သတ်ချက်များဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရကာ စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းကဏ္ဍနှင့် ခရီးသွားလာရေးကဏ္ဍတို့ကို ထိခိုက်စေခဲ့ရသည်။

၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံဒေသကြီး၏ GDP တိုးတက်မှုနှုန်းမှာ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပျမ်းမျှထက်သာလွန်ခဲ့ပြီး ယင်းမှာ အစိုးရများ၏ ကျယ်ပြန့်သည့် စီးပွားရေးနှိုးထူမှုအစီအစဉ်များဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း၊ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများ ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာမှုနှင့် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းများအနေနှင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကွင်းဆက်များကို တရုတ်နိုင်ငံအားရှောင်ကွင်း၍ ဖြန့်ကြက်ထားခြင်းများကြောင့် ဖြစ်သည်။

အာဆီယံ GDP ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း တိုးတက်မည်လား

ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများ ပိုမိုဝင်ရောက်လာမှု၊ ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်းတည်ငြိမ်လာမှု၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အီလက်ထရောနစ်ကဏ္ဍကြီးထွားလာမှုတို့ကြောင့် အာဆီယံဒေသ၏ ၂၀၂၄ ခုနှစ် GDP တိုးတက်မှုနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထက်သာလွန်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ သို့သော်လည်း မြင့်တက်နေသည့်ဘဏ်တိုးနှုန်းများ၊ ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေလျှော့ချနေမှုများ၊

အယ်လ်နီညို ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကျဆင်းမှုတို့ကြောင့် ကပ်ရောဂါအကြိုဆယ်စုနှစ်ကာလ၏ ပျမ်းမျှတိုးတက်မှုနှုန်းကိုတော့ မှီခိုမည်မဟုတ်ပါ။

နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (FDI) တိုးတက်လာမှု၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှု၊ လူဦးရေအရွယ်အစားနှင့် အဓိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံကြီးနှစ်ခုဖြစ် သည့် တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယတို့တွင် စားသုံးသူဈေးကွက်များချဲ့ထွင်လာမှုတို့ကြောင့် ၂၀၂၄ ခုနှစ်အလွန် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်း အာဆီယံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင်တိုးတက်မှုအမြန်ဆန် ဆုံး ဒေသတစ်ခုဖြစ်လာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအတောအတွင်း ဒီမိုကရေစီစနစ်နောက်ကြောင်း ပြန်မှုများ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ပြင်းထန်မှုများ၊ တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ နိုင်ငံရေး တင်းမာမှုများက တိုးတက်မှုအတွက် အနှောင့်အယှက်များ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

တည်ငြိမ်လာသည့် ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်း

ဆန်းစစ်ချက်များအရ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း ဒေသကြီး၏ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်းမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၌ ပျမ်းမျှထက်ပိုမို ပျော့ပျောင်းမည်ဟု သိရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယခင် ကာလများကပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည် တင်းကျပ်သည့် ငွေကြေးမူဝါဒများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု နှေးကွေးခြင်း၊ လုပ်ခလစာဖိအားများ လျော့ကျသွားခြင်း၊ နိုင်ငံအချို့တွင် အများပြည်သူ တို့အား ထောက်ပံ့မှု (Subsidy) များပြုလုပ်ပေးခြင်းနှင့် ဈေးနှုန်းထိန်းချုပ်မှုများ ဆောင်ရွက် ပေးခြင်းများကြောင့် ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စက်သုံးဆီ ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာမှု၊ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှု၊ အယ်လ်နီညိုကြောင့် စားနပ် ရိက္ခာများပြတ်တောက်မှုနှင့် ပို့ကုန်ကန့်သတ်မှုများကြောင့် ငွေဖောင်းပွမှုထိန်းချုပ်ရေးမှာ မှန်ဝါးဝါး အခြေအနေရှိနေပါသေးသည်။ ဒေါ်လာငွေလဲလှယ်နှုန်းထားက အဓိကရိုက်ခတ် နိုင်သည့် အကြောင်းအရင်းဖြစ်ပေရာ အမေရိကန်ဖက်ဘဏ် (Federal Reserve) ၏ အတိုး နှုန်းမူဝါဒများသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း အဓိကစောင့်ကြည့်ရမည့် ကိစ္စရပ်များဖြစ်လာ ပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေလျှော့ချရေးစီမံချက်များ

ကိုဗစ်-၁၉ ကူးစက်ရောဂါနှင့် အယ်လ်နီညို ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုကြားတွင် ရက်ရော သည့် ဘဏ္ဍာရေးလုံ့ဆော်မှုအစီအစဉ်များကို နှစ်ပေါင်းများစွာပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက် ဒေသ တစ်ဝန်းရှိအစိုးရများသည် Financial Matrix ဟုခေါ်သည့် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်ရည် တိုင်းတာနည်းများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်း များကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းများအကြား တင်းကျပ်သည့်ကြိုးတန်းပေါ်တွင် လျှောက်လှမ်းရဦးမည် ဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်းနိုင်ငံအများစုသည် ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေပြုမှုများလျှော့ချရေးကို ကိုဗစ် ကပ်ဘေးမတိုင်မီ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခု၏ ပျမ်းမျှအခြေအနေပြန်လည်ရောက်ရှိရေးကို ကြိုးပမ်း ကြရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေလျှော့ချရေးတွင် အခွန်နှုန်းထားများတိုးမြှင့်ကောက်ခံ ရေးနှင့် တစ်ဖက်တွင် လူမှုရေးအထောက်အပံ့များ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံတည်ဆောက် ရေးလုပ်ငန်းများတွင် လျှော့ချသုံးစွဲရေးတို့ကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသီအဖွဲ့အချို့၏ အမြင်များ

(Australia and New Zealand Banking Group-ANZ)

ကိုဗစ်ကပ်ဘေးအကြိုကာလများတွင် နိုင်ငံအတော်များများ၏ အိမ်ထောင်စုများ၏ စားသုံးမှုတိုးမြှင့်လာခြင်းက စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၏ အဓိကတွန်းအားဖြစ်သည်ဟု ANZ မှ သုတေသီများကဆိုသည်။ အညွှန်းကိန်းအမျိုးမျိုးကို ကောက်ချက်ဆွဲကြည့်ရာတွင် ယခုအခါအခက်ခဲဆုံးအမှတ်ကိုကျော်လွန်ခဲ့ပြီး အနာဂတ်တွင် ပိုမိုပျော့ပျောင်းသောလမ်းကြောင်းများသာ ရှိတော့ကြောင်းသိရပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပိုမိုရှေးရိုးဆန်သော ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒများနှင့် တည်ငြိမ်နေသည့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၏ ရင်းနှီးငွေသုံးစွဲမှုများကြားတွင် အိမ်ထောင်စုများ၏ စားသုံးမှုနှေးကွေးသွားခြင်းသည် အလုံးစုံတိုးတက်မှုအတွက် အဓိကတွန်းအား ဖြစ်သည့် ပြည်ပပို့ကုန်အပေါ် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်စေနိုင်သည်။

United Oversea Bank (UOB)

United Oversea Bank (UOB) မှ သုတေသီများက ဒေသတွင်းကုန်သွယ်မှုများ ပြန်လည်အားကောင်းလာပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း တိုးတက်မှုများ ရရှိလာမည်ဟုဆိုသည်။ အကြောင်းရင်းမှာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစတင်ကာ ပိုမိုထင်ရှားလာခဲ့သည့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကွင်းဆက်များ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားမှုနှင့် လက်ရှိ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနည်းပညာဆိုင်ရာ အလှည့်အပြောင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခများ မြင့်တက်လာမှုက နိုင်ငံအများစုအတွက် ကုန်သွယ်မှုပြန်လည်အားကောင်းလာခြင်းကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိပြီး ယခုနှစ်အတွင်း အဓိကနိုင်ငံအချို့တွင် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲများရှိနေခြင်းက အဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ နောက်ထပ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကုန်သွယ်ရေးအတွက် စိုးရိမ်စရာကိစ္စများမှာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် တင်းမာမှုများမြင့်မားနေခြင်း၊ ကြာမြင့်စွာကျင့်သုံးနေခဲ့သည့် တင်းကျပ်သည့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ငွေကြေးမူဝါဒများ၊ အိမ်ခြံမြေဈေးကွက်ကျဆင်းခြင်းနှင့်အတူ စီးပွားရေးနာလန်ထူမှုအားနည်းနေသည့် တရုတ်နိုင်ငံအခြေအနေနှင့် တရုတ်-အမေရိကန်ကုန်သွယ်ရေးပဋိပက္ခများပင် ဖြစ်သည်။

S&P Global

S&P Global ကမူ အာဆီယံဒေသ၏ ကာလလတ်အနေအထားမှာ အပြုသဘောဆောင်သည့် တိုးတက်မှုအနေအထားကိုမြင်ရကြောင်း၊ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာအာဆီယံပြည်သူများ၏ စဉ်ဆက်မပြတ်မြှင့်တက်နေသည့်သုံးစွဲမှုများကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုခဲ့သည်။ တစ်ဖက်တွင် အာဆီယံဒေသသည် နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (FDI) အတွက် အရေးပါသည့် ဒေသတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း၊ နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်မှုကွင်းဆက်ကို အာဆီယံဒေသအတွင်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားကာ ယှဉ်ပြိုင်မှုစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်နေခြင်းကလည်း အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

AMRO

အာဆီယံ+၃ မက်ခရိုစီးပွားရေးလေ့လာရေးအဖွဲ့ (AMRO) ကမူ အာဆီယံ + ၃ နိုင်ငံများ၏ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ပျမ်းမျှ GDP တိုးတက်မှုကို ၄ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း ရရှိမည်ဟုခန့်မှန်း

ထားသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်က ၄ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း ရရှိမည်ဟုခန့်မှန်းခဲ့သည်။ အာဆီယံတစ်ခုတည်း၌ပင် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၏ GDP တိုးတက်မှုနှုန်း ၄ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ၄ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်း ရရှိမည်ဟုခန့်မှန်းခဲ့သည်။

ယခုနှစ်အတွင်း အာဆီယံဒေသ၏တိုးတက်မှုကို တွန်းပို့ပေးမည့်အဓိက တွန်းအားများမှာ ပြည်တွင်းဝယ်လိုအားများ တိုးတက်လာခြင်း၊ ပြည်ပပို့ကုန်တန်ဖိုးများ တိုးတက်လာနိုင်ခြင်းနှင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားဝင်ရောက်မှု ပြန်လည်အားကောင်းခြင်းများကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အာဆီယံ + ၃ (မြန်မာနှင့်လာအိုမပါ)၏ ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်းမှာ ယမန်နှစ်က ၂ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ရာမှ ယခုနှစ်အတွင်း သင့်တင့်သည့်နှုန်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ၂ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသို့ရောက်ရှိလာမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ၂ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိကျဆင်းနိုင်မည်ဟုခန့်မှန်းထားသည်။

ယခုနှစ် အာဆီယံ၏ အဓိကအာဘော်မှာ “Navigating Tomorrow” ဖြစ်ပြီး ယင်းကို အဓိကလမ်းကြောင်းသုံးခု ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ယင်းတို့မှာ ရင့်ကျက်လာမှု၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေး စနစ်ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် လျင်မြန်သည့်နည်းပညာ ပြောင်းလဲမှုတို့ဖြစ်သည်။ ဤလမ်းကြောင်းများသည် ရှုပ်ထွေးသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်လျက်ရှိပြီး အာဆီယံဒေသ၏ အနာဂတ်တိုးတက်မှုလမ်းကြောင်းအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဤအရှုပ်အထွေးကို အောင်မြင်စွာဖြေရှင်းနိုင်ရန်မှာ အာဆီယံသည် တိုးတက်မှုအခွင့်အလမ်းများကို အဓိအရယူပြီး တစ်ဖက်တွင် ကြုံတွေ့လာမည့်အခက်အခဲများ၊ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေများကို ဝိုင်းဝန်းဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သည်။

“ဤအရှုပ်အထွေးကို အောင်မြင်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ရန်မှာ အာဆီယံသည် တိုးတက်မှု အခွင့်အလမ်းများကို အဓိအရယူပြီး တစ်ဖက်တွင် ကြုံတွေ့လာမည့် အခက်အခဲများ၊ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေများကို ဝိုင်းဝန်းဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သည်။”

Lion Global Investor

Lion Global Investor အဖွဲ့က ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခက်အခဲ၊ အတားအဆီး

များဖြစ်သည့် တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာတိုးတက်မှုနှေးကွေးခြင်း၊ ပထဝီနိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများနှင့် အမေရိကန်အပါအဝင် အဓိကနိုင်ငံကြီးများ၏ ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် တွေ့ကြုံရဦးမည် ဟုဆိုသည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ အာဆီယံဒေသသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်နေချိန်တွင်ပင် (မိမိဒေသမှစတင်မှုမရှိမချင်း) လုံခြုံစိတ်ချရသည့် အကာအကွယ် ကောင်းသည့် ဒေသတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ယခုနှစ်တွင် အာဆီယံ အတွက် အပြုသဘောဆောင်သည့် တွန်းအားသုံးခုရှိကြောင်း၊ ယင်းတို့မှာ တစ်ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုနှုန်းနှိုင်းယှဉ်ပါက စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်းမြင့်မားခြင်း၊ အတိုးနှုန်း လျော့ချထားခြင်းနှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ပိုမိုခိုင်မာသည့်ငွေကြေး ၊ နိုင်ငံတကာခရီးသွားများနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်း ပြန်လည်ဦးမေ့လာမည့်အခြေအနေများ ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ။

World Economic Forum (WEF)

အာဆီယံဒေသကြီးသည်တိုးတက်မှု အလျင်မြန်ဆုံးသော ဒေသများထဲတွင်တစ်ခု အပါအဝင်ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ ပျမ်းမျှ GDP တိုးတက်မှုနှုန်း ၄ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ၄ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိမည်ဟု WEF ကခန့်မှန်းထားသည်။ ၎င်းက ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အာဆီယံသည် ကမ္ဘာ့စတုတ္ထမြောက် စီးပွားရေးအင်အားကြီးဒေသ ဖြစ်လာ မည်ဟု ခန့်မှန်းခဲ့သည်။ ဤဒေသကြီး၏ တိုးတက်မှုများတွင် စုစုပေါင်း သန်း ၇၀၀ ရှိသည့် ပြည်သူများ၏ပါဝင်မှုက အဓိကဖြစ်ပြီး ယင်းတွင်ပညာတတ်လူငယ်များစွာပါဝင်မှု၊ Online သုံးစွဲသူအရေအတွက် တိုးပွားလာမှုနှင့် လူလတ်တန်းစားအရေအတွက် များပြားလာမှုတို့ က အဓိကဖြစ်သည်ဟုဆိုခဲ့သည်။

ဒေသတွင်းရှိ လူအများအပြား၊ အထူးသဖြင့် လူငယ်များအနေနှင့် ၎င်းတို့၏နေ့စဉ် ဘဝတွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာများကိုသုံးစွဲနေမှုသည် သတင်းအချက်အလက်ရယူပုံ၊ ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများဝယ်ယူပုံ၊ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ဆောင်မှုများရယူအသုံးပြုပုံနှင့် အစိုးရ နှင့် ဆက်ဆံပုံတို့ကို ပြောင်းလဲစေသည့် အဓိကအချက်များ ဖြစ်သည်။ အပြုသဘောအားဖြင့် ဒေသကြီးတစ်နံတစ်လျားရှိအစိုးရများသည် လက်ရှိဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ်ကူးပြောင်းမှု၏ အရေး ပါပုံကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လိုအပ်သည့် မူဝါဒများချမှတ်ပေးရန် လိုသည်။

ဤနေရာတွင် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများမှာ ဒေသကြီးအတွင်း လူမှုစီးပွားရေးစနစ် ကွဲပြား မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆင့်များမတူညီမှုနှင့် ကွဲပြားသောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ဖြစ်သည်။ စံထားလောက်သည့် မူဝါဒ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် ဥပဒေများချမှတ်ခြင်းသည် ဤစိန်ခေါ်မှုများ ကိုဖြေရှင်းရေးအတွက် အရေးပါသောနည်းလမ်းများ ဖြစ်သည်။ ASEAN Digital Masterplan 2025 နှင့် Bandar Seri Begawan Roadmap တို့သည် ဒေသကြီးအတွက် အခရာကျသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်မူဘောင်များဖြစ်ပါသည်။

သက်ထွန်းဦး



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ဟိဝမန္တာတောင်တန်း၏ အရှေ့တောင်ဘက်တွင်တည်ရှိသော ဘူတန်နိုင်ငံသည် လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြောက်ဘက်တွင် တိဗက်ပြည်ရှိ၍ အရှေ့အနောက်နှင့် တောင်ဘက်တို့တွင် အာသံ၊ ဆစ်ကင်နှင့် ဘင်္ဂလားပြည်နယ်များ အသီးအသီးတည်ရှိသည်။ မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၆ ဒီဂရီ နှင့် ၂၈ ဒီဂရီ ကြားနှင့် အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၈၉ ဒီဂရီ နှင့် ၉၂ ဒီဂရီကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ဘူတန်နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင် ၁၈,၀၀၀ ကျော်ခန့်ရှိ၍ တနင်္သာရီတိုင်း၏ ထက်ဝက်ခန့်ရှိပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်သာသာ ကျယ်ဝန်းသည်။ အရှေ့မှအနောက်သို့ မိုင် ၁၉၀ ရှည်၍ တောင်နှင့်မြောက် မိုင် ၉၀ ကျယ်သည်။ ဘူတန်နိုင်ငံသည် အများအားဖြင့် တောင်ထူထပ်သောဒေသဖြစ်သည်။

ဘူတန်နိုင်ငံသည် ဧရိယာကျဉ်းသော်လည်း ရာသီဥတုသည် တစ်နေရာနှင့် တစ်နေရာ မတူပေ။ တစ်နှစ်လျှင် မိုးရေချိန်လက်မ ၂၀၀ မှ ၃၀၀ အထိရွာသည်။ ဘူတန်နိုင်ငံတွင် မြေပြန့်ဒေသအလွန်နည်းသဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး အနည်းငယ်သာလုပ်ကိုင်နိုင်ကြသည်။ ဘူတန်နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့သည် အများအားဖြင့် ဘူတီးယားလူမျိုးများဖြစ်၍ တောင်ပိုင်းတွင် နီပေါလူမျိုး အနည်းငယ်နေထိုင်သည်။ ကိုးကွယ်သောအယူဝါဒမှာ လာမာဗုဒ္ဓအယူဝါဒ ဖြစ်သည်။

ဘူတန်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သော သင်းဖူမြို့သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပဉ္စမမြောက် အမြင့်ဆုံးမြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏အမြင့်အတိုင်းအတာမှာ ၂,၂၄၈ မီတာ (၇,၃၇၅ ပေ) မှ ၂,၆၄၈ မီတာ (၈,၆၈၈ ပေ) ထိ ရှိသည်။ သင်းဖူမြို့သည် ဘူတန်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး ဗဟိုဖြစ်သည့်အလျောက် ကြီးမားသောစိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းကြီးများ တည်ရှိပြီး နိုင်ငံ GNP ၏ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းကိုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးသည်။

စီးပွားရေး၏ အဓိကအခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်နေသော ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် ရိုးရာ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ခေတ်မီတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အကြား မျှခြေတစ်ခုအဖြစ်ထိန်းသိမ်းရင်း တင်းကျပ်စွာ လည်ပတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ သင်းဖူမြို့တွင် ဘူတန်နိုင်ငံ၏ အရေးပါသော နိုင်ငံရေးအဆောက်အဦများဖြစ်သည့် အသစ်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီအတွက် အမျိုးသားလွှတ်တော်အဆောက်အဦ၊ မြို့၏မြောက်ပိုင်းတွင်တည်ရှိသော ဘုရင်၏တရားဝင်အိမ်တော်ဖြစ်သည့် ဒီရှန်ခိုလင်းနန်းတော် (Dechencholing Palace) တို့ တည်ရှိသည်။

ဘူတန်နိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးမှုဖြစ်သော သင်းဖူမြို့ရှိ စာပေ၊ ဘာသာတရား၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ အမျိုးသားဝတ်စုံ၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများရှိ ရဟန်းခံသောဓလေ့၊ ဂီတနှင့်အကတို့သည် သတင်းမီဒီယာတို့တွင် ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ မျက်နှာဖုံးများ ဝတ်ဆင်၍ ကလေးရှိသော ဆေးချူး(Tshechu)ပွဲတော်သည် အရေးပါသော ပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်ပြီး သင်းဖူမြို့ရှိ တာရှီချို ဒဇန်(Tashichho Dzong) ကွင်းပြင်တွင်ကျင်းပသည်။ လေးရက်ကြာကျင်းပသော ထိုပွဲတော်ကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း စက်တင်ဘာလနှင့်အောက်တိုဘာလအတွင်း ဘူတန်ပြက္ခဒိန်နှင့် ကိုက်ညီသောရက်၌ ကျင်းပသည်။

ဘူတန်နိုင်ငံသည် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ထုတ်လွှင့်မှုထက် စုပ်ယူမှုပိုများသော ကမ္ဘာပေါ်ရှိတစ်ခုတည်းသောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံကြီးများတွင် ပလတ်စတစ်သုံးစွဲမှုလျှော့ချရေး မဆောင်ရွက်မီကပင် ဘူတန်နိုင်ငံသည် ပလတ်စတစ်သုံးစွဲမှုကို ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်လွန်ကတည်းက ပိတ်ပင်ထားသည်။ ယင်းကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဘူတန်နိုင်ငံသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုမရှိစေရေး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ထားသည် ဟု သုံးသပ်ရသည်။

ဘူတန်၏ ခရီးသွားကဏ္ဍသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အထူးသီးသန့် ခရီးသွားနေရာများထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံထားရသည်။ ယနေ့ခေတ်ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် တိုးတက်မှုနှင့် ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် အလားအလာမြင့်မား၍ တက်ကြွသောစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဘူတန်နိုင်ငံရှိ ခရီးသွားလုပ်ငန်းကို ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးမူအရ တည်ထောင်ထားပြီး ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟဗေဒအရ သဟဇာတဖြစ်ရမည်။ လူမှုရေးအရနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရလက်ခံနိုင်ကာ စီးပွားရေးအရအကျိုးဝင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဘူတန်သည် ခရီးသွားများကို ပိုမိုဆွဲဆောင်ရန်အတွက် ဗီဇာလျှောက်ထားသည့် ခရီးသွားများအတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့် ခရီးသွားအာမခံကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ဘူတန်ဘုရင့်အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်မှုသည် ဗီဇာလုပ်ငန်းစဉ်ရိုးရှင်းစေရေးအတွက် အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အိန္ဒိယနှင့် မော်လ်ဒိုက်မှလွဲ၍ အခြားနိုင်ငံများမှ ဧည့်သည်များသည် ဘူတန်သို့သွားရောက်ရန် တရားဝင်ဗီဇာလိုအပ်သည်။

ဘူတန်၏ ခရီးသွားကဏ္ဍသည် ကိုဗစ်-၁၉ ကူးစက်ရောဂါကြောင့် ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏ ကိုဗစ်-၁၉ မတိုင်မီက လာရောက်လည်ပတ်သူ အရေအတွက်လောက် မရှိသေး

ပေ။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအကျပ်အတည်းအတွင်း ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများကို ခံရပြီးနောက် ဘူတန်သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ၎င်း၏နယ်စပ်များကို နိုင်ငံခြားဧည့်သည်များ အတွက် ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် ယင်းကြိုးပမ်းမှုများကြားမှပင် ခရီးသွား လုပ်ငန်းသည် ဆက်လက် ရုန်းကန်နေရဆဲဖြစ်ပြီး စိန်ခေါ်မှုများကြားတွင် ခရီးသွားလုပ်ငန်း အရှိန်ပြန်ရရေး ရုန်းကန်နေရသည်။

ဟိမဝန္တာတောင်ခြေရှိ ဘူတန်နိုင်ငံသည် ရှေးဟောင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အစားအစာ၊ ဘာသာစကားနှင့် တောင်ပေါ်ရှုခင်းများ ပေါများကြွယ်ဝသော သမိုင်းကြောင်းရှိသည်။ ဆွစ်ဇာလန်၏ သဘာဝရှုခင်းအလှအပများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မည် ဆိုပါက ဘူတန်သည် ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းခရီးသွားနေရာများစာရင်းတွင် မပါဝင်သော်လည်း ဒေသတွင်းခရီးသွားများအတွက် ကောင်းမွန်သောနေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။

ဘူတန်နိုင်ငံ၏ မြို့တော် သင်းဖူမြို့သည် နိုင်ငံ ၅၄ နိုင်ငံနှင့် တရားဝင် သံတမန်ဆက်ဆံ ရေးရှိသည်။ ဘူတန်သည် ၎င်း၏ထူးခြားသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေး အမွေအနှစ်များ ကို ထိန်းသိမ်းကာ ခရီးသွားလုပ်ငန်း ရေရှည်တည်တံ့သော လမ်းကြောင်းဖြစ်သည့် “တန်ဖိုး မြင့်မား၊ ပမာဏနည်းပါးသော” ခရီးသွားမူဝါဒကို ဦးစားပေးအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အထိ ဘူတန်သည် နိုင်ငံခြားဧည့်သည်များ လာရောက်လည်ပတ်မှုကို ကန့်သတ်ထားသည်။ အိန္ဒိယနှင့်တရုတ်နိုင်ငံကြား ကုန်းတွင်းပိတ်နိုင်ငံဖြစ်သော ဘူတန်သည် ၎င်း၏ အိမ်နီးချင်းများအတွက် ဗျူဟာမြောက်အရေးကြီးပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ဘူတန်အပေါ် မဟာဗျူဟာမြောက် ဩဇာလွှမ်းမိုးရန်ပြိုင်ဆိုင်နေချိန်တွင် အိန္ဒိယသည် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ခုနှစ်ခုအတွင်း ကုန်သွယ်ရေးအကူအညီနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့မှတစ်ဆင့် ၎င်း၏စီးပွားရေးကို ပံ့ပိုးပေးသည့် “ဘူတန်၏ မိတ်ဆွေ ရင်း” အဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့သည်။

တရုတ်နှင့်ဘူတန်ကြား ကာလကြာရှည်တည်ရှိနေသော နယ်နိမိတ်အငြင်းပွားမှု ရှိ နေချိန်တွင် တရုတ်သည် မြို့တော်သင်းဖူအား ပေကျင်းနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေး တရားဝင် ဖော်ဆောင်ရန် တွန်းအားပေးခဲ့သည်။ ဘူတန်၏ သံတမန်ရေးရပ်တည်ချက်သည် ၎င်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် ဖြစ်သည်။

သံတမန်ဆက်ဆံရေးအေးနေချိန်တွင် တရုတ်သည် ဘူတန်သို့ နှစ်စဉ်တရုတ်ခရီးသွား ဧည့်သည်များ ပိုမိုစေလွှတ်ခြင်းဖြင့် နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများ၏ ဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှ စက်တင်ဘာလအထိ ဘူတန်သို့ လာရောက်သူ ခရီးသွားဧည့်သည် ၆၂၇၀၂ ဦးဖြင့် စံချိန်တင်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အနက် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အိန္ဒိယ လူမျိုးများဖြစ်ပြီး ဒုတိယအများဆုံးမှာ တရုတ်ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် တရုတ်နိုင်ငံသည် တိဗက်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ် နေသော ကုန်းတွင်းပိတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် နီပေါနိုင်ငံနှင့်လည်း ပြည်သူ့အချင်းချင်း ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုမဟာဗျူဟာကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာပန်းတိုင် များကိုပြည့်မီရန် တရုတ်ခရီးသွားများသည် အရေးပါသော စီးပွားရေးအထောက်အကူပစ္စည်း တစ်ခုဖြစ်လာသည်။

ဘူတန်သည် ယနေ့ခေတ် လူဦးရေစာရင်း၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် တောင်းဆိုချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကာဗွန်ကတိကဝတ်များကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ၎င်း၏ကတိကဝတ်များကို ပြသသည့် မျှတသောချဉ်းကပ်မှုတစ်ခု လိုအပ်သည်။ လူဦးရေ ၈၀၀,၀၀၀ ဝန်းကျင်ရှိသော ဘူတန်၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးဆီသို့ ခြေလှမ်းများသည် ချီးမွမ်းဖွယ်ကောင်းသော်လည်း အခြားနိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချနေထိုင်မှု လျော့ပါးသက်သာစေရန်နှင့် လူဦးရေဆိုင်ရာမျှခြေကို ထိန်းထားရန် ကတိကဝတ်များကို ဂရုတစိုက်စစ်ဆေးရန် လိုအပ်ပေသည်။

စီးပွားရေးမျက်နှာစာတွင် ဘူတန်၏ ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် ၎င်း GDP ၏ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ ပံ့ပိုးပေးသည်။ တင်းကျပ်သောခရီးသွားလုပ်ငန်းမူဝါဒများဖြင့် ဘူတန်သည် အရည်အသွေးပြည့် ခရီးသွားလုပ်ငန်း မြှင့်တင်မှုကို ဆောင်ရွက်သည်။ ဘူတန်သည် ခရီးသွားလုပ်ငန်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် ဒေသတွင်းခရီးသွားပိုမိုဝင်ရောက်ရေး ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ဆိုးကျိုးများသက်ရောက်မည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်နေခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ဘူတန်သည် ခရီးသွားလုပ်ငန်းအတွက် ဘူတန်သို့ဝင်ရောက်သူတိုင်းအတွက် နေ့စဉ် “ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအခကြေးငွေ”(SDF)ဒေါ်လာ ၂၀၀ ကို ကောက်ခံခဲ့သည်။ ဘူတန်အတွက် မြင့်မားသော SDF ကို စုဆောင်းခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းအတွက် အရေးပါသော ပံ့ပိုးမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိနိုင်ငံများအထူးသဖြင့် ဥရောပနိုင်ငံများတွင် ထိုကဲ့သို့သော နေ့စဉ်အခကြေးငွေတောင်းခံကြသော်လည်း ကောက်ခံသည့်ပမာဏနည်းသည်။

ဘူတန်သည် နိုင်ငံခြားဧည့်သည်များအတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော ခရီးသွားနေရာတစ်ခု ဖြစ်လာစေရန်အတွက် SDF တစ်နှစ်လျှော့ချခဲ့ခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ဘူတန်သည် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွား

“ဘူတန်သည် ခရီးသွားလုပ်ငန်း မြှင့်တင်ရေးအတွက် ဒေသတွင်းခရီးသွား ပိုမိုဝင်ရောက်ရေး ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ဆိုးကျိုးများ သက်ရောက်မည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်နေခဲ့သည်။”

အရေအတွက် တိုးမြှင့်လာစေရန်အတွက် အခကြေးငွေကို တစ်ရက်လျှင် ဒေါ်လာ ၁၀၀ လျှော့ချခဲ့သည်။

ဘူတန်၏ ခရီးသွားလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုသည် စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ အပါအဝင် ၎င်း၏အခြားကဏ္ဍများတွင်ပါ သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။ စိမ်းလန်းစိုပြည်သော သဘာဝအရင်းအမြစ် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ဖြင့် ဘူတန်သည် ၎င်း၏ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာ အားသာချက်များကိုထိန်းသိမ်းထားရန် အလေးထားဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ဘူတန်၏ အကာအကွယ်ပေးရေး ရပ်တည်ချက်ကို ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုဖြင့် ဖန်တီးပေး ထားသော်လည်း လူဦးရေပြောင်းရွှေ့မှုများ အထူးသဖြင့် ဥရောပ၊ ဩစတြေးလျနှင့် အမေ ရိကန်သို့ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုသည် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း နည်းပါးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စီးပွားရေးစိန်ခေါ်မှုများကို ထင်ဟပ်စေသည်။ ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုသည် စက်မှုလုပ်ငန်းနယ်ပယ်ကို ကန့်သတ်ထားပြီး ခရီးသွားကဏ္ဍကို လွှမ်းမိုးထားသည်။

ဘူတန်သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက်စေရန်အတွက် ခရီးသွားလုပ်ငန်းကို ကန့်သတ်ထားသည်မှာ ကြာခဲ့ပြီဖြစ်ရာ ဘူတန်၏ခရီးသွားလုပ်ငန်း အပြောင်းအလဲလုပ် ရန် အချိန်ရောက်ပြီလားဆိုသည်မှာ မေးခွန်းထုတ်စရာပင်ဖြစ်သည်။

စုစု

Ref: Bhutan's Tourism Dilemma: Balancing Economy and Sustainability ကိုးကား ဘာသာပြန်ဆိုသည်။



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေး (Revolution in Military Affairs - RMA) ဆိုသောစကားရပ်သည် ပြီးခဲ့သည့် နှစ် ၇၀ အတွင်း နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးပညာရှင်များအကြား နစ်မြုပ်နေခဲ့သော ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်၌မူ ယင်းစကားရပ်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အချေအတင်ဆွေးနွေးဖို့အချိန်တန်ပြီ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၏ အဓိကပြိုင်ဘက်များဖြစ်သော ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေမှုများကို တန်ပြန်နိုင်ရေးအတွက် အမေရိကန်တို့၏ စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် လက်ရှိအဓိကအားနည်းချက်များကို စနစ်တကျချဉ်းကပ်ရှာဖွေပြီး မီးမောင်းထိုးတင်ပြပေးသွားပါမည်။ သတင်းနှင့်နည်းပညာခေတ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် ပြိုင်ဘက်များ၏ အားသာချက်များကို လျှော့ချနိုင်ရေးကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားရန်လိုအပ်သကဲ့သို့ ပြိုင်ဘက်ကင်းသည့် ကိုယ်ပိုင်ချဉ်းကပ်မှုမျိုးဖြင့် ထိုးဖောက်ကျော်လွှားနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းသွားရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွက် လိုအပ်သောအချက်အလက်များကို ယခုဆောင်းပါး၌ အကြံပြုတင်ပြပေးသွားမည်ဖြစ်သည်။

စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေး (Revolution in Military Affairs - RMA) ဆိုသောစကားရပ်ကို ပညာရှင်အတော်များများက ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်အမြင်များဖြင့်ဖော်ထုတ်ဖန်တီးမှုပြုကြသည်အထိ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းခဲ့သည်။ ဦးစွာ ဆိုဗီယက်ပညာရှင်တစ်ဦးက ၁၉၇၀ နှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း စစ်အေးစစ်ပွဲကာလ ပြိုင်ဆိုင်မှုပြင်းထန်နေချိန်တွင် အခြေအနေသစ်တစ်ရပ်ကို စတင်ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းက စစ်မှုရေးရာနည်းပညာတော်လှန်ရေး (Military - Technical Revolution) ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ပြီး သမားရိုးကျစစ်ပွဲသဏ္ဍာန် အခြေအနေ

များအတွင်း တစ်ဆက်တည်းမဟုတ်သည့်တိုင် တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲလာမှုကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းပြောင်းလဲမှုမှာ နည်းပညာဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်ပြောင်းလဲခြင်း (Technological Innovation) နှင့် မူဝါဒအပြောင်းအလဲ (Doctrinal Alterations) တို့မှတစ်ဆင့် သိသာစွာ တွေ့မြင်လာရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

စစ်အေးစစ်ပွဲနှင့် ကမ္ဘာကို တစ်ဦးတည်းက ကြီးစိုးခြယ်လှယ်သော ကာလအပိုင်းအခြားများကို ကျော်ဖြတ်ခဲ့ပြီးနောက် နည်းပညာဆန်းသစ်ပြောင်းလဲခြင်းများ အမြဲမပြတ်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ယနေ့ကမ္ဘာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက နေရာကဏ္ဍတိုင်းလိုလိုတွင် ဦးဆောင်မှုပြုလျက်ရှိသည်။ အလားတူ အခြားအင်အားကြီးမားသောနိုင်ငံအချို့သည်လည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ လက်ရှိအနေအထားကိုဆန့်ကျင်လျက် နည်းပညာနှင့် စစ်မှုရေးရာပြောင်းလဲလာမှုများကို ဗဟိုပြုကာ ကမ္ဘာ့အရေးများ၌ ပါဝင်ပတ်သက်လာလျက်ရှိကြသည်။ အထူးသဖြင့် ရုရှားနိုင်ငံနှင့်တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် ပြီးခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်အတွင်း အမေရိကန်၏ စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို လျော့ပါးသည်ထက်လျော့ပါးလာအောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည်။ အမှန်အတိုင်းဆိုပါက ပရမ်းပတာနှင့် မင်းမဲ့စရိုက်ဆန်လာသော ကမ္ဘာ့အခြေအနေများအတွင်း အင်အားချိန်ခွင်လျှာကိုထိန်းညှိနိုင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်သည်လည်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လုပ်ဆောင်လာလျက်ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် စစ်ပွဲ၏ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များသည် နည်းပညာ၊ မူဝါဒနှင့် စံနမူနာပုံစံသစ်များစွာ အပေါ် အခြေပြုပြောင်းလဲလာလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိကြရသည်။ ယခုဆောင်းပါး၌ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အားနည်းချက်များ၊ လိုရာဆွဲ၍ မမှန်မကန်လေ့လာ ဖော်ထုတ်ထားကြသည့် ပြီးခဲ့သောအခြေအနေများကို သုံးသပ်စိစစ်သွားမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ပြိုင်ဘက်ရန်သူများ၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လာနိုင်မှုများကိုပါ အကြံပြုတင်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။

Revolution in Military Affairs (RMA) နှင့်ပတ်သက်၍ နည်းပညာဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်လေ့လာမှု

Krepinevich က စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေး (RMA) တွင် နည်းပညာအပြောင်းအလဲ (Technical Changes)၊ နည်းစနစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု (System Development)၊ စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှု (Operational Innovation) နှင့် ဖွဲ့စည်းမှုကိုဆီလျော်အောင် ပြုပြင်ခြင်း (Organizational Adaptations) စသည်တို့ပါဝင်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုသည်။ Toffler က RMA ဆိုသည်မှာ နည်းပညာပြောင်းလဲမှုတစ်ခုသာမကဘဲ နည်းဗျူဟာ၊ မူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် လက်နက်ပစ္စည်းများ ပြောင်းလဲလာမှုပါ ပါဝင်ကြောင်းထောက်ပြသည်။ ထို့အပြင် Toffler က စစ်ပွဲ (War) နှင့် RMA သည် လူတို့၏ ဓနအင်အားတောင့်တင်းလာသည့် အခြေအနေနှင့်လည်း ဆက်စပ်ရောယှက်လျက်ရှိကြောင်း ထပ်မံထောက်ပြသည်။ Hundley ကမူ RMA ဆိုသည်မှာ စစ်မှုဆိုင်ရာစစ်ဆင်ရေးများကိုဆောင်ရွက်ရာ၌ သာမန်အနေအထားမှ စံနမူနာပြုအလှည့်အပြောင်းကို ပေါ်ပေါက်လာစေခြင်းမျိုးဖြစ်ပြီး ယင်းသို့ပေါ်ပေါက်လာခြင်းမှာလည်း အင်အားဩဇာကြီးမားသူတစ်ဦး၏ တစ်ခုသို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပိုရှိခဲ့ပြီး အရည်အချင်းများ၊ တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပိုသော အရည်အချင်းအသစ်များ စသည်ကြောင့်ဖြစ်စေ။

ယင်းနှစ်မျိုးစလုံးကြောင့်ဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်စစ်ပွဲသဏ္ဍာန်ပုံစံသစ် (New Dimension of Warfare) ကို ဆိုလိုကြောင်းဖွင့်ဆိုသည်။

RMA နှင့်ပတ်သက်၍ သိရှိထားသင့်သည့် အချက်တစ်ချက်မှာ ပညာရှင်များအနေဖြင့် Military Technical Revolution ၊ Military Revolution နှင့် Revolution in Military Affairs အစရှိသော ကွဲပြားသည့်စကားရပ်အမျိုးမျိုးကိုမှီငြမ်းခေါ်ဝေါ်အသုံးပြုခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ Knox and Murray ကမူ ယင်းကွဲပြားသည့်စကားရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ သီအိုရီ နည်းကျ ကျယ်ပြန့်သောချာစွာချဉ်းကပ်ပြီး စိစစ်ဖော်ထုတ် တင်ပြထားသည်။ ယင်းမှာ Military Revolution နှင့် Revolution in Military Affairs အကြား ကွဲပြားသည့်အချက် များကို ဖော်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ Military Revolution သည် စစ်ပွဲကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်နည်း လမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောင်းလဲလာသည့် ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ် အခြေခံမူများအား ဖော်ထုတ် တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ကြောင်းနှင့် RMA ဆိုသည်ကမူ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၊ နည်းဗျူဟာ များ၊ ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် နည်းပညာတော်လှန်ပြောင်းလဲလာမှုများကို အကျယ်ချဲ့ကြည့်မြင်ခြင်း ဟု ဆိုသည်။

သို့သော်လည်း အခြားသော အထွေထွေကောက်ချက်များလည်းရှိသည်။ ပထမအချက် အရ RMA အတွက် နည်းပညာဆန်းစစ်တီထွင်မှုသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့်အချက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း သမိုင်းအထောက်အထားများအရ နည်းပညာအောင်မြင်တိုးတက်လာမှု တစ်ခုတည်းနှင့် မလုံလောက်နိုင်ပေ။ Kak (2000) ၏ ထောက်ပြချက်အရ ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ နည်းဗျူဟာနှင့် မူဝါဒပြောင်းလဲမှုများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာရန်လိုအပ်ပြီး သို့မှသာ RMA ကို ပြီးပြည့်စုံစေလိမ့်မည်ဟု ဆိုသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အချိန်ပမာဏသည်လည်း အရေးကြီး သည်။ RMA ဟူသည် ချက်ချင်းအဆင်သင့်၊ အရန်သင့်ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော အကြောင်း အကျိုးတရားတစ်ခုမဟုတ်ဘဲ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု သို့မဟုတ် စဉ်ဆက်မပြတ်ကြိုးပမ်းအား ထုတ်နေရမှုတစ်ခုဟု ဆိုသည်။

နောက်ဆုံးတွင်ပြိုင်ဘက်ရန်သူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အဆင့်အတန်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များအကြား အငြင်းပွားကြရာ၌ Knox and Murray (2001) က အမေရိကန်တို့၏ လက်ရှိ RMA ကို သိသာထင်ရှားပေါ်လွင်စွာပြသနိုင်ရန်အတွက် ရန်သူသည်နည်းပညာနိမ့် ကျရုံသာမက အခြားသောစွမ်းရည်များလည်း ချည့်နဲ့နေရန်လိုအပ်ကြောင်းဆိုသည်။ Watts (2011) ကမူ RMA နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံအဆင့်ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကို ပြောရမည်ဆို ပါက ဥပမာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိသောရန်သူ သို့မဟုတ် အလားတူစွမ်းဆောင်ရည်မျိုးကို တိုက်ဖျက်ချေမှုန်းနိုင်သည့် ရန်သူမျိုးနှင့် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက် ရပါက လက်ရှိ RMA အပေါ် တန်ဖိုးချင့်တွက်ချက်ကြည့်နိုင်ရန် လိုအပ်ကြောင်းဆိုသည်။ Watts ၏ အဆိုအရ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ၁၉၉၀ နှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အကြား ပင်လယ် ကွေ့စစ်ပွဲ၊ အီရတ်စစ်ပွဲနှင့် အာဖဂန်စစ်ပွဲများ၌ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သော RMA သည် ယခု အဓိကပြိုင်ဘက်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်မည်ဆိုလျှင် အရည်အသွေးနိမ့်ကျလာပြီကို လက်ခံကြရ လိမ့်မည်ဟုဆိုသည်။

အမေရိကန်တို့၏ Revolution in Military Affairs

Shimk (2010) ၏ အဆိုအရ အမေရိကန်တို့၏ RMA ကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာပြသနိုင်ခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်များမှာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း ကန္တာရမုန်တိုင်းစစ်ဆင်ရေး၊ ကိုဆိုဗိုစစ်ပွဲများ၊ ၂၁ ရာစုအဝင် ဒုတိယအီရတ်စစ်ပွဲနှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်စစ်ပွဲများ ဖြစ်သည်။ ယင်းအခြေအနေများနှင့်အတူ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲပျက်စီးပြီးနောက်ပိုင်း အသစ်အသစ်သောပုံစံများနှင့် မရှင်းလင်းသော ခြိမ်းခြောက်မှုများလည်းဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် အခြေပြုသည့်ကာကွယ်ရေးပုံစံ (Capabilities – board model of defense) သို့ ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယင်းမှာ Stealth နည်းပညာနှင့် Precision Guided Munitions လက်နက်များထုတ်လုပ်၍ စစ်ဆင်မှုအယူအဆသစ်ကို အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းအယူအဆကို ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်ပွဲသဏ္ဍာန် (Network Centric Warfare) နှင့် သတင်းစစ်ဆင်ရေး (Information Operations) ဟုခေါ်ဆိုကာ အဓိကအားဖြင့် C4ISR ကို ကျယ်ပြန့်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းထွက်ပေါ်လာသော RMA အသစ်သည် မိမိထက်အားနည်းသောရန်သူကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းရန်အတွက်သာ သင့်တော်သည်ဟုဆိုရမည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် ဆွန်ဇီ၏ဗျူဟာဖြစ်သော ရန်သူကိုမတိုက်မီကပင် အင်အားကိုချည့်နှံအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဟူသည့် စည်းမျဉ်းအပေါ် အခြေခံအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အမေရိကန်တို့၏ RMA ဆိုသည်မှာ Knox နှင့် Murray တို့ ဆိုထားသော မိမိထက် အင်အားမှအစ နေရာတိုင်းလိုလိုတွင် အားနည်းချည့်နှံနေသောရန်သူကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းနိုင်ရန်သာ တော်လှန်ပြောင်းလဲထားသော RMA တစ်ခုဖြစ်နေသည်ဟုဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

လက်ရှိအမေရိကန်တို့၏ အမြင်နှင့် မဟာဗျူဟာမှာ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် Joint Vision နှင့် Third Offset Strategy အပေါ်အခြေခံထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအမြင်အရ သာလွန်အင်အား၊ စစ်ကစားမှု၊ တိကျပစ်လက်နက်များ၊ ပြီးပြည့်စုံသောကာကွယ်မှုစနစ်၊ Stealth နည်းပညာအပါအဝင် သတင်းအချက်အလက် စိုးမိုးနိုင်မှုတို့ကိုပေါင်းစပ်၍ ရန်သူကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့သော အခြေအနေများအရ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် ကမ္ဘာတွင် အဓိကပြိုင်ဘက်ရန်သူဟူ၍ မရှိနိုင်တော့သကဲ့သို့ ထိတ်လန့်စိုးရိမ်စရာလမ်းလည်း လုံးဝမရှိတော့ကြောင်း ယုံကြည်ထားကြသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသို့သောယုံကြည်မှုအပေါ် အပြုသဘောစိုးရိမ်စိတ်ဖြင့် ထောက်ပြရမည်ဆိုပါက အမေရိကန်တို့၏ လက်ရှိစစ်ပွဲသဏ္ဍာန်လမ်းကြောင်းကို ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ရတော့မည်ဟု ဆိုချင်သည်။ ထို့အပြင် နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ်အခြေခံပြီး အဓိကအားဖြင့် စစ်ပွဲ၏ မရေရာ မသေချာသောအခြေအနေ (Fog of War) ပုံစံကိုရှင်းလင်းဖို့ဆိုသည်မှာ အလွန်ခက်ခဲလှသည်။ စစ်ပွဲ၏သဘောသဘာဝအရ ဖြစ်ပေါ်နေတတ်သည့်အခြေအနေများကို ရှင်းလင်းဖယ်ရှားဖို့ဆိုသည်မှာ လွန်စွာနက်နဲရှုပ်ထွေးလှသော သဘောတရားတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

Freedom (2017) က စစ်ဦးဘီလူးတိုက်ခိုက်သည့်တပ်၊ အရွယ်အစားနှင့် အဆင့်မြင့် နည်းပညာတို့အပေါ်မူတည်၍ တပ်ဆင်ထုတ်လုပ်ထားသော လက်နက်များသည် လာမည့်

စစ်မြေပြင်နှင့် လက်တွေ့မကျနိုင်တော့ဟုဆိုသည်။ ထို့အပြင် ယင်းလက်နက်များကို ထုတ်လုပ်ရန်၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်နှင့် ထိန်းသိမ်းရန် စရိတ်စက လွန်စွာကြီးမြင့်ခြင်းကလည်း အချက်တစ်ချက်ဖြစ်ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် သေးငယ်ပြီး ပိုမို၍ စစ်ကစားရွှေ့ပြောင်းရန် လွယ်ကူသော၊ စရိတ်စကသက်သာပြီး လျင်မြန်စွာအစားထိုးသုံးစွဲနိုင်သော ထိရောက်သည့် လက်နက်များကို ပြောင်းလဲအခြေခံထုတ်လုပ်ရန် လိုအပ်လာသည်။ အမေရိကန်တို့အနေဖြင့် ဘယ်သူကတိုက်ခိုက်မှာလဲ၊ ဘာကြောင့်တိုက်ခိုက်ရတာလဲဆိုသည်ထက် စစ်ပွဲကို ဘယ်လို တိုက်ခိုက်ကြမလဲဆိုသည်ကို ပိုမိုစဉ်းစားသုံးသပ်အဖြေရှာရန် အချိန်ကျရောက်လာပြီဟုဆိုသည်။

အကောင်းဆုံးဥပမာတစ်ခုအနေဖြင့် လေယာဉ်များ သို့မဟုတ် ရေတပ်ကဲ့သို့ စစ်ကစားလှုပ်ရှားရသောတပ်ဖွဲ့နှင့် စစ်လက်နက်ပစ္စည်းမျိုးအတွက် Stealth နည်းပညာသည် သိမြင်နိုင်စွမ်းကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။ သို့သော် Joint Strike Fighter Program ကဲ့သို့သော အစီအစဉ်မျိုးအတွက်မူ စရိတ်စက လွန်စွာကြီးမြင့်မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ မြေပြင်မှ ဝေဟင်ပစ်ခုံးစနစ်များနှင့် အာရုံခံစနစ်များ သို့မဟုတ် ဂြိုဟ်တုနည်းပညာ၏ အဆင့်မြင့်ဖွံ့ဖြိုးဆောင်ရွက်နိုင်မှုများရှိမှသာ ယင်း Program က ပြီးပြည့်စုံသော အားသာချက်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးကို ရရှိနိုင်စေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်တို့အနေဖြင့် တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့၏ အခြားသောကဏ္ဍအသီးသီး၌ပါဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုများကို လေ့လာကြည့်ရှုရမည့်လုပ်ငန်းစဉ်မျိုးကိုလည်း မေ့လျော့နေခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Joseph Dunford က လာမည့်နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း လက်ရှိ RMA နှင့်ပတ်သက်သည့် လမ်းကြောင်းကို ပြောင်းလဲခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပါက ပြိုင်ဘက်များအပေါ် အရေအတွက်ရော၊ အရည်အချင်းပါ ပြိုင်ဘက်ကင်းသည့် မိမိတို့၏သမိုင်းကို ဆုံးရှုံးရလိမ့်မည်ဟုဆိုသည်။ အမေရိကန်တို့၏ အတုမရှိသော နည်းပညာအားသာမှုများမှာ တဖြည်းဖြည်းကျရှုံးသွားမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ဆိုက်ဘာနှင့် သတင်းနယ်ပယ်၌ စစ်ဆင်နိုင်စွမ်းမှာလည်း သက်သာရာရလိမ့်မည်မဟုတ်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုထားသည်။

အမေရိကန်တို့၏ Third Offset Strategy အရ ဗဟိုပြုစဉ်းစားထားသည့်အချက်မှာ နည်းပညာ အားသာစိုးမိုးမှုကိုရယူ၍ သမားရိုးကျဟန့်တားနိုင်မှု (Conventional Deterrence) ကို ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်သွားရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းအယူအဆအရ တိကျပစ်ပဲ့ထိန်းစနစ်များနှင့် Stealth နည်းပညာအလွန်တွင် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ (Artificial Intelligence-AI) ကို ကွန်ပျူတာတိုက်ပွဲအယူအဆအတွင်း ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ရန်ရည်ရွယ်ထားသည်။ ယင်းစီမံချက်သည် အစဉ်အလာအရ အားနည်းမှုရှိတတ်သော အမေရိကန်တို့၏စစ်ပွဲသဏ္ဍာန်များကို အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်လည်းဖြစ်သည်။ Martinage (2014)နှင့် Dom-browsky (2015) တို့၏ ထောက်ပြချက်များအရ အမေရိကန်တို့အနေဖြင့် C4ISR စနစ်ကို လက်ဝါးကြီးအုပ်နိုင်မှု ဆုံးရှုံးလာသည်နှင့်အမျှ တာဝေးပစ်ချေမှုနန်းရေးလက်နက်များ၊ အာကာသ၊ ဆိုက်ဘာနှင့် ခေတ်မီလေကြောင်းကာကွယ်ရေးစနစ်များတွင် ပျော့ကွက်၊ ဟာကွက်နှင့် အားနည်းချက်များ တိုးသည်ထက်တိုးလာလိမ့်မည်ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ပြိုင်ဘက်များအနေဖြင့် ယင်းပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်နေမှု အချက်အလက်များကို နားလည်

သဘောပေါက်ကာ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စနစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာအောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။

Third Offset Strategy အပြင် အင်အားဖြန့်ကြက်ခြင်း (Power Projection) ကို အမေရိကန်တို့၏ လက်ရှိ RMA နှင့် ပြီးမြောက်အောင်မြင်အောင် ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက ပြဿနာအချို့ကျန်ရှိနေပါသေးသည်။ တစ်ဖက်တွင် ကြည်းတပ်အသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် အာရုံခံစနစ်ပိုမိုအဆင့်မြင့်ဖွံ့ဖြိုးလာရန် လိုအပ်ပြန်သည်။ လေယာဉ်တင်သင်္ဘောများသည် တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့၏ Anti Access Area Denial Systems ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ပျော့ကွက်၊ ဟာကွက်များ တစ်စထက်တစ်စ ပိုမိုများပြားလာလျက်ရှိသည်။ အလားတူ Drone နည်းပညာများသည်လည်း အာကာသနှင့် ဆိုက်ဘာနယ်ပယ်အပေါ်မှိုခိုနေမှုပိုမိုတိုးပွားလာလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်တို့၏ လက်ရှိ RMA သည် မိမိထက်အင်အားချည့်နဲ့နည်းပါးသော အကြမ်းဖက်ရန်သူမျိုးကို တိုက်ခိုက်နိုင်ရန်အတွက်သာအားသာပြီး တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့ကဲ့သို့ ရန်သူနိုင်ငံများနှင့် အဓိကစစ်ပွဲများကို ဆင်နွှဲရန်အတွက်မူ အဆင်သင့်မဖြစ်သေးကြောင်း ထောက်ပြပြောဆိုရပါလိမ့်မည်။

“အမေရိကန်တို့၏ ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲမှ အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိခဲ့သကဲ့သို့ပင် ရုရှားတို့အနေဖြင့်လည်း ချေချင်ညာနှင့် ဂျော်ဂျီယာ စစ်ပွဲများမှတစ်ဆင့် အယူအဆသစ်များ၊ သင်ခန်းစာသစ်များ ရရှိဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်။”

ပြိုင်ဘက်များ၏ အဆင့်မြင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှု

တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အဓိကပြိုင်ဘက်နှစ်ဦးမှာ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်စနစ်များ၊ မူဝါဒများ၊ ဖွဲ့စည်းမှုပြောင်းလဲဆောင်ရွက်မှုများ အပြင် အမေရိကန်တို့၏ အားနည်းချက်များကိုပါ အခြေခံ၍ နည်းပညာသစ်နှင့် အယူအဆသစ်များအား ကြိုးပမ်းဖော်ဆောင်ကြ လျက်ရှိပါသည်။ အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ရုရှားနှင့် တရုတ် နှစ်ဦးစလုံးသည် ပင်လယ်ပြင်၊ လေကြောင်းနှင့် ကြည်းကြောင်းဆိုင်ရာ နေရာဒေသအမျိုးမျိုး၌ ၎င်းတို့၏ အထူး စစ်ဆင်ရေးတပ်များကို စစ်ရေးစွမ်းရည်ပိုမိုမြင့်တင်နိုင်အောင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြ

လျက်ရှိကြောင်း၊ အလားတူ ဆိုက်ဘာ၊ အီလက်ထရောနစ်စစ်ပွဲနှင့် အာကာသတို့အတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သောစွမ်းဆောင်ရည်များရရှိလာကြလျက်ရှိကြောင်း၊ အချို့နေရာများ၌ စစ်ဆင်ရေးများကို လေ့ကျင့်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရည်မှန်းချက်ကို အချိန်တိုအတွင်း အောင်မြင်စွာသိမ်းပိုက်နိုင်သည်အထိ စစ်ပွဲပုံစံနှင့် လက်နက်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ ရရှိနေကြပြီ ဖြစ်ကြောင်း ဆိုသည်။

Deni (2018) ၏ အဆိုအရ ရုရှားသည် သမားရိုးကျနှင့် နျူကလီးယားစွမ်းရည်ဆိုင်ရာ နှစ်မျိုးစလုံးအတွက် အဆင့်မြင့်နည်းပညာနှင့် နည်းစနစ်များကို ဆက်လက်ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ရုရှားတပ်မတော်ပြုပြင်ပြောင်းလဲနေမှုမှာ နှေးကွေးလျက်ရှိသည် ဟုဆိုနိုင်သော်လည်း အောင်မြင်စွာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေဆဲဖြစ်သည်။ အမေရိကန် တို့၏ ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲမှအကျိုးကျေးဇူးများရရှိခဲ့သကဲ့သို့ပင် ရုရှားတို့အနေဖြင့်လည်း ချေချင်ညာနှင့် ဂျော်ဂျီယာစစ်ပွဲများမှတစ်ဆင့် အယူအဆသစ်များ၊ သင်ခန်းစာသစ်များ ရရှိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်။ အလားတူ သတင်းစစ်ဆင်ရေး၊ ဆဋ္ဌမမျိုးဆက်စစ်ပွဲသဏ္ဍာန် နှင့် No-contact Warfare အစရှိသော စစ်ပွဲသဏ္ဍာန်များသည်လည်း နေတိုးတပ်ဖွဲ့များကို ရင်ဆိုင်ရင်း ရုရှားတို့အတွက် အတွေ့အကြုံကောင်းများစွာ ရရှိခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရုရှားသည် ၎င်းတို့၏ RMA ကို သူ့နည်းသူ့ဟန်ဖြင့် အဆင့်မြင့်တိုးတက်လာစေလျက်ရှိ ကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ထုံးတမ်းအစဉ်အလာပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ မျက်မှောက် အခြေအနေပေါ်တွင်လည်းကောင်း မူတည်ပြီး ရုရှားတို့က မဟာဗျူဟာအတွေးအမြင်ကို ပုံဖော်ကြခြင်းဖြစ်ပြီး နည်းဗျူဟာအဆင့်တွင် မြောက်မြားစွာ အာရုံစူးစိုက်မှုထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ထို့ကြောင့် AI ၏ ကဏ္ဍအထူးအရေးပါပုံကိုလည်း ရုရှားတို့ ကြိုတင်သိမြင်နေခြင်းမှာ အံ့ဩစရာမရှိဟု ဆိုရမည်။ အနောက်နိုင်ငံများအနေဖြင့်မူ AI နှင့် နည်းပညာသစ်များ ပေါင်း စပ်ထည့်သွင်းသည့် အမြင်မရှိဘဲ ၎င်းနှစ်ခုကို သီးခြားစီဆောင်ရွက်သင့်သည့် စစ်ပစ္စည်း ကိရိယာများ (Military Tools) သဘောသာ အမြင်ထားရှိမှုကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ရုရှားတို့၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာမူဝါဒနောက်တစ်ခုမှာ သတင်းအချက်အလက်များကို လက်နက်သဖွယ် အသုံးပြုတတ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ Gerasimov Doctrine မူဝါဒအရ သတင်းအမှားများအား ပျံ့နှံ့အောင်ဆောင်ရွက်သောနည်းလမ်းမှာလည်း အသစ်အဆန်းမဟုတ်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ရုရှားတို့အနေဖြင့် သတင်းစစ်ပွဲသဏ္ဍာန် ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုနှင့် AI စနစ်များကို ပေါင်းစပ် အသုံးပြုပြီး ရန်သူကိုစိတ်ရှုပ်ထွေး၍ စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်နေမှုပေါ် ယုံကြည်မှုပျက်ပြားလာ အောင် စီမံဆောင်ရွက်တတ်ကြသည်။

တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့်မူ ၎င်းတို့၏ RMA အယူအဆအရ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တစ်ခု လုံးကို အလျင်မြန်ဆုံးခေတ်မီအောင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး တစ်ဖက်တွင်လည်း နည်းပညာ အသစ်များကို ရှာဖွေရင်းနှီးမြှုပ်နှံလျက်ရှိသည်။ တရုတ်တို့၏ဦးစားပေးရည်မှန်းချက်မှာ အမေရိကန်၏နည်းပညာနှင့် အဆင့်မြင့်စွမ်းရည်များကို အမီလိုက်နိုင်ရေးဖြစ်သည်။ General Zang Zan က တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်အနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လမ်းကြောင်းကို ကြိုတင်သိမြင်နိုင်မှုမရှိပါက နောက်ကျကျန်ခဲ့လိမ့်မည်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ တရုတ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင် RMA သည် ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲ၊ ကိုဆိုဗိုစစ်ပွဲနှင့် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-

တိုင်ပင်ပေးရလက်ကြားအကျပ်အတည်း စသည့် ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များမှ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်တို့က အနာဂတ်စစ်ပွဲသည် အဆင့်မြင့်နည်းပညာ၊ ဘက်စုံစစ်ပွဲသဏ္ဍာန်၊ အီလက်ထရောနစ်စစ်ပွဲနှင့် တိကျပစ်ခံ့စစ်ပွဲများနှင့်အတူ ရင်ဆိုင်ဆင်နွှဲရလိမ့်မည်ဟု ရည်မှန်းထားသည်။

လက်ရှိတွင် တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်သည် အမေရိကန်တို့၏ RMA ကို ဆည်းပူးလေ့လာနေသကဲ့သို့ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ရုရှားထံမှ ဝယ်ယူစုဆောင်းလျက်ရှိသည်။ တရုတ်တို့အနေဖြင့် Quantum Technologies အသုံးပြု သည့် သတင်းစစ်ပွဲ၊ Cloud Computing နှင့် AI အစရှိသည့်နည်းပညာများကို အခြေခံကာ ခေတ်မီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် ဖွဲ့စည်းပုံသစ်နှင့်မူဝါဒ များ၊ ကြီးကြပ်မှုနှင့်ကွပ်ကဲမှုစနစ်များ၊ ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ် တပ်ဆင်နိုင်ခဲ့ပြီးလည်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိအနောက်နိုင်ငံ များ၏ ပူးတွဲစစ်ဆင်ရေး (Joint Operations) အယူအဆနှင့် C4ISR ပေါင်းစပ်မှုပုံစံများကို လည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် ပုံဖော်ဖန်တီးဆောင်ရွက်ထားပြီးဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ထို့ပြင် ဆိုက်ဘာစစ်ပွဲသဏ္ဍာန်နှင့် AI ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များကို စစ်မှုရေးရာဆိုင်ရာ အဓိကစွမ်း ဆောင်ရည်များအနေဖြင့် ပုံဖော်ဖန်တီးနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး လက်နက် များထုတ်လုပ်တပ်ဆင်မှုထက် နည်းပညာသစ်နှင့် လာမည့်မျိုးဆက်နည်းစနစ်များဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာမှုကို ပိုမိုအာရုံထားသုံးသပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်ဟုဆိုသည်။

နိဂုံးနှင့်အကြံပြုချက်

အထက်ဖော်ပြပါအခြေအနေများအရ အမေရိကန်တို့၏စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ပြောင်းလဲ ရေး RMA သည် ကြီးမားစွာပြောင်းလဲတိုးတက်လျက်ရှိသကဲ့သို့ ၎င်း၏အင်အားကြီးပြိုင်ဘက် များအနေဖြင့်လည်း တဖြည်းဖြည်းချင်း အမီလိုက်နိုင်သည်အထိ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရုရှားနှင့်တရုတ်တို့၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လာမှု များသည် အမေရိကန်၏ တစ်ဖက်သတ်ကြီးစိုးနေမှု၊ အင်အားကြီးမားမှုနှင့် ဩဇာသက်ရောက် မှုတို့အပေါ်တွင် သံသယဖြစ်စရာကောင်းသည်အထိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာလျက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာနှင့် စနစ်များအပေါ်သာ အာရုံထားဆောင်ရွက်နေသည့် အမေရိကန်တို့၏ RMA လုပ်ငန်းစဉ်သည် ရေရှည်၌ ထိလွယ်ရှလွယ်သကဲ့သို့ ယုံကြည်နိုင် စွမ်းမရှိသည်အထိ အန္တရာယ်ကျရောက်ရင်ဆိုင်လာရနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ RMA ပြောင်းလဲဖွံ့ဖြိုးမှုကို ရန်သူ အားလုံးပေါ်၌ အစွမ်းထက် စွာချေမှုန်းအောင်မြင်နိုင်ရန် ဆက်လက်သုတေသနပြုဆောင်ရွက်နေသင့်သကဲ့သို့ တစ်ပြိုင် နက်တည်းတွင် ပြိုင်ဘက်ရန်သူများ၏ နည်းပညာအသစ်၊ အဟောင်းများနှင့် ပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်လာနိုင်သော တိုက်ပွဲပုံစံများကိုပါ သေချာစွာ အလေးထား၍ ဆန်းစစ်ဖော်ထုတ် ဆောင်ရွက်သွားသင့်ကြောင်း အကြံပြုရေးသားလိုက်ပါသည်။

ရဲရင့်တင့်ဆွေ

၂၀၁၆

၂၀၁၆

“ အရန်းတစ်စင်း နှစ်စင်းကိုပစ်ချရန် လွယ်ကူသော်လည်း
အုပ်စုလိုက်အသေခံဝင်ရောက်လာသော
အရန်းအုပ်စုကိုမူ သမားရိုးကျနည်းဖြင့်
ချေမှုန်းရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ပထမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလတွင် မောင်းသူမဲ့ တိုက်ခိုက်ရေးလေယာဉ်များကို အသုံးပြုခဲ့ဖူးသည်။ ဒရုန်းဟူသောဝေါဟာရကို ၁၉၂၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် စတင်အသုံးပြုခဲ့သည်။ ၁၉၀၀ ပြည့်လွန်ကာလတွင်တာဝေးပစ်ခံ့များပေါ်လာပြီး တိုက်ခိုက်ရာတွင် ထိရောက်မှုရှိသဖြင့် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်အသုံးပြုမှုမှာ မှေးမှိန်သွားခဲ့ရသည်။ စစ်အေးကာလနှောင်းပိုင်းတွင် လိုအပ်ချက်အရလည်းကောင်း၊ အီလက်ထရောနစ်နည်းပညာ လွန်စွာထွန်းကားလာသဖြင့်လည်းကောင်း မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်အစား ဒရုန်းများကိုတီထွင်ထုတ်လုပ်အသုံးပြုလာသည်။

အာဖဂန်စစ်ပွဲနှင့် အကြမ်းဖက်အဖွဲ့များတိုက်ခိုက်ရေးတွင် ဒရုန်းကို အမေရိကန်တပ်ဖွဲ့များက တွင်ကျယ်စွာအသုံးပြုသည်။ ထိုဒရုန်းများသည် တိုက်လေယာဉ်များနီးပါးမျှအရွယ်အစားကြီးမားပြီး တိုက်ခိုက်ရေးထောက်ပံ့ရေးနှင့် ထောက်လှမ်းရေးတို့တွင်အသုံးပြုသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် နည်းပညာစွမ်းပကားဖြင့် ဒရုန်းများသည် ပျားပိတုန်းအရွယ်အထိသေးငယ်လာသည်။

ဒရုန်းများသည် အရွယ်အစားသေးငယ်ရုံမျှမက ထုတ်လုပ်စရိတ်သက်သာသည်။ အများအပြားကို အချိန်တိုအတွင်း ထုတ်လုပ်နိုင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဒရုန်းကို တစ်စင်းချင်းအသုံးပြုသည်ထက် အုပ်စုလိုက်အသုံးချခြင်းသည် ပိုမိုထိရောက်မည်ကို သိလာသည့်အတွက် ဒရုန်းအုပ်စုဖွဲ့အသုံးချရန် စတင်စမ်းသပ်ကြသည်။ ယင်းသို့ အုပ်စုဖွဲ့အသုံးပြုသော ဒရုန်းအုပ်စုကို (swarm drone) ဟု အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ထားသည်။ မြေမျက်နှာပြင်တိုင်းတာခြင်း၌ တစ်စင်းတည်းတိုင်းတာသည်ထက် စုဖွဲ့ကာတိုင်းတာခြင်းဖြင့် အကုန်အကျသက်သာ

သည့်အပြင် အလုပ်တွင်ကျယ်သည်။ စုဖွဲ့ထားသည့် အုပ်စုအတွင်း ဒရုန်းတစ်စင်းနှင့်တစ်စင်း ဆက်သွယ်ပေါင်းစပ်လုပ်ကိုင်ရာတွင် ဉာဏ်ရည်တူကို မဖြစ်မနေအသုံးပြုရသည်။

ဒရုန်းအုပ်စုများ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသည်ကို စစ်ရေးနယ်ပယ်တွင်သာမက စိုက်ခင်း၊ သီးနှံသိုလှောင်ရုံ၊ ယာဉ်ထိန်းသိမ်းရေး၊ ကယ်ဆယ်ရေး၊ ဂီတဖျော်ဖြေပွဲ စသော လူမှုနယ်ပယ်စုံတွင် မြင်တွေ့လာသည်။

ပွဲလမ်းနှင့် အခမ်းအနားများတွင် မီးရှူးမီးပန်းအစား ဒရုန်းအုပ်စုဖွဲ့လျက် ညကောင်းကင်ပြင်ကို အလှဆင်ကြသည်။ တရုတ်နှစ်သစ်ကူးနေ့တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံမြေပုံနှင့် တရုတ်ဘာသာဖြင့် နှစ်သစ်ကူးဆုတောင်းကို ဒရုန်းအစင်းပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်ဖြင့် သရုပ်ဖော်ပြသခဲ့သည်။ စင်ကာပူတရုတ်နှစ်သစ်ကူးတွင်လည်း ဒရုန်းများဖြင့် တရုတ်နဂါးအကကို သရုပ်ဖော်ပြသသည်။ ဒရုန်းအုပ်စုဖွဲ့ရာတွင် အရေအတွက်မည်မျှဟု အတိအကျမရှိပေ။ အမျိုးအစားနှင့် အရွယ်အစားပေါ်မူတည်လျက် ရာပေါင်းများစွာမှ ထောင်သောင်းအထိရှိနိုင်သည်။

စစ်ပွဲတွင် အုပ်စုဖွဲ့ဒရုန်းသည် လူသားထက် ပိုမိုလျင်မြန်ထက်မြက် ထိရောက်သည်။ လက်ရှိသုံးစွဲနေသော လက်နက်ကိရိယာများထက် သာလွန်သောစွမ်းပကားရှိသည်။ မြို့ပြတိုက်ပွဲများတွင် ရှုပ်ထွေးသော တိုက်တာအဆောက်အဦ၊ ယာဉ်ရထားများအကြား ဝေ့ဝိုက်ပျံသန်းကာ သတင်းစုဆောင်းရယူတိုက်ခိုက်နိုင်သည်။ တင့်ကားနှင့်စစ်သုံးယာဉ်များကို အရပ်ရစ်မျက်နှာမှဝင်ရောက်ကာ အမြင့်အမျိုးမျိုးမှ တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးနိုင်သည်။ စစ်ရေးယာဉ်များကို ထောင်ပေါင်းများစွာသောဒရုန်းများက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည့်အခါ အချို့ကို ပစ်ချနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း လွတ်သွားသောဒရုန်းများက ရေဒါကဲ့သို့ အရေးကြီးသည့်အပိုင်းများကို တိုက်ခိုက်လျက် စစ်သင်္ဘောကို မလှုပ်ရှားနိုင်ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ဒရုန်းတစ်စင်းကိုပစ်ချရန် လွယ်ကူသော်လည်း သဲနှင့် ဆုပ်ပက်သကဲ့သို့ရာထောင်ချီရောက်လာသော ဒရုန်းအားလုံးကိုပစ်ချရန် မဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် ဉာဏ်ရည်တူထည့်သွင်းပေးထားသောဒရုန်းများသည် ရန်ပြုနေသူကို ချက်ချင်းဖော်ထုတ်ပစ်ခတ်မည်ဖြစ်သည်။ ဒရုန်းအုပ်စုဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်နေစဉ်တွင် မည်သူမျှသေနတ်ကို ထိုးထိုးထောင်ထောင်လုပ်ရဲမည်မဟုတ်။ သာမန်ဒရုန်းများကို ရရာလက်နက်ဖြင့် ပစ်ချနိုင်သော်လည်း ဉာဏ်ရည်တူထည့်သွင်းထားသော ဒရုန်းအုပ်စုကိုမူ စနစ်တကျတည်ထောင်ထားသော လေကြောင်းကာကွယ်ရေးစနစ်ဖြင့်သာ ဟန့်တားနိုင်မည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်က အမေရိကန်ထောက်လှမ်းရေး (Secret Service)သည် ပင်တဂွန်စစ်ဌာနချုပ်နှင့်ပူးပေါင်းလျက် ဒရုန်းအငယ်စားလေးများဖြင့် တိုက်ခိုက်လာခြင်းကို ကာကွယ်ရန် လေ့ကျင့်သည်။ ထိုလေ့ကျင့်မှုမှ ဒရုန်းအငယ်များဖြင့် တိုက်ခိုက်လာခြင်းကို ခုခံရန် အမေရိကန်လက်ဝယ်ရှိကာကွယ်ရေးစနစ်သည် လုံလောက်မှုမရှိသေးကြောင်း အဖြေထွက်လာသည်။

စုဖွဲ့ထားသော ဒရုန်းအုပ်စုတွင် ခေါင်းဆောင်ဟူ၍မရှိဘဲ ဒရုန်းတစ်စင်းချင်းသည် အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ညှိနှိုင်းပြီး ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သည်။ ဒရုန်းတစ်စင်း သို့မဟုတ် လေးငါးစင်းကို ပစ်ချနိုင်သော်လည်း ရာနှင့်ချီဝင်ရောက်လာသော

ဒရုန်းအားလုံးကို ပစ်ချရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။ လွတ်သွားသောဒရုန်းများသည် ပစ်မှတ်ကို ဝိုင်းအုံ တိုက်ခိုက်ကြမည်ဖြစ်သည်။

ဒရုန်းများကို အုပ်စုဖွဲ့လျက် ရေပိုက်လိုင်းများ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုင်းနှင့် မီးခိုး ခေါင်းတိုင်တို့ကိုစစ်ဆေးခြင်းဖြင့် အချိန်နှင့်စရိတ်စကများစွာ သက်သာစေသည်။ စိုက်ခင်း တွင် ရောဂါကျရောက်မှု၊ ရေလိုအပ်မှုတို့ကို စစ်ဆေးဖော်ထုတ်ပေးနိုင်သည်။ သစ်တောမီး နှင့်ရေလွှမ်းမိုးမှုကို ဒရုန်းအုပ်စုဖြင့်စောင့်ကြည့်ခြင်းက မည်သည့်ဧရိယာများသို့ ပျံ့နှံ့နေသည်၊ မည်သည့်လားရာသို့ဦးတည်နေသည်ကို လွယ်ကူစွာမှန်းဆနိုင်သည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်နေစဉ် ဘေးအန္တရာယ်၏လားရာနှင့် အပျက်အစီး၊ ဒုက္ခသည်အရေအတွက်နှင့် ရောက်ရှိသည့်နေရာတို့ကို ဒရုန်းအုပ်စုအကူအညီဖြင့် လွယ်ကူစွာသိရှိနိုင်သည်။ အိန္ဒိယ နှင့်ဩစတြေးလျရှိ ကယ်ဆယ်ရေးအေဂျင်စီများသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက် ရာတွင် ဒရုန်းအုပ်စုအသုံးပြုနည်းကို သုတေသနပြုလျက်ရှိသည်။

ဒရုန်းအုပ်စုဖြင့် ပိုးသတ်ဆေးပျန်းခြင်း၊ မြေဩဇာချခြင်းဖြင့် အချိန်ကိုများစွာ သက်သာ စေသည်။ နေစွမ်းအင်သုံး ဒရုန်းများစမ်းသပ်ထုတ်လုပ်လျက်ရှိသည်။ နေစွမ်းအင်သုံးဒရုန်း များဖြင့်ဆိုလျှင် မိုင်ရာပေါင်းများစွာအထိ စွမ်းအင်ဖြည့်ရန်မလိုဘဲ အလှမ်းမီလာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ဒရုန်းအသုံးပြုနေခဲ့သည်မှာ နှစ်အတန်ကြာခဲ့ပြီ။ ယခုအခါ အုပ်စုလိုက်အသုံးပြုလာသဖြင့် ကယ်ဆယ်ရမည့်သူများကို လျင်မြန်စွာရှာဖွေ ဖော်ထုတ်လာနိုင်သည်။ နယ်သာလန်နိုင်ငံ The University of Delft's Micro-Air Vehicle Laboratory က လက်ဖဝါးအရွယ် ဒရုန်းအငယ်စားလေးများထုတ်လုပ်နေသည်။ ဒရုန်း အသေးစားလေးများဖြင့် ပြိုကျပျက်စီးနေသော အဆောက်အဦများအတွင်း ဝင်ရောက် လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ပြီး အခြေအနေကို ဗီဒီယိုဖြင့် ပြန်လည်သတင်းပေးပို့သည်။

ဒရုန်းတစ်စင်းချင်းအနေဖြင့် ထောက်လှမ်းရေး၊ ရှာဖွေကယ်ဆယ်ရေး၊ ထောက်ပံ့ရေး၊ မိုင်းရှာဖွေရေး၊ လက်လုပ်မိုင်းရှင်းလင်းရေး၊ ကင်းလှည့်ရေး စသည်တို့ကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် လူသားကထိန်းကျောင်းညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း ဒရုန်းကဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ဒရုန်းအုပ်စု လိုက်ဆောင်ရွက်သောအခါတွင် ဉာဏ်ရည်တူကို မဖြစ်မနေထည့်သွင်းထားရန် လိုအပ်လာ သည်။ ဒရုန်းအုပ်စုလိုက်ကို လူသားကထိန်းချုပ်ညွှန်ကြားရန်မှာ မဖြစ်နိုင်တော့။ အသုံးပြု သော ဉာဏ်ရည်တူသည် အုပ်စုလိုက်ဒရုန်းများကို ၎င်းတို့ဘာသာဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုပေး ရသည်။ ထိုအခါ လွန်စွာရှုပ်ထွေးသော စစ်ဆင်ရေးကိုဆင်နွှဲနိုင်သည့် ဒရုန်းအုပ်စုသည် ၂၁ ရာစု မဟာဗျူဟာကို ပြဋ္ဌာန်းတော့မည်ဟု ဆိုကြသည်။

ကွန်ရက်ဖွဲ့ထားသော လေယာဉ်အငယ်လေးများ Small Unmanned Aircraft Systems- Networked SUAS ဖြင့် ဘုံပစ်မှတ်ကို ထိန်းကျောင်းညွှန်ကြားသူတစ်ဦးဖြင့်ဖြစ် စေ၊ ဒရုန်းအချင်းချင်း ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်သည်ဖြစ်စေ ယင်းကိုဒရုန်းအုပ်စုဖွဲ့စစ်ဆင်ရေး ဟု အမေရိကန်လေတပ်က အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ဒရုန်းအုပ်စုဖွဲ့စစ်ဆင်ရေး (Swarm Drone)သည် ဒရုန်းအများအပြားကို ချိတ်ဆက်မှုမရှိ၊ တိုက်ပွဲဝင်စေခြင်းနှင့်မတူဘဲခြားနား သည်။ ဒရုန်းအုပ်စုလိုက်စစ်ဆင်ရေးတွင် ဒရုန်းတစ်စင်းနှင့် တစ်စင်းချိတ်ဆက်မှု၊

အချက်အလက် ဖလှယ်မှုရှိသည်။ ထိုအချက်သည် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ တစ်စင်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကျန်ဒရုန်းများကသိရှိနေရသဖြင့် လုပ်ငန်းထပ်ခြင်း၊ လေထဲတွင် တိုက်မိခြင်း တို့ မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

အမေရိကန်က Perdix တစ်ခါသုံးဒရုန်းအသေးလေးများကို တိုက်လေယာဉ်မှ ကြွချ လျက် စမ်းသပ်နေသည်။ ထိုဒရုန်းလေးများသည် ရန်သူလေယာဉ်နှင့်ရေဒါကို အနှောင့်အယှက် ပေးရန်၊ ရန်သူလေယာဉ်ကိုတားဆီးရန်နှင့် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်ကို အနှောင့် အယှက်ပေးရန် ရည်ရွယ်သည်။

အမေရိကန်ရေတပ်က စမ်းသပ်နေသော ဒရုန်းအုပ်စုအတွက် ကုန်ကျစရိတ်သည် ဒုံးပျံ တစ်စင်းထက် များစွာသက်သာသည်။ ထိုဒရုန်းအုပ်စု၏ ဒရုန်းတစ်စင်းချင်းစီမှ ဒရုန်းများ ပွားထွက်သွားကာ စစ်ဆင်ရေးကို စုပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ထို့အတူ ထပ်မံပူးပေါင်း လာမည့် ဒရုန်းအုပ်စုနှင့်ဆက်စပ်ပေါင်းစည်းကာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်သည်။

တရုတ်သည် အရပ်ဘက်သုံးဒရုန်းအမြောက်အမြားထုတ်လုပ်နေသည်မှာ နှစ်အတန်ကြာ ခဲ့ပြီ။ ဒရုန်းထုတ်လုပ်သော တရုတ်ကုမ္ပဏီ DJI သည် ကမ္ဘာ့ ဒရုန်းဈေးကွက်၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်း ကို ရယူထားသည်။ ဈေးချိုသော၊ စွမ်းဆောင်ရည်သာလွန်သော တရုတ်လုပ်ဒရုန်းများသည် ဈေးကွက်တွင် အမေရိကန်ကုမ္ပဏီများကို ကျော်တက်သွားသည်။ စစ်ရေးတွင် ဒရုန်းအသုံးချ နိုင်မှုကို တရုတ်ကာကွယ်ရေးက ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကတည်းက စူးစမ်းသုတေသနပြုခဲ့သည်။ အာကာသပြင်ပွဲတစ်ခုတွင် တရုတ်အစိုးရပိုင် China Electronics Technology Group Corporation က ဒရုန်းများအုပ်စုဖွဲ့ပျံသန်းမှုကို သရုပ်ပြခဲ့သည်။ ပုံဖွဲ့ပျံသန်းခြင်း၊ သတင်း ထောက်လှမ်းခြင်းတို့ကို သရုပ်ပြသွားသည်။

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် အမေရိကန်စစ်တမ်းတစ်ခုအဆိုအရ နိုင်ငံ ၂၈ နိုင်ငံသည် လက်နက် တပ်ဆင်ထားသော ဒရုန်းများပိုင်ဆိုင်ထားပြီး ၁၁ နိုင်ငံသည် ဒရုန်းကို စစ်ပွဲတွင်အသုံးပြု လျက်ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုစစ်တမ်းမှာ လေးနှစ်ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ နဂန်ကရာဘတ်၊ ယူကရိန်းနှင့်ဂါဇာပဋိပက္ခတို့တွင် ဒရုန်းအသုံးများလာသည်ကိုတွေ့ရသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အစွဲရေးသည် ဟားမားစ်ကိုတိုက်ခိုက်ရာ၌ ပစ်မှတ်ဖော်ထုတ်သော ထောက်လှမ်းရေးဒရုန်းများကို စတင်အသုံးပြုသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဒရုန်းအုပ်စုအသုံးပြုမှု တိုးပွားလာရာတွင် မည်သည့်တိုက်ပွဲအမျိုးအစား၌ အသုံးပြုလျှင် အထိရောက်ဆုံးဖြစ်မည်၊ မည်သည့်ဒရုန်းအမျိုးအစားကို အသုံးပြုရမည်ဆိုသည့်အချက်ကို စူးစမ်းနေကြဆဲဖြစ်သည်။ အကာအကွယ်ကျပါးသော ထောက်ပို့ယာဉ်နှင့်ကမ်းတက်ယာဉ်များကို ဒရုန်းအုပ်စုဖြင့် တိုက်ခိုက်ရာ၌ အထိရောက်ဆုံးဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဒရုန်းသည် စိန်ပြောင်းနေရာကို အစားထိုးလာသည်။

ဒရုန်းအုပ်စုကို ဝယ်ယူခြင်းနှင့် တည်ဆောက်တပ်ဆင်ခြင်းတို့မှာ များစွာလွယ်ကူ သော်လည်း ၎င်းတို့ကိုဖွဲ့လျက် ဟန်ချက်ညီညီဆောင်ရွက်စေရန်မှာ ခက်ခဲလှသည်။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာလိုအပ်သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်နှစ်ဦးပိုင်းတွင် ဒရုန်းအုပ်စုလိုက်ကို ဆိုင် များတွင် စတင်ရောင်းချလာသည်။ သို့သော် ဒရုန်းအုပ်စုလိုက်ပျံသန်းမှုပြုလိုလျှင် အမေ ရိကန် မြို့ပြလေကြောင်းအာဏာပိုင်ထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန်လိုအပ်သည်။ ထို့ကြောင့်

ဒရုန်းအုပ်စုလိုက်ပျံသန်းသူ ဝါသနာရှင်များ လောလောဆယ်တွင် အများအပြား ပေါ်ပေါက်လာခြင်းမည် မဟုတ်ပေ။

အမေရိကန်မရိန်းတပ်ဖွဲ့က ဒရုန်းများကိုမြေပြင်ဝေဟင်နှင့်ရေပြင်တို့တွင် ရန်သူတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ချီတက်မလာမီ ထောက်လှမ်းသတင်းစုဆောင်းခြင်း၊ ရန်သူတည်နေရာကိုဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့ပြုလုပ်နိုင်ရန် စမ်းသပ်လျက်ရှိသည်။တစ်ဖက်ရန်သူ၏ ဒရုန်းများကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းနိုင်ရေးအတွက်ပါ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲစီမံထားသည်။

ယာဉ်တစ်စင်းစင်းပေါ်မှ ဒရုန်းအုပ်စုများကို ပစ်လွှတ်စစ်ဆင်နိုင်သောနည်းကို အမေရိကန်လေတပ်က စမ်းသပ်နေသည်။ ဒရုန်းအုပ်စုများကို လေယာဉ်၊ မော်တော်ယာဉ်နှင့် ရေယာဉ်တို့အပေါ်တွင် တင်ဆောင်သွားကာ လိုအပ်သည့်နေရာရောက်မှ ပစ်လွှတ်သည့်နည်းကို စမ်းသပ်နေသည်။

ဒရုန်းအုပ်စုကို စစ်ဆင်ရေးတွင်ပါဝင်ဆင်နွှဲသည့်အဆင့်သို့မရောက်မီ တိုက်ပွဲဝင်နိုင်ရန် တည်ဆောက်ရသည့်အဆင့်သည် များစွာရှုပ်ထွေးခက်ခဲသည်။ ရန်သူရေဒါပေါ်တွင် မမြင်နိုင်စေရန် အထူးဒြပ်သား (Radar Absorbent Material) အသုံးပြုရသည်။ ဒရုန်းအုပ်စုအချိတ်အဆက်မိမိ လှုပ်ရှားနိုင်ရန်အဆင့်တွင် အဆင့်မြင့်ဉာဏ်ရည်တူ ပါဝင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် အုပ်စုဖွဲ့ဒရုန်းများ စစ်မြေပြင်တွင် များများစားစား ရုတ်ခြည်းမရောက်နိုင်လာသေးဟု ယူဆရသည်။

လွန်ခဲ့သော ဧပြီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် အစ္စရေးက အီရန်ကို ဝေဟင်မှမြေပြင်ပစ်ခံ့များဖြင့်တိုက်ခိုက်ရာ အီရန်၏ လေကာစနစ်ရှုပ်ထွေးသွားစေရန် ဒရုန်းအုပ်စုကိုလည်း ယှဉ်တွဲအသုံးပြုခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ဒရုန်းအုပ်စုကို ယှဉ်တွဲအသုံးပြုခြင်းဖြင့် စစ်ပွဲကြီးအဖြစ် အရှိန်မြင့်မလာစေကြောင်း ဒေါက်တာအင်ဒရီးယာခရိတ် (Dr Andreas Krieg, senior lecturer at the School of Security Studies at King's College, London) က ပြောဆိုသည်။

အီရန်ရှိရည်မှန်းချက်ပစ်မှတ်ကို ထိမှန်ပျက်စီးစေကာမူအစ္စရေးတိုက်လေယာဉ်သည် အီရန်လေနယ်နိမိတ်ပြင်ပမှ ခုံးကိုပစ်လွှတ်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် အီရန်နယ်မြေကိုကျူးကျော်ထိပါးသည်ဟု မဆိုသာ။ ထို့ပြင် အီရန်နှင့်အစ္စရေးတို့ကလည်း စစ်ပွဲကြီးဖြစ်လာမည်ကို မလိုလားပေ။ ကြက်ခေါင်းဆိတ်မခံ အပြန်အလှန် ခုံးပျံပစ်လွှတ်တိုက်ခိုက်သည့် အနေအထားထက် ပိုမို စစ်ရှိန်တက်လာမည်ကို မလိုလားကြ။ ဤအချက်ကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် ဒရုန်းသည် ကန့်သတ်စစ်ပွဲဆင်နွှဲရာတွင် အထောက်အကူပေးနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။

ဒရုန်းအုပ်စုဖွဲ့စစ်ဆင်ရေးဟု ပေါ်ပေါက်လာသည့်အတွက် ဒရုန်းအုပ်စုများကိုဟန့်တားချေမှုန်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေသုတေသနပြုလာကြသည်။ ဒရုန်းတစ်စင်းနှစ်စင်းကိုပစ်ချရန် လွယ်ကူသော်လည်း အုပ်စုလိုက်အသေခံဝင်ရောက်လာသော ဒရုန်းအုပ်စုကိုမူ သမားရိုးကျနည်းဖြင့် ချေမှုန်းရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။

တိုက်လေယာဉ်ထက် ဒရုန်းအုပ်စုက စစ်ရေးတွင်အားသာသောအချက်မှာ အစင်းပေါင်းမြောက်မြားစွာကို အဆုံးရှုံးခံနိုင်သည့်အပြင် လေယာဉ်မှူးအသက်ဆုံးရှုံးရန်လည်း မရှိပေ။ ဒရုန်းတစ်စင်းချင်းကို ဒေါ်လာတစ်သန်းတန် ခုံးတစ်စင်းစီနှင့်ပစ်ချရလျှင် မည်သို့မျှ ဖြစ်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

“လေဆာ
 လက်နက်သည်
 စွမ်းအားမြင့်
 ရောင်ခြည်ကို
 အသုံးပြုသည်ဖြစ်ရာ
 ဒရုန်းများတွင်
 မှန်ကဲ့သို့
 ရောင်ပြန်
 မျက်နှာပြင်များ
 တပ်ဆင်လျက်
 လေဆာ၏စွမ်းအား
 လျော့ကျ
 သွားစေနိုင်သည်။”

၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှစလျက် အမေရိကန်စစ်ဌာန ချုပ်သည် ဒရုန်းအုပ်စုကာကွယ်ရေးအတွက် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ ပူးပေါင်းလျက် နှစ်စဉ်လေ့ကျင့်ကာ အမြဲ သုံးသပ်နေသည်။ ဒရုန်းအုပ်စုကို စက်သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်ရန်ဆိုသည်မှာ ခက်ခဲလွန်းသည်။ သို့သော် လေဆာရောင်ခြည်တန်းဖြင့် ဖျက်ဆီးမည်ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိလာသည်။ လေဆာလက်နက်သည် လျှပ်စစ်ရနေသရွေ့ ဆက်တိုက်ပစ်လွှတ်နေနိုင်သည် မှာ အားသာချက်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကုန်ကျစရိတ် လည်း များစွာသက်သာသည်။ လေဆာတစ်ချက် ပစ်လွှတ်ရန်မှာ တစ်ဒေါ်လာသာကုန်ကျမည်။ တရုတ် သိပ္ပံအကယ်ဒမီကထုတ်လုပ်သော လေဆာစနစ် သည် တစ်မိုင်အကွာမှဒရုန်းကို ငါးစက္ကန့်အတွင်း ပစ်ချနိုင်သည်ဟု ဆင်ဟွာသတင်းက ဖော်ပြသည်။

ဒရုန်းအုပ်စုကို တွင်ကျယ်စွာအသုံးပြုလာကြ မည်မှာ သေချာသော်လည်း အဆင့်မြင့် စစ်သုံးဒရုန်း အုပ်စုများပေါ်ထွက်လာရန်မူ အချိန်လိုဦးမည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူများကဆိုသည်။ စစ်ပွဲတွင် သိသာ ထင်ရှားစွာ အရေးသာစေနိုင်မည့် ဒရုန်းအုပ်စုမျိုး အစားသည် မည်သည့်ဒရုန်းအုပ်စုမျိုးအစားဖြစ် မည်ကို ပညာရှင်များတွက်ဆနေကြသည်။

လေဆာစနစ်သည် အဝေးတွင် အမြင့်ပျံနေ သောဒရုန်းကို လှမ်းပစ်နိုင်သော်လည်း မြေပြင်လေး ငါးလက်မအမြင့်မှပျံသန်းလာပြီး ပစ်မှတ်အနီးရောက် မှသာ အမြင့်သို့တက်လာသောဒရုန်းကို လေဆာ နှင့်တိုက်ခိုက်ရန်မှာမဖြစ်နိုင်ပေ။ ဒရုန်းအုပ်စုများကို စောစီးစွာ ဖော်ထုတ်သိရှိနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ ကိုက် တစ်ရာ နှစ်ရာ အကွာရောက်သည့်အခါတွင်မှ ဖော်ထုတ်သိရှိနိုင်သည်ဆိုလျှင် များစွာနောက်ကျ သွားပေမည်။ ရာပေါင်းများစွာသော ဒရုန်းအကုန်လုံး ကို စက္ကန့်ပိုင်းအတွင်းပစ်ချရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ လေ ဆာစနစ်တစ်ခုကို တီထွင်ဆောက်လုပ်ရန် နှစ်နှင့် ချီကြာမြင့်သော်လည်း ဒရုန်းများကို ပုံပြောင်း တည်ဆောက်ရန်မှာ တစ်လနှစ်လအတွင်း ပြီးစီးနိုင် သည်။ အသုံးပြုသောလေဆာစနစ်ကို ရှောင်ကွင်း နိုင်သော ဒရုန်းကို အချိန်တိုအတွင်း တီထွင်ထုတ်လုပ် နိုင်သည်။

လေဆာလက်နက်သည်စွမ်းအားမြင့်ရောင်ခြည်ကို အသုံးပြုသည်ဖြစ်ရာ ဒရုန်းများ တွင် မှန်ကဲ့သို့ ရောင်ပြန်ဟုတ်နှာပြင်များတပ်ဆင်လျက် လေဆာ၏ စွမ်းအားလျော့ကျသွား စေနိုင်သည်။ တိုက်လေယာဉ်ဖြင့် လိုက်လံပစ်ချရန်မှာလည်း ဒရုန်းနှင့်တိုက်လေယာဉ်တို့ သည် မြန်နှုန်းမတူသဖြင့် ဒရုန်းအုပ်စုအတွင်းရောက်သွားသော တိုက်လေယာဉ်သည် ဒရုန်း များနှင့် ဝင်ရောက်တိုက်မိခြင်း၊ အင်ဂျင်အတွင်းသို့ ဒရုန်းများဝင်သွားခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်သည်။

ဒရုန်းရန်မှကာကွယ်ရန် လျှပ်စစ်သံလိုက်လှိုင်းလေကာစနစ် (Electromagnetic Pulse Weapon) ကို အသုံးပြုမည့် အလားအလာရှိနေသည်။ စွမ်းအင်မြင့်လျှပ်စစ်သံလိုက်လှိုင်း (မိုက်ခရိုဝေ့)ကို ဒရုန်းပေါ်သို့ကျရောက်စေပြီး ဒရုန်း၏ အီလက်ထရောနစ်စနစ်ကို ဖျက်ဆီး သည့် နည်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုစနစ်၏အားနည်းချက်မှာ မိုက်ခရိုဝေ့ပစ်သည် အနီးအနား ရှိ အီလက်ထရောနစ်ကိရိယာမှန်သမျှကို ရန်သူမိတ်ဆွေမခွဲခြားဘဲ ဖျက်ဆီးပစ်သည်။

မိုက်ခရိုဝေ့ကို ဒရုန်းက လက်နက်အဖြစ်အသုံးပြုလာနိုင်သည်။ လက်တစ်ဆုပ်စာ အရွယ်ရှိ မိုက်ခရိုဝေ့ကိရိယာဖြင့် စစ်ဌာနချုပ်၊ တင့်ကား၊ လေယာဉ် စသည်တို့ကို လည်ပတ် မရအောင်၊ လှုပ်ရှားမရအောင်လုပ်နိုင်သည်။ ရန်သူတပ်ခွဲ၏ ဆက်သွယ်ရေး၊ သံလိုက် အိမ်မြှောင်၊ ညကြည့်မှန်ပြောင်း စသည်တို့ကို အသုံးမဝင်ဖြစ်သွားစေနိုင်သည်။ ပေါက်ကွဲ စေသော ယမ်းထက်ပင် ပိုမိုထိရောက်သောလက်နက် ဖြစ်သည်။

ဒရုန်းတွင် မောင်းနှင်သူမပါဝင်သည့်အတွက် အရွယ်အစားသေးငယ်စွာထုတ်လုပ် ထားသည်။ တိုက်လေယာဉ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ထုတ်လုပ်စရိတ် လွန်စွာမှန်နည်းပါးသည်။ မောင်းနှင်သူမပါသည့်အတွက် ဒရုန်းမည်သို့ဆောင်ရွက်ရမည်ကို ထိန်းချုပ်သူက ညွှန်ကြား ချက်ပေးရန်လိုအပ်သည်။ ထိုအချက်သည် ဒရုန်း၏အားနည်းချက်ဖြစ်သည်။ ညွှန်ကြားချက် ကိုဆောင်ယူပေးသည့် ရေဒီယိုလှိုင်းကို ဖြတ်တောက်တားဆီးနိုင်သည်။ ဒရုန်းတစ်စင်း စီသည် ဂြိုဟ်တုဖြင့်တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်၍ လှိုင်းဖြတ်ခြင်းကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် တီထွင် လာသည်။

အေးထွန်းမင်း

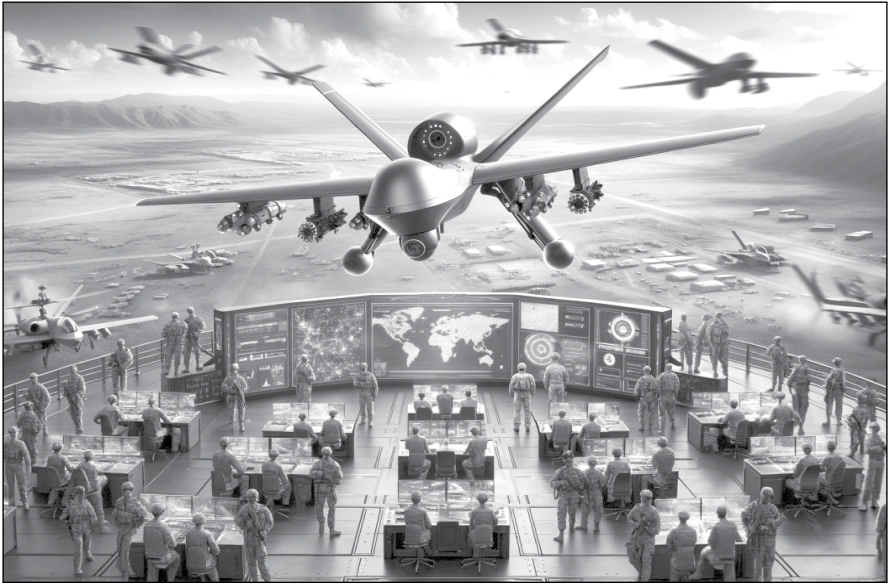
Ref: - The History of Drones - Milestones You Have to Know

- The next era of drones will be defined by 'swarms'- BBC World Service
- Swarms of drones could save us from wildfires -Cosmo Magazine
- How Israel used swarm of drones to confuse Iranian air defences before 'firing supersonic Rampage missile' from fighter jet to take out radar station in precision attack that silenced Tehran's mullahs- Daily Mail UK
- SWARM CLOUDS ON THE HORIZON? EXPLORING THE FUTURE OF DRONE SWARM PROLIFERATION

အချက်အလက်များကို စိစစ်ရန်

အချက်အလက်များကို စိစစ်ရန်

“လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသော ကမ္ဘာကြီး၏ ပဋိပက္ခများတွင် နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံမဟုတ်သော ဇာတ်ကောင်များ၏ သိမ်မွေ့သောဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် စစ်ပွဲနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ရန်လိုသူနှင့် ခုခံသူများအကြား မျဉ်းကြောင်းများကို ပိုမိုရှင်းလင်းလာစေသည်။”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

စစ်ပွဲဆိုသည်ကို အများနားလည်နိုင်မည့် အသုံးအနှုန်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရပါက ရှည်ကြာလှသည့်အချိန်နှင့် ပြင်းထန်ကြီးမားသော ရန်လိုမှုများပါဝင်နေသည့် နိုင်ငံရေးအစုအဖွဲ့များကြား ပဋိပက္ခဟု ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မည်။ လူမှုသိပ္ပံဆိုင်ရာအမြင်အောက်တွင် လေ့လာမည်ဆိုပါက ပိုမိုအသေးစိတ်သည့် အချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းဖြည့်စွက်ထားကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။ လူမှုဗေဒပညာရှင်များ၏အလိုအရ အဆိုပါပဋိပက္ခများကို သတ်မှတ်နားလည်ထားသောပုံစံများနှင့်ကိုက်ညီအောင် စတင်လုပ်ဆောင်မှသာလျှင် စစ်ပွဲဟူသော အသုံးအနှုန်းကို သုံးစွဲတတ်ကြပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်း သို့မဟုတ် ဥပဒေသများနှင့် ကိုက်ညီနေသောတည်ရှိမှုဟု ယူဆထားကြသည်။ စစ်ရေးဆိုင်ရာ သုတေသနပြုရေးသားသူများကမူ အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအတွင်း အင်အားမတိမ်းမယိမ်းရှိကြသည့်အဖွဲ့များ ပြိုင်ဆိုင်လျက်ရှိပြီး မသေချာမရေရာသည့် အနေအထားမျိုးတွင် စစ်ပွဲဟူသည့်အသုံးအနှုန်းကို ကန့်သတ်ထားကြလေ့ရှိသည်။

ဥပမာအားဖြင့် အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုနှင့် သီးခြားတည်ရှိပြီး အင်အားနည်းသော လူအုပ်စုများကြား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခမျိုးကို ငြိမ်းချမ်းမှုအတွက် တည်ဆောက်ခြင်း၊ စစ်ရေးဆန်းစစ်ခြင်း သို့မဟုတ် လေ့လာဖော်ထုတ်ခြင်းဟုလည်းကောင်း၊ အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုနှင့် အင်အားငယ်သော နိုင်ငံတို့အကြား ပဋိပက္ခမျိုးကို ကြားဝင်စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် လက်တုံ့ပြန်ခြင်းဟုလည်းကောင်း၊ အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုနှင့် ပြည်တွင်းမှ အဖွဲ့အစည်းများကြား ပဋိပက္ခမျိုးကို ဆူပူသောင်းကျန်းခြင်း သို့မဟုတ် ပုန်ကန်အုံကြွခြင်းဟုလည်းကောင်း သုံးနှုန်းတတ်ကြသည်။ သို့သော်လည်း အထက်ပါအဖြစ်အပျက်များသည်

ခုခံရေးအင်အားစုများက လုံလောက်သည်အထိ အင်အားကြီးထွားလာခဲ့လျှင် သို့မဟုတ် အချိန်ကာလတစ်ခုအထိ ရှည်ကြာညောင်းလာခဲ့ပါလျှင် စစ်ပွဲဟု အမည်တပ်နိုင်လောက် သည့် အတိုင်းအတာဆီသို့ ရောက်ရှိသွားမည် ဖြစ်သည်။

စစ်ပွဲများဖြစ်ပွားရသည့်အကြောင်းရင်းများသည် ရှုပ်ထွေးပြီး အချက်အလက်များစွာ ပေါင်းစပ်ပါဝင်နေနိုင်ပါသည်။ ယေဘုယျအကြောင်းရင်းများမှာ အကန့်အသတ်ရှိသော သယံဇာတများကို ထိန်းချုပ်ရန်ကြိုးစားခြင်း၊ နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် နယ်နိမိတ်ဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းရန်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အယူဝါဒကွဲပြားမှုများကို ကာကွယ်ရန် သို့မဟုတ် ပြဋ္ဌာန်းရန်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အင်အားဆိုင်ရာ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု များနှင့် ပြိုင်ဆိုင်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ စီးပွားရေးအချက်အချာများကို ထိန်းချုပ်ခြင်း နှင့် ဖိအားများဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ လုံခြုံရေးအရ စိုးရိမ်မှုများကိုကာကွယ်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ ပွတ်တိုက်မှုများကြောင့် တင်းမာမှုများဖြစ်ပေါ်စေ ခြင်း၊ သမိုင်းဆိုင်ရာနာကြည်းချက်များနှင့် ကလဲစားချေရန်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ မဟာမိတ်အစု အဖွဲ့များကြား ရှုပ်ထွေးမှု ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ လူ့သဘောသဘာဝနှင့် စိတ်ပညာအရ လှုံ့ဆော် မှုများ ထွက်ပေါ်လာခြင်း၊ ခေါင်းဆောင်မှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခြင်း၊ စနစ်ကျန သည့် ထိန်းချုပ်မှုအကြောင်းရင်းများ အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် စစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိ ပါသည်။ လက်တွေ့တွင် စစ်ပွဲတစ်ခု၏ တိကျသောအကြောင်းရင်းသည် အများအားဖြင့် အထက်ပါအချက်များစွာ၏ ပေါင်းစပ်မှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး ရှုပ်ထွေးသောနည်းလမ်းများဖြင့် အပြန် အလှန် တုံ့ပြန်ချိတ်ဆက်လျက် ရှိကြသည်။ ပဋိပက္ခတစ်ခု၏အကြောင်းရင်းကို နားလည် ရန်အတွက် မကြာခဏဆိုသလို ဖြစ်ပွားရသည့် သမိုင်း၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို အသေးစိတ် စစ်ဆေးလေ့လာနိုင်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

စစ်ပွဲများ မည်သည့်အချိန်က စတင်ခဲ့သည်ကို ပုံမှန်စစ်ရေးလေ့လာသူများအနေဖြင့် ဂရိခြေလျင်တပ်များ၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားမှုကို ကိုယ်စားပြုသော ဂရိ-ပါရှန်းစစ်ပွဲများကို သာ အထူးပြုဖော်ပြကြလေ့ရှိသည်။ အမှန်တကယ် စစ်ပွဲ၏ဇာစ်မြစ်များကို လေ့လာကြည့်ပါ က သံခေတ် သို့မဟုတ် ကြေးခေတ်တို့မျှသာမကဘဲ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၀,၀၀၀ နီးပါး က လူတို့အခြေချနေထိုင်ခဲ့သည့် ဘဝများအစပြုရာ အချိန်ထိသို့တိုင် ခြေရာခံနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ကြီးမားသောလက်နက်များ၊ ခံတပ်များနှင့် မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ဖန်တီးနိုင်ခြင်း ကြောင့် ရှေးခေတ်အီဂျစ်၊ ဆီးရီးယားနှင့် ပါရှားတို့သည် မဟာအလက်ဇန္ဒားခေတ် မတိုင်မီ အထိ ကြီးမားသော စစ်ဘက်ယန္တရား အစုအဝေးကြီးကို ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဖိလစ်ဘုရင် နှင့် မဟာအလက်ဇန္ဒားတို့ခေတ်တွင် မြင်းတပ်၊ တိုက်ပွဲဝင်တပ်များ၊ အပေါ့စား ခြေလျင်တပ် ရင်းနှင့် ခြေလျင်တပ်မကြီးများကို ပေါင်းစပ်သုံးစွဲခြင်းဖြင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင် စစ်ပွဲများအတွင်းသို့ နည်းပညာများ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းလိုက်ပြီး နပိုလီယံခေတ်မှသည် ယနေ့ခေတ်အထိ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်း လာသော ခေတ်သစ်စစ်ပွဲများအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

ခေတ်သစ်စစ်ပွဲဆိုင်ရာ အယူအဆများ

ခေတ်သစ်စစ်ပွဲဆိုသည်မှာ မျက်မှောက်ခေတ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် အသုံးပြု လျက်ရှိသော နည်းလမ်းများ၊ ဗျူဟာများနှင့် နည်းပညာများကို ညွှန်းဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။

ရှင်းလင်းစွာ သိနားလည်ထားသော စစ်မြေပြင်တွင် နှစ်ဖက်တပ်များအကြား ကြီးမားသော စစ်ပွဲကြီးများပါဝင်နေသည့် သမားရိုးကျစစ်ပွဲများနှင့် တူညီခြင်းမရှိဘဲ ကျယ်ပြန့်စွာ လွှမ်းခြုံထားသော နည်းဗျူဟာများ၊ ချဉ်းကပ်မှုများဖြင့် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲပုံစံကို တည်ဆောက်ထားသည်။ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်ပေါင်းစပ်နေသော ဝိသေသလက္ခဏာများကို ဖော်ပြရမည်ဆိုပါလျှင် နည်းပညာဆိုင်ရာ တိုးတက်ထွန်းကားလာမှု၊ ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေး၊ မြို့ပြစစ်ဆင်ရေး၊ သတင်းစစ်ဆင်ရေး၊ နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ မျိုးစပ်စစ်ဆင်ရေး၊ ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်ဆင်ရေး၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာခြိမ်းခြောက်မှု၊ ဥပဒေရေးရာနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းတွက်ချက်မှုများ၊ ရေရှည်တည်ငြိမ်ရေးအတွက်လုပ်ဆောင်မှုများ စသည်ဖြင့် ကဏ္ဍစုံလင်စွာပါဝင်နေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်နေသည့် အဓိကလက္ခဏာများ များပြားသည့်အလျောက် လိုက်လျောညီထွေရှိသော မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ လိုအပ်လျက်ရှိပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် သမားရိုးကျအပြင် အသွင်သစ်ခြိမ်းခြောက်မှုအမျိုးမျိုးကိုပါ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နားလည်သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ခေတ်သစ်စစ်ပွဲများသည် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်ပြီး ဘက်စုံထောင့်စုံမှ အသေးစိတ်လေ့လာသရုပ်ခွဲနိုင်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲရေချိန်သည် အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲနေနိုင်ပြီး ခံစစ်ဆင်သူထက် တိုက်စစ်ဆင်သူဘက်မှ အားသာချက်အများအပြားကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ ထို့အတွက် ခံစစ်ဆင်သူများဘက်မှ ကြိုတင်တွေးတောပြီး ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်မှုများ အားနည်းခဲ့ပါလျှင် ကြီးမားသောအဆုံးအရှုံးများနှင့် ကြုံတွေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စစ်ပွဲပုံစံများထဲမှ လက်တွေ့စစ်မြေပြင်တွင် ထင်ထင်ရှားရှား သာဓကပြသနိုင်သော စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်၊ ဘက်မညီစစ်၊ ခေတ်သစ်ပြောက်ကျားစစ်၊ ခေတ်သစ်ပြည်သူ့စစ်၊ ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်နှင့်သတင်းစစ်တို့အကြောင်း ထုတ်နုတ်ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

(က) စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်

စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်နှင့်ပတ်သက်၍ မည်သူစတင်ခဲ့သနည်းဟူသော အမေးရှိပါသည်။ အချို့ပညာရှင်များက တရုတ်ခေါင်းဆောင်ကြီး မော်စီတုံးမှစတင်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ချက်ချပြီး အချို့က ယူဂိုစလားဗီးယားမှ မာရယ်တီးတိုးက စတင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများကို လေ့လာပါက မဟာဗျူဟာအဆင့် ရည်မှန်းချက်တွင် တစ်ဖက်ရန်သူ၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအပေါ် အနိုင်ရအောင်ပွဲခံရန်မဟုတ်ဘဲ ရန်သူဘက်မှ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများ၏ အတွေးအခေါ်အယူအဆများကို ပြောင်းလဲပစ်ရန်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ် ဆင်နွှဲသူများသည် မိမိတို့၏ မဟာဗျူဟာမြောက်ရည်မှန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် သီးခြားစီရှိနေသော ပစ်မှတ်ပရိသတ်တစ်ခုချင်းစီအတွက် သတင်းစကား(အချက်အလက်)ကို ထိရောက်စွာပေးပို့လေ့ရှိသည်။ ပစ်မှတ်များတွင် မိမိအားထောက်ခံသူများ၊ ကြားနေပြည်သူများ၊ ရန်ဘက်အဖွဲ့အစည်းမှ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများ စသည်ဖြင့် အသီးသီးရှိနေကြပြီး ပစ်မှတ်တစ်ခုစီအတွက် သီးခြားအသိပေးချက်များ ပေးပို့ထားသော်လည်း တူညီသည့်

ရည်မှန်းချက်မှာ ရန်သူဘက်မှ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာရပ်တည်ချက်များ ပြောင်းလဲသွားစေရေး ပင် ဖြစ်သည်။ အရေးကြီးသည့် အချက်နှစ်ချက်မှာ စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်တွင် ပစ်မှတ်ပရိသတ် အမျိုးမျိုးကွဲပြားနေခြင်းနှင့် တစ်ချိန်တည်းတွင် ထိုပစ်မှတ်များအတွက် သတင်းပြန်ကြားရေး စနစ်ကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်ချက်မှာ စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်၏ မဟာဗျူဟာအဆင့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အသက်တမျှအရေးပါသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

နည်းဗျူဟာအဆင့် စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်သည် စစ်ရှိန်နည်း ပဋိပက္ခအခြေအနေတွင် ဖြစ်ပွားသည်ဟု အမေရိကန်စစ်ဗျူဟာစာပေတွင်ဆိုထားသည်။ စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ်ဆင်နွှဲ သူတို့သည် ပစ်မှတ်ပရိသတ်များထံသို့ သတင်းစကားများပေးပို့ရာတွင် ချက်ချင်းသက်ရောက် မှုအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းရှိသလို ရေရှည်တွင် အတွေးအခေါ်များ ပြောင်းလဲသွားစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းများလည်း လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ရုပ်မြင်သံကြား သို့မဟုတ် မီဒီယာများ တွင် တွေ့မြင်ရသည့် သွေးထွက်သံယိုမြင်ကွင်းများသည် ချက်ချင်းသက်ရောက်မှုကို ဖြစ် ပေါ်စေပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပညာရှင်များ၊ အနုပညာ ရှင်များနှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်း ကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် တစ်မိမ့်မိမ့်ပေးပို့ထားခဲ့သော သတင်း စကားများမှတစ်ဆင့် ရေရှည်သက်ရောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ စတုတ္ထမျိုးဆက်စစ် တွင် စစ်ပွဲနှင့်မသက်ဆိုင်သူဆိုသည်ကိုခွဲထုတ်ရန်မှာ ခက်ခဲပါသည်။ ဥပဒေကြောင်းအရ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မပတ်သက်သူကို စစ်ပွဲနှင့်မသက်ဆိုင်သူဟု သတ်မှတ်နိုင်သော်လည်း ထိုသူများကပင် ဆန္ဒပြခြင်းများ၊ အင်တာဗျူးပေးခြင်းများ၊ အင်တာနက်ဝက်ဘ်ဆိုက်များ တွင် ရေးသားတင်ပြခြင်းများသည် အကြမ်းဖက်သည့်နည်းဗျူဟာဖြင့် စတုတ္ထမျိုးဆက် စစ်ကိုဆင်နွှဲနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းဗျူဟာဖြင့် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်ကို အကောင် အထည်ဖော်ကြပြီး ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့၊ အစိုးရဝါဒဖြန့် ချိရေး၊ နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အာရုံထွေပြားစေကာ ကမောက်ကမ ဖြစ်သွားစေ နိုင်သည်။

(ခ) ဘက်မညီစစ်

ဘက်မညီစစ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျယ်ပြန့်ပြီးအဓိပ္ပာယ်ရှိသောဖွင့်ဆိုချက်မှာ မိမိ၏ အားသာချက်များကို အစွမ်းကုန်ဖြင့်တင်ရန်၊ ရန်သူ၏ အားနည်းချက်ကို အမြတ်ထုတ်ရန်၊ လက်ဦးမှုရယူရန်နှင့် ပိုမိုလွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားနိုင်ရန်တို့အတွက် ပြိုင်ဘက်ရန်သူနှင့်မတူ တစ်မူကွဲပြားစွာ လှုပ်ရှား၊ စီစဉ်၊ တွေးခေါ်တတ်မှုပင် ဖြစ်သည်။ ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးကို မဟာဗျူဟာလေ့လာရေးတွင် တွင်ကျယ်လျက်ရှိသော သွယ်ဝိုက်ချဉ်းကပ်နည်း သို့မဟုတ် စံနှုန်းများမှ ဖယ်ခွာထားသည့် စစ်ဆင်မှုအခြေအနေတစ်ရပ်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ တစ်နည်းအား ဖြင့် ရန်ဘက်များအကြား ဘက်မညီဖြစ်နေသော နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးအခြေအနေများကို ဘက်ညီသွားစေရန် သို့မဟုတ် လက်ရည်မျှသွားစေရန် စစ်ဆင်နွှဲခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးတွင် သတိပြုနားလည်ထားရန် အချက်များစွာရှိသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် မှီခိုအားထားရမှုအပိုင်းတွင် စနစ်တစ်ခုတည်းအပေါ် လုံးဝမှီခိုအားထားနေသူသည် စနစ်များစွာ အသုံးပြု၍ သတင်းစစ်ဆင်နိုင်သော ရန်ဘက်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက မှီခိုအားထား

ရမှုအပိုင်းတွင် ဘက်မညီခြင်း ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ အရန်စနစ်များ ထားရှိခြင်းနှင့် စနစ်မျိုးစုံကို ပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် စနစ်တစ်ခုတည်းအပေါ် အလွန်အမင်း မှီခိုအားထားရခြင်းကို ရှောင်လွှဲနိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ လှုပ်ရှားမှုဘောင်ကို တိုးမြှင့်ခြင်းအပိုင်းတွင် အဆင့်မြင့်နည်းပညာသုံး ရန်သူအား မြို့တွင်းပြောက်ကျားစစ်ဆင်ခြင်းဖြင့် အနီးကပ်တိုက်ခိုက်ကာ လှုပ်ရှားမှုဘောင်ကို တိုးမြှင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ အခြေအနေပေးမှုအပိုင်းတွင် မိမိစစ်ဆင်ခွဲနေသည့် စစ်နယ်ဝန်းနှင့် တိုက်ပွဲနယ်မြေ၏ ထူးခြားသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာများကို အမြတ်ထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအထဲတွင် ပထဝီအနေအထား၊ လူမျိုး၏စရိုက်လက္ခဏာ၊ နိုင်ငံရေးသမိုင်းကြောင်းတို့လည်း ပါဝင်သည်။

ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေး၏ အဆင့်များကို စစ်ဆင်မှုအဆင့်၊ စစ်မဟာဗျူဟာအဆင့်နှင့် နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာအဆင့်ဟု ခွဲခြားနိုင်သည်။ ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးကို စစ်ဆင်မှုအဆင့်တွင် အများဆုံးတွေ့ရှိနိုင်ပြီး ရန်သူအားသာချက်ကိုရှောင်လွှဲ၍ မိမိက အခြေအနေဖန်တီးနိုင်ခွင့်ကို ရယူထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

စစ်မဟာဗျူဟာအဆင့်တွင် ဘက်မညီခြင်းအပေါ် အခြေပြုထားသည့် စစ်ဆင်နည်းများကို ပေါင်းစည်းကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် (ပြည်သူ့စစ်၊ လျှပ်စီးကဲ့သို့ ထိုးစစ်၊ အင်အားဖြင့် တုံ့ပြန်ခြင်း) ရန်သူကို စစ်ဆင်ခွဲခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာအဆင့်တွင် စစ်ရေးဆိုင်ရာနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းမရှိဘဲ စစ်ရေးအကဲသာမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့သော ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးများသည် တမင်ကြံရွယ်ပြီးဆောင်ရွက်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဥပမာ အယ်ကိုင်ဒါအဖွဲ့သည် အမေရိကန်၏ အားနည်းချက်များကိုရှာဖွေပြီး ယီမင်ဆိပ်ကမ်းရှိ USS Cole စစ်သင်္ဘောကို တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ နယူးယောက်ရှိ WTO အဆောက်အဦကို တိုက်ခိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အချို့သော ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးများသည် ကြံရွယ်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို အထိရောက်ဆုံးအသုံးပြုကာ ဆင်နွှဲခြင်းဖြစ်သည်။ ရန်သူ၏ပေါ့ဆမှုကိုမမျှော်လင့်ဘဲတွေ့ရှိကာ အချိန်အဓိက၊ ပထဝီအဓိကနှင့် နည်းဗျူဟာအဓိကသုံး၍ အမှတ်မထင် တိုက်ခိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဘက်မညီစစ်ကိုတုံ့ပြန်သူသည် ရန်ဘက်က စစ်ဆင်ရေးကို ကြံရွယ်ချက်ဖြင့်လုပ်သည်လော၊ အမှတ်မထင်လုပ်သည်လောဆိုသည်ကို သေချာစွာလေ့လာသုံးသပ်၍ အသင့်တော်ဆုံးနည်းလမ်းဖြင့် တန်ပြန်ရန်လိုအပ်သည်။ သောင်းကျန်းသူတို့ အနေဖြင့် ပြောက်ကျားစစ်ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဘက်မညီစစ်ပွဲအသွင် ဆင်နွှဲလာပါက ထိရောက်သော တန်ပြန်ပြောက်ကျား စစ်ဆင်ရေးနည်းလမ်းကို ရှာဖွေဖော်ထုတ် အသုံးပြုနိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ မဟုတ်ပါက ရန်သူ၏ တီးကွက်ထဲ မျောပါသွားလျက် မိမိဘက်မှအခြေအနေဖန်တီးနိုင်ခွင့်ကို ဆုံးရှုံးသွားနိုင်ပေသည်။ ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးများသည် ချိတ်ဆက်မှုကင်းကာ တသီးတခြားစီ ဖြစ်နေတတ်သလို စနစ်တကျအစီအမံဖြင့် ချိန်ကိုက်ပေါင်းစည်း ဆောင်ရွက်ခြင်းမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးများတွင် စိတ်ဆန္ဒပြင်းပြမှုက ပိုမိုအရေးပါသော်လည်း ရုပ်ဝတ္ထုပြည့်စုံမှုနှင့် ပေါင်းစပ်နိုင်ပါက အထိရောက်ဆုံး အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားသည်။

(ဂ) ခေတ်သစ် ပြောက်ကျားစစ်

ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးသည် သမားရိုးကျ စစ်ဆင်ရေးများမှ တစ်မူကွဲပြားသည့် ပုံမှန်မဟုတ်သော စစ်ဖြစ်သည်။ အရွယ်အစားသေးငယ်၍ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ် လှုပ်ရှား

နိုင်စွမ်းရှိသည့် အုပ်စုငယ်လေးများဖြင့် တိုက်ခိုက်သည့် စစ်မျက်နှာမရှိသော စစ်ဆင်မှု ဖြစ်သည်။ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးကို ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေး၏ ရှေးအကျဆုံးမူကွဲတစ်မျိုး ဟုဆိုထားကြပြီး ထောက်လှမ်းမှု၊ ခြံခိုတိုက်ခိုက်မှု၊ လှည့်စားမှု၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ငန်း များ၊ သူလျှိုလုပ်ငန်းများအပေါ် အခြေခံထားသည်။ ပြောက်ကျားစစ်၏ ရည်မှန်းချက်မှာ အရှိန်နိမ့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရေးနည်းဖြင့် အုပ်စိုးနေသည့် အာဏာပိုင်များကို မတည်မငြိမ် ဖြစ်စေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပြောက်ကျားစစ်နှင့် ကွန်မန်ဒိုစစ်ဆင်ရေးကွာခြားချက်မှာ ပြောက်ကျားစစ်တွင် နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်ရှိနေပြီး ပြောက်ကျားများသည် နေရာ တိုင်းရှိနေကာ မည်သည့်နေရာတွင် ရှိနေမှန်းမသိနိုင်သည့် အရေးကြီးသောအားသာချက် ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ ပြောက်ကျားစစ်သည် လက်နက်အင်အား၊ လူအင်အားနည်းသော လူနည်းစုက ၎င်းတို့ထက် အင်အားကြီးသော ရန်သူကို သမားရိုးကျ ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ နေရာအနှံ့အပြားမှနေ၍ ရန်သူကိုနှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ခြံခိုတိုက်ခိုက်ခြင်း၊ စီးနင်း တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့ကိုပြုလုပ်ကာ ရန်သူအခြေပြုအောင် ဖန်တီး ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေး၏ ထူးခြားသော ဝိသေသလက္ခဏာမှာ ပြောက်ကျား ရန်ကာကွယ်ရေးကို သမားရိုးကျ စစ်ဆင်ရေးနည်းလမ်းများအသုံးပြုပြီး ချေမှုန်းရန်မလွယ် ကူခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ယနေ့ခေတ်တွင် အတွေ့ရများသည့် ပြောက်ကျားစစ်မှာ မြို့တွင်းပြောက်ကျားစစ် ဖြစ်သည်။ မြို့တွင်းပြောက်ကျားစစ်၏အားသာချက်မှာ သတင်းနည်းပညာကို အသုံးချနိုင် ခြင်းနှင့် ပြည်ပအဆက်အသွယ်များကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာရယူနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြို့တွင်း ပြောက်ကျားစစ်တွင် ရန်ဘက်နှင့် ပြည်သူတို့အကြား ပဋိပက္ခများ ပိုမိုကြီးထွားလာစေခြင်း၊ မြို့ကြီးများတွင် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော အနိဗ္ဗာရုံများကို သတင်းမီဒီယာ အသုံးပြုဖြန့်ချိခြင်းဖြင့် ဝါဒဖြန့်စစ်ကိုပါ ဆင်နွှဲနိုင်သည်။ လူဦးရေထူထပ်ပြီး ကျဉ်းမြောင်း သော နေရာများသည် ပြောက်ကျားတို့အတွက် လူထုကိုအကာအကွယ်ယူ လှုပ်ရှားစေနိုင် ပြီး ခေတ်မီနည်းပညာသုံး ဆက်သွယ်ရေးစနစ်များ၊ ပို့ဆောင်ရေးစနစ်များကို အသုံးပြုနိုင် ခြင်း၊ အင်အားစုဆောင်းရေးအတွက် လူမျိုးစုနှင့်ဘာသာရေးအုပ်စုများအား စည်းရုံးထား နိုင်ခြင်း၊ ရရာလက်နက်နည်းလမ်းများကိုအသုံးပြုပြီး အကန့်အသတ်အတားအဆီးမရှိ တိုက်ခိုက်နိုင်သည့် ဘက်မညီစစ်ဆင်ရေးအား ဆင်နွှဲနိုင်ခြင်းစသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ကို ရရှိနိုင်သည်။ မြို့တွင်းပြောက်ကျားစစ်သည် ၂၁ ရာစုတွင် တစ်ဖက်ရန်သူကို အထိရောက် ဆုံး ဒုက္ခပေးနိုင်သည့် စစ်ဆင်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် တွေ့မြင်ရသည်။ ပေါ့ပါးသော လက်နက်များ နှင့် မြေပြင်အဖွဲ့များကို အချိုးညီဖွဲ့စည်းတိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် ခေတ်သစ်ပြောက်ကျားစစ်၏ ဟန်ချက်ညီထိရောက်သော ပစ်ခတ်မှုနှင့် စစ်ကစားမှုကိုရရှိနိုင်သည်။ နည်းပညာအခြေပြု တိုက်ခိုက်သည့် အဆင့်မြင့်လက်နက်များအသုံးပြုသော အင်အားကြီးရန်သူကို အရပ်ဘက် သုံး နည်းပညာများပေါင်းစပ်ထားသည့်လက်နက်များဖြင့် ကိုင်စွဲခံကြသော မြို့တွင်း ပြောက်ကျားစစ်ဗျူဟာများကို အနာဂတ်တွင် ပိုမိုတွေ့မြင်ရဖွယ် ရှိနေပါသည်။

(ဃ) ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်

ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်မှာ သတင်းခေတ်တွင် ထွက်ပေါ်လာသော စစ်မက်ရေးရာ သဘောတရားတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ကွန်ရက်ဗဟိုပြု စစ်ဆင်ရေးဆိုသည်မှာ စစ်မဟာဗျူဟာများ၊ ပေါ်ထွန်းလာစနည်းဗျူဟာများ၊ နည်းစနစ်များ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများကို စုစည်း၍ အပြည့်အဝသော်လည်းကောင်း၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသသော်လည်းကောင်း ကွန်ရက်ပြုကာ ဖွဲ့စည်းထားသော တပ်ဖွဲ့ကို တိုက်ပွဲဝင်စေလျက် အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်လောက်သည့် စစ်ဆင်မှုဆိုင်ရာ အားသာချက်များ ရရှိနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်ပေါ်တွင် အခြေခံထားပါသည်။ ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်ဆင်ရေးကို ဆင်နွှဲရာတွင် ပထမဦးဆုံးသတိထားရမည့်အချက်မှာ လူသားတို့၏ အပြုအမူပင်ဖြစ်သည်။ သတင်းနည်းပညာဖြင့် မည်မျှပင်ချိတ်ဆက်ထားပါသော်လည်း အမှန်တကယ် ကွန်ရက်ကိုအသုံးပြုခြင်းမရှိပါက ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်ဆင်ရေးကို ဆင်နွှဲနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ကွန်ရက်ပြုထားသော အခြေအနေအောက်ရှိ လူသားတို့၏ အမူအကျင့်များကို အလေးထားလေ့လာရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကွန်ရက်ပြုထားသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် မည်ကဲ့သို့ပြုမူကြသည်၊ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြသည်နှင့် ဖွဲ့စည်းကြသည်ကို နားလည်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပထဝီအနေအထားအရ သီးခြားစီဖြစ်နေသော တပ်ဖွဲ့များကို အဆင့်မြင့်မား၍ အားလုံးမျှဝေသုံးစွဲနိုင်သော တိုက်ပွဲနယ်မြေ (Battlespace) ကို အသုံးပြုစေလျက် မဟာဗျူဟာအဆင့်၊ နည်းဗျူဟာအဆင့်နှင့် စစ်ဆင်မှုအဆင့် ရည်မှန်းချက်များကို တပ်မှူး၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့်လျော်ညီစွာ အောင်မြင်အောင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် စွမ်းရည်များ ရှိလာစေခြင်းသည် ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်ဆင်ရေး၏ အနှစ်သာရပင်ဖြစ်သည်။ စစ်သည်များ၊ လက်နက်အမျိုးအစားများ၊ လက်နက်များ၊ အာရုံခံစနစ်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချိတ်ဆက်ကာ ကွန်ရက်ပြုခြင်းဖြင့် တိုက်စွမ်းအားများကို အစွမ်းကုန် မြှင့်တင်စေခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ကွန်ရက်ပြုခြင်းကြောင့် စစ်ဆင်မှုနှုန်းနှင့် အချိန်တိုက်ညှိနိုင်ခြင်းတို့ကို ကောင်းမွန်မြန်ဆန်လာစေကာ အတိတ်ကာလများက လိုအပ်ခဲ့သည့် တပ်ဖွဲ့များ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထုထည်ဖွဲ့စည်းမှုကို လုပ်ဆောင်ရန်မလိုတော့ဘဲ အခြေအနေအရပ်ရပ်အောက်တွင် ထုထည်ဖွဲ့စည်းထားသည့်အလား သက်ရောက်မှုမျိုးကို ရရှိနိုင်သည်။ ကွန်ရက်ပြုစစ်ဆင်ခြင်းဖြင့် မျှဝေထားသော အခြေအနေ နားလည်သိရှိမှုကိုရရှိလာပြီး နည်းဗျူဟာအဆင့်နှင့် စစ်ဆင်မှုအဆင့်တို့တွင် သိသာသည့်အားသာချက်များကို ထွက်ပေါ်လာစေသည်။

ကွန်ရက်ဗဟိုပြု စစ်ဆင်ရေး ဆင်နွှဲရန်မှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနယ်ပယ်၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနယ်ပယ်နှင့် သတင်းနယ်ပယ်တို့ကို ပေါင်းစည်းပေးနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သတင်းနယ်ပယ်နှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနယ်ပယ်တို့ ပေါင်းစည်းခြင်းဖြင့် တိကျစွာစစ်ဆင်နိုင်သည့်တပ်ဖွဲ့ကို ရရှိနိုင်သည်။ သတင်းနယ်ပယ်နှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနယ်ပယ်တို့ပေါင်းစည်းပါက ဝေမျှထားသည့် နားလည်သိရှိမှုနှင့် နည်းဗျူဟာဆန်းသစ်မှုတို့ကို ပေါ်ထွက်စေသည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနယ်ပယ်နှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနယ်ပယ်တို့ ဆုံဆည်းမိသည့်အခါ အချိန်ပမာဏကိုလျှော့ချပြီး စစ်ဆင်ရေးအဆင့်များကကျုံ့ဝင်သွားစေကာ နည်းဗျူဟာအဆင့် ဆောင်ရွက်ချက်သည်ပင်လျှင် စစ်ဆင်မှုအဆင့်နှင့် မဟာဗျူဟာအဆင့်အထိ သက်ရောက်မှုရှိကာ တိုက်ပွဲနယ်မြေတွင် ကြီးမားသော

ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထို့အတွက် နည်းပညာပိုင်းဆန်းသစ်မှု၊ လုပ်ငန်းစဉ် ပိုင်းဆန်းသစ်မှုနှင့် အဖွဲ့အစည်းပိုင်းဆန်းသစ်မှုတို့ရှိထားရန် လိုအပ်သည်။ အရေးကြီးသည် မှာ အစဉ်အလာကျင့်သုံးခဲ့သည် လက်နက်စနစ်ဗဟိုပြုစစ်ဆင်ရေးမှသည် ကွန်ရက်ဗဟိုပြု စစ်ဆင်ရေးသို့ ကူးပြောင်းရာတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမှုအကျင့်များပြောင်းလဲနိုင်ရေးပင် ဖြစ်သည်။ ကွန်ရက်ဗဟိုပြု စစ်ဆင်ရေးကို စစ်သဘောတရား အသစ်တစ်ရပ်အဖြစ် လက်ခံ ကျင့်သုံးလာပါက ကလော့စ်ဝန်တို့၏ စစ်သဘောတရားများ ခေတ်ကုန်သွားမည်လောဟု မေးခွန်းထုတ်သည်များလည်း ရှိပါသည်။ စစ်ပညာရှင် Michael Handel ကမူ ကလော့စ် ဝန်၊ ဂျီမီနီ၊ ဆွန်ဇုတို့၏ အခြေခံသဘောတရားများမှာ ပြောင်းလဲသွားမည်မဟုတ်ဘဲ သတင်း ခေတ် စစ်ဆင်ရေးများနှင့် လျော်ညီစွာ ပြောင်းလဲကျင့်သုံးနိုင်ရန်သာ လိုအပ်ကြောင်း တင်ပြ ခဲ့သည်။

(c) သတင်းစစ်

သတင်းစစ်ဆိုသည်မှာ မိမိ၏ ရန်သူအပေါ် သာလွန်မှုရရှိစေရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သတင်းစစ်ဆင်ရေးတွင် တိုက်စစ် နှင့် ခံစစ်အသွင်နှစ်မျိုးရှိပြီး ရန်သူ၏သတင်းနှင့် သတင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များကို ပိတ်ဆို့ ခြင်း၊ အမြတ်ထုတ်ခြင်း၊ ပျက်ပြားစေခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်ကာ မိမိနှင့် မိမိမိတ် ဖက်တပ်ဖွဲ့များ၏ သတင်းစနစ်များကို ရန်သူမှ နှောင့်ယှက်တိုက်ခိုက်လာခြင်းအား ကာကွယ်ရန် ဖြစ်သည်။ သတင်းစစ်ဆင်ရေးတွင် ထူးခြားသည့် စစ်ဆင်မှုပုံစံများမှာ ဟက်ကာစစ်ဆင်ရေးနှင့် ဆိုက်ဘာစစ်ဆင်ရေး ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စစ်ဆင်မှုပုံစံကို အပျော် တမ်းကွန်ပျူတာပညာရှင်များ၊ ရာဇဝတ်သားများ၊ အကြမ်းဖက်သမားများ၊ ထောက်လှမ်းရေး အဖွဲ့အစည်းများက လုပ်ဆောင်တတ်ကြသည်။ ဟက်ကာစစ်ဆင်ရေးသည် သတင်းအချက် အလက် ရယူရေးသာအဓိကဖြစ်ပြီး တစ်ဖက်၏ ကွန်ပျူတာနှင့် သတင်း စနစ်ဖျက်ဆီးရေး ကို ရည်ရွယ်မထားပေ။ ဆိုက်ဘာစစ်ဆင်ရေးမှာ ပိုမိုပြင်းထန်သည့်သဘောရှိပြီး ဗိုင်းရပ်စ် များပေးပို့ခြင်းပါဝင်လာကာ တစ်ဖက်၏ ကွန်ပျူတာအပျော့ထည်နှင့် အမာထည်ပိုင်း၊ ကွန်ရက်နှင့် သတင်းစနစ်များကို ပိတ်ဆို့ဖျက်ဆီးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သတင်းကွန်ရက်ကို ပိတ်ဆို့ခံရခြင်းကြောင့် စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် လည်း များစွာထိခိုက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးရှိအစိုးရများနှင့် တပ်မတော်များသည် သတင်းစစ်ဆင်နှံ့နိုင်ရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိကြသည်။ သဘောတရားရေးရာအရကော လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုအပိုင်းတွင် ပါ လေ့လာနေကြပြီ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပါအဝင် အဆင့်မြင့်နည်းပညာ များပိုင်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံကြီးအချို့သည် ကွန်ရက်ဗဟိုပြုစစ်ဆင်ရေးကို အနာဂတ်စစ်ဆင်ရေး ပုံသဏ္ဍာန်အဖြစ် လက်ခံထားသည့်အတွက် သတင်းစစ်ဆင်ရေးကို အလေးအနက်ထား လျက် ရှိနေကြသည်။ သတင်းစစ်ဆင်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ကိုင် လာသောနိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး တရုတ်ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် လူသားတို့၏ အဆင့်မြင့်မြင့် တွေးခေါ်တတ်မှုနှင့် ကွန်ပျူတာအထောက်အပံ့ပြု တွက်ချက်မှုတို့ပေါင်းစပ်

လိုက်ပါက စစ်ပရိယာယ်သစ်များ ပေါ်ထွက်လာမည်ဟု ယုံကြည်ထားကြသည်။ တရုတ်တို့ စဉ်းစားနေသည်မှာ Net Force ခေါ် ကွန်ရက်ကို တိုက်ခိုက်သည့် တပ်ဖွဲ့များဖွဲ့စည်းကာ အနာဂတ်ရှိ နည်းပညာမြင့်မားသည့် စစ်ပွဲများကိုတိုက်ခိုက်နိုင်ရန် ပြင်ဆင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ကွန်ရက်ကို အခြားသူများက လာရောက်နှောင့်ယှက်စွက်ဖက်မှု မလုပ်နိုင်ရန် နှင့် အခြားသူများ၏ကွန်ရက်ကို မိမိဘက်မှထိုးဖောက်နိုင်ရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။ သတင်းစစ်ဆင်ရေးသည် ၂၁ ရာစု စစ်မြေပြင်တွင် မလွဲမရှောင်သာ ကြုံတွေ့လာနိုင်သည့်အတွက် စစ်၏သဘောသဘာဝကို သိရှိနားလည်ကာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ စစ်ပွဲပုံစံများသည် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲတွင် ထင်သာမြင်သာရှိပြီး အများဆုံးကြုံတွေ့လာနိုင်သည့် ပုံစံများဖြစ်သည်။ မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ နည်းပညာအထောက်အကူများကြောင့်လည်းကောင်း တစ်မျိုးထက်ပိုသော စစ်ပွဲပုံစံများ ပေါင်းစပ်သွားခြင်းကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နိုင်ခြေရှိပါသည်။ ထို့အတွက် နိုင်ငံများ၏ အစိုးရများ၊ တပ်မတော်များအားလုံး သေချာစွာနားလည်သဘောပေါက်ရန်နှင့် အချိန်မီကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ရန် အလွန်တရားအရေးကြီးပါသည်။

ခေတ်သစ်စစ်ပွဲ၏ အနာဂတ်ကို တွက်ဆခြင်း

ခေတ်ပြိုင်စိန်ခေါ်မှုများအဖြစ် အကြမ်းဖက်စစ်ပွဲကဲ့သို့သော စစ်ပွဲပုံစံများ ပေါ်ထွက်လာသည့်အခါ စစ်ဆင်နွှဲခြင်းဆိုင်ရာ ရှေးရိုးနားလည်မှုများကို အခြေခံကျကျပြောင်းလဲစေပြီး နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံမဲ့ဇာတ်ဆောင်များကြား စည်းတားထားသည့် မျဉ်းကြောင်းများကို မှုန်ဝါးစေလျက် သမားရိုးကျ ဆက်ဆံမှုစည်းမျဉ်းများကို စိန်ခေါ်လာခဲ့သည်။ ဤအခြေအနေသစ်သည် စစ်ပွဲတွင်တရားဝင်မှုနှင့် အသိအမှတ်ပြုမှု၏သဘောသဘာဝကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် တွန်းအားပေးလျက်ရှိသည်။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုအား စစ်ကြေညာခြင်းဖြင့် ၎င်းအား နိုင်ငံတော်ကဲ့သို့ အဆင့်အတန်းကို အမှတ်မထင်ပေးအပ်လိုက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားဖွယ် ပြင်းထန်သောမေးခွန်းများလည်း ထွက်ပေါ်လာသည်။ ကမ္ဘာစစ်နှစ်ခုသည် ၂၀ ရာစုစစ်ပွဲများတွင် အရေးကြီးသော အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အမှတ်အသားပြုခဲ့ပြီး ရှေးရိုးပဋိပက္ခဆိုင်ရာအယူအဆများကို အခြေခံအားဖြင့် ပြန်လည်ပုံဖော်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏ မကြုံစဖူးသော ဖျက်ဆီးနိုင်မှုအတိုင်းအတာနှင့် လွန်စွာများပြားသည့် အရပ်သားများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပဋိပက္ခများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် အသုံးပြုသည့်ဗျူဟာများကို ပြန်လည်အကဲဖြတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြင်းထန်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့် ခေတ်မီလက်နက်များနှင့် နည်းဗျူဟာများဖော်ထုတ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ တိုးမြှင့်ရန်နှင့် ခိုင်မာသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ ထူထောင်ရန်လိုအပ်ကြောင်း အလေးပေးစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။

ခေတ်သစ်စစ်ပွဲ၏ ဘက်စုံသဘာဝနှင့် ရှုပ်ထွေးမှုများ၏ အခြေအနေကို စံနမူနာပြုနိုင်သည့် အကောင်းဆုံးဥပမာနှစ်ခုမှာ ဂါဇာရှိ အစ္စရေး-ဟားမားစ်တို့ကြားပဋိပက္ခနှင့် ယူကရိန်း

“ ဂါဇာရှိ
 အခြေအနေသည်
 ခေတ်ပြိုင်
 ပဋိပက္ခများအတွက်
 ဆယ်စုနှစ်များစွာ
 ကြာမြင့်ပြီးဖြစ်သော
 နိုင်ငံတကာ
 ဆက်ဆံရေးကို
 လွှမ်းမိုးထားသည့်
 ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ
 စံနှုန်းများနှင့်
 စည်းမျဉ်းများကို
 ပြန်လည်သတ်မှတ်နိုင်ရန်
 နမူနာပြသကဲ့သို့
 ရှိနေပါသည်။ ”

တွင် ရုရှား၏ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုပုံစံတို့ ဖြစ်သည်။ အစွဲအမူးနှင့် ရုရှားနှစ်ဦးစလုံးသည် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး၏ ပြောင်းလဲ တိုးတက်နေသော အခင်းအကျင်းများကို နက်နဲစွာ ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်စွမ်း ရှိကြသည်။ အစွဲအမူး-ဟား မားစ်ပဋိပက္ခတွင် နိုင်ငံမဟုတ်သော ဇာတ်ကောင် တစ်ဦးဖြစ်သည့် ဟားမားစ်ကို အစွဲအမူး၏ စစ်ရေး အရအရေးယူမှုသည် အစဉ်အလာရှိခဲ့ဖူးသောပဋိပက္ခ များနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို စိန်ခေါ်လျက်ရှိ သည်။ ဤအခြေအနေကြောင့် ခေတ်သစ်ကမ္ဘာတွင် နိုင်ငံတော်အာဏာနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ပြန်လည်စဉ်းစားရန် တွန်းအားပေးလာပါသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်မဟုတ်သော ဇာတ်ကောင်များ၏ တရား ဝင်မှု၊ အသိအမှတ်ပြုခံရမှုနှင့် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများ အပေါ် စစ်ရေးအရ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအပေါ် သိသာ ထင်ရှားသော မေးခွန်းများ ထွက်ပေါ်လာသည်။ ဂါဇာရှိအခြေအနေသည် ခေတ်ပြိုင်ပဋိပက္ခများ အတွက် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာမြင့်ပြီးဖြစ်သော နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို လွှမ်းမိုးထားသည့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် စည်းမျဉ်း များကို ပြန်လည်သတ်မှတ်နိုင်ရန် နမူနာပြသကဲ့သို့ ရှိနေပါသည်။ အလားတူပင် ယူကရိန်းရှိ ရုရှား၏ ချဉ်းကပ်မှုမှာ စစ်ရေးဆောင်ရွက်မှုများကို စစ် ကြေညာခြင်းထက် "အထူးစစ်ဆင်ရေး" အဖြစ် ပြောင်းလဲကာ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် သံတမန်စံနှုန်း များကို ဗျူဟာမြောက် ကျွမ်းကျင်စွာကိုင်တွယ်နေ ခြင်းကို ဖော်ပြသည်။ ဤချဉ်းကပ်မှုသည် ဝေါဟာရ ဆိုင်ရာ ကိစ္စမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတကာတုံ့ပြန်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ အစဉ်အလာယန္တရားများကို ကျော်လွှားရန် ရည်ရွယ်ထားသည့် မဟာဗျူဟာ မြောက်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ ၎င်း သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တိုက်ရိုက်ရည်ရွယ်ချက် ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းများထက် မဟာဗျူဟာ

အကျိုးစီးပွားများနှင့် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးဇာတ်ကြောင်းများကိုဦးစားပေးကာ ပဋိပက္ခတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့်ပါဝင်သည့် ပုံစံပြောင်းလဲသွားပုံကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။

လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသော ကမ္ဘာကြီး၏ ပဋိပက္ခများတွင် နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံမဟုတ်သော ဇာတ်ကောင်များ၏ သိမ်မွေ့သောဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် စစ်ပွဲနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ရန်လိုသူနှင့် ခုခံသူများအကြား မျဉ်းကြောင်းများကို ပိုမိုမူ့ဝါးလာစေသည်။ နိုင်ငံတကာအငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ကျယ်ပြန့်သောအတွေးအခေါ်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများကို စားပွဲပေါ်သို့ယူဆောင်လာရန် မည်မျှအရေးကြီးကြောင်း ထင်ရှားစေသည်။ မတူကွဲပြားသောအမြင်များကိုစုစည်းပြီး ပဋိပက္ခများကို မီးထိုးပေးသည့် သမိုင်းနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများကို အမှန်တကယ် ဆုပ်ကိုင်ထားရန်လိုအပ်သည့် အကြောင်းရင်းလည်းဖြစ်သည်။ ဤအမြင်များကို ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုများအတွက် ထိရောက်ရုံသာမက ပိုမိုနက်ရှိုင်းသောအဆင့်တွင် ပဲ့တင်ထပ်နေသည့် မဟာဗျူဟာများကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် တိုးတက်တီထွင်ရန် တွန်းအားပေးပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး၏ ရှုပ်ထွေးပွေလီပြီး အမြဲပြောင်းလဲနေသောကမ္ဘာတွင် ကျင်လည်ကျက်စားရန် ပိုမိုသိမ်မွေ့ပြီး အလုံးစုံခြုံငုံမိသော ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခု လိုအပ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးသော မြေပြင်အခြေအနေကိုဖြတ်သန်းရာတွင် နည်းဗျူဟာများသည် သမိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဒဿနိကနယ်ပယ်များကို ကျယ်ပြန့်သောနားလည်သဘောပေါက်မှုတစ်ခုတွင် နက်ရှိုင်းစွာအမြစ်တွယ်နေစေရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ ချဉ်းကပ်ပုံများကိုပုံဖော်ကာ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးမည့် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲကို တွန်းအားပေးသည့်အရာများအား နက်ရှိုင်းစွာနားလည်နိုင်ရန် လိုအပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယခုကဲ့သို့ ဘက်စုံချဉ်းကပ်နည်းကို လက်ခံခြင်းဖြင့် ခေတ်ပြိုင်ကမ္ဘာပဋိပက္ခများ၏ ရှုပ်ထွေးသောဖြစ်ရပ်မှန်များကို ထိရောက်စွာဖြေရှင်းနိုင်ကာ ပိုမိုတည်ငြိမ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းသော နိုင်ငံတကာအစီအစဉ်အတွက် လမ်းသစ်ဖောက်ရန် မျှော်လင့်နိုင်ပါသည်။

သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref: - War (www.britannica.com)
- မျက်မှောက်ခေတ် စစ်မက်ရေးရာ အယူအဆများ (မောင်အောင်မျိုး)
- The Origins of War: From the Stone Age to Alexander The Great, Revised Edition (Arther Ferrill)
- Navigating the Complexities of Modern Warfare: A Philosophical and Strategic Perspective (www.medium.com)



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

ဆန်းသစ်တီထွင်ထားသော နည်းပညာများကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးချနိုင် သည့်နိုင်ငံတိုင်း စစ်ပွဲများတွင် အောင်ပွဲခံသည့် နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း စစ်သမိုင်းများစွာက သာဓကများစွာဖြင့် သက်သေပြလျက်ရှိသည်။ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများကြောင့် စစ်ရေးစစ်ရာ များတွင် ပြောင်းလဲမှုများကိုဖြစ်ပေါ်စေပြီး လက်ရှိကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်း၌ မောင်းသူမဲ့ လေယာဉ်စနစ် (Unmanned Aerial System-UAS) ကို ကောင်းစွာအသုံးချခြင်းအား အဇာတိုင်ဂျန်-အာမေးနီးယား ပဋိပက္ခမှသည် ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခအထိ သို့မဟုတ် အာဖဂန်နစ္စတန်မှ သမားရိုးကျမဟုတ်သော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစစ်ပွဲအထိ အလွန်လေးနက် လျင်မြန်သော တော်လှန်ရေးတစ်ရပ်အဖြစ် မြင်တွေ့နေရပါသည်။ UAS များကို အသုတ် လိုက် ဆန်းသစ်တီထွင်ကာ ကောင်းစွာအသုံးချနိုင်မှုသည် ခေတ်သစ်ပဋိပက္ခများ၏ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်မီတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့်စစ်ပွဲများ၏ အနာဂတ်ကို ပြန်လည်ပြဋ္ဌာန်းပေးနိုင်မည့် တန်ပြန် UAS များ၏စွမ်းရည်ကို မရှိမဖြစ် လိုအပ် လာပါသည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များ (UAS) ၏ အနာဂတ်အခန်းကဏ္ဍများ ကို ဦးစွာဆွေးနွေးထားပြီး ၎င်းတို့၏ စစ်နည်းဗျူဟာများ၊ စစ်ဆင်ရေးနှင့် မဟာဗျူဟာ မြောက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများအပေါ် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ၍ ၎င်းတို့၏ အားနည်းချက်များ ကို အကဲဖြတ်ကာ အနာဂတ်စစ်ပွဲများတွင် တန်ပြန် UAS (Counter-UAS) စွမ်းရည်များ လိုအပ်ကြောင်း သေချာစေလျက် C-UAS အတွေးအခေါ်၊ နည်းစနစ်များကို အကြံပြုထား ပါသည်။

၂၁ ရာစု၏ နောက်ဆုံးဆယ်စုနှစ်တွင် "Drone Warfare" ဟု အများခေါ်ဝေါ်သော “လက်နက်တပ်ဆင် မောင်းသူမဲ့လေကြောင်းပလက်ဖောင်းများ”သည် သမားရိုးကျစစ်ပွဲများတွင်သာမက သမားရိုးကျမဟုတ်သော နယ်မြေသိမ်းတိုက်ပွဲများအထိပါ သိသိသာသာ အသွင်ပြောင်းလာသည်ကို မြင်တွေ့ရပြီး တိုက်ခိုက်ရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်လာမည့် မျိုးဆက်သစ်များအဖြစ် ရှုမြင်ခံနေရပြီ ဖြစ်သည်။

သေးငယ်၍ ဈေးသက်သာသော မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်စနစ် (Unmanned Aircraft System-UAS) များသည် လေကြောင်းစွမ်းအားမျိုးစုံဖြင့် မြေပြင်တိုက်ပွဲများနှင့် စစ်ပွဲတို့၏ အတိုင်းအတာများ ပြောင်းလဲပေးနိုင်ပုံကို Nagorno-Karabakh နှင့် Russia-Ukraine ပဋိပက္ခများက အကောင်းဆုံးသက်သေထူနေသည်။ မောင်းသူမဲ့လေကြောင်းစစ်ပွဲ(UAS) သည် ခေတ်မီဆန်းပြားသော လေကြောင်းကာကွယ်ရေး (AD) စနစ်များ၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ကန့်သတ်ချက်များကို မီးမောင်းထိုးပြလိုက်နိုင်သည်။ AD Systems များအနေဖြင့် C-UAS ပလက်ဖောင်းများကို အသုံးပြုရန် ဆင့်ကဲပြောင်းလဲစေလာသည်။ ကုန်ကျစရိတ် သက်သာခြင်း၊ လျင်မြန်မှု တိုးတက်လာခြင်း၊ ပစ်မှတ်များကို တိကျစွာ ရွေးချယ်ပစ်ခတ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် C-UAS သည် အနာဂတ်စစ်ဆင်ရေးအားလုံးတွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ရွေးချယ်စရာ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ဖြစ်လာစေမည် ဖြစ်သည်။ ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခတွင် ၎င်း၏အင်အားကို အကျယ်တဝင့် သက်သေထူပြခဲ့သည်။ C-UAS စွမ်းရည်များတွင် ထိုးစစ်နှင့် ခံစစ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးဆောင်ရွက်မှုများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မောင်းသူမဲ့/ လေယာဉ်မှူးမဲ့နည်းပညာကို အသုံးချသည့်စနစ်များကို ဒရုန်း(drones)၊ အဝေးထိန်းယာဉ် (Remotely Piloted Vehicles-RPVs)၊ မောင်းသူမဲ့လေကြောင်းယာဉ် (Unmanned Aerial Vehicles-UAV)၊ မောင်းသူမဲ့ တိုက်ခိုက်ရေးလေကြောင်းယာဉ် (Unmanned Combat Aerial Vehicles-UCAVs)၊ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ် (Unmanned Aircraft-UA)၊ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်စနစ် (Unmanned Aircraft Systems-UAS) နှင့် အသေးစား မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်စနစ်များ (Small Unmanned Aircraft Systems-sUAS) ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

နောက်ခံသမိုင်း

၁၈၄၉ ခုနှစ်တွင် ဗင်းနစ်မြို့ကို ဝိုင်းထားစဉ် ပေါက်ကွဲစေတတ်သော မီးပုံးပျံများကို အသုံးပြုခဲ့ခြင်းကို မောင်းသူမဲ့ စစ်ဆင်ရေး၏ ပထမဆုံးသော လုပ်ဆောင်ချက်အဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ မီးပုံးပျံများကို Venice အနီး ကျောက်ချရပ်နားထားသည့် ဩစတြီးယားသင်္ဘောပေါ်မှ လွှတ်တင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မိုးပျံပူဖောင်းကို ကြေးနီဝါယာကြိုးရှည်ဖြင့် ဆက်သွယ်ထားပြီး လျှပ်စစ်သံလိုက်ဖြင့် အစပျိုးဖောက်ခွဲခြင်း ဖြစ်သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်တွင် Charles F.Kettering သည် ပန်ကာတစ်ခုအား ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော အကြိမ်အရေအတွက်အတိုင်း လှည့်ပြီးနောက် ပြုတ်ကျပေါက်ကွဲသွားစေသည့် Gyroscope ထိန်းချုပ်သည့် ပျံသန်းသည့်စက်ကို တီထွင်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များတွင် တော်ဝင်ဗြိတိသျှရေတပ်မှ အသုံးပြုသည့် "DH 82B Queen Bee" ကဲ့သို့လေကြောင်းပစ်မှတ်များအဖြစ် လေယာဉ်မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များကို စတင်အသုံးပြုလာခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်ရေတပ် ဗိုလ်ချုပ်

ကြီး William H. Standley က Idler အဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော “ကျားပျား” အပြုအမူနှင့်ဆက်စပ်နေသော "Drone" ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို မိတ်ဆက်ပေးသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း အဆိုပါဝေါဟာရသည် ရေဒီယိုလှိုင်းဖြင့် ထိန်းချုပ်သော ဝေဟင်ပစ်မှတ်များကို အထူးရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသည်နှင့် အဆိုပါဝေါဟာရသည် အဝေးထိန်းစနစ်ဖြင့်ထိန်းချုပ်သော မောင်းသူမဲ့ဝေဟင်ယာဉ်အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုလာပါသည်။

ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲ (၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း) UAV များကို ကိုယ်ပျောက် စောင့်ကြည့်ခြင်းအတွက် အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း နည်းပညာတိုးတက်မှု (အီလက်ထရောနစ်၊ ကွန်ပျူတာ၊ အသေးစားပြုလုပ်ခြင်း) နှင့် လူသားတို့၏ အတွေးအမြင်ပြောင်းလဲမှုတို့ကြောင့် အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ တိကျသောလက်နက်များကို အသုံးပြု၍ ဖျက်ဆီးနိုင်သော UAV များ၏ တိုက်ခိုက်ရေးဆိုင်ရာ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ကို Uninhabited Combat Aerial Vehicles (UCAV) ဟုခေါ်သည်။ ယွမ်ကစ်ပူစစ်ပွဲ (၁၉၇၃) တွင် အစွဲအမူသည် အီဂျစ်စစ်မီးကိုငြိမ်းသတ်ရန် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များကို စတင်အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ၁၉၈၂ ခုနှစ် လက်ဘနွန်စစ်ပွဲအတွင်း အစွဲအမူက ပစ်မှတ်များကိုထောက်လှမ်းရန် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး (၁၉၉၁-၉၂) ပါရုန် ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲအတွင်း ၎င်းတို့၏ ရှေ့ဆောင် ဒရုန်းများအား ဝေဟင်ထောက်လှမ်းရေးအတွက် အမေရိကန်သို့ ရောင်းချခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါဒရုန်းအား အမေရိကန်သို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချသွားသော Predator Drone ဒီဇိုင်းထုတ်ခဲ့သူ အစွဲအမူ၏ ထိပ်တန်းဒရုန်းဒီဇိုင်းဆရာ Abraham Kareem က တီထွင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုသည်မှာ စွမ်းရည်နှင့်တကွ တိုက်ခိုက်ရန် ရည်ရွယ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ မောင်းသူမဲ့စစ်ဆင်ရေးများမှ ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် အဆမတန်မြင့်တက်လာပြီး ဤခြိမ်းခြောက်မှုကို ထိရောက်

“မောင်းသူမဲ့ စစ်ဆင်ရေးများမှ ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် အဆမတန် မြင့်တက်လာပြီး ဤခြိမ်းခြောက်မှုကို ထိရောက်စွာ တန်ပြန်ခြင်း မပြုပါက ကြီးမားသော အန္တရာယ်များ ရှိနေကြောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို နိုင်ပါသည်။”

စွာ တန်ပြန်ခြင်းမပြုပါက ကြီးမားသော အန္တရာယ်များ ရှိနေကြောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။ လက်ရှိ ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကကဲ့သို့ ရုရှား၏ နောက်ထပ် စွန့်စားမှုကိုတားဆီးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် UAS စွမ်းရည်ကို ယူကရိန်းမှအသုံးချသောအခါ အောက်ပါညီမျှခြင်းသည် အကောင်းဆုံး ဥပမာ ဖြစ်လာသည်-

Threat (ခြိမ်းခြောက်မှု) = Capability (စွမ်းရည်) x Intent (ရည်ရွယ်ထားမှု)

Risk (စွန့်စားမှု) = ဖြစ်နိုင်ခြေ (ခြိမ်းခြောက်မှု + ပျော့ကွက်) x ထိရောက်မှု

ပြီးခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ရုရှား၊ တူကီယဲနှင့် အီရန် နိုင်ငံတို့သည် UAS ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို သိသိသာသာ မြှင့်တင်ခဲ့ကြပြီး UAS များများစားစား ပိုင်ဆိုင်နိုင်ရေးနှင့် ပိုမိုဝေးကွာသော အကွာအဝေးကို ပျံသန်းနိုင်ရေး ကြိုးစားလာခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်ရေတပ်အကြီးအကဲ Navy Ray Mabus က “F-35 Joint Strike Fighter” သည် နောက်ဆုံးသော လူလိုက်ပါသည့် တိုက်လေယာဉ်များ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းနှင့် UAS များသည် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာနိုင်ကြောင်း ဆိုသည်။ UAS ကို တန်ပြန်ရာတွင် ထူးခြားသောစိန်ခေါ်မှုမှာ ၎င်းကို အသုံးချနိုင်သည့် နည်းလမ်းများစွာနှင့် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အခြေအနေတစ်ခုစီတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် မတူညီသောအခြေအနေများဖြစ်သည်။ UAS ခြိမ်းခြောက်မှုသည် လက်ရှိအချိန်တွင် နယ်ပယ်ပေါင်းစုံ၌ အပြင်းထန်ဆုံး စစ်မြေပြင်သုံး လက်နက်ဖြစ်လာသည်။

မျိုးဆက်သစ် UAS များ၏အနာဂတ်အခန်းကဏ္ဍနှင့် တိုက်ခိုက်ရေးတပ်များအပေါ် ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်မှု

မျိုးဆက်သစ် UAS များအနေဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ရှုပ်ထွေးသော အခန်းကဏ္ဍများကို လုပ်ဆောင်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်-

- ပစ်မှတ်ကို အလိုအလျောက်ထောက်လှမ်းခြင်း၊ ပစ်မှတ်မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်း။
- အီလက်ထရောနစ်တိုက်ခိုက်ခြင်း။
- နျူကလီးယားထိပ်ဖူးသယ်ဆောင်ခြင်း။
- လက်နက်ခဲယမ်းနှင့် ဆေးဝါးများ ဝေဟင်မှ ပေးပို့ခြင်း/သယ်ဆောင်ခြင်း။
- စစ်မြေပြင်ရှာဖွေကယ်ဆယ်ရေး။
- အရွယ်အစားကြီးမားသော UAS များကို ဝေဟင်ဆီဖြည့်မှု လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း။
- လေကြောင်းတိုက်စစ်ဖွင့်နိုင်ခြင်းနှင့် ခံစစ်ဆင်နိုင်ခြင်း။

ထိုးစစ်နှင့် ခုခံကာကွယ်မှု - ထောက်လှမ်းမှုပြုနေသည့်နေရာအနီးမှ ပစ်မှတ်ကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ တိကျစွာပစ်ခတ်နိုင်စွမ်းရှိပြီး တန်ပြန်ပစ်ခတ်မှုအပေါ်တုံ့ပြန်ချိန်နှင့် မစ်ရှင်ပြီးမြောက်စေမှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းကြောင့် မြေပြင်တပ်ဖွဲ့များအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှု မြင့်တက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် တိုက်ခိုက်ရန် ပြင်ဆင်နေသည့် ယူကရိန်းစစ်တပ် တပ်မဟာလေးခုကို ရုရှားက UAS ထောက်လှမ်းမှုဖြင့် ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။

NSAA ခြိမ်းခြောက်မှု - အားကောင်းသော ထိုးစစ်နှင့် ခံစစ်လေကြောင်းစွမ်းအင် သည် ခိုင်မာသောဘဏ္ဍာရေးစွမ်းအားနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ သာလွန်ကောင်းမွန်သောနိုင်ငံ များ၌ အမြဲရှိနေတတ်ပါသည်။ NSAA မှ UAS လွယ်ကူစွာရရှိနိုင်မှု၊ ပြန့်ပွားမှုနှင့် ဒေသဆိုင် ရာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှု စသည့် ညီမျှခြင်းကို ပြီးခဲ့သောဆယ်စုနှစ်အတွင်း ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ISIS၊ ဟစ်ဇ်ဘိုလာ၊ ဟားမားစ်၊ ကာဒ်အလုပ်သမားပါတီ၊ Jabhat al-Nusra၊ Donetsk ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် Ansar-Allah (အများအားဖြင့် Houthi Movement ဟု လူသိများ သည်) အပါအဝင် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များအနေဖြင့်လည်း လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု၊ ထောက်လှမ်းခြင်းနှင့် ဝေဟင်ကင်းထောက်ခြင်း၊ ဝါဒဖြန့်ခြင်းအပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သော စစ်ဆင်ရေးများတွင် sUAS/drones အသုံးပြုနိုင်စွမ်းကို လက်တွေ့အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ လက်ရှိ၌ အဖွဲ့အများအပြားသည် အာဖရိက၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်း၊ အာရှတိုက်ကျွန်းဆွယ်၊ အရှေ့တောင်အာရှ၊ အရှေ့ဥရောပနှင့် တောင်အမေရိကတို့တွင် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များ ကို တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုလျက်ရှိကြသည်။ အကိုးအကား ပြုရပါမူ ဟစ်ဇ်ဘိုလာတိုက်ခိုက် မှုပင်ဖြစ်ပြီး ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့အနေဖြင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထောက်လှမ်းရေးပြုလုပ် ရန်နှင့် အစွဲအမူးနိုင်ငံသို့ ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများသယ်ဆောင်ရန် Mirsad-1 ဒရုန်းကို ပထမ ဆုံးအကြိမ် အသုံးပြုခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

အယ်လ်ကိုင်ဒါများ၏ တိုက်ခိုက်မှု- ပါကစ္စတန်ရှိ အယ်လ်ကိုင်ဒါတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် သေးငယ်သော တိုက်ခိုက်ရေးဒရုန်းများကိုတည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရဲများက ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။

အစ္စလာမ္မစ်နိုင်ငံတော်၏ တိုက်ခိုက်မှု - ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ISIS သည် အီရတ်နှင့် ဆီးရီးယား စစ်ဆင်ရေးများအတွင်း စီးပွားဖြစ် စင်တင် (COTS) နှင့် လက်လုပ်ဒရုန်း ၃၀၀ ကျော် ကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး ၎င်းတို့အနက်မှ သုံးပုံတစ်ပုံကို လက်နက်ကိုင် တိုက်ခိုက်မှု စစ်ဆင်ရေး များတွင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

ရုရှားအခြေစိုက်စခန်းကို တိုက်ခိုက်ခြင်း- ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ဆီးရီးယား ရှိ ရုရှား စစ်အခြေစိုက်စခန်းနှစ်ခုကို လက်လုပ်ဒရုန်း ၁၃ စင်းဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

ဟူသီသူပုန်များ၏တိုက်ခိုက်မှု - ဟူသီတို့သည် ၎င်းတို့၏ sUAS ဖြင့် အမြောက်ပစ် ခတ်မှုနှင့် ဒုံးကျည်များကို အောင်မြင်စွာ လမ်းညွှန်နိုင်ခဲ့ပြီး သာမန်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ များအတွက် တိကျသောအဆင့်ဖြင့် ပစ်မှတ်များကို လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ယီမင် စစ်ရေးပြအခမ်းအနားတစ်ခု၌ ဟူသီဒရုန်းတစ်စီးက ဖောက်ခွဲရေး ပစ္စည်း ၈၀ ကီလိုဂရမ်ကို ဖောက်ခွဲခဲ့ရာ စစ်သားခြောက်ဦးသေဆုံးခဲ့ပြီး နောက်ရှစ်လ အကြာ အေဒင်စစ်စခန်းတွင် လက်နက်တပ်ဆင်ထားသော မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များကို အသုံးပြု၍ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် လူ ၃၆ ဦး သေဆုံးခဲ့သည်။ တိုက်ခိုက်ရေးဒရုန်း အစုအဝေး ငယ်တစ်ခုသည် Abqaiq နှင့် Khurais ရှိ အရေးကြီးသော ဆော်ဒီရေနံထုတ်လုပ်ရေးစက်ရုံ များ ပျက်စီးသွားစေခဲ့သည်။

မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များကိုတန်ပြန်တိုက်ခိုက်ခြင်း

UAS ကို C-UAS များဖြင့်တန်ပြန်ရာ၌ထူးခြားသောစိန်ခေါ်မှုများထဲမှတစ်ခုမှာ ၎င်း၏ အသုံးချပရိုဂရမ်များနှင့် အခြေအနေတစ်ရပ်တွင် ကြုံတွေ့ရသည့် မတူညီသော အခြေအနေ များဖြစ်သည်။ သင့်လျော်သော တန်ပြန်အစီအမံသည် ငြိမ်းချမ်းချိန်နှင့် တိုက်ပွဲအခြေအနေ တွင် ကွဲပြားပါသည်။ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှု၊ သောင်းကျန်းမှုနှင့် လက်ရည်တူစစ်ပွဲများ တွင်ပင် ကြုံရတတ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းသောကာလတွင် UAS တိုက်ခိုက်မှု တစ်ခုအား တုံ့ပြန်မှုကို အရွေ့မဟုတ်သောတုံ့ပြန်မှု (Non-kinetic response)ဖြင့် ဆွဲဆောင် ရမည်ဖြစ်ပြီး ပဋိပက္ခအခြေအနေတွင် အရွေ့တုံ့ပြန်မှု (Kinetic response)ဖြင့် တုံ့ပြန်ရ မည် ဖြစ်ပါသည်။

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ထုတ်ပြန်၍ တန်ပြန်အရေးယူမှုများ - အစိုးရနှင့် ဥပဒေစိုးမိုး

ရေး အေဂျင်စီများမှ ဌာနအများအပြားသည် သက်ဆိုင်သူများဖြစ်သောကြောင့် “အစိုးရ တစ်ဖွဲ့လုံး၏ ချဉ်းကပ်မှု” လိုအပ်ပါသည်။ ဤတန်ပြန်အစီအမံများသည် COTS sUAS ၏စွမ်းရည်များကို ကန့်သတ်နိုင်ပြီး မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းများ ဝင်ရောက်လာမှုကို ကန့်သတ် နိုင်ပါသည်။ ဤအစီအမံများသည် ရန်သူတစ်ဦးမှ UAS ဖြင့် ရန်လိုအသုံးချမှုအပေါ်မူ အဓိပ္ပာယ်မရှိပေ။ NSAA မှ UAS ဖြင့် အမြတ်ထုတ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်သည့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းဆိုင်ရာ တန်ပြန်အရေးယူမှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် အာရုံစိုက်ခံရသည့် အချို့ သောကိစ္စရပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်-

အဝေးထိန်း ID - အီလက်ထရွန်းနစ်စနစ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာစစ်ခြင်းကို သက်သေခံ

အချက်အလက်များ ပေးဆောင်ရန် COTS UAS အားလုံးတွင် မဖြစ်မနေအဝေးထိန်း ID များကို ထည့်သွင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ UAS ထုတ်လုပ်သူများအနေဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော ပုံသေနေရာများတစ်ဝိုက်ရှိ GPS သြဒီနိတ်များနှင့် မယုံသန်းရဇန်များ ပါဝင်သော No-Fly Firmware ကို မဖြစ်မနေထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး သယ်ဆောင်နိုင်သော စွမ်းရည်နှင့် ထိန်းချုပ် ကိရိယာအကွာအဝေးကို ကန့်သတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ပြင်းထန်သောပြစ်ဒဏ်များ- နိုင်ငံတော်လိုခြံရေးကို ချိုးဖောက်ပါက လေယာဉ်မှူး

လိုင်စင်ကို အမည်ပျက်စာရင်းသွင်းခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်းကဲ့သို့သော ပြင်းထန်သောပြစ်ဒဏ် များဖြင့် UAS အသုံးပြုမှုကို ထိန်းချုပ်ရန် မြို့ပြလေကြောင်းစည်းမျဉ်းများနှင့် လိုင်စင် ထုတ်ပေးသည့်စနစ်များ ထားရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

ဥပဒေမူဘောင်သတ်မှတ်ခြင်း - သံသယဖြစ်ဖွယ် UAS ကို ပစ်ချရန် သို့မဟုတ်

ပိတ်ဆို့ရန်အတွက် လိုခြံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား တရားဥပဒေဆိုင်ရာအကာအကွယ်နှင့် အခွင့်အာဏာကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း ဖြစ်သည်။

ကြိုတင်ကာကွယ်သော တန်ပြန်အစီအမံများ- အောက်ဖော်ပြပါ တန်ပြန်အစီအမံ

များကို ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။

အဟန့်အတား - အဟန့်အတားပြုလုပ်ခြင်းသည် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များ

ဝင်ရောက်လာမှုကို အကောင်းဆုံးကြိုတင်ကာကွယ်မှုဖြစ်သော်လည်း ထိရောက်သော C-UAS ပလက်ဖောင်းများနှင့်အတူ ရန်သူ UAS ကို ချက်ချင်းတုံ့ပြန်လိုသည့် ဆန္ဒရှိရန်

လိုအပ်ပါသည်။ ထိရောက်သော ဟန့်တားမှုပြုလုပ်ထားခြင်းသည် ရန်သူများနှင့် NSAA/ အကြမ်း ဖက်သမားများမှ UAS အသုံးပြုမှုကို လျှော့ချနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

နှိမ်နင်းခြင်း- ဟန့်တားမှုပြုခြင်း မထိရောက်ပါက ထိရောက်သော လျှပ်စစ်သံလိုက် လှိုင်း လွှင့်ခြင်း (EW)၊ တားဆီးနှောင့်ယှက်ခြင်းနှင့် ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်း ဖြင့် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များ ဝင်ရောက်လာမှုကို တားဆီးနှိမ်နင်းနိုင်ပါသည်။ ၎င်းကို UAS မြေပြင်တပ်ဆင်မှုများနှင့် ကွန်ရက်များအတွင်းပင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

ရှောင်ရှားခြင်း - UAS ကို လူသားအော်ပရေတာမှသာ ထိန်းချုပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ပစ်မှတ် ကို ဖျက်ဆီးရန်အတွက် လူသားကိုယ်တိုင်ကပင် ထိန်းချုပ်မောင်းနှင် ညွှန်ကြားထားခြင်း ဖြစ်သဖြင့် Electro-optical (EO) camera ဖြင့် ထောက်လှမ်းလာမှုကို ကာကွယ်နိုင်ရန် အတွက်မူ ပုံဖျက်ဖုံးကွယ်ခြင်း၊ တပ်ဖြန့်နေရာယူခြင်းကဲ့သို့သော အစဉ်အလာ စစ်နည်းဗျူဟာ များဖြင့် တန်ပြန်နိုင်ပါသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်မှ တာလီဘန်များသည် US Predator နှင့် Reaper UAS တို့၏ ထောက်လှမ်းမှုမှ ကင်းလွတ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ ထရပ်ကားများကို သစ်ပင်များအောက်တွင်ရပ်ကာ ပူနေသောအင်ဂျင်ထွက်သည့် IR ရောင်ခြည်ဖြာထွက်မှု ကို မွေ့ရာဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားခြင်းဖြင့် ရှောင်ရှားခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ အလားတူပင် လက်ရှိ ယူကရိန်း-ရုရှား ပဋိပက္ခတွင်လည်း ပစ္စည်းအသစ်များ ထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် ခေတ်မီအာရုံခံ နည်းပညာကို ယူကရိန်းက တန်ပြန်ခဲ့သည်။

တုံ့ပြန်မှုရှိသော တန်ပြန်ဆောင်ရွက်မှု - တုံ့ပြန်မှုရှိသော တန်ပြန်ဆောင်ရွက်မှု များသည် အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော ရန်သူကို ဟန့်တားရန်အတွက် တားဆီးကာကွယ်မှု ပျက်ကွက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဆောင်ရွက်ရမည့်အရာဖြစ်သည်။

ထောက်လှမ်းခြင်း - C-UAS ချေမှုန်းရေးကွင်းဆက်သည် UAS များကို အစောပိုင်း နှင့် အဝေးဆုံးထောက်လှမ်းမှုမှ စတင်သည်။ ဝေဟင်မှ ခြိမ်းခြောက်မှုကိုသိရှိနိုင်ရန် မတူညီ သောနည်းပညာများကို အသုံးပြုထားသည့် အာရုံခံကိရိယာအမျိုးမျိုးကို အလုံးစုံ ထိန်းချုပ် ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်း (Control and Reporting - C&R) ကို တည်ဆောက်ထားရမည် ဖြစ် ပါသည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း - သေးငယ်သော Radar Cross Section (RCS) နှင့် အမြန်နှုန်း နိမ့်သော UAS များကို နောက်ဆုံးအခိုက်အတန့်ထိ စဉ်ဆက်မပြတ်ထောက်လှမ်းထားနိုင် မည်ဖြစ်ရာ အပြည့်အဝ အလိုအလျောက်တန်ပြန်မည့် C&R စနစ်နှင့် မြန်ဆန်သောဆုံးဖြတ် ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။

ချေမှုန်းခြင်း - ခေတ်မီနည်းပညာ ပြင်းထန်၍ ကုန်ကျစရိတ်သက်သာကာ ထိရောက် သော C-UAS နည်းလမ်းများဖြင့် UAS ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ချေဖျက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များကို တန်ပြန်ချေမှုန်းမှု (C-UAS) ကွင်းဆက်

C-UAS ပလက်ဖောင်းဆိုသည်မှာ UAS နည်းပညာ၏ ထိန်းချုပ်မှုအား တရားဝင် ဘေးကင်းစွာ ပိတ်ချခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် အသက်မဲ့အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် စနစ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ C-UAS အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော စနစ်တစ်ခုအနေဖြင့် အရေးကြီး

သော VAs၊ VPs နှင့် HVTs များအနီးရှိ လေပိုင်နက်ကို လုံခြုံစေရမည်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များကို တန်ပြန်ချေမှုန်းမှု (C-UAS) ကွင်းဆက်တွင် အဆင့်သုံးဆင့် (DT-ID-I Cycle) ပါဝင်ပါသည်။

ထောက်လှမ်းခြင်းနှင့် ခြေရာခံခြင်း (Detection and Tracking - DT) အဆင့် -

အာရုံခံစနစ်သည် VA/VP ထံမှ အကွာအဝေး၊ ဦးတည်ချက်တို့နှင့် ဆက်စပ်၍ ဝင်လာသော UAS ခြိမ်းခြောက်မှုကို ထောက်လှမ်းရှာဖွေ ခြေရာခံသည်။ ထောက်လှမ်းခြင်းတွင် စနစ်၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုအပေါ်အခြေခံ၍ အမည်မသိအရာဝတ္ထုများဖြစ်ကြောင်း အော်ပရေတာအား သတိပေးပါသည်။ RF Detector ကဲ့သို့ ပင်မအာရုံခံကိရိယာသည် ကင်မရာ သို့မဟုတ် အီလက်ထရောနစ် သရုပ်ခွဲကိရိယာကဲ့သို့သော ဒုတိယအာရုံခံကိရိယာ မှပေးပို့လာသည့် တိကျသောတည်နေရာနှင့် IFF အခြေအနေကို အတည်ပြုပေးသည့် အလယ်တန်းအာရုံခံကိရိယာများဖြင့် ထောက်လှမ်းသိရှိနိုင်ပါသည်။

သရုပ်ခွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း (Identification and Decision - ID) အဆင့်

- C-UAS အော်ပရေတာတွင် ကြားဖြတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန်အတွက် ကန့်သတ်ဝင်းဒိုးတစ်ခုရှိမည်ဖြစ်သဖြင့် အလားအလာရှိသောခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအား အပြုသဘောဖြင့် သရုပ်ခွဲသတ်မှတ်ပေးပါသည်။ ပစ်မှတ်အထောက်အထားကိုရယူရန်နှင့် အတည်ပြုရန်အတွက် ရေဒါအား EO နှင့် အီလက်ထရောနစ် RF စောင့်ကြည့်မှုတို့ဖြင့် ဖြည့်စွက်ရမည်ဟု အတွေ့အကြုံတစ်ချို့က သက်သေထူထားပါသည်။

ကြားဖြတ်ခြင်း (Interdiction - I) အဆင့် -

ဤအဆင့်တွင် အသုံးပြုထားသော နည်းပညာပေါ်မူတည်၍ UAS အား မြေပြင်ပေါ်ဆင်းသက်စေခြင်း၊ နောက်ကြောင်းပြန်လှည့်သွားစေခြင်း (jamming သို့မဟုတ် spoofing ဖြစ်ပါက)၊ UAS အား ဖမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် အပြည့်အဝ/တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖျက်ဆီးခြင်း (လေဆာဖြင့်ပစ်ခတ်ခြင်း၊ ကျည်ဆန်ဖြင့်ပစ်ခတ်ခြင်း၊ တန်ပြန်ဒရုန်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ စွမ်းအားမြင့် မိုက်ခရိုဝေ့ဖြင့် ပစ်ခတ်ခြင်း စသည့်) အပါအဝင် သက်ရောက်မှုများစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။

သုံးသပ်ချက်

NSAA နှင့် အကြမ်းဖက်သမားများထံတွင် UAS များ လျင်မြန်စွာပြန့်ပွားလာမှုနှင့် အဆိုပါ UAS များကို ဆန်းသစ်တီထွင် အသုံးပြုမှုများသည် နိုင်ငံတိုင်းရှိ ဂျေ တန်းတိုက်ခိုက်ရေးယူနစ်များအတွက် သိသာထင်ရှားသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုဖြစ်လာပေသည်။ တပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် UAS/drone ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ရင်ဆိုင်နေရသော်လည်း ထိရောက်သော C-UAS ပလက်ဖောင်းလုံလောက်စွာမရှိကြသေးပါ။ သို့သော်လည်း အနာဂတ်တွင် ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခကဲ့သို့သော မကြာသေးမီကဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ပဋိပက္ခများတွင် မြင်တွေ့ရသည့်အတိုင်း UAS သည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လာမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိရောက်သော C-UAS စနစ်များ အချိန်နှင့်အမျှ လိုအပ်နေပြီဖြစ်သည်။

သုတေသနကြိုးပမ်းမှုများနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသော ကိုယ်ပိုင်ထိန်းချုပ်နိုင်သည့် C-UAS နည်းပညာနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များပေါင်းစပ်မှုသည် ရင်ဆိုင်နေရသော ရန်သူထက်

သိသာထင်ရှားသော လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ အားသာချက်များကို ပေးစွမ်းနိုင်သဖြင့် ဤသည်ပင်လျှင် အနာဂတ်စစ်ပွဲများ၏ လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုသောစနစ်များနှင့် ပြောင်းလဲနေသော UAS ခြိမ်းခြောက်မှုရပ်ဝန်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် C-UAS ပလက်ဖောင်းများကို ထိရောက်၍ ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲ အကျိုးရှိသော တည်ဆောက်မှုစံနှုန်းများနှင့် တီထွင်အသုံးပြုခြင်းသည် အနာဂတ်စစ်ပွဲများ၏ပုံသဏ္ဍာန် ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း အရေးကြီးသောနေရာနှင့် ဗျူဟာမြောက် အားသာချက်များကို ထိန်းထားနိုင်ရန် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် နယ်ပယ်အားလုံးနှင့် စစ်ပွဲအဆင့်များ (ဗျူဟာ၊ စစ်ဆင်ရေးနှင့် နည်းဗျူဟာ) တို့တွင် ရန်သူအား တားဆီးရန်အတွက် C-UAS စနစ်များ ချောမွေ့စွာ ပေါင်းစည်းနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရေတိုတွင် ထိရောက်သော C-UAS စနစ်များနှင့် ဟန့်တားမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို အာမခံရန်နှင့် အကြမ်းဖက်သမားများအပေါ် အောင်မြင်မှုရရှိစေရန်အတွက် ရှေ့ခရီးလမ်းဖြစ်ပါသည်။

မင်းအဲမွန်

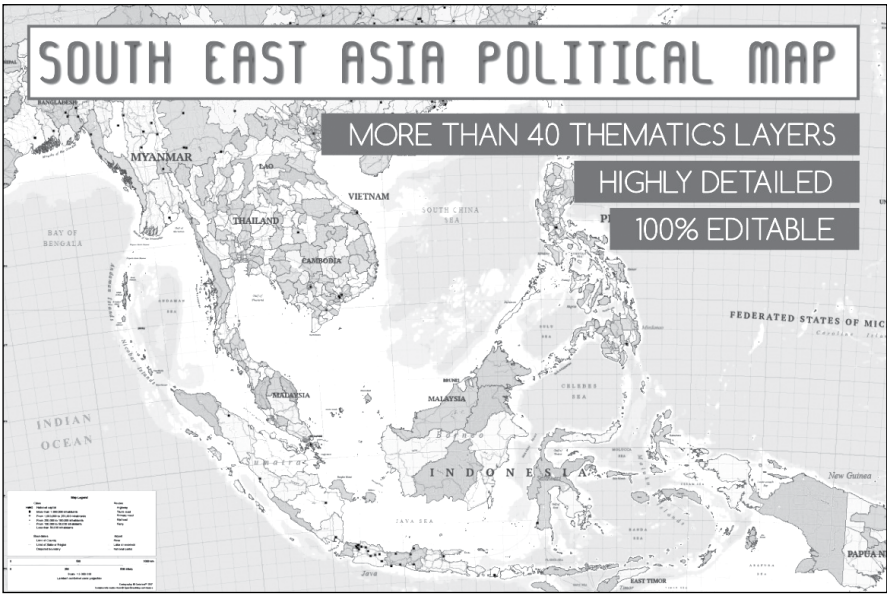
Ref: - Andrea Bertolini, 'Artificial Intelligence and Civil Law; Liability Rules for Drones', European Parliament, 13 December 2018, available at [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2018\)608848](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2018)608848), accessed on 15 July 2022.

- 'Game of Drones', Center for A New American Security Wargame Report, 2016, available at <http://drones.cnas.org/wpcontent/uploads/2016/06/Game-of-Drones-Proliferated-Drones.pdf>, accessed on 17 July 2022.

တစ်ဖန် ဝန်ထမ်းများ၏ အကျိုးစီးပွားကို
ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

အကျိုးစီးပွား

“ အရှေ့အာရှနိုင်ငံတွေအနေနဲ့လည်း ခုလိုလူဦးရေ
လျော့နည်းလာမှုပြဿနာ
ပိုမိုကြီးထွားလာရင် သူတို့နိုင်ငံတွေရဲ့
စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကြီးထွားလာမှု၊
ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုတွေကိုပါ ထိခိုက်လာနိုင်ပါတယ်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ယနေ့လူသားတို့နေထိုင်တဲ့ကမ္ဘာကြီးမှာ လူဦးရေနဲ့ပတ်သက်လို့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေ ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အဓိကပြဿနာနှစ်မျိုးရှိတယ်လို့ ဆိုရမှာပါ။ တစ်မျိုးက Population Explosion ခေါ် လူဦးရေအဆမတန်တိုးပွားလာမှုနဲ့ နောက်တစ်မျိုးကတော့ Population Collapse သို့မဟုတ် Depopulation ခေါ် လူဦးရေလျော့ကျလာမှုတို့ပါပဲ။ ယခုအခါမှာဆို ရင်တော့ ကမ္ဘာပေါ်မှာ သိသာထင်ရှားလှတဲ့ လူဦးရေဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲကို အရှေ့အာရှဒေသက လာမယ့်ဆယ်စုနှစ်တွေအတွင်း တွေ့ကြုံရမယ့်အခြေအနေမှာ ရောက်ရှိလာ နေတယ်လို့လည်း ပညာရှင်တွေက သုံးသပ်ယူဆလာကြတာ တွေ့ရပြန်ပါတယ်။

အရှေ့အာရှဒေသအနေနဲ့ အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့ လူဦးရေဆိုင်ရာပြဿနာရပ်ကြီး နှစ်ခုအနက် ဘယ်လိုပြဿနာနဲ့ ရင်ဆိုင်ရနိုင်လဲ လေ့လာကြည့်မိပါတယ်။ ဒေသအတွင်း တည်ရှိနေကြတဲ့ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံနှင့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) စတဲ့ အဓိကနိုင်ငံတွေဟာ လူဦးရေတဖြည်းဖြည်း လျော့ကျလာ နေမှုပြဿနာကို စတင်ရင်ဆိုင်နေရပါပြီ။ နှစ်တွေပိုကြာလာတာနဲ့အမျှ နှစ်စဉ် သန်းနဲ့ချီပြီး တော့ လူဦးရေလျော့ကျလာနိုင်တဲ့အခြေအနေမှာလည်း ရှိနေကြပါတယ်။

ကုလသမဂ္ဂလူမှုစီးပွားဆိုင်ရာဌာန လူဦးရေဆိုင်ရာဌာနခွဲရဲ့ ခန့်မှန်းချက်တွေအရ လည်း ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်နဲ့ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွေအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ ဂျပန်နိုင်ငံတို့ရဲ့လူဦးရေ ဟာ ရှစ် ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးလျော့နည်းလာနိုင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ တောင်ကိုရီးယားကလည်း ဒီနှစ်တွေအတွင်း ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းလျော့ကျလာနိုင်ပြီး ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)က ရှစ် ရာခိုင်နှုန်း လျော့ကျလာနိုင်တယ်လို့လည်း ခန့်မှန်းထားပါတယ်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကတော့ သူတို့နဲ့ဆန့်ကျင်ဘက် လူဦးရေ ၁၂ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာ နိုင်တယ်လို့ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ခန့်မှန်းချက်တွေက ဆိုပါတယ်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှာ လူဦးရေအရေအတွက်နဲ့ သူတို့ရဲ့နိုင်ငံတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုမှာ ပါဝင် ဖွဲ့စည်းမှုအလားအလာလိုအပ်ရမယ့် ဒီနိုင်ငံရဲ့ပြည်သူတွေက နိုင်ငံတည်ရှိမှုစွမ်းအားအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်တာပါ။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ လူဦးရေများလာလေ၊ လုပ်ငန်းခွင်ဝင်နိုင်တဲ့ လုပ်သား တွေ များလာလေဖြစ်ကာ နိုင်ငံစီးပွားရေးဟာလည်း အင်အားကြီးမားလာလေဖြစ်မှာပါ။ တစ်ဖက်မှာလည်း နိုင်ငံကာကွယ်ဖို့လိုအပ်တဲ့ စစ်သည်အင်အားတွေ များလာလေ ဖြစ်ပါ တယ်။ ဒီမှာ ရလဒ်တစ်ခုအနေနဲ့ကတော့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေတဲ့နိုင်ငံတွေဟာ သူတို့ရဲ့နိုင်ငံ ဩဇာအာဏာတည်ရှိတိုးပွားစေဖို့နဲ့ ပြည်ပမှာ ပိုမိုလွှမ်းမိုးနိုင်စေဖို့ နိုင်ငံလူဦးရေတိုးတက်မှု ကို ဦးစားပေးရှာဖွေကြတာပါပဲ။ လူဦးရေလျော့နည်းနေတဲ့နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖို့ သူ့ရဲ့အခြား နိုင်ငံတွေအပေါ် စိုးမိုးခြယ်လှယ်နိုင်မှုရှိဖို့ဆိုတာ ခဲယဉ်းပါလိမ့်မယ်။

အရှေ့အာရှနိုင်ငံတွေအနေနဲ့လည်း ခုလိုလူဦးရေလျော့နည်းလာမှုပြဿနာ ပိုမို ကြီးထွားလာရင် သူတို့နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကြီးထွားလာမှု၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုတွေကိုပါ ထိခိုက်လာနိုင်ပါတယ်။ နိုင်ငံတွေရဲ့ လူမှုလိုခြံရေးကွန်ရက် တွေကို ငွေကြေးထောက်ပံ့ဖို့နဲ့ စစ်အင်အားစုဆောင်းဖို့ စတဲ့အချက်တွေမှာ အများကြီး အားနည်းလာပါလိမ့်မယ်။ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနဲ့ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)တို့အနေ နဲ့ကတော့ ဒီပြဿနာကိုဖြေရှင်းဖို့ မိမိတို့နိုင်ငံရဲ့အခြေအနေတွေအပေါ် ပြန်လည်လေ့လာ သုံးသပ်ကြရမှာပါ။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအနေနဲ့ကတော့ သူ့ရဲ့ရည်မှန်းချက်တွေနဲ့ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းအကြား ကွာဟမှုက ပိုလို့ကြီးမားလာတာကိုပါ ရင်ဆိုင်လာရနိုင်ပါတယ်။

ခုလို တရုတ်နိုင်ငံအနေနဲ့ လူဦးရေလျော့နည်းလာမှုပြဿနာရဲ့ သက်ရောက်မှုတွေကို ခံလာရဖွယ်ရှိခြင်းက အရှေ့အာရှကို ဆုံးရှုံးမှုဖြစ်စေခြင်းနဲ့အတူ အမေရိကန်အတွက် ပထဝီ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်တွေကို ရရှိစေမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ အရှေ့အာရှနိုင်ငံတွေရဲ့ ဒီမိုကရေစီတွေက အမေရိကန်အစိုးရအတွက် ကိုက်ညီသင့်တော်မှုရှိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အမေရိကန်အတွက် ဒီနိုင်ငံတွေက မိတ်ဖက်နိုင်ငံတွေဖြစ်လာဖို့ ဆွဲဆောင်မှုနည်းတယ်လို့ ဆိုရမှာပါ။

သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှု

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးဆုံးတဲ့အချိန်မှာ အရှေ့အာရှရဲ့လူဦးရေက ရုတ်တရက်တိုးပွား လာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်နဲ့ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်ကြားကာလမှာ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းထိ အရှေ့ အာရှရဲ့လူဦးရေက တိုးပွားလာခဲ့တယ်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မှာတော့ ဒေသလူဦးရေက ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်ကထက် ၂ ဒသမ ၅ ဆ တိုးပွားလာခဲ့တာ တွေ့ရပါတယ်။ အရေအတွက်အားဖြင့် တော့ သန်း ၇၀၀ မှ သန်း ၁,၇၀၀ အထိ မြင့်တက်လာခဲ့တာပါပဲ။ ဒါက ဒီကာလအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရဲ့ လူဦးရေတိုးတက်မှုထက်တော့ များစွာသာလွန်သွားခဲ့တာပါ။ ဒါကြောင့်လည်း အရှေ့အာရှဒေသရဲ့ စီးပွားရေးက လျင်မြန်စွာတိုးတက်လာနိုင်ခဲ့တယ်လို့ ဆိုရမှာပါ။

ဒါပေမဲ့ အရှေ့တောင်အာရှဒေသအဖို့ လူဦးရေအားဖြင့် တိုးတက်လာခဲ့တာတောင် အခြေခံထားတဲ့ဦးတည်မှုလမ်းကြောင်းက ကျဆင်းမယ့်နိမိတ်လက္ခဏာတွေပြခဲ့တာလို ဆိုရမှာပါ။ ဂျပန်နိုင်ငံမှာဆိုရင် ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်အစောပိုင်းနှစ်တွေအတွင်း မျိုးဆက်ပြန့်ပွားမွေးဖွားမှုနှုန်းက အမျိုးသမီးတစ်ဦးလျှင် ၂ ဒသမ ၁ ဦးရှိရန်ဆိုတဲ့ လူဦးရေအစားထိုးမှုအဆင့်အောက် ရောက်လာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေမှာတော့ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံနဲ့ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)တို့မှာလည်း အလားတူကြုံတွေ့လာခဲ့ရပါတယ်။ ဒေသလူဦးရေရဲ့ ခြောက်ပုံငါးပုံလောက်ရှိမယ့် တရုတ်နိုင်ငံမှာလည်း ၁၉၉၀ ပြည့်လွန် အစောပိုင်းနှစ်တွေမှာ ဒီလိုအခြေအနေမျိုးနဲ့ ကြုံတွေ့လာရတာကို တွေ့ရှိရပြန်ပါတယ်။ ဒီနောက်ပိုင်းမှာတော့ အရှေ့အာရှဒေသရဲ့ မျိုးဆက်ပြန့်ပွားမွေးဖွားမှုနှုန်းက သတ်မှတ်တဲ့လူဦးရေအစားထိုးမှုအဆင့်ရဲ့ အောက်မှာသာရှိနေခဲ့ပါတော့တယ်။

အခြားတစ်ဖက်မှာလည်း အရှေ့အာရှဒေသအတွင်း လူဦးရေလျော့ကျမှုနှုန်းက မြင့်သထက်မြင့်လာနေပါတယ်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်နဲ့ ၂၀၃၅ ခုနှစ်အကြားမှာ ဒေသရဲ့လူဦးရေလျော့ကျမှုနှုန်းက နှစ် ရာခိုင်နှုန်းသာရှိပေမယ့် ဒီဦးတည်မှုလမ်းကြောင်းတွေအတိုင်းဆိုရင် ၂၀၃၅ ခုနှစ်နဲ့ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်ကြားမှာတော့ နောက်ထပ်ခြောက်ရာခိုင်နှုန်း လျော့ကျလာနိုင်ပါတယ်။ ဒီကာလအတွင်း လူဦးရေလျော့ကျမှုနှုန်း ကိုး ရာခိုင်နှုန်းအထိရှိမယ်ဟု ခန့်မှန်းထားတဲ့ဒေသရဲ့ မြောက်ဘက်အိမ်နီးချင်းဖြစ်တဲ့ ရုရှားနိုင်ငံပြီးရင်တော့ အရှေ့အာရှဒေသရဲ့ လူဦးရေလျော့နည်းမှုနှုန်းက ကမ္ဘာပေါ်မှာ ဒုတိယနေရာ ရောက်လာမှာပါ။

ဒေသအတွင်း အမြဲနေထိုင်သူလူဦးရေ ကျဆင်းလျော့နည်းလာမှုက သမိုင်းကြောင်းအရဆိုရင် ဒေသအတွင်းနိုင်ငံတွေမှာ အခုအကြိမ်က ပထမဆုံးစတင်ဖြစ်ပွားတာမဟုတ်ပါဘူး။ ပြီးခဲ့တဲ့နှစ် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကာလအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံဟာ လူဦးရေကျဆင်းမှု အနည်းဆုံးလေးကြိမ်နဲ့ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ တချို့သောအကြိမ်တွေမှာဆိုရင် လူဦးရေကျဆင်းမှုက ရာစုနှစ်တွေနဲ့ချိလို့ကြာခဲ့တာပါ။ ဥပမာတစ်ခုအနေနဲ့ဆိုရင် အေဒီ ၁၂၀၀ ကျော်အချိန်မှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့လူဦးရေဟာ ထက်ဝက်ခန့် ကျဆင်းသွားခဲ့တာပါ။ ဒီအဖြစ် အပျက်ကနေ ပြန်လည်နာလန်ထူလာနိုင်ဖို့ နှစ် ၃၅၀ နီးပါး ကြာခဲ့ပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံနဲ့ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့ဆိုရင်လည်း သူတို့နိုင်ငံတွေကို ခေတ်မီတိုးတက်တဲ့နိုင်ငံတွေဖြစ်လာအောင် မလုပ်နိုင်ခင်မှာ ကာလကြာရှည် လူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်းမှုတွေကို ကြုံခဲ့ရတာပါပဲ။

ဒါပေမဲ့ အရှေ့အာရှနိုင်ငံတွေမှာ အခုအခါ ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲဖြစ်နေတဲ့ လူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်းမှုပြဿနာက အတိတ်ကာလအချိန်တွေက ဒီနိုင်ငံတွေကြုံခဲ့ရတဲ့ လူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်းမှုပြဿနာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ အရှေ့အာရှဒေသအတွင်း အတိတ်ကာလက လူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်းမှုတွေက စစ်ဘေး၊ ငတ်မွတ်ခြင်းဘေး၊ ကပ်ရောဂါ ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံကသောင်းကနင်း မတည်မငြိမ်ဖြစ်မှုစတဲ့ ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးဆိုးကြီးတွေရဲ့ နောက်ဆက်တွဲအနေနဲ့ ဖြစ်ခဲ့တာပါ။ ဒေသအတွင်း ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲ ဖြစ်နေတဲ့လူဦးရေကျဆင်းလျော့နည်းမှုကတော့ ဒီလိုဘေးဒုက္ခတွေနဲ့ကြုံရလို့ လူအစုလိုက်အပြုံလိုက်သေကာ ဖြစ်ရတာမျိုးနဲ့တူမှာမဟုတ်ပါဘူး။ ဒီနိုင်ငံတွေရဲ့ ပြည်သူတွေကိုယ်တိုင်ကကို သူတို့ရဲ့မျိုးဆက်ကလေးများမွေးဖွားမှုကို လျော့ချဖို့နည်းလမ်းကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးကြရကနေ ခုလိုဖြစ်ရတာဖြစ်

တွေရဲ့အရေအတွက်က အသက် ၁၅ နှစ်အောက် မျိုးဆက်သစ်လူငယ်တွေထက် ပိုမိုများပြား လာပါ လိမ့်မယ်။ တောင်ကိုရီးယားမှာဆိုရင် အသက် ၈၀ ကျော်ဦးရေက အသက် ၁၅ နှစ်အောက်လူငယ်တွေ ရဲ့ နှစ်ဆရှိလာနိုင်တယ်လို့ ခန့်မှန်းချက်တွေက ဆိုပါတယ်။ တစ်ခါ အရှေ့အာရှနိုင်ငံတွေမှာ သက်ကြီးရွယ် အိုအများအပြားဟာလည်း သူတို့ကိုပြုစုစောင့်ရှောက် ဂရုစိုက်မယ့် ဆွေနီးမျိုးစပ်အနည်းငယ်ပဲရှိကာ ကမ္ဘာ မှာကလေးသူငယ်အနည်းပါးဆုံးဒေသအဖြစ်ကိုလည်း ရောက်ရှိလာလိမ့်မယ်။

အရှေ့အာရှလူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်းမှုက အမေ ရိကန်ကို အကျိုးရှိစေမည်လော

အရှေ့အာရှဒေသရဲ့ လူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်း မှုက ဒေသအတွင်း လူမှုစီးပွားရေး ဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှု တစ်ရပ်ကို ဖြစ်လာစေနိုင်ပါတယ်။ ဒီဒေသအတွင်း လူဦးရေတိုးတက်များပြားလာခဲ့စဉ်က ဒေသတွင်း နိုင်ငံတွေကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့ စီးပွားရေးအင်အား ကြီးနဲ့ စစ်အင်အားတောင့်တင်းတဲ့နိုင်ငံတွေဖြစ်စေဖို့ အကူအညီဖြစ်စေခဲ့တာပါ။ လူဦးရေလျော့နည်း ကျဆင်းလာရာ စစ်ဘက်အင်အားတောင့်တင်းမှုကို ထိခိုက်လာနိုင်ပါတယ်။ တစ်ခါ အလုပ်လုပ်နိုင်သူ အရွယ် လုပ်သားအင်အားကျဆင်းသွားမှုကလည်း အဓိကကြုံတွေ့ရဖွယ်ရှိတဲ့ ပြဿနာကြီးပါ။

ပထဝီနိုင်ငံရေးအရဆိုရင်တော့ တကယ်လို့ သာ အရှေ့အာရှနိုင်ငံတွေမှာ လူဦးရေ လျော့နည်းကျ ဆင်းမှုနဲ့ ရင်ဆိုင်ရပြီဆိုရင် အမေရိကန်အတွက်တော့ အကျိုးအမြတ်တွေ ဖြစ်စေမယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်နဲ့ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တို့အကြားမှာဆိုရင် တရုတ်နိုင်ငံရဲ့စစ်မှုထမ်းနိုင်တဲ့ အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၃ နှစ်ကြားလူငယ်ဦးရေဟာ သန်း ၃၀ မှ သန်း ၈၀ အထိ တိုးတက်လာခဲ့ပါတယ်။ ဒီနောက်မှာတော့ ၁၉၉၀ ပြည့် နှစ်ကစလို့ စစ်မှုထမ်းနိုင်တဲ့အရွယ်လူဦးရေဟာ တရုတ် နိုင်ငံမှာ ပြန်လည်ကျဆင်းလာခဲ့တာ သန်း ၅၀ အထိ လျော့ကျသွားပါတယ်။ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်မှာဆိုရင်တော့

“ပထဝီနိုင်ငံရေး အရဆိုရင်တော့ တကယ်လို့သာ အရှေ့အာရှ နိုင်ငံတွေမှာ လူဦးရေ လျော့နည်းကျဆင်းမှုနဲ့ ရင်ဆိုင်ရပြီဆိုရင် အမေရိကန် အတွက်တော့ အကျိုးအမြတ်တွေ ဖြစ်စေမယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။”

အကြမ်းအားဖြင့် သန်း ၃၀ ခန့်သာ ရှိလိမ့်မယ်လို့လည်း ခန့်မှန်းကြပါတယ်။ ဒီလို တရုတ် နိုင်ငံမှာ စစ်မှုထမ်းနိုင်သူအရွယ်ဦးရေ လျော့နည်းလာခြင်းက အမေရိကန်အဖို့ အကျိုးရှိစေ မယ်လို့လည်း သုံးသပ်ထားကြပြန်ပါတယ်။

စစ်ရေးအကျပ်အတည်းအခြေအနေတစ်ရပ်တွင် လူသားအင်အားကို အစားထိုးနိုင်မည် မဟုတ်

တရုတ်နိုင်ငံအနေနဲ့ စစ်မှုထမ်းနိုင်သူဦးရေမှာ အမေရိကန်ထက် များပြားအသာရနေ မှုက အရှေ့အာရှဒေသမှာ လူဦးရေလျော့နည်းလာမှုကိုသာ ကြုံရပါက ပြောင်းလဲတော့မယ် လို့လည်း ခန့်မှန်းထားကြပါတယ်။ ဒီအခြေအနေနဲ့သာကြုံလာရရင် နိုင်ငံမှာ များပြားလာ တဲ့ သက်ကြီးရွယ်အိုတွေအတွက် ကုန်ကျစရိတ်တွေ ပိုများလာမယ့် တရုတ်အစိုးရအဖို့ နိုင်ငံ ရဲ့ စစ်အင်အားတောင့်တင်းဖို့အတွက် အသုံးစရိတ်ကိုလျှော့ချရတော့မှာပါ။ တကယ်လို့သာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ များပြားလာတဲ့ သက်ကြီးရွယ်အိုတွေအတွက် လူငယ်ပမာဏကလည်း နည်းပါးလာနေချိန်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ နိုင်ငံတော်တို့အနေနဲ့ကလည်း စစ်မှုထမ်းလို့ သေကျေဒဏ်ရာရမှုတွေကို ပိုပြီးလိုလားမှုမရှိဖြစ်ကာ စစ်မှုထမ်းရန် ငြင်းဆိုသူ ပိုများလာ နိုင်ပါတယ်။

တရုတ်နိုင်ငံအနေနဲ့ လက်ရှိအတိုင်း စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်သွားနိုင်ဖို့ဆိုရင် မလွဲမသွေနီးပါး ကြုံတွေ့ရဖွယ်ရှိနေတဲ့ လူဦးရေ လျော့နည်းကျဆင်းမှုကို အစားထိုးနိုင်ဖို့ တရုတ်အစိုးရအနေနဲ့ ဘယ်လိုနည်းလမ်းတွေ ကျင့်သုံးလာနိုင်မလဲဆိုတာက စဉ်းစားဖွယ်အချက် ဖြစ်လာပါတယ်။ ဖြစ်လာနိုင်တာတွေ ကတော့ ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာနဲ့ လူမလိုဘဲ အလိုအလျောက် ထိန်းချုပ်ပစ်ခတ်နိုင်တဲ့ လက်နက်တွေလို နည်းပညာပိုင်းအစားထိုးမှုတွေနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံအနေနဲ့ သူ့ရဲ့စစ်အင်အား ကို ဆက်လက်တည်ဆောက်ထားနိုင်တယ်လို့လည်း ယူဆလာကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း တကယ့်တကယ် စစ်ရေးအကျပ်အတည်းအခြေအနေတစ်ရပ်ကို ကြုံရတဲ့အခါမှာ လူသား စစ်သည်တွေအင်အားကို နည်းပညာအသုံးပြုမှုနဲ့အစားထိုးနိုင်ဖို့ဆိုတာက လွယ်ကူလှတဲ့ ကိစ္စတော့မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့်လည်း ဒီအခြေအနေကိုကြုံလာခဲ့ရင် တရုတ်အနေနဲ့ အမေရိကန်ကို စစ်ရေးယှဉ်ပြိုင်မှုပြုဖို့ ခက်ခဲလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်ထားကြပါတယ်။

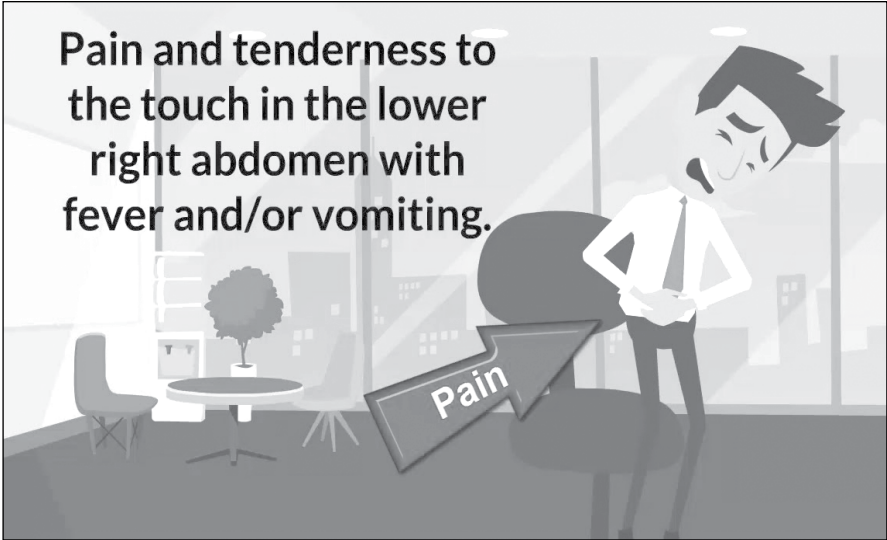
နောက်ဆုံးခိုကိုးအနေနဲ့သုံးသပ်လိုတာကတော့ အရှေ့အာရှဒေသအနေနဲ့ လူဦးရေ လျော့နည်းကျဆင်းလာနေမှုကို မလွဲမရှောင်သာ တွေ့ကြုံရပြီဆိုရင်တောင် အမေရိကန် အနေနဲ့ တစ်ဖက်သတ်လုံးဝအသာစီးရကာ အကျိုးအမြတ်ဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ယူဆလို့မရနိုင် ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လည်းဆိုတော့ အရှေ့အာရှဒေသအတွင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့အတူတည်ရှိ နေတဲ့ တောင်ကိုရီးယား၊ ဂျပန်၊ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)နိုင်ငံတွေကတော့ အမေရိကန်ရဲ့ အဓိကမဟာမိတ်နိုင်ငံတွေပါ။ အမေရိကန်ကို ကြီးမားစွာအကူအညီပေးနေတဲ့ နိုင်ငံတွေ လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့နိုင်ငံတွေမှာလည်း လူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်းမှုကိုသာ အဆိုး ဝါးဆုံးရင်ဆိုင်ကြရရင်တော့ သူတို့အနေနဲ့လည်း ဒေသလုံခြုံရေးမှာ ဆက်လက်ပူးပေါင်း ကူညီဖို့ မလွယ်ကူဘဲ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဒါကလည်း အမေရိကန်အဖို့ များစွာ ထိခိုက်မှုရှိ စေမှာပါ။

ဒါကြောင့်လည်း ဆယ်စုနှစ်တွေအတွင်း ဖြစ်လာနိုင်တယ်လို့ ခန့်မှန်းထားကြတဲ့ အရှေ့အာရှဒေသရဲ့ လူဦးရေလျော့နည်းကျဆင်းမှုက ဒေသအတွင်းနိုင်ငံတွေကိုသာမက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးအခြေအနေကိုပါ သက်ရောက်မှုတွေရှိလာစေနိုင်တာကြောင့် ဘယ်လိုအပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်နိုင်မလဲဆိုတာ အမျိုးမျိုးခန့်မှန်းယူဆကြဖွယ် ဖြစ်နေပါတယ်။

ထွေးကိုထွန်း

Ref: Nicholas Eberstadt ၏ East Asia's Coming Population And How It Will Reshape World Politics ဆောင်းပါးကို မှီငြမ်းဘာသာပြန်ဆိုသည်။

ဝေဒနာ၊ ဝိပဿနာ၊ အာရုံစိုက်ခြင်း၊
 ဝမ်းဗိုက်တစ်နေရာမှာ နာကျင်မှုတစ်မျိုးမျိုး
 ခံစားရတာကို ဖော်ပြတဲ့ဝေဒနာရဲ့ အမည်တစ်ခုပါ။
 နာကျင်မှုခံစားနေရတဲ့နေရာ၊ နာကျင်မှုပုံစံ၊
 နာကျင်မှုအတိုင်းအဆ စတဲ့
 အခြေအနေအမျိုးမျိုးအပေါ်မူတည်ပြီး
 ရောဂါအမျိုးမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ”



Pain and tenderness to the touch in the lower right abdomen with fever and/or vomiting.

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

တစ်ချိန်မဟုတ်တစ်ချိန် ကြားရတတ်တဲ့ ညည်းညူသံကတော့ လေထိုးဗိုက်အောင့်ခြင်းပါ။ ဝမ်းဗိုက်တစ်နေရာမှာ ခံနိုင်တဲ့အဆင့်ထက် ကျော်လွန်ခံစားလာရတဲ့ နာကျင်မှုကို လေထိုးဗိုက်အောင့်တယ်လို့ အလွယ်တကူ အမည်တပ်တတ်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ လေထိုးဗိုက်အောင့်ခြင်းဟာ ရောဂါမဟုတ်သလို ဝေဒနာရဲ့ အကြောင်းရင်းလည်း မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီခံစားမှုရဲ့ လက်သည်ဟာ အဆာလွန်ခြင်းမှသည် ကင်ဆာရောဂါအထိ အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ဗိုက်အောင့်တယ်ဆိုရာမှာ လူနာအနေနဲ့ ဝမ်းဗိုက်တစ်နေရာမှာ နာကျင်မှုတစ်မျိုးမျိုး ခံစားရတာကို ဖော်ပြတဲ့ဝေဒနာရဲ့ အမည်တစ်ခုပါ။ နာကျင်မှုခံစားနေရတဲ့နေရာ၊ နာကျင်မှုပုံစံ၊ နာကျင်မှုအတိုင်းအဆ စတဲ့ အခြေအနေအမျိုးမျိုးအပေါ်မူတည်ပြီး ရောဂါအမျိုးမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ နာကျင်မှုခံစားရတဲ့နေရာရဲ့ ဝမ်းဗိုက်အတွင်းဘက်ရှိ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့မှာ ရောဂါဖြစ်ပွားတာ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ နာကျင်မှုခံစားရတဲ့နေရာက တစ်နေရာ၊ ရောဂါဖြစ်နေတာက တစ်နေရာ (Referred Pain) ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ဒါကိုတော့ ဆေးပညာရှင်တွေကသာ ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။

ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်ကြရာမှာ အချို့က တစ်ရက်နှစ်ရက်လောက်သာ ခံစားကြရသလို ကုသစရာမလိုဘဲ ကောင်းသွားတတ်ကြပါတယ်။ အချို့ကတော့ အနည်းငယ်သက်သာလိုက်၊ ဗိုက်ပြန်အောင့်လိုက်နဲ့ နှစ်ရက်ထက်ပိုကြာတတ်ပါတယ်။ ဗိုက်အောင့်မှုဟာ နှစ်ပတ်ထက်ပိုကြာလာရင်တော့ နာတာရှည်ဗိုက်အောင့်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ပါတယ်။ ဒီဗိုက်အောင့်မှုမှာ ရောဂါအိုင်အမာတစ်ခုခု ရှိနေတတ်ကြပါတယ်။ အချို့ဗိုက်အောင့်မှုကတော့ အရေးပေါ်အခြေအနေဖြစ်ပြီး ချက်ချင်းဆေးရုံတက် ခွဲစိတ်ကုသပေးရတာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။

ဗိုက်အောင့်မှုမှာ နာကျင်မှုပုံစံနဲ့ အတိုင်းအဆ မတူတတ်ကြပါဘူး။ အချို့က နည်းနည်းသာအောင့်တတ်သလို ဆိုးဆိုးဝါးဝါးအောင့်တာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ အချို့က မျှည်းပြီး နာကာ ဖြစ်တဲ့နေရာပြလို့မရသလို အချို့က တစ်နေရာမှာပဲ စူးစူးဝါးဝါး နာတတ်ကြတယ်။ အချို့က ပူလောင်သလိုနာတတ်ကြပြီး ကိုက်ခဲသလို နာတာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ အချို့က တစ်လိပ်လိပ် ထိုးထိုးနာလာတတ်ပါတယ်။ ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်မှုအချို့က တစ်ချိန်လုံး ခံစားနေရတတ်သလို အချို့က နာလိုက်၊ သက်သာလိုက် ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။

ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်မှုက အရွယ်သုံးပါးစလုံးမှာ ဖြစ်တတ်ကြတယ်။ ကလေးငယ်တွေ ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်ကြရာမှာ အတော်များများက နာရီအနည်းငယ်အတွင်း ကုသစရာမလိုဘဲ ကောင်းသွားတတ်ကြတယ်။ သူ့ဝန်းကျင်မှာ ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ စိတ်အလိုမကျမှု သောကတွေကြောင့် ဗိုက်နာတာမျိုး ခံစားကြရလို့ပါ။ ဒါပေမဲ့ ကလေးတွေမှာ ဝမ်းချုပ်လွန်းလို့ စမြင်းခံတာ၊ အစာနဲ့မတည့်လို့ အစာလမ်းကြောင်းရောင်တာ၊ သံထိုးတာတွေမှာတော့ ကုသပေးဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ အရမ်းနာကျင်နေတာ၊ ဗိုက်အောင့်မှု ပိုပြီးဆိုးလာတာ၊ ကိုယ်အနေအထားပြောင်းလိုက်တဲ့အခါ ပိုနာလာတာ၊ ချမ်းပြီးဖျားတာ၊ ချွေးတွေထွက်ပြီး ဖြူဖပ်ဖြူရော်ဖြစ်လာတာမျိုးကတော့ အရေးပေါ်အခြေအနေဖြစ်နိုင်လို့ ဆေးရုံအမြန်ပြသပေးဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အရွယ်ရောက်သူတွေ ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်တဲ့အခါ နာကျင်မှုပုံစံနဲ့ နာကျင်တဲ့နေရာကို ပိုတိကျစွာ ပြောပြနိုင်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရောဂါခန့်မှန်းရပိုလွယ်စေတယ်။ အဖြစ်များတဲ့ ဗိုက်အောင့်မှုရောဂါက အစာအိမ်မှာ အနာဖြစ်တဲ့ဝေဒနာပါ။ လေအောင့်တယ်လို့လည်း အမည်တပ်ကြပါတယ်။ သူက အစာစားလိုက်ရင် သက်သာသွားတတ်သလို ပိုအောင့်လာတာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ ဆာလို့ဖြစ်တာပါရယ်လို့ ယူဆပြီးပေါ့ဆနေကြရင် အနာကြီးပြီး ပိုနာလာကာ ကုသလို့သက်သာသွားသည့်တိုင် အမာရွတ်တက်လာတဲ့အခါ အစာလမ်းကြောင်းကျဉ်းသွားတဲ့အတွက် လေထိုးလာပါလိမ့်မယ်။ နာတာရှည်ခံရတတ်လို့ သတိထားသင့်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ အူလမ်းကြောင်းရောင်ရမ်းခြင်း(Crohn's disease)နဲ့ အူမကြီးရောင်ရမ်းခြင်း(Ulcerative colitis)ကြောင့် ဗိုက်အောင့် ဗိုက်နာတတ်တယ်။ အစာစားချင်စိတ်မရှိဖြစ်ကာ ဝမ်းပျက်ပြီး အားနည်းလာတတ်ပါတယ်။ နောက်တစ်မျိုးက အစာအိမ်နဲ့အူသိမ်ကို ထိခိုက်စေလို့ဖြစ်လာတဲ့ (Irritable bowel syndrome) ဗိုက်အောင့်ရောဂါတစ်မျိုးပါ။ စိတ်ပူပန်သောကပြင်းထန်တဲ့အခါ၊ အစာကိုခံနိုင်ရည်မရှိတဲ့အခါ၊ ရောဂါပိုးကြောင့် အစာအိမ်အူလမ်းကြောင်းရောင်တဲ့အခါ ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ ဒီရောဂါမှာ ဗိုက်အောင့်မှုဟာ လေလည်ဝမ်းသွားပြီးတဲ့အခါ သက်သာသွားတတ်ပါတယ်။ ဝမ်းမကုန်သလိုခံစားရပြီး ဝမ်းပျက်တာ၊ ဝမ်းချုပ်တာတွေ နှစ်မျိုးစလုံး ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ အစာလမ်းကြောင်းကင်ဆာ၊ အသည်းကင်ဆာတွေမှာလည်း ဗိုက်အောင့်တတ်ပါတယ်။ ဒီ ရောဂါတို့မှာတော့ ဗိုက်အောင့်မှု တဖြည်းဖြည်း ပိုပိုဆိုးလာတာ များပါတယ်။ အစာအဆိပ်ဖြစ်တာ၊ ဆေးတွေကြောင့် အစာအိမ်ရောင်တာတွေမှာလည်း ဗိုက်အောင့်တတ်၊ အန်တတ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ တာရှည်ခြင်းတော့ မရှိပါဘူး။

အချို့ဗိုက်အောင့်တာတွေမှာ ကောင်းနေရာမှ ရုတ်တရက်ပြင်းထန်စွာ အောင့်လာတတ်ပါတယ်။ လူသိများတာက အူအတက်ရောင်ခြင်းပါ။ စစချင်း ချက်နေရာတစ်ဝိုက်မှာ စနာလာတတ်ပြီး ဗိုက်အောက်ပိုင်းညာဘက်ဆီ နာကျင်မှုရွေ့လာတတ်ပါတယ်။ ဗိုက်အောင့်

မှုပြင်းထန်ပြီး လှုပ်ရှားလိုက်တဲ့အခါ ပိုအောင့်လာတတ်ပါတယ်။ ဗိုက်အောက်ပိုင်းညာဘက် နာတဲ့နေရာကို ခဏဖိထားပြီး ရုတ်တရက်လွှတ်လိုက်တဲ့အခါ ပိုနာတတ်ပါတယ်။ အူအတက် ရောင်ခြင်းရဲ့ သိသာတဲ့လက္ခဏာတစ်ခုပါ။ အူအတက်ရောင်တာနဲ့ တစ်ခါတလေ ခွဲမရအောင် ဗိုက်အောင့်ပုံတူတဲ့ ရောဂါတစ်မျိုးရှိပါသေးတယ်။ အူအတက်ထွက်နေတဲ့ အူသိမ်အဆုံးပိုင်း နဲ့ အူမအစပိုင်းနေရာမှာ အများဆုံးဖြစ်တတ်တဲ့ အူနံရံထူထဲရောင်ရမ်းပြီး အနာဖြစ်တဲ့ Crohn's disease ရောဂါပါ။ တစ်ခါတလေ ဗိုက်ခွဲကြည့်မှ အူအတက်ရောင်တာမဟုတ်ဘဲ ဒီရောဂါဖြစ်နေမှန်း သိရတာမျိုးတောင် ဖြစ်တတ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

နောက်ရောဂါတစ်မျိုးက အူလမ်းကြောင်းပိတ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် အူကျွဲရောဂါမှာ ကျွဲတဲ့နေရာရဲ့ ကျဉ်းကျပ်မှုကြောင့် အူကိုဖိမိပြီး ပိတ်သွားတတ်ပါသေး တယ်။ အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် အူတစ်နေရာမှာ လိမ်ကျစ်သလို ဖြစ်လာတဲ့အခါ ကင်ဆာ အစိုင်အခဲတစ်ခုခုကြောင့် အူလမ်းကြောင်းပိတ်ဆို့သွားတတ်ပါတယ်။ ဒီအခါ ဗိုက်အောင့် လိုက်၊ သက်သာလိုက် လေထိုးသလို ခံစားနေရတတ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတို့မှာဖြစ်တတ်တဲ့ ရုတ်တရက်ဗိုက်အောင့်လာခြင်းကို နေရာမမှန်စံလွဲ သန္ဓေ (Ectopic Pregnancy) မှာ တွေ့ရတတ်ပါတယ်။ ကိုယ်ဝန်ရှိစမှာ မသိသာပေမယ့် အရွယ်ကြီးလာတဲ့အခါ သားအိမ်လိုသန္ဓေသားနဲ့အတူ လိုက်မကြီးထွား မပြန့်ကားနိုင်လို့ သားကြောပြန်ပေါက်ထွက်သွားတတ်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် ကိုယ်ဝန်နှစ်လလောက် မှာပါ။ အထူးသဖြင့် သားကြောထဲ တည်နေတဲ့သန္ဓေဟာ သားကြောပြန်ကို ဖောက်ထွက် မိတဲ့အခါ ခံစားရတတ်ပါတယ်။ ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းအတွင်း သွေးယိုထွက်မှုကြောင့် အရေးပေါ် အခြေအနေ ဖြစ်စေပါတယ်။ အသက်အန္တရာယ်ရှိတဲ့အနေအထားပါ။ ဝမ်းဗိုက်အောက်ဘက် ပိုင်းမှာ ဗိုက်အောင့်ခြင်းဟာ အမျိုးသမီးမှာ မျိုးပွားအင်္ဂါရောဂါတို့ကြောင့် အဖြစ်များပါတယ်။

နောက်အရေးပေါ်အခြေအနေဖြစ်စေတဲ့ ရောဂါတစ်မျိုးက သွေးလွှတ်ကြောမကြီး တစ်နေရာ အားပျော့ဖောင်းကားနေမှုပါ။ သူ့ကြောင့် ဗိုက်အောင့်တတ်သလို ပေါက်ထွက် သွားခဲ့ရင် သွေးလွန်သွေးလန့်ကာ သေဆုံးနိုင်ပါသေးတယ်။ သည်းခြေကျောက်တွေ ကျောက်ကပ်မှာတည်တဲ့ကျောက်တွေ ပြုတ်ထွက်လာပြီး သည်းခြေပြွန်၊ ဆီးပို့ပြွန်တွေမှာ ပိတ်ဆို့တဲ့အခါ အောင့်လာလိုက်၊ သက်သာလိုက် ဆက်တိုက်ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ သည်းခြေ ကျောက်ကြောင့် အောင့်တဲ့နေရာဟာ ဝမ်းဗိုက်အပေါ်ပိုင်းညာဘက်နံရိုးအောက်မှာ ဖြစ် တတ်ပါတယ်။ ကျောက်ကပ်ကျောက်တည်လို့ အောင့်တဲ့နေရာက ကျောက်နံရိုးအောက် ဘက်နားမှာ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ နာကျင်မှုဟာ ဝမ်းဗိုက်နဲ့ ပေါင်ခြံဆီထိဆင်းပြီး အောင့်လာ တတ်ပါတယ်။

အရေးမကြီးလှတဲ့ လေထိုးဗိုက်အောင့်မှုကတော့ ဆာလောင်တဲ့အတွက် ခံစားလာရ တဲ့ဝေဒနာပါ။ ရင်ညွန့်နေရာတစ်ပိုက်မှာ ခံစားရတတ်ပါတယ်။ အစာလုံးဝမရှိတော့ချိန်မှာ အစာအိမ်ကျုံ့ညှစ်လို့ ဖြစ်ပွားတတ်ပါတယ်။ ပြင်းထန်မှုတော့ မရှိပါဘူး။ အစာမကြေလို့ ဗိုက်အောင့်တတ်တာကလည်း ကလေးလူငယ်လူကြီးမရွေး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ စားထားတဲ့ အစားအစာကြောင့် လေပွပြီး လေထိုးလေအောင့်နိုင်ပါတယ်။ ဝမ်းချုပ်လွန်းရင်လည်း အောင်းနေတဲ့အညစ်အကြေးတွေ စမြင်းဖြစ်လာပြီး အလွယ်တကူ မရွေ့လျားနိုင်ဘဲ ပိတ်ဆို့ လာတတ်ပါတယ်။ အပေါ်ကနေအစာများကို တွန်းချနေတဲ့ အူလှုပ်ရှားမှုကြောင့် ပိတ်ဆို့တဲ့

နေရာမှာ အူဖောင်းတင်းလွန်းတဲ့အတွက် လေထိုးတဲ့ဝေဒနာ ခံစားရနိုင်ပါတယ်။ နာလာလိုက်၊ ပြန်လျော့သွားလိုက် တစ်လှည့်စီ နေရာအတိအကျမရှိတဲ့ ခံစားရတတ်ပါတယ်။

ရင်ညွန့်နေရာ၌ အောင့်တဲ့ဝေဒနာဟာ အစာအိမ်နဲ့ပတ်သက်တာများပါတယ်။ အစာအိမ်ထဲ အက်စစ်ဓာတ်များလွှဲပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အစာအိမ်နံရံကို ဖုံးလွှမ်းကာကွယ်ထားတဲ့ အခွဲလွှာအားနည်းလွှဲပဲဖြစ်ဖြစ် ကိုယ့်အက်စစ်က အစာအိမ်နံရံကိုစားမိပြီး အနာဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ ဖြစ်စမှာ သိပ်မနာလှသေးတဲ့အတွက် မသိလိုက် မသိဘာသာ နေတတ်ကြပါတယ်။ အစာအိမ်အနာခွက် နက်လာလေ ဗိုက်အောင့်တဲ့ဝေဒနာ ပိုဆိုးလာလေပါပဲ။ အနာဟာ အစာအိမ်နောက်ဘက်နံရံဖြစ်နေပြီး တော်တော်လေးနက်လာတဲ့အခါ ကျောနဲ့ရင် ညှပ်အောင့်တတ်ပါတယ်။ အနာနက်လွန်းလို့ အစာအိမ်ပေါက်ထွက်သွားပြီဆိုရင် အလွန်အမင်းနာကျင်လာပါလိမ့်မယ်။ ဗိုက်ကို အထိမခံနိုင်လောက်အောင် ဝေဒနာခံစားလာရတတ်ပါတယ်။ အသက်အန္တရာယ်ရှိတဲ့အခြေအနေ ဖြစ်ပါတယ်။ အစာအိမ်အနာလိုပဲ ဗိုက်အောင့်တတ်ပေမယ့် အစာအိမ်ကင်ဆာဖြစ်တတ်တာကိုလည်း သတိလွတ်လို့ မဖြစ်ပါဘူး။ အစာအိမ်ကင်ဆာဟာ အခြားကင်ဆာတွေလိုပဲ ဖြစ်စမှာ သိသာတဲ့ရောဂါလက္ခဏာပြခဲပါတယ်။ လေနာရောဂါလိုရင်ပူတာ၊ လေအောင့်တာ၊ ပျို့အန်တာတို့လောက်သာ ဖြစ်တတ်ကြတယ်။ ဒါကြောင့် ရောဂါကို စောစောရှာတွေ့လေ့မရှိတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရင်ညွန့်နေရာရဲ့ ညာဘက်ကျကျမှာ ဗိုက်အောင့်ရင် သည်းခြေအိတ်ရောင်တာ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ နံရိုးအောက်နားမှာ လက်မနဲ့ဖိထားပြီး အသက်ပြင်းပြင်းရှိုက်ရှူလိုက်ရင် အတော်လေးနာကျင်တတ်ပါတယ်။ အသက်ရှူသွင်းတဲ့အခါ ရင်ခေါင်းနဲ့ဝမ်းဗိုက်ခွဲခြားထားတဲ့ ကန့်လန့်ကာကြွက်သားကျို့လိုက်တဲ့အတွက် အသည်းကို အောက်သို့တွန်းချသလို ဖြစ်လာပါတယ်။ ရောင်နေတဲ့ သည်းခြေအိတ်ပါ အောက်ဘက်ရွေ့လာရင်း ဖိထားတဲ့လက်မကို တိုက်မိတဲ့အခါ နာကျင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရောင်နေတဲ့သည်းခြေအိတ်ကို အထိမခံနိုင်တဲ့ သဘောပါ။ သည်းခြေမှာတည်တဲ့ကျောက်ကြောင့် ရောင်တတ်သလို ရောဂါပိုးကူးစက်ခံရတဲ့အတွက်လည်း သည်းခြေအိတ်ရောင်တတ်တယ်။ သည်းခြေအိတ်ရောင်လို့ ဗိုက်အောင့်တဲ့အခါ ဆီးအရောင်ရင့်တာ၊ ပျို့အန်တာ၊ အဖျားတက်တာတွေပါ ခံစားရတတ်ပါတယ်။

ဒီထက်ညာဘက်ကျကျ ဝမ်းဗိုက်အထက်ဘက် နံရိုးအောက်နားမှာ ဗိုက်အောင့်ရင် အသည်းရောင်တာဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အသည်းရောင်တဲ့အခါ အသည်းကို ဖုံးအုပ်ထားတဲ့ အမြှေးတင်းလွန်းလာတဲ့အတွက် ဗိုက်အောင့်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အသည်းရောင်လို့ ဗိုက်အောင့်မှုမှာ အဖျားဝင်တာ၊ ပျို့အန်တာနဲ့ ဆီးဝါ အသားဝါတာတွေပါ ခံစားရတတ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ အောင့်နိုင်တဲ့ နောက်ရောဂါတစ်ခုက အသည်းကင်ဆာပါ။ အသည်းကင်ဆာဖြစ်မှန်းသိပြီဆိုရင် များသောအားဖြင့် အစိုင်အခဲကြီးမားနေပါပြီ။ ဗိုက်အောင့်တဲ့အပြင် ဆီးဝါ၊ အသားဝါ ပိန်ချိုးကျလာတာတွေ ဖြစ်ပွားနေပါလိမ့်မယ်။ အကြမ်းအားဖြင့် ဝမ်းဗိုက်အထက်ပိုင်းညာဘက်မှာ အောင့်ရင် အသည်းရောဂါတစ်ခုခု ဖြစ်နေတတ်တယ်။ ဗိုက်အောင့်တာက ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်းမဟုတ်ဘဲ မျှဉ်းပြီးနာနေတတ်ပါတယ်။

ဗိုက်အောင့်လာလိုက်၊ သက်သာလိုက်နဲ့ တစ်လှည့်စီခံစားနေရရင် အူလမ်းကြောင်းတစ်နေရာမှာ ပိတ်ဆို့နေတာကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ကလေးငယ်များမှာဆိုရင် အူအတွင်းနေထိုင်ပွားများနေတဲ့ သံကောင်တွေများပြားလုံးထွေးပိတ်ဆို့နေတဲ့အတွက် ဖြစ်တတ်ပါ

တယ်။ သံထိုးတယ်လို့ ပြောဆိုကြတဲ့ဝေဒနာပါ။ သံထိုးတယ်ဆိုပေမယ့် သံကောင်က အူ အသားကို ထိုးဖောက်နေလို့ ဗိုက်အောင့်တာမဟုတ်ပါဘူး။ အစိုင်အခဲကို အောက်သို့ညှစ်ချ တဲ့ အူရဲ့လှုပ်ရှားမှုကြောင့်ပါ။ ဒီလှုပ်ရှားမှုက အူမှာ အမြဲဖြစ်နေပါတယ်။ အပေါ်ကဆင်းလာ တဲ့ အစာဟောင်းတွေဟာ သံကောင်ပိတ်ဆို့တဲ့နေရာမှာ လာတစ်ပါတယ်။ ဒီလို တစ်နေတဲ့ နေရာရှိ အူနံရံဟာ ဖောင်းလာပါတော့တယ်။ အူကညှစ်ချတဲ့လှုပ်ရှားမှုဖြစ်တိုင်း အူနံရံဖောင်း ကားလွန်းတာကြောင့် ထိုးအောင့်လာပါလိမ့်မယ်။ အူညှစ်အား ဖြေလျော့လိုက်တဲ့အခါ ထိုး အောင့်တာ သက်သာသွားပြန်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ချက်နေရာတစ်ဝိုက်မှာ လေထိုးတဲ့ ဝေဒနာ ခံစားရပါလိမ့်မယ်။ အူတွေဟာ ပုံမှန်အားဖြင့် နာကျင်လေ့မရှိပါဘူး။ အူဖောင်းကား လွန်းတဲ့အခါမှ နာကျင်တတ်တာပါ။ အူလမ်းကြောင်း ဘာကြောင့်ပဲ ပိတ်ဆို့ပိတ်ဆို့ ညှစ် အားဖြစ်လာတိုင်း အောင့်လာလိုက်၊ အူညှစ်ချအားလျော့သွားတိုင်း သက်သာလိုက်နဲ့ တစ် လိပ်တစ်လိပ် အောင့်နေတတ်ပါတယ်။

ဝမ်းဗိုက်ထဲမှာ ပိုက်ပြန်လိုအင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းက အူတစ်ခုတည်းရှိတာ မဟုတ်ပါ ဘူး။ သည်းခြေပြန်တွေ၊ ဆီးပြန်တွေ ရှိနေပါသေးတယ်။ ဒီပြန်တွေကျဉ်းမြောင်းပိတ်ဆို့မှု ဖြစ်ရင် တလိပ်တလိပ် ထိုးထိုးပြီးနာတတ် အောင့်တတ်တာပါပဲ။ နာတဲ့နေရာတွေတော့ မတူတတ်ပါဘူး။ သည်းခြေပြန်ပိတ်နိုင်တာက သည်းခြေမှာ တည်လာတဲ့ကျောက် သည်းခြေ ပြန်ထဲ ရောက်သွားလို့ပါ။ သည်းခြေပြန်ပိတ်ရင် ပြန်တွေရဲ့သဘာဝအတိုင်း ပြန်အတွင်း ညှစ်ချနေတဲ့အားကြောင့် ပြန်နံရံတင်းလွန်းကာ ထိုးထိုးနာလာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သည်းခြေ ပြန်ပိတ်တိုင်း ကျောက်ကြောင့်လားဆိုတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ အူထဲနေနေတဲ့ သံကောင်တွေ လမ်းကြောင်းမှားတိုးဝင်ရင်လည်း ပိတ်တတ်ပါတယ်။ သည်းခြေပြန်ဝန်းကျင်မှာ အစိုင်အခဲ ရောဂါတစ်ခုခုဖြစ်ပွားလို့ အကျိတ်အခဲက သည်းခြေပြန်ကို အပြင်မှလာဖိထားမိရင်လည်း သည်းခြေပြန်ပိတ်နိုင်ပြန်ပါတယ်။ ဆီးပိုပြန်ပိတ်နိုင်တာလည်း ဒီလိုပါပဲ။ ကျောက်ကပ်ထဲ ဖြစ်လာနေတဲ့ ကျောက်စတွေ ဆီးပိုပြန်ထဲဝင်ရောက်လို့ ပိတ်ဆို့တဲ့အခါ ထိုးထိုးအောင့်လာ တတ်တယ်။ ခါးနားကနေဆီးစပ်ဆီ ထိုးပြီးအောင့်တတ်တာကတော့ သူ့သဘာဝပါ။

အလွန်အမင်း ဗိုက်အောင့်တတ်တဲ့ ရောဂါတစ်မျိုးက မုန့်ချိုအိတ်လို့ခေါ်တဲ့ အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းရောင်ရမ်းခြင်း (Pancreatitis) ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအင်္ဂါအစိတ်ပိုင်းကနေ စားလိုက် တဲ့ အသားဓာတ်ကိုခြေပေးမယ့် အစာခြေရည်ထုတ်ပေးသလို သွေးအချိုထိန်းဓာတ်ကို လည်း ထုတ်လုပ်ပေးပါတယ်။ ဗိုက်အောင့်တာအပြင် ယျှိုအန်တာ၊ ဖျားတာတွေပါ ဖြစ်တတ် ပါတယ်။ အောင့်တတ်တဲ့နေရာက ရင်ညွန့်ရဲ့ညာဘက်ကျကျ နံရိုးအောက်ဘက်နေရာမှာ ပါ။ ရောဂါပြင်းထန်ရင် အသက်အန္တရာယ်ပေးနိုင်တဲ့ ဝေဒနာပါ။ ဒီအင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းမှာ ကင်ဆာဖြစ်ရင်လည်း ဗိုက်အောင့်တတ်တာပါပဲ။ အခြားလက္ခဏာအနေနဲ့ ကင်ဆာသဘာဝ အတိုင်း ကိုယ်အလေးချိန်လျော့ကျလာပါလိမ့်မယ်။ ကင်ဆာအစိုင်အခဲက သူ့အနားရှိ သည်းခြေပြန်ကို ဖိမိတဲ့အခါ အစာမကြေခြင်း၊ အသားဝါခြင်းတွေပါ ခံစားလာရနိုင်ပါတယ်။ ရောဂါလက္ခဏာပြုပြီဆိုတာနဲ့ ကင်ဆာရောဂါဟာ အခြားအစိတ်အပိုင်းဆီပါ ပြန့်ပွားနေ လောက်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

အစာအိမ်အနာနက်လာကာ ပေါက်ထွက်သွားရင်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အူလမ်းကြောင်းတစ် နေရာ ပေါက်ထွက်သွားရင်ပဲဖြစ်ဖြစ် ဝမ်းဗိုက်ပြင်မှာ အထိမခံနိုင်လောက်အောင် နာလာ

“**ဗိုက်အောင့်ရင်
စိုးရိမ်စရာ
သိပ်မရှိသည့်တိုင်
သတိတော့
ထားသင့်လှပါတယ်။
တစ်ခါတစ်ရံ
ကံဆိုးရင်
မထင်မှတ်ဘဲ
အသက်အန္တရာယ်
ရှိလာတတ်လို့ပါ။”**

တတ်ပါတယ်။ ဗိုက်ကိုစမ်းသပ်ကြည့်ရင်လည်း စမ်းသပ်တဲ့လက်ကို တင်းခံတောင့်ထားတတ်ပါတယ်။ အသက်အန္တရာယ်ရှိပြီး ခွဲစိတ်ကုသရမယ့် အရေးပေါ်အခြေအနေပါ။

အခုလိုဝမ်းဗိုက်အောက်ပိုင်းမှာအောင့်တတ်တဲ့ဝေဒနာထဲမှာ သားအိမ်အတွင်းမြှေး အသားစတွေ အခြားနေရာဆီရောက်ရှိကြီးထွားနေတဲ့ရောဂါ (Endometriosis) လည်း ပါဝင်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးများ ဓမ္မတာသွေးဆင်းချိန်ဝန်းကျင်မှာ ဗိုက်အောင့်တတ်တာပါ။ အချို့အမျိုးသမီးများ ပုံမှန်ဓမ္မတာဖြစ်ပွားချိန်မှာလည်း အောင့်တတ်တဲ့အတွက် ဒီရောဂါကို သတိထားမိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဝမ်းတွင်းခေါင်းအောက်ဆုံးပိုင်း သားအိမ်ဝန်းကျင်မှာ ကူးစက်ရောဂါတစ်ခုခု ဖြစ်ပွားနေတဲ့အခါ ရောင်ရမ်းနေမှုကြောင့် ဆီးစပ်နောက်ထဲမှာ နာကျင်ပြီး ကိုက်လာတတ်ပါတယ်။

နောက်ထပ် ဗိုက်အောင့်တတ်တဲ့အကြောင်းကတော့ အစာလမ်းကြောင်းတစ်လျှောက် ရောဂါကူးစက်ဖြစ်ပွားခြင်းပါ။ များသောအားဖြင့် ဝမ်းပါပျက်တတ်တဲ့အတွက် လေထိုးမှုနဲ့ ကွဲပြားပါတယ်။ အစာတောက်ခြင်း၊ အစာအဆိပ်ဖြစ်ခြင်းတွေမှာတော့ ဗိုက်အောင့်ရုံအပြင် ပျို့တာ၊ အန်တာပါ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ မှိုစားပြီး ခြောက်နာရီမှ ၁၂ နာရီအတွင်း ဗိုက်အရမ်းအောင့်ခြင်း၊ အန်ခြင်းဖြစ်ပြီဆိုရင် မှိုအဆိပ်မိတာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ မသန့်ရှင်းတဲ့ အစားအစာကြောင့်လည်း ဝမ်းသွားပြီး ဗိုက်အောင့်ဗိုက်နာတာတွေ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ဝမ်းကိုက်ပိုးကူးစက်ခံရတဲ့အခါ ဗိုက်အောင့်တာထက် ဝမ်းရစ်ပြီး ဗိုက်နာတတ်ပါတယ်။ ချွဲပါတဲ့ ဝမ်းနည်းနည်းချင်း ခဏခဏသွားတတ်ပါတယ်။

တစ်ခါတလေ ဘာကြောင့်မှန်းမသိဘဲ ဗိုက်အောင့်လေထိုးကာ ဝမ်းပျက်တာ၊ ဝမ်းချုပ်တာတွေ ဖြစ်တတ်ပါတယ် (Irritable Bowel Syndrome-IBS) ဝမ်းနဲ့ပတ်သက်လို့ ဆေးခန်းလာပြကြတဲ့ လူနာ ၃၀ မှ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက်ဟာ ဒီလိုရောဂါရှာမရတဲ့ ဝေဒနာသည်တွေ ဖြစ်ကြတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

များသောအားဖြင့် စိတ်ဖိစီးမှုခံစားနေရသူတွေ၊ စိုးရိမ်သောကများသူတွေမှာ ခဏခဏဖြစ် တတ်ကြပါတယ်။

အဆိပ်အတောက်တစ်ခုခုနဲ့ ထိတွေ့မိလို့ ဖြေဆေးထိုးကြရတဲ့အခါ (မြေဆိပ်ဖြေ ဆေးထိုးကြရတဲ့အခါ) ဒီအဆိပ်ဖြေဆေးများဟာ အခြားသတ္တဝါထံမှ ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ အသားဓာတ်တွေဖြစ်တာကြောင့် ဓာတ်မတည့်တာမျိုး ကြုံရတတ်ပါတယ်။ ဒီအခါ ခံစားရ တဲ့ဝေဒနာထဲမှာဗိုက်အောင့်ခြင်းလည်း တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ အဆိပ်အတောက် ဓာတ်ပစ္စည်းတစ်ခုခု ဗိုက်ထဲဝင်သွားရင်လည်း ဗိုက်အောင့်တာ၊ ပျို့အန်တာတွေ ဖြစ်လာ နိုင်ပါတယ်။ Silver Nitrate ငွေဆိပ်သင့်တဲ့အခါ စူးစူးဝါးဝါး ဗိုက်အောင့်တတ်ပါတယ်။ ခဲ ဆိပ်သင့်တာ ကြာလာတဲ့အခါမှာလည်း Lead Colic ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဗိုက်အောင့်လာ တတ်ပါတယ်။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သားများ အချို့ပိုးသတ်ဆေး (Organophosphates) အဆိပ် သင့်မိရင် ဗိုက်အောင့်တတ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တတ်နိုင်တဲ့နိုင်ငံများမှာ ပိုးသတ်ဆေးဖျန်း တဲ့အခါ အဝတ်အစားကအစ အကာအကွယ်တွေ ဝတ်ဆင်ကြရတယ်။ ပိုးသတ်ဆေးဖျန်း ပြီးကာစနေရာတွေမှာ စိုက်ပျိုးရေးဝန်ထမ်းတွေကို အနားပေးထားတတ်ကြပါတယ်။ ပိုးသတ်ဆေးအဆိပ်သင့်ခံရသူဟာ ဗိုက်အောင့်ရုံအပြင် အသက်ရှူကျပ်ခြင်း၊ အမြင်ဝေဝါး လာခြင်း၊ ပျို့အန်ခြင်းတွေ ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။

အစာလမ်းကြောင်းကို ဓာတ်ရောင်ခြည်ထိတွေ့မှုပြင်းထန်ရင်လည်း ဗိုက်အောင့် တတ်ပါတယ်။ Radiation Sickness ဓာတ်ရောင်ခြည်နဲ့ အစာလမ်းကြောင်းကို ကုသပြီး နာရီအနည်းငယ်အတွင်း ခံတွင်းပျက်တာ၊ ပျို့အန်တာ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ နောက်တော့ ပြန် သက်သာသွားပြီး ဗိုက်အောင့်တဲ့အဆင့်ဆီ ရောက်လာတတ်ပါတယ်။

အခုဆို ဗိုက်အောင့်တဲ့ဝေဒနာမှာ မတူတဲ့အကြောင်းရင်းခံ ရောဂါအမျိုးမျိုးရှိကြောင်း သိနိုင်လောက်ပါပြီ။ ဗိုက်အောင့်တာခံစားရတိုင်း လေထိုးတာချည်းမဟုတ်ပါဘူး။ ကင်ဆာ ရောဂါအထိ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်မှုအနေအထားကို ဆရာဝန်က စမ်းသပ်လို့ မရပါဘူး။ လူနာပြောသလိုသာ မှတ်ယူကြရတာပါ။ လူနာရဲ့ ဖော်ပြမှုအရ အကဲဖြတ်ကြရ တာပါ။ ဒါကြောင့် ဗိုက်အောင့်ရင် စိုးရိမ်စရာသိပ်မရှိသည့်တိုင် သတိတော့ထားသင့်လှပါ တယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကံဆိုးရင် မထင်မှတ်ဘဲ အသက်အန္တရာယ် ရှိလာတတ်လို့ပါ။ ကြုံခဲ့ဖူး တဲ့ ဖြစ်ရပ်လေးတစ်ခုက...

ဆရာဝန်အများအပြားရှိတဲ့ မိသားစုမှာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ ဗိုက်ခဏခဏအောင့် တတ်ပါတယ်။ သူ့ဆွေမျိုးဆရာဝန်တွေက ခဏခဏလေအောင့်တတ်တာကြောင့် လေဆေး တစ်မျိုးမျိုးပေးလိုက်၊ သက်သာသလိုရှိလိုက် ဖြစ်နေခဲ့ပါတယ်။ လေအောင့်တာပဲဆိုပြီး အလေးအနက်မထားမိခဲ့ကြပါဘူး။ ဆေးစစ်တာတွေလည်း မလုပ်ဖြစ်ခဲ့ကြပါဘူး။ အချိန် ကြာလာလို့ မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်မှ ဆေးစစ်ကြည့်ကြတော့ ကင်ဆာရောဂါဖြစ်နေမှန်း သိခဲ့ကြ တယ်။ ရင်နာစရာကောင်းတာက ကုမရလောက်အောင် ရောဂါကျွမ်းနေခြင်းပါပဲ။ ဒါကြောင့် လေထိုးဗိုက်အောင့်ခြင်းဟာ အမြဲကြောက်စရာမဟုတ်ပေမယ့် သတိလက်လွတ်နေရမယ့် ဝေဒနာလည်းမဟုတ်ကြောင်း သတိလေးထားသင့်လှပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက
 နယ်စပ်ဒေသများတွင်
 အခြေခံအဆောက်အအုံ
 တည်ဆောက်ပေးရန်
 အားပေးဆောင်ရွက်
 ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း
 ကြေညာခဲ့ပါသည်။

“ တီဘီရောဂါ ဖြစ်ပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင်
 N95 ကဲ့သို့သော နှာခေါင်းစည်းကို အသုံးပြုရန်နှင့်
 ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ထမ်းများအတွက်
 နှစ်စဉ် ရင်ဘတ်ဓာတ်မှန်ရိုက်စစ်ဆေးခြင်းကိုအသုံးပြုရန်
 အကြံပြုထောက်ခံထားသည်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ထိုင်းနိုင်ငံဆေးရုံများရှိ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်သူများ (Health Care Workers-HCWs) သည် ကူးစက်ရောဂါများ၊ အရိုးအကြောကြွက်သားများနာကျင်မှု၊ ရော်ဘာနှင့်ပြုလုပ်ထားသောပစ္စည်းများထိတွေ့မှု၊ လုပ်ငန်းခွင်စိတ်ဖိစီးမှု၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အန္တရာယ်ရှိသော အရာများအပါအဝင် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ထိုင်းကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍတွင် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စောင့်ကြည့်ကြပ်မတ်ရေး၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် ထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရေး၊ အလုပ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်ရေးများ လိုအပ်ပါသည်။ ထိုင်းကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုအခြေအနေကို ထိုင်းနိုင်ငံဆေးရုံစစ်တမ်းများ၊ ထိုင်းအစိုးရ၏အစီရင်ခံစာများနှင့် ထိုင်းလုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးလမ်းညွှန်စာအုပ်များမှ ရလဒ်များကိုပေါင်းစပ်၍ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်း HCW များ၏ တွေ့ကြုံရသည့် အလုပ်နှင့်ဆက်စပ်သော ဖျားနာမှုများ၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရမှုများနှင့်အန္တရာယ်များအကြောင်းကို သိရှိပြီးဘေးအန္တရာယ်ကင်းအောင် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ထိုင်းကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းသည် စီးပွားရေး၏ ကြီးမားသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြည်သူ့ဆေးရုံများနှင့် ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံများစွာရှိပြီး HCW များနှင့်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ၎င်းအလုပ်သမား

များ၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးသည် လူနာအား တိုက်ရိုက်စောင့်ရှောက်မှုပေးသည်။ ၎င်း လုပ်သားများတွင် သမားတော်များ၊ ဆရာဝန်များ၊ သူနာပြုများ၊ သူနာပြုအကူများ၊ ဆေး ဘက်ဆိုင်ရာနည်းပညာ ပညာရှင်များနှင့် အခြားဆေးဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများ ပါဝင်ပါ သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ကျေးရွာ၊ ခရိုင်ခွဲ၊ ခရိုင်၊ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်များတွင် ပြည့်စုံသောအုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းပုံ အတွက် အရေးပါသောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ကျန်းမာ ရေးမြှင့်တင်သည့် ဆေးရုံများ၏ဝန်ဆောင်မှုများတွင် ရောဂါကာကွယ်မှု၊ ကုသရေး၊ ပြန်လည် ထူထောင်ရေးနှင့် စားသုံးသူကာကွယ်ရေးတို့ ပါဝင်သည်။ လူနာများကို လိုအပ်ပါက ရပ်ရွာ ဆေးရုံများသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည့်စနစ်ကို အသုံးပြုပါသည်။ ထို့အပြင်ခရိုင်ခွဲအတွင်းရှိ ကျေးရွာတိုင်းတွင် ကျန်းမာရေးစေတနာ့ဝန်ထမ်းများလည်းရှိသည်။ ကျန်းမာရေးမြှင့်တင် သည့် ဆေးရုံများ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကျန်းမာရေးမြှင့်တင်ရန်နှင့် ဖျားနာခြင်းမှကာကွယ် ရန်ဖြစ်သည်။ ခရိုင်အဆင့်တွင် ခုတင် ၃၀ မှ ၄၀ ရှိသောဆေးရုံများနှင့် စည်ပင်ကျန်းမာရေး ဌာနကို နိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင်ထူထောင်ထားပါသည်။ ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ခုတင် ၂၀၀ ဆံ့မှ ၄၀၀ ဆံ့ထိရှိသော ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီးများကို ရပ်ရွာဆေးရုံများအတွက် လွှဲပြောင်းရေး စင်တာများအဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်တွင် အစိုးရဒေသဆိုင်ရာ ဆေးရုံများသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ဆေးရုံအတွက် အထူးကုဆေးရုံ ကြီးများအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဆေးရုံဝန်ထမ်းများသည် ဇီဝဆိုင်ရာအန္တရာယ်များ (ဘက်တီးရီးယား၊ ဗိုင်းရပ်စ်များ)၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအန္တရာယ်များ (အပူ၊ ဖုန်မှုန့်၊ ဓာတ်ရောင်ခြည်နှင့် ဆူညံသံ)၊ ဓာတုဆိုင်ရာအန္တရာယ်များ (အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသောသန့်ရှင်းရေးပစ္စည်းများ၊ ဓာတု ကုထုံးဆေးဝါးများ)၊ လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များ (အလေးအပင်မခြင်း)၊ စိတ်ဖိစီးမှုနှင့် လုပ်ငန်း ခွင်တွင် အကြမ်းဖက်မှုများကို ခံစားနေရပါသည်။ လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဆေးရုံဝန်ထမ်းများအပေါ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို တားဆီး ကာကွယ်ရန်အတွက် သင့်လျော်သောစည်းမျဉ်းများ ချမှတ်ထားပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၎င်း၏နိုင်ငံသားများအပြင် သန်းနှင့်ချီသောဧည့်သည်များနှင့် ဆေး ဘက်ဆိုင်ရာ ခရီးသွားများကို ဝန်ဆောင်မှုပေးရန်နှင့် အာရုံနိုင်ငံများတွင် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ အချက်အချာဖြစ်လာစေရန် တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်နှစ်အတွင်း ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ခရီးသွားများနှင့် ဧည့်သည်နှစ်သန်းကျော် လာရောက်ခဲ့ ကြောင်း ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုင်းဆေးရုံဝန်ထမ်းများသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အမြောက်အမြားလိုအပ်မှုကြောင့် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ် ပါက လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်ကို သိသာထင်ရှားစွာ ကြိုတွေ့နေရပါသည်။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် အလုပ်သမားကာကွယ်ရေးဥပဒေ

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းအလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနသည် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လုပ်ငန်းခွင်

အတွင်း လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များကိုလျှော့ချရန်နှင့် အလုပ်နှင့်ဆက်စပ်သော ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့်သေဆုံးမှုတို့ကို တားဆီးကာကွယ်ရန်ဖြစ်သည်။ အလုပ်နှင့်ဆက်သွယ်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာအခြေအနေများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် ဘေးကင်းပြီးတစ်ကိုယ်ရေသန့်ရှင်းမှုရှိသော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများကို မြှင့်တင်ရန်ဖြစ်သည်။ ။ ၎င်းဥပဒေသည် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများမြှင့်တင်ရေးနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အလုပ်သမားနှင့်အလုပ်ရှင်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ကိုလည်း ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်အက်ဥပဒေအရ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဆေးရုံများသည် HCWs အတွက် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေး အစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနရှိ လုပ်ငန်းခွင်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာရောဂါများဌာနသည် ဆေးရုံဝန်းကျင်များတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအတွက် အန္တရာယ်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာ လက်စွဲစာအုပ်ကိုလည်း ရေးဆွဲထားသည်။ ၎င်းလက်စွဲစာအုပ်တွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များအပါအဝင် လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များကို ခွဲခြား သတ်မှတ်ထားပါသည်။ နှစ်စဉ် စစ်တမ်းကောက်ယူမှုများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်အန္တရာယ် အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု၊ လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များကို စစ်ဆေးစောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်း၊ လုပ်ငန်းခွင်ရောဂါများနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းလက်စွဲစာအုပ်သည် လုပ်ငန်းခွင်တွင် ကျန်းမာရေးမြှင့်တင်ရေး၊ လက်ရှိလုပ်သားလေ့ကျင့်ရေးအစီအစဉ်များနှင့် PPE ကို သုံးစွဲနိုင်မှုကို အလေးပေးဖော်ပြထားသည်။

အက်ဥပဒေမှစတင်၍ ပုဂ္ဂလိကနှင့် အစိုးရပိုးပေးထားသော ဆေးရုံနှစ်ခုလုံးသည် လုပ်ငန်းခွင်နာမကျန်းမှုနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများကိုကာကွယ်ရန် ရေးဆွဲထားသော စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အရင်းအမြစ်များနည်းပါးခြင်းကြောင့် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုအဆင့်များ ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ဆေးရုံအများစုသည် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကော်မတီကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း ကော်မတီ၏အဖွဲ့ဝင်များသည် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့်ပြဋ္ဌာန်းထားသော အကြံပြုထောက်ခံချက်များကို အမြဲတမ်း လိုက်နာခြင်းမရှိကြပါ။

ထိုင်းဆေးရုံများသည် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြု ဆေးရုံအဆင့်အတန်းကိုရရှိရန် စိတ်ဝင်တစားရှိကြသော်လည်း ပိုမိုမြင့်မားသောစောင့်ရှောက်မှု အရည်အသွေးနှင့် အလုပ်ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းမွန်မှုအားနည်းနေပါသည်။ ဘေးကင်းပြီး ကျန်းမာသောလုပ်ငန်းခွင်တစ်ခု အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အတားအဆီးများရှိပါသည်။ ရန်ပုံငွေမရှိခြင်းနှင့် လူနာများမျှော်မှန်းထားသည်ထက် ပိုမိုများပြားသော အလုပ်ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး လိုအပ်ချက်များသည် ဆရာဝန်များ၊ သူနာပြုများနှင့် အခြားတိုက်ရိုက် စောင့်ရှောက်မှုပေးသူများအတွက် စိတ်အနှောင့်အယှက်များစွာဖြစ်စေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍတွင် အလုပ်နှင့်ဆက်စပ်သော ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများနှင့် ဖျားနာမှုများကို လျှော့ချရန်အတွက်

လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် သုတေသနလုပ်ငန်းများ ထပ်မံလိုအပ်ပါသည်။

အလုပ်နှင့်ပတ်သက်သော နာမကျန်းမှုနှင့် ဒဏ်ရာများ

ထိုင်းနိုင်ငံတွင်ရှိသော HCW များ၏ လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များကို ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာနရှိ လုပ်ငန်းခွင်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာရောဂါဌာနမှ စူးစမ်းလေ့လာခဲ့သည်။ ဆေးရုံအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအား ၎င်းတို့၏ ဆေးရုံများတွင် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေး ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုများရှိနေခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ စစ်တမ်းကောက်ယူရန် တာဝန်ပေးထားပါသည်။ ဆေးရုံများ၏ အစီရင်ခံစာတွင် လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်ဖြစ်စေသော အချက်များစွာရှိပါသည်။ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ၊ ဓာတုဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော အချက်များ၊ ဆေးရုံများတွင်မလုံခြုံသော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအချက်များ၊ အလွန်အမင်းဆူညံသံထွက်ပြီး အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည့်အချက်များနှင့် အလင်းရောင်အားနည်းခြင်းကို လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ် ဖြစ်စေသည့်အချက်အဖြစ် မှတ်ချက်ပြုကြသည်။ HCW များအား နှစ်စဉ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ သွေးတိုးရောဂါ၊ ဆီးချိုသွေးချိုရောဂါ၊ ထရိုင်ဂလစ်စရိုက်ပြည့်ဝဆီများခြင်းနှင့် အဆုတ်တီဘီရောဂါ၊ အမြင်အာရုံချို့ယွင်းမှု၊ အဆုတ်လုပ်ဆောင်မှုအားနည်းခြင်း၊ အကြားအာရုံဆုံးရှုံးခြင်း၊ စိတ်ဖိစီးမှု၊ အရိုး၊ အကြော၊ ကြွက်သားဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းမှုများ၊ အပ်ချောင်းဒဏ်ရာ၊ အရေပြားရောဂါများနှင့် သီးသန့်မသတ်မှတ်ထားသောဒဏ်ရာများကို တွေ့ရှိရပါသည်။

အရိုး၊ အကြော၊ ကြွက်သားရောဂါများ

HCW များတွင် အရိုး၊ အကြော၊ ကြွက်သားဆိုင်ရာရောဂါများ တွေ့ရှိရပါသည်။ ခါးနာခြင်း သို့မဟုတ် ကြွက်သားများတင်းမာမှုခံစားကြရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သူနာပြုများသည် အားအင်ချည့်နဲ့နေသော၊ သတိလစ်နေသော သို့မဟုတ် အလွန်ကဲနေသောလူနာများပါဝင်သည့် လေးလံသည့်အရာများကိုသယ်ဆောင်၍ မပြီးရွှေ့ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ခါးနာခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သောအကြောင်းအရင်းများတွင် အဆိုင်းတစ်ခုလျှင် နှစ်နာရီဆက်တိုက် ခန္ဓာကိုယ်ကို ကွေးညွတ်ရခြင်း၊ အကူအညီမပါဘဲ လူနာများကို မြှောက်ပေးခြင်းနှင့် အလုပ်ချိန်အတွင်း မသင့်လျော်သော ကိုယ်ဟန်အနေအထားများပြုလုပ်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ HCWများတွင် အရိုး၊ အကြော၊ ကြွက်သားဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းချက်လေ့လာမှုများအရ ကြွက်သားနာကျင်ခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းများတွင် လေးလံသော ကိုယ်ဟန်အနေအထားမမှန်ခြင်း၊ အလုပ်ချိန်ကြာရှည်ခြင်းနှင့် ကြွက်သားလေ့ကျင့်ခန်းလုပ်ခြင်းများ နည်းပါးခြင်း စသည့် တစ်ဦးချင်းအပြုအမူများပါဝင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

လေမှတစ်ဆင့်ကူးစက်ရောဂါ

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ကူးစက်ရောဂါများစွာအတွက် အစုလိုက်၊ အပြုံလိုက်ဖြစ်ကြောင်း မှတ်တမ်းများရှိပါသည်။ လေဝင်လေထွက်မကောင်းခြင်း၊ လူစုလူဝေးစောင့်ဆိုင်းနေရသော

နေရာများနှင့် ကူးစက်လူနာများနှင့် အနီးကပ်ထိတွေ့မှုကြောင့် တီဘီနှင့် တုပ်ကွေးကဲ့သို့ သော လေမှတစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်သောရောဂါများသည် HCWများအတွက် ပြင်းထန်သော ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များ ဖြစ်လာစေသည်။ အထွေထွေဆေးရုံများရှိ အရေးပေါ်ဌာနများတွင် HCW များသည် ရောဂါပိုးကူးစက်ခံရနိုင်ခြေပိုများသည်။ အကာအကွယ်ပစ္စည်းများကို အပြည့်အဝမသုံးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ HCW များကြားတွင် တုပ်ကွေးရောဂါ ကာကွယ်ဆေးထိုးနှုန်းသည် သတ်မှတ်ထားသည်ထက် လျော့နည်းနေသည်ဟု သိရသည်။ ထို့အပြင် ထိရောက်သော PPE အသုံးပြုမှုအတွက် အတားအဆီးများ (ရရှိနိုင်မှု၊ လေ့ကျင့်မှု၊ အလုပ်တာဝန်) နည်းပါးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အဆုတ်တီဘီရောဂါသည် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ HCW များအတွက် အဓိက လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ် ဖြစ်သည်။ အရေးပေါ်ဌာနများတွင် အလုပ်လုပ်ခြင်းသည် တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားနိုင်ခြေ အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ လူနာများနှင့် အနီးကပ်လုပ်ကိုင်သော သူနာပြုများသည် တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားရန် အခွင့်အလမ်းများစွာရှိပါသည်။ လေ့လာမှုအရ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၊ သူနာပြုများနှင့် အရေးပေါ်ဌာနမှ ဝန်ထမ်းများသည် တီဘီရောဂါ ဖြစ်နိုင်ခြေပိုများကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ HCW များအကြား အထူးသဖြင့် ဝန်ထမ်းအသစ်များကြားတွင်တီဘီရောဂါကူးစက်နိုင်ခြေမြင့်မားကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ဓာတ်ခွဲခန်းဝန်ထမ်းများအပါအဝင် တိုက်ရိုက်စောင့်ရှောက်မှုမဟုတ်သော လုပ်သားများအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်လာပြီး HCW များတွင် လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း တီဘီရောဂါ ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေမြင့်မားကြောင်း အတည်ပြုခဲ့သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မွေးကင်းစကလေးများအားလုံးကို ပျံ့နှံ့နေသောတီဘီနှင့် ဦးနှောက်အမြှေးရောင်တီဘီရောဂါကို ကာကွယ်ရန် BCG ကာကွယ်ဆေးထိုးရပါမည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများကြားတွင် အလုပ်နှင့်ဆက်စပ်သော တီဘီရောဂါကိုကာကွယ်ရန်အတွက် အမျိုးသားတီဘီရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးအစီအစဉ်သည် တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် N95 ကဲ့သို့သော နှာခေါင်းစည်းကို အသုံးပြုရန်နှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ထမ်းများအတွက် နှစ်စဉ် ရင်ဘတ်ဓာတ်မှန်ရိုက်စစ်ဆေးခြင်းကိုအသုံးပြုရန် အကြံပြုထောက်ခံထားသည်။

ရောဂါပိုးရှိသော အမှုန်အမွှားများကို ရှူရှိုက်မိခြင်း သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ခြင်းမှ ကူးစက်သော အခြားရောဂါမှာ ဆုံဆို့နာဖြစ်သည်။ ထိုင်း HCWs များကြားတွင် မေးခိုင်း၊ ဆုံဆို့နာရောဂါကို စစ်ဆေးခဲ့သည်။ ထိုင်း HCW များအတွက် မေးခိုင်းဆုံဆို့နာရောဂါ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းကို အကောင်အထည်ဖော်သင့်ကြောင်း အကြံပြုထားသည်။

သွေးမှတစ်ဆင့်ကူးစက်ရောဂါများ

HCW များအတွက် နောက်ထပ်အန္တရာယ်တစ်ခုက သွေးမှတစ်ဆင့်ကူးစက်ခြင်းဖြစ်သည်။ HIV နှင့် အသည်းရောင်အသားဝါအပါအဝင် ရောဂါပိုးများသည် အရေပြားတွင်ဆေးထိုးခြင်း၊ ရောဂါပိုးရှိသော အရိအချွဲအမြှေးပါးများနှင့် လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အရေပြားထိတွေ့မှုများမှတစ်ဆင့် ကူးစက်နိုင်သည်။ လူနာနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံစဉ်အတွင်း ကူးစက်ရောဂါများအတွက် အခွင့်အလမ်းများစွာကို ဖြစ်စေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ HCW များကြားတွင်

“သက်ရောက်မှုများမှာ
 အပျော့စား
 (အရေပြားနီမြန်းခြင်း)မှ
 ပြင်းထန်ခြင်း
 (မျိုးမပွားနိုင်ခြင်း
 သို့မဟုတ်
 ပြင်းထန်သော
 သွေးကင်ဆာ)ကဲ့သို့
 သေစေမည့်
 ရောဂါများထိ
 ဖြစ်နိုင်သည်။”

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း သွေးမှတစ်ဆင့် ကူးစက်နိုင်ခြေ မြင့်မားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အစိုးရဆေးရုံရှိ HCW များသည် အသည်းရောင်အသားဝါ B ဗိုင်းရပ်စ်ပိုးစစ်ဆေးတွေ့ရှိကြောင်းဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ဓာတ်ခွဲခန်းယူနစ်နှင့် သွေးစစ်ဆေးခြင်းယူနစ်ကဲ့သို့ သော ချွန်ထက်သောကိရိယာများကို မကြာခဏ အသုံးပြုသော အခြားဆေးရုံဝန်ထမ်းများအတွက် အန္တရာယ်မြင့်မားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ HCW များသည် ကျောက်ကပ်ဆေးခြင်းယူနစ်နှင့် သားဖွား မီးယပ်ယူနစ်တို့၌ အသည်းရောင်အသားဝါ B ပိုးကူး စက်မှုအတွက် အခွင့်အရေးများပါသည်။ HCWs တွင် အသည်းရောင်အသားဝါစီပိုး ကူးစက်မှုနှုန်းသည် လည်း မြင့်မားသည်။ အသည်းရောင်အသားဝါစီပိုး နှင့် HIV ပိုးကဲ့သို့သော သွေးမှတစ်ဆင့်ဖြစ်သော ကူးစက်ရောဂါများသည် ချွန်ထက်သောကိရိယာနှင့် အပ်ချောင်းများဖြင့် နီးကပ်စွာဆက်စပ်နေသည်။

ဓာတုဗေဒပစ္စည်းနှင့် အခြားထိတွေ့မှုများ

လုပ်ငန်းခွင်တွင် ဓာတုပစ္စည်းများထိတွေ့မှု များသည် HCW များကြားတွင် လတ်တလောနှင့် နာတာရှည်ရောဂါ နှစ်မျိုးလုံးကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဆေးဝါးများ၊ ကင်ဆာကုသဆေးများ၊ မေ့ဆေး ဓာတ်ငွေ့များ၊ ပိုးသတ်ဆေးများ သို့မဟုတ် ဓာတ်ငွေ့ များနှင့် ပိုးသတ်ဆေးဓာတုပစ္စည်းများနှင့် ထိတွေ့မှု များသည် HCW များ အတွက် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ် ကိုထိခိုက်စေကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ HCW များသည် အလုပ်ချိန်၌မူတွင် အဆိပ်ဖြစ် စေသောအရာများနှင့် မကြာခဏထိတွေ့လေ့ရှိသည်။ သက်ရောက်မှုများမှာ အပျော့စား(အရေပြားနီမြန်း ခြင်း)မှ ပြင်းထန်ခြင်း(မျိုးမပွားနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြင်းထန်သောသွေးကင်ဆာ)ကဲ့သို့သေစေမည့်ရောဂါ များထိ ဖြစ်နိုင်သည်။ မေ့ဆေးနှင့်ထိတွေ့ရသည့် ခွဲစိတ်ခန်းဝန်ထမ်းများသည် လုပ်ငန်းခွင်ထိတွေ့မှု မရှိသော ဝန်ထမ်းများနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် တုံ့ပြန်မှုနှေး ကွေးကြောင်း မှတ်သားထားသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ သူနာပြုများကြား လက်အိတ်ကဲ့သို့ရော်ဘာပစ္စည်းနှင့် ထိတွေ့ရောဂါ၏ ကျန်းမာရေးပြဿနာကိုလည်း စစ်ဆေးခဲ့သည်။ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းနှင့် အရေပြားထိတွေ့မှု နှစ်ခုစလုံးကို ထိခိုက်နိုင်ကြောင်းအစီရင်ခံပြီး ရော်ဘာလက်အိတ်များဖြင့် အစားထိုးလဲလှယ်ရန် အကြံပြုထားပါသည်။ မဖြစ်နိုင်ပါက ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုများတွင် အသုံးပြုသည့်လက်အိတ်များ၏ ပရိုတင်းပါဝင်မှုအနည်းဆုံး လျော့နည်းသွားအောင်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာများ

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းသည် တစ်ရက်လျှင် ၂၄နာရီ၊ တစ်ပတ်လျှင် ခုနစ်ရက်အထိ ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အချို့သော HCW များသည် အလှည့်ကျလုပ်ဆောင်ရမည်မှာ ရှောင်လွှဲ၍မရသော အခြေအနေတစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆိုင်းလိုက်အလုပ်များသည် စိတ်ကျန်းမာရေးကိုထိခိုက်စေပြီး HCW များကြားတွင် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ အပြောင်းအရွှေ့အလုပ်သည် လူနာများနှင့် HCW များကိုယ်တိုင်၏ ဘေးကင်းရေးအပေါ် အပျက်သဘောဆောင်သော သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ကျွမ်းကျင်သူများအကြား ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အပြောင်းအရွှေ့အလုပ်၏ ဆိုးကျိုးများကို နိုင်ငံအများအပြားတွင် အစီရင်ခံထားသည်။ ညဆိုင်းအလုပ်လုပ်နေသူများ အတွက် သင့်လျော်သောအိပ်စက်ခြင်း စီမံခန့်ခွဲမှုသည်အရေးကြီးပြီး ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နောက်ထပ် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ လိုအပ်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ လုပ်ငန်းခွင် ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေး အစီအစဉ်များ

လက်ရှိတွင် ထိုင်းနိုင်ငံရှိအထွေထွေအများပြည်သူဆေးရုံများအားလုံးသည် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များကို စောင့်ကြည့်ကာကွယ်ခြင်း၊ တားဆီးထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် ထိတွေ့ခြင်းများကိုဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးပိုင်းကို ထူထောင်ထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ပြင်ဆင်မှုများတွင် တီဘီကူးစက်မှုကိုတားဆီးရန် ဗျူဟာသုံးရပ်လိုအပ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးထိန်းချုပ်မှု၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းချုပ်မှုနှင့် တစ်ကိုယ်ရေအသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပစ္စည်းများကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် လုပ်ငန်းခွင်နှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာရောဂါများဌာနတို့သည် ဆေးရုံများတွင် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်နှင့် ဘေးကင်းရေးလမ်းညွှန်ချက်များကို မြှင့်တင်ခဲ့ပါသည်။

HCW များအတွက် ဖျားနာခြင်းနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ လုံလောက်သော ကြိုတင်ကာကွယ်ရေး အလေ့အကျင့်များမလုံလောက်ခြင်း၊ အသိပညာမရှိခြင်း၊ လုံလောက်မှုအဆင့် အကာအကွယ်ပစ္စည်းများ မလုံလောက်ခြင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ငန်းခွင်အန္တရာယ်များစွာအတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးမူဝါဒများတည်ရှိနေသော်လည်း ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ဓာတုထိတွေ့မှုများနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖိစီးမှုများအားလုံးကို မပါဝင်ခြင်းကြောင့် ကန့်သတ်ထားသည်။

သုတေသနကွာဟချက်- ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးနိုင်သူများ၏ အမြင်

သုတေသနအဖွဲ့ဝင်များမှအရည်အသွေးပိုင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြီး အဓိကအမျိုးအစားလေးခုကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ လုပ်ငန်းခွင်ထိတွေ့မှုများ၊ ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များနှင့် ရလဒ်များကြား ဆက်စပ်မှုကိုအတည်ပြုရန် သုတေသနမရှိခြင်း၊ ရောဂါဖြစ်ပွားနေချိန်အတွင်း HCW များအတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးနှင့် ထိန်းချုပ်မှုအစီအမံများအတွက် စံသတ်မှတ်ထားသောစံနှုန်းများ ချို့တဲ့ခြင်း၊ HCW များကြားတွင် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်နှင့် ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ အသိပညာမလုံလောက်ခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍရှိ တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော စောင့်ရှောက်မှုလုပ်သားများအပေါ် ကူးစက်ရောဂါဆိုင်ရာ သုတေသနပြုမှု နည်းပါးခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍတွင် ကူးစက်ရောဂါဆိုင်ရာ သုတေသနပြုမှုကို ကန့်သတ်ထားပါသည်။ လူနာများနှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့သော ထိုင်းနိုင်ငံ HCW များသည် သွေးမှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် အသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ထိတွေ့မှုကြောင့် ကူးစက်ရောဂါများ ဖြစ်နိုင်ခြေပိုများကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့အပြင် အခြားသော ဓာတုဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဘေးအန္တရာယ်များသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍတွင် နာမကျန်းမှုနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများ ဖြစ်စေနိုင်သည် ဟု သိရှိထားသော်လည်း ထိုင်း HCW များကြားတွင် သုတေသနအနည်းငယ်ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ အတားအဆီးများ၊ အန္တရာယ်များသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်နေရာများတွင် အလုပ်ပုံစံရေးဆွဲခြင်းကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းနှင့်လုပ်ငန်းပုံစံများကို ထိခိုက်စေနိုင် သည့် ရရှိနိုင်သော သင်တန်းများ လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ထိုင်း HCWs ၏ လုပ်ငန်းခွင်ဖျားနာမှုနှင့် ဒဏ်ရာများအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စောင့်ကြည့်ရေးစနစ်သည် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးနှင့် လျော်ကြေးပေးသည့်စနစ်များတွင် ပြောင်းလဲမှုများကို လှုံ့ဆော်ရန်အတွက် အချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးမည်ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လုပ်သားများသည် ကျန်းမာပြီးဘေးကင်းသော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများ လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းအလုပ်သမားများ၏ ထိရောက်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများ ပေးစွမ်းနိုင်မှုသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ သက်သေအထောက်အထားအခြေပြု အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုအပေါ် မူတည်ပါသည်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်းထွန်း (ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး)

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ နယူးဒီလီမြို့၊ နေပြည်တော် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ နယူးဒီလီမြို့၊ နေပြည်တော်

“ စီးပွားရေးနဲ့ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊
စက်မှုလုပ်ငန်းတွေမှရရှိတဲ့ ဥစ္စာဓနကို
လိုအပ်တဲ့ စစ်ရေးပါဝါရရှိဖို့ နည်းလမ်းတစ်ခုအနေနဲ့
အဓိကအားဖြင့် ရှုမြင်ထားကြပါတယ်။ ”



ခေတ်ပို-အင်တာနက်

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို လေ့လာတော့မယ်ဆိုရင် ယနေ့ကမ္ဘာကြီးဟာ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ရာအချိန်တွေနဲ့ ပြည့်နှက်လို့နေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ နိုင်ငံတကာစနစ်ကသယ်ဆောင်လာတဲ့၊ သိသာထင်ရှားတဲ့ ပြောင်းလဲမှုတွေကြောင့်ပါပဲ။ တကယ်တော့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးဆုံးသွားကတည်းက နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်က ကျယ်ပြန့်လာပြီး ထူးခြားမှုတွေနဲ့ ရောယှက်လို့နေပါတယ်။

ထူးခြားမှုတစ်ခုကတော့ ဂလိုဘယ်လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ အပြန်အလှန်အမှီသဟဲပြုမှု မြင့်တက်လာနေခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပို့ဆောင်ရေး၊ နိုင်ငံတကာခရီးသွားလာရေးနဲ့ ကုန်စည်တွေ၊ ဝန်ဆောင်မှုတွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေအားလုံးအပေါ် သက်ရောက်တဲ့တော်လှန်ရေးက အရှိန်ကောင်းကောင်းနဲ့ စွမ်းရည်တွေပြည့်လို့နေပါတယ်။ နောက်ထပ်ထူးခြားမှုတစ်ခုကတော့ တိုးတက်လာတဲ့နိုင်ငံအချင်းချင်း ဆက်ဆံရေးကွန်ရက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယထူးခြားမှုကတော့ နိုင်ငံအချင်းချင်း ကုန်သွယ်မှုတွေတိုးတက်လာတာရယ်၊ ဂလိုဘယ်ဘဏ္ဍာရေး (ငွေရေးကြေးရေး)ဈေးကွက်တွေ ပိုမိုပေါင်းစည်းမှုရှိလာတာရယ်ကြောင့် ဂလိုဘယ်စီးပွားရေးဟာ ပိုမိုပြီးတော့ အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုလာခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ နိုင်ငံခြားငွေ ဖလှယ်နှုန်းကွက်က တတိယကမ္ဘာမှနိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးတည်ငြိမ်မှုကို သိသိသာသာ သက်ရောက်မှုရှိပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးမှုတွေက တစ်ဦးချင်းစီရဲ့ ကြွယ်ဝချမ်းသာရေးအပေါ်မှာ အရေးပါတဲ့အကျိုးဆက်တွေကို ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။

ယနေ့ကမ္ဘာကြီးမှာ အနုတ်လက္ခဏာဆောင်တဲ့၊ ပေါင်းစည်းမှုမရှိတဲ့ အင်အားတွေ ရှိနေသလို အပြုသဘောဆောင်ပြီး ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်နေတဲ့ အင်အားတွေရှိနေကြပါတယ်။ အနုတ်လက္ခဏာဆောင်တဲ့ အင်အားတွေထဲမှာ အကြမ်းဖက်မှု (Terrorism)အန္တရာယ်

က တဖြည်းဖြည်း အရှိန်မြင့်လို့လာပါတယ်။ နျူကလီးယားလက်နက် တိုးပွားလာခြင်း၊ အရှေ့ဥရောပ၊ အာဖရိကနဲ့ အခြားဒေသတွေမှာ လူမျိုးစုပုဂ္ဂိုလ်သုန်းသုန်းကားအခြေအနေတွေ ကလည်း အနုတ်လက္ခဏာဆောင်တဲ့အင်အားတွေ ဖြစ်လို့နေပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာ တော့ အပြုသဘောစွမ်းအားတွေအဖြစ် ဒီမိုကရေစီပျံ့နှံ့လာမှု၊ ငြိမ်းချမ်းတဲ့နိုင်ငံတွေရဲ့ တိုးတက်လာတဲ့ ကမ္ဘာ့ဇုန်၊ ပေါင်းစည်းလာနေတဲ့ကမ္ဘာကြီးမှာ ပိုမိုကြီးမားတဲ့ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုသို့ရှေးရှုတဲ့ သိသာထူးခြားတဲ့ အဆင့်တွေရှိလို့နေကြပါတယ်။

ကမ္ဘာကြီးဟာ စစ်အေးကာလစနစ်မှ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သစ်ဆိုတဲ့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှု စနစ်သစ်ဆိုသို့ ကူးပြောင်းနေပါပြီ။ တစ်ဖက်မှာလည်း ရန်လိုမှုတွေကို ဟန့်တားရာမှာ ဂလိုဘယ်ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးဆီသို့ ကမ္ဘာ့ဒေသအသီးသီးမှာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုရဲ့ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုတွေဆီ စိတ်ပါဝင်စား သတိမူလာတဲ့အထိ တွေ့ကြုံလာရ ပါပြီ။ တခြားတစ်ဖက်မှာလည်း တိုးတက်လာနေတဲ့ ဂလိုဘယ်အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြု မှုဟာ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးဆီသို့ ဦးတည်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာအနှံ့အပြားရှိလူသားတွေအတွက် ပိုမိုထူးခြားမှုတွေ တွေ့ကြုံလာရပါတယ်။ နိုင်ငံခြားရေးရာကိစ္စတွေမှာ ကြိုးပမ်းအားထုတ် မှုတွေနဲ့ ပူးပေါင်းခဲ့ကြပြီး ပြည်သူလူထုရဲ့ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးအပေါ်မှာ လွှမ်းမိုး မှုတွေ မြင့်တက်လာခဲ့ပါတယ်။ တစ်ဖက်မှာလည်း ပြည်တွင်းရေးရာကိစ္စတွေဖြစ်တဲ့ ငွေကြေး တန်ဖိုးလျော့နည်းခြင်းနဲ့ အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်တွေဟာ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တွေအပေါ် သက်ရောက်မှုတွေ မြင့်တက်လို့လာနေပါတယ်။ ခေတ်ပြိုင်စနစ်မှာ နိုင်ငံနှစ်ခုကြား အပြန် အလှန်ဆက်ဆံရေးက အရေအတွက်များပြားလာပြီး ကွဲပြားခြားနားမှုတွေလည်း ရှိလာပါ တယ်။ ဒါကတော့ ကုန်သွယ်မှု၊ နိုင်ငံတကာလုံခြုံရေး၊ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလာရေးလုပ်ငန်း၊ နည်းပညာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ရေး၊ နျူကလီးယားလက်နက် ထိန်းချုပ်ရေး စတဲ့ နယ်ပယ်အသီးသီးက ပြဿနာပေါ်မူတည်ပြီး အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်ပါ တယ်။ သည်လို အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းရဲ့ နောက်ထပ်နည်းလမ်းကတော့ နှစ်နိုင်ငံအကြား ဆက်ဆံရေးကို ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးနေတဲ့ အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေးအမျိုးအစားပေါ်မှာ အာရုံစိုက် လေ့လာခြင်းပါပဲ။ အဲဒီတွေ့မြင်နေကျ အမျိုးအစားနှစ်ခုကတော့ ပဋိပက္ခနဲ့ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုတို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

Stephen M.Walt ရေးသားတဲ့ International Relations:One World, Many Theories ဆောင်းပါးကို ကျွန်တော်ဖတ်မိတဲ့အခါ သီအိုရီအရေးပါမှုကို သိရှိလာခဲ့ပါတယ်။ သည်ဆောင်းပါးရဲ့အစပိုင်းမှာ ပေါ်လစီရေးသားသူတွေနဲ့ လက်တွေ့ဝါဒီတွေဟာ နိုင်ငံတကာ ရေးရာတွေကို ပညာရှင်ဆန်ဆန် ဘာကြောင့်ဂရုစိုက်လေ့လာသင့်သလဲ။ နိုင်ငံခြားရေး ပေါ်လစီ (Foreign Policy)ကို ဆောင်ရွက်နေသူတွေဟာ Academic Theorists တွေနဲ့ မကြာခဏ ဆွေးနွေးရတယ်လို့ ရေးသားထားပါတယ်။

IR ပညာရှင်တွေဟာ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို ရှုထောင့်အမြင်သုံးမျိုးနဲ့ လေ့လာ ကြတယ်။ အဲဒီရှုထောင့်အမြင်တွေက Realism၊ Pluralism နဲ့ Globalism သီအိုရီတွေကို အခြေခံချဉ်းကပ်ကြတာ တွေ့ရပါတယ်။

**သရုပ်မှန်ဝါဒ-အဓိကသရုပ်ဆောင်များနှင့် ယူဆချက်များ
(Realism-Major Actors and Assumptions)**

Realism ကို Realism Theory လို့လည်း လူသိများကြပါတယ်။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမှာ ခေတ်မီတဲ့သရုပ်မှန်ဝါဒအတွေးအခေါ်ကျောင်းရဲ့ ရှေ့ပြေးပုဂ္ဂိုလ်တွေကတော့ နိုင်ငံရေးစာပေလေ့လာသူတွေကြိုက်တဲ့ The Prince (1523) စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့သူ Niccolo Machiavelli နဲ့ The Leviathan (1651)စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့သူ Thomas Hobbes တို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေကို သူတို့ရဲ့ ကိုယ်တိုင်စိတ်ဝင်စားမှုတွေ၊ အာသာရမ္မက်အာသီသတွေနဲ့ အခြေခံအားဖြင့် စိတ်ဓာတ်မြှင့်တင်ပေးတယ်လို့ အဲဒီနိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ပညာရှင်နှစ်ဦးက ယူဆခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီ အာသီသတွေအားလုံးရဲ့ အကျယ်ပြန့်ဆုံးနဲ့ အလားအလာအရှိဆုံး အန္တရာယ်ပေးမှုကတော့ ပါဝါအတွက် သူတို့ရဲ့ပြင်းပြတဲ့ဆန္ဒပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့အမြင်မှာ နိုင်ငံကိုအုပ်စိုးတဲ့ အချုပ်အခြာအာဏာကတော့ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးရဲ့ စစ်မှန်ပြီး တစ်ခုတည်းသောတာဝန်ယူ အာမခံသူဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတစ်ဦးတည်းမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးကိုတွန်းအားပေးတဲ့ ပါဝါရှိလို့ပါပဲလို့ သူတို့ကဆိုပါတယ်။

သူတို့ရဲ့အမြင်မှာ နိုင်ငံတကာနိုင်ငံရေးဟာ ပါဝါအတွက် ပုံသေရနိုင်မှုတစ်ခုဖြစ်ခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ စစ်ပွဲကိုသွားဖို့၊ အဆင်သင့်ဖြစ်ဖို့ အစဉ်အမြဲလိုအပ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ပရမ်းပတာဖြစ်နေတဲ့ အခြေအနေမှာ အိမ်ရှေ့မင်းသား(Prince)အတွက် တစ်ခုတည်းသော မြော်မြင်စဉ်းစားမှုကတော့ ဖြစ်နိုင်ရင် ပါဝါကို ရနိုင်သမျှ များများစုစည်းဖို့၊ အဲဒီပါဝါကို ခုခံ ကာကွယ်ဖို့နဲ့ သူတို့ရဲ့အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို အမိအရ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ သည်ရည်ရွယ်ချက်အတွက် စစ်ရေးပါဝါကတော့ အဓိကလိုအပ်ချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စီးပွားရေးနဲ့ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ စက်မှုလုပ်ငန်းတွေမှရရှိတဲ့ ဥစ္စာဓနကို လိုအပ်တဲ့ စစ်ရေးပါဝါရရှိဖို့ နည်းလမ်းတစ်ခုအနေနဲ့ အဓိကအားဖြင့် ရှုမြင်ထားကြပါတယ်။

မော်ဒန်သရုပ်မှန်ဝါဒတွေက အဲဒီအလေးအနက်ဖော်ပြထားတဲ့ ယူဆချက်တွေကို တိကျပြတ်သားစွာနဲ့ အကြွင်းမဲ့လက်ခံထားကြပါတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ဟာ မဟာမိတ်တည်ဆောက်ခြင်းရဲ့ ဆက်လက်လိုအပ်မှုကို တွန်းအားပေးကြပါတယ်။ ပြီးတော့ အဓိကနိုင်ငံရေးဇာတ်ကောင်အနေနဲ့ နိုင်ငံရဲ့အခန်းကဏ္ဍ (The Role of the State) နှစ်လိုဖွယ်ရာ ပါဝါရှိမှုကို ထိန်းသိမ်းထားမှုတို့ဟာလည်း ထိရောက်အကျိုးရှိတဲ့ အမျိုးသားလုံခြုံရေးပေါ်လစီရဲ့ မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေအနေနဲ့ တွန်းအားပေးကြပါတယ်။

ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဆိုရရင် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးအပေါ် သရုပ်မှန်ဝါဒချဉ်းကပ်မှုက လူ့သဘာဝရဲ့ အလွန်မှေးမှိန်တဲ့အမြင်ရှိနေတဲ့ ရှေးရိုးစွဲနဲ့ အဆိုးမြင်စရိုက်ရှိနေသူတွေကို ဆွဲဆောင်ဖို့ ရည်ရွယ်ပါလိမ့်မယ်။ ပြီးတော့ လစ်ဘရယ်အင်စတီကျူးရှင်းတည်ဆောက်မှု၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်မှုသို့ ရှေးရှုတဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေ သို့မဟုတ် ကမ္ဘာ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှတစ်ဆင့် ကမ္ဘာ့အုပ်ချုပ်မှုအစီအစဉ်အပေါ် ယုံကြည်မှုနည်းပါး သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုမရှိသလောက် ဖြစ်ကြပါတယ်။

အဲဒီအိုင်ဒီယာတွေဟာ စစ်အေးကာလ (The Cold War) အတောအတွင်း အမေရိကန်နဲ့ အနောက်ဥရောပနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ အတွေးအခေါ်ကို လွှမ်းမိုးကြီးစိုးခဲ့

ပါတယ်။ အဲဒီဝါဒအယူအဆအပေါ်မှာ အလွန်ကွဲပြား
ခြားနားတဲ့အမြင်ရှိတဲ့ နိုင်ငံသားတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမား
တွေနဲ့ ပညာရှင်များစွာရှိတယ်ဆိုတာ အံ့ဩဖွယ်ရာ
တော့ မဟုတ်ပါဘူး။

**အဓိကသရုပ်ဆောင်များနှင့် ယူဆချက်များ
(Major Actors and Assumptions)**

Realism ဟာ အဓိကယူဆချက်လေးချက်
အပေါ်မှာ အခြေခံပါတယ်။ ပထမယူဆချက်ကတော့
နိုင်ငံတွေ (States) ဟာ အခြေခံကျပြီး အရေးပါဆုံး
သရုပ်ဆောင်တွေ (Actors) ဖြစ်ပါတယ်။ ရှေးယခင်
က ဂရိ City-States တွေရှိခဲ့ကြပြီး ယနေ့ခေတ်မှာ
တော့ Nation-States တွေ ရှိလာပြီဖြစ်ပါတယ်။ အဲ
ဒီယူနစ်တွေအကြား ဆက်ဆံရေးတွေကိုလေ့လာခြင်း
ဟာ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို လေ့လာခြင်းပဲဖြစ်
ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ Non-state Actors တွေအနေနဲ့
ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေရှိ
ကြတယ်။ နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းတွေ၊ အကြမ်းဖက်
အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ တခြားနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း
တွေကို Realists တွေက အသိအမှတ်ပြုပေမယ့်
သူတို့ရဲ့အနေအထားက အစဉ်အမြဲအရေးပါမှု ပိုမို
နည်းပါးလှပါတယ်။ နိုင်ငံတွေကသာ လွှမ်းမိုးကြီးစိုး
တဲ့ သရုပ်ဆောင်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒုတိယယူဆချက်ကတော့ နိုင်ငံကို Unitary
Actor အနေနဲ့ရှုမြင်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတစ်
နိုင်ငံဟာ ပြင်ပကမ္ဘာကို ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်တဲ့
ယူနစ်တစ်ခုအနေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရပါတယ်။ Realist
အတွေးအမြင်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ယူဆချက်တစ်ခုကတော့
နိုင်ငံအတွင်း နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားမှုတွေ
အဆုံးမှာတော့ ဩဇာအာဏာဖြင့် ဖြေရှင်းလို့ရရှိခြင်း
ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတစ်ခုလုံးကိုခြုံပြီး နိုင်ငံရဲ့အစိုးရ
က Voice တစ်ခုတည်းနဲ့ ဩဇာအာဏာ သက်ရောက်
တဲ့အချက်ကြောင့်ပါပဲ။ Realist တွေများသောအားဖြင့်
ယူဆထားတာက ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာအတွက်
သတ်မှတ်ထားတဲ့အချိန်မှာ ပေါ်လစီတစ်ခုရှိဖို့ပဲ ဖြစ်
ပါတယ်။

“ စတုတ္ထ
ယူဆချက်ကတော့
နိုင်ငံတကာ
ပြဿနာတွေကို
အထက်အောက်
စီစဉ်လိုက်ရင်
အမျိုးသားလုံခြုံရေး
(National Security)က
များသောအားဖြင့်
ထိပ်ပိုင်းစာရင်းမှာ
ပါဝင်ခြင်းပဲ
ဖြစ်ပါတယ်။”

တတိယယူဆချက်ကတော့ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဟာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ National Actor ဖြစ်ခြင်းပါပဲ။ ဆင်ခြင်တုံတရားကိုအခြေခံပြီး အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ဆောင်ရွက်သူ အဖြစ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက လုပ်ဆောင်ခြင်းကိုဆိုလိုပါတယ်။ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်ဆောင်ရွက်တဲ့ နိုင်ငံရေးပေါ်လစီဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်မှာ ရည်မှန်းချက်တွေဖော်ပြခြင်း၊ နိုင်ငံမှရရှိနိုင်တဲ့ လက်ရှိစွမ်းဆောင်နိုင်မှုတွေအရ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိတဲ့ ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်း အားလုံးကို စဉ်းစားခြင်း၊ ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းတစ်ခုစီနဲ့ပတ်သက်နေတဲ့ ကုန်ကျစရိတ် သို့မဟုတ် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုတွေ ပါဝင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအကျိုးအကြောင်းသင့်တဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ကို လိုက်ပါဆောင်ရွက်ရင်း အစိုးရပိုင်းဆုံးဖြတ်ချက်ချသူတွေဟာ ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းတစ်ခုစီကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်အကဲဖြတ်ရပါတယ်။ ရည်မှန်းချက်တွေ ရှာဖွေရရှိ ခြင်းနဲ့အတူ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုအများဆုံး၊ အသုံးဝင်မှုအများဆုံး ရရှိတဲ့နည်းလမ်းတစ်ခု ရွေးချယ်ရပါမယ်။

စတုတ္ထယူဆချက်ကတော့ နိုင်ငံတကာပြဿနာတွေကို အထက်အောက်စီစဉ်လိုက် ရင် အမျိုးသားလုံခြုံရေး (National Security) က များသောအားဖြင့် ထိပ်ပိုင်းစာရင်းမှာ ပါဝင်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်ရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး ကို လွှမ်းမိုးပါတယ်။ Realist တစ်ဦးက State Actors တွေနဲ့ စစ်အင်အားအသုံးပြုမှုအကြား အမှန်တကယ် သို့မဟုတ် အလားအလာရှိတဲ့ပဋိပက္ခအပေါ်မှာ အာရုံစိုက်ပါတယ်။ ထိုအခါ နိုင်ငံတကာတည်ငြိမ်မှု ဘယ်လိုပြိုကွဲသလဲဆိုတာ ကြည့်ရှုပါတယ်။ အငြင်းပွားမှုတွေ ဖြေရှင်းဖို့ နည်းလမ်းတစ်ခုအနေနဲ့ စစ်အင်အားအသုံးပြုမှုကို ကြည့်ရှုပါတယ်။ နယ်မြေ ပိုင်နက်ပေါင်းစည်းမှုကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် ကာကွယ်ခြင်းပြုလုပ်ရပါတယ်။ အဲ့ဒါ ကြောင့် ပါဝါ(Power) ဟာ အဓိကအယူအဆတစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်ရေးလုံခြုံမှု သို့မဟုတ် မဟာဗျူဟာမြောက်ပြဿနာတွေကို တစ်ခါတစ်ရံမှာ နိုင်ငံအဖြစ်ရပ်တည်နိုင်ရေး မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအရာ (High Politics) အနေနဲ့ ရည်ညွှန်းပြောဆိုကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စီးပွားရေး နဲ့ လူမှုရေးပြဿနာကိုတော့ အရေးပါမှုနည်းတဲ့အနေနဲ့ ရှုမြင်ပြီး နိုင်ငံအဖြစ်ရပ်တည်နိုင် ရေး မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာမဟုတ် (Low Politics) လို့ မှတ်ယူကြပါတယ်။ Realism ဟာ စစ်အေးကာလလွှမ်းမိုးခဲ့တဲ့ သီအိုရီတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ Realism ဟာ စစ်အေး ကာလ နှစ်တွေမှာ လွှမ်းမိုးခဲ့တဲ့ အကြောင်းအရာကတော့ စစ်၊ မဟာမိတ်များ၊ နယ်ချဲ့ဝါဒ၊ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုရဲ့ အခက်အခဲများနဲ့ တခြားနိုင်ငံတကာအသွင်အပြင်လက္ခဏာတွေ အတွက် ရိုးစင်းသော်လည်း ပါဝါရှိတဲ့ ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်တွေ ဖွံ့ဖြိုးနိုင်ခဲ့လို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ယှဉ်ပြိုင် ခြင်းအပေါ် အာရုံစိုက်ခြင်းက အမေရိကန်-ဆိုဗီယက် ပြိုင်ဆိုင်မှုရဲ့ အချက်အချာကျတဲ့ အသွင်အပြင်လက္ခဏာတွေနဲ့ ကိုက်ညီခဲ့လို့ ဖြစ်ပါတယ်။

မောင်မောင်မြင့်သိန်း (စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref: - International Relations by Paul Wilkinson
- International Relations Theory by Paul R.Viotti & V.kauppi
- International Relations:one world, Many Theories by Stephen M.Walt

*၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ဝါဆိုလ၊
အောက်တိုဘာလ

“ ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားရေးမူဝါဒများသည်
တိုင်းပြည်တစ်ခုလုံး၏ ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုကို
ပံ့ပိုးကူညီရန် ၎င်းတို့၏
ကြီးမားသော လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့်
လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရန် အသေးစားနှင့်
ပိုမိုသွက်လက်သောလုပ်ငန်းများကို
အားပေးသည်။ ”

The Secret to Japanese and South Korean Innovation

How Tokyo and Seoul Partner with Startups – and What Silicon Valley Can Learn

Foreign Affairs | By Ramon Pacheco Pardo and Robyn Klinger-Vidra



BRUSSELS SCHOOL OF GOVERNANCE
CENTRE FOR SECURITY
DIPLOMACY AND STRATEGY



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့သည် ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို အားကောင်းစေသော အဆင့်မြင့်နည်းပညာကဏ္ဍများတွင် ဦးဆောင်နေသောအဖွဲ့အစည်းများရှိသည့် နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် အများအားဖြင့် ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုအညွှန်းကိန်းများ၏ ထိပ်ဆုံးနားတွင်ရှိကြသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ၎င်းတို့ရောက်ရှိနေသောနေရာသို့ ရောက်ရှိရန်အတွက် နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် ၎င်းတို့၏အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကအခန်းကဏ္ဍများ ပေါင်းစပ်ထားသောစွမ်းအားကို ဆယ်စုနှစ်များစွာအသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့အသုံးပြုခဲ့သော ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုမဟာဗျူဟာများက Silicon Valley မှ ဒဏ္ဍာရီဆန်ဆန်ဖန်တီးထားသော မော်ဒယ်ပုံစံကို စိန်ခေါ်နေသည်။ Silicon Valley တွင် ပါရမီရှင်လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ထက်မြက်သော အိုင်ဒီယာကိုတီထွင်ပြီး ပုဂ္ဂလိကအခန်းကဏ္ဍတွင် ဆောင်ရွက်နေသော အကျိုးတူအရင်းရှင်များထံမှ ရန်ပုံငွေရရှိသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် လုပ်ငန်းစတင်ခြင်း Startups များကို ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟု ယူဆထားသည်။

၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆီလီကွန်တောင်ကြားမှာ Silicon Valleys များတည်ဆောက်ရန် ၎င်းတို့၏ရည်မှန်းချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ကြွေးကြော်ပြောဆိုနေသော်လည်း ဂျပန်နှင့် တောင်ကိုရီးယားအစိုးရများနှင့် ကုမ္ပဏီများက Startups အသစ်များနှင့် ရှိပြီးသား စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်းများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိသည်ဟု ယုံကြည်ထားသည်။ ဤအချက်သည် ဆီမီးကွန်ဒတ်တာများ၊ စက်ရုပ်များ၊ စွမ်းအင်သက်သာသော ပို့ဆောင်မှုနှင့် လျှပ်စစ်ဘက်ထရီများကဲ့သို့သော အထူးသဖြင့် နည်းပညာနယ်ပယ်သစ်များတွင် စီးပွားရေးယှဉ်ပြိုင်

နိုင်စွမ်းကိုမြှင့်တင်ရန် အရေးကြီးလှပေသည်။ ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားတို့သည် ပွင့်လင်းသော ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုဂေဟစနစ်တစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ဤစနစ်တွင် အစိုးရအကျင့်စီမံများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများနှင့် သေးငယ်သော Startups လုပ်ငန်းများအားလုံးသည် အချင်းချင်းပံ့ပိုးကူညီကြသည်။

အမေရိကန်နှင့်တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုအရှိန်မြင့်လာသည်နှင့်အမျှ ဆိုးလ်နှင့် တိုကျိုတို့ဆောင်ရွက်သည့် မော်ဒယ်ပုံစံက Startups များသည် ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင် အဓိကအချက်ဖြစ်ကြောင်း အကြံပြုထားသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့ဘာသာအလုပ်လုပ်ပါက ၎င်းတို့၏အလားအလာမှာ အကန့်အသတ်ရှိသည်။ Startups များသည် အစိုးရ၊ လက်ရှိကုမ္ပဏီများနှင့် အလုပ်လုပ်သောအခါ အမျိုးသား အကျိုးစီးပွားသည် ပိုမိုအကျိုးရှိသည်။ အမေရိကန်အနေဖြင့် ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားတို့၏ ချဉ်းကပ်နည်းကို ခြေရာခံထားပြီးဖြစ်သည်။

ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားတို့ လူသိရှင်ကြားလက်ခံယုံကြည်ထားသော သဘောထားမှာ Startups များသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုကြီးများအတွက် ပွင့်လင်းသောဆန်းသစ်ဖန်တီးခြင်း အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားရေးမူဝါဒများသည် တိုင်းပြည်တစ်ခုလုံး၏ ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုကို ပံ့ပိုးကူညီရန် ၎င်းတို့၏ ကြီးမားသောလုပ်ငန်းကိုင်ဖက်များနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရန် အသေးစားနှင့် ပိုမိုသွက်လက်သောလုပ်ငန်းများကို အားပေးသည်။ Startups များသည် အမေရိကန်၊ တရုတ်နှင့် ဥရောပပြိုင်ဘက်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန်အလို့ငှာ အိုင်ဒီယာအသစ်များ၊ ဉာဏ်ရည်နှင့် အလုပ်လုပ်ရန်နည်းလမ်းများကို ဂျပန်နှင့် ကိုရီးယားကုမ္ပဏီကြီးများသို့ ဖော်ဆောင်ပေးသည်။

ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ K-Startup Grand Challenge သည် Startups များကို နိုင်ငံတကာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်လာရန်အတွက် အစိုးရက ပံ့ပိုးကူညီပေးသောအစီအစဉ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် Park Gean-hye ၏ ကွန်ဆာဗေးတစ်အစိုးရက ယင်းအစီအစဉ်ကို စတင်ခဲ့သည်။ ယင်းအစီအစဉ်ကို လစ်ဘရယ် Moon Jae-in က ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ယနေ့အထိ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသည်။ တောင်ကိုရီးယား၏ Silicon Valley Version သည် Pangyo Techno Valley တွင်အခြေစိုက်ပြီး အစိုးရက ရန်ပုံငွေဖြင့် စီမံခန့်ခွဲခဲ့သည်။ ဆိုးလ်မြို့ကြီးတွင်ရှိသော ယင်းအစီအစဉ်သည် တောင်ကိုရီးယားတွင် အရှိန်မြှင့်ချိတ်ဆက်ရန် အခွင့်အရေးအတွက် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် ပြိုင်ဆိုင်နေသော စွန့်ဦးတီထွင်လုပ်ငန်းရှင်များကို စုစည်းပေးထားသည်။ ၎င်းပရိဂရမ်သည် တောင်ကိုရီးယားနှင့်အာရှတစ်ဝန်းတွင် လုပ်ငန်းတိုးချဲ့ရန် ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများအတွက် လုပ်ငန်းတစ်ရပ်စတင်တက်လှမ်းရန် အစီအစဉ်တစ်ခုအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ ဤပရိဂရမ်၏အောင်မြင်မှုအတွက် အရေးကြီးသောတိုင်းတာမှုတစ်ရပ်မှာ ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုကြီးများနှင့် မိတ်ဖက်သဘောတူညီမှုများ၊ လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းလုပ်ငန်းစုကြီးများသည် ဤပရိဂရမ်အား လမ်းညွှန်မှုပြုရာတွင် ပါဝင်ကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အစိုးရအနေဖြင့် Samsung၊ Hyundai၊ LG သို့မဟုတ် အခြားတောင်ကိုရီးယားကုမ္ပဏီကြီးများနှင့် Startups များ မိတ်ဖက်ပြုလုပ်ခြင်းကို အားပေးသည်။

“တောင်ကိုရီးယားနှင့်
ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည်
စွမ်းအင်သက်သာသော
သင်္ဘောပို့ဆောင်မှုတွင်
ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းမှ
ဦးဆောင်နေသည်။”

ဂျပန်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အစီအစဉ် တစ်ခုကို စတင်ခဲ့သည်။ J-Startup Initiative အရ Keitetsu ဟုခေါ်သော ဂျပန်နိုင်ငံ၏ စစ်ပြီးခေတ် လုပ်ငန်းစုကြီးများသည် ဒေါ်လာ တစ် ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိ ပုဂ္ဂလိကများ စတင်ထူထောင်သည့် Startups များဖြစ်သော အလားအလာရှိသည့် Unicorns များကို ပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် ရန်ပုံငွေထူထောင် ပေးရန် နိုင်ငံ၏ အဓိကဘဏ်များနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းစုကြီးများ၏ကနဦး ရည်မှန်းချက်မှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် Unicorn ၁၀၀ ကို တည်ဆောက်ရန် ကူညီပေးရေးဖြစ်သည်။ ၂၀၂၂ ခု နှစ်တွင် Fumio Kishida အစိုးရသည် ၂၀၂၇ ခုနှစ် တွင် Unicorn အသစ် ၁၀၀ ကိုတည်ဆောက်ရန် ၎င်းတို့၏ရည်မှန်းချက်ကို ကြေညာခဲ့သည်။ ထို ကာလအတွင်း Startups ၁၀,၀၀၀ ကို ဖန်တီးရန် ရည်မှန်းထားသည်။

လူအများစုက Silicon Valley ကို ဈေးကွက်၏ Lhuzible Hand အဖြစ် ထင်မြင်ထားကြသည်။ ၎င်း ဈေးကွက်သည် အံဝင်ခွင်ကျရှင်သန်ခြင်းကို သေချာ စေသည်။ Silicon Valley ၏ စိတ်ကူးမှာ စွန့်ဦး တီထွင်သူများသည် အစားထိုးမည့်ကုမ္ပဏီအသစ် များကို ဖန်တီးပေးမည်ဖြစ်သည်။ Silicon Valley ၏ အယူအဆသည် အမှန်တရားပေါ်တွင် အခြေခံ သော်လည်း လက်တွေ့တွင် အတိအကျထင်ဟပ် ခြင်း မရှိချေ။ ယနေ့ခေတ်တွင် အမေရိကန်နည်း ပညာကဏ္ဍကို ကမ္ဘာ့တန်ဖိုးအရှိဆုံး ထုတ်ကုန် ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သောကုမ္ပဏီအချို့က လွှမ်းမိုး ထားသည်။ Alphabet၊ Amazon နှင့် Microsoft ကဲ့သို့သော ကုမ္ပဏီကြီး များသည် ယနေ့ခေတ် Startups များအတွက် နည်းပညာပလက်ဖောင်း များနှင့် သုတေသနကျောင်းဝင်းများကို လုပ်ဆောင် ပေးသည်။ Startups များကို နည်းပြခြင်းနှင့် လမ်းညွှန်ခြင်းအတွက် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဆောင်ရွက် ပေးသည်။

Startups များကို ပေါင်းစည်းခြင်းသည် Startup Capitalism ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း

ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အလုပ်အကိုင်တီထွင်ဖန်တီးမှုနှင့် တိုးတက်မှုတို့ကို ပံ့ပိုးပေးသော စီးပွားရေးပုံစံ ဖြစ်သည်။ Startup Capitalism သည် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် နေရာအနှံ့တိုး၍ လာနေသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ မူဝါဒချမှတ်သူများသည် Santiago ရှိ Chilean Valley သို့မဟုတ် လန်ဒန်ရှိ Silicon Roundabout ကဲ့သို့သော ဒေသတွင်း Silicon Valley များ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အဆင့်မြင့်နည်းပညာအစုအဝေးကို ဖန်တီးရန် ကြိုးပမ်း နေကြသည်။ Startups များသည် ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုအေးဂျင့်များအဖြစ် အရေးပါလာပြီ ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်မူဝါဒချမှတ်သူများသည် Startups မူဝါဒတွင် ပါတနာများအဖြစ် ၎င်းတို့ နိုင်ငံ၏ ကြီးမားသောလုပ်ငန်းကြီးများနှင့် တက်ကြွစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိချေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ နိုင်ငံခြားတစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်း၊ လျှပ်စစ်ဘက်ထရီနှင့် လျှပ်စစ်ကားကုမ္ပဏီများကိုဆွဲဆောင်ရန် ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ပြန်အမ်းငွေများကို ဘိုင်ဒန် အစိုးရ၏ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုလျှော့ချရေး ဥပဒေနှင့် CHIPS အက်ဥပဒေက အဘယ်ကြောင့် ဘီလီယံနှင့်ချီ၍ သုံးစွဲနေရသည်ကို ၎င်းအချက်က ရှင်းပြကူညီပေးသည်။ ရိုးရှင်းစွာဆိုရ လျှင် အမေရိကန်ကုမ္ပဏီများသည် Hardware နှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနယ်ပယ်တွင် အချို့ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများနှင့် မယှဉ်နိုင်ချေ။ ဂျပန်နှင့် တောင်ကိုရီးယားအစိုးရများကမူ ယင်း အမှားမျိုးကိုလုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမရှိချေ။

ဂျပန်နှင့် တောင်ကိုရီးယားမူဝါဒချမှတ်သူများသည် ၎င်းတို့နိုင်ငံများ၏ အမျိုးသား လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာများတွင် Startups များ စတင်လုပ်ဆောင်နိုင်သောအခန်းကဏ္ဍကို အစောပိုင်းသဘောပေါက်ခဲ့ကြသည်။ Startups များသည် ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားတို့၏ နည်းပညာဆိုင်ရာစွမ်းဆောင်ရည်ကို လှုံ့ဆော်ပေးပြီး တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်း၊ AI နှင့် အဆင့် မြင့်ပစ္စည်းများကဲ့သို့သော အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် ကာကွယ်ရေး ကန်ထရိုက်တာများသည် အဓိကမောင်းနှင်သူများ မဟုတ်တော့ချေ။ ယင်းအစား ခေတ်မီ နည်းပညာများနှင့် ၎င်းတို့နောက်ကွယ်မှ ဆန်းသစ်ဖန်တီးသောလူများကို နိုင်ငံတော်က ပံ့ပိုးပေးသည်။

တောင်ကိုရီးယားနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည် စွမ်းအင်သက်သာသော သင်္ဘောပို့ဆောင်မှု တွင် ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းမှ ဦးဆောင်နေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းနိုင်ငံအစိုးရများသည် ဤကဏ္ဍ၏အရေးပါမှုကို သိထားကြသည်။ အမေရိကန်နှင့်ဥရောပတို့သည် ဤကဏ္ဍတွင် အပြိုင်အဆိုင် သင်္ဘောတင်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလနှောင်းပိုင်းတွင် အမေရိကန်ရေတပ်အတွင်းရေးမှူး Carlos Del သည် အမေရိကန်သင်္ဘောတင်ဆောက် ရေးနှင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းအတွက် ဂျပန်နှင့်ကိုရီးယားသင်္ဘောကျင်းများသို့ သွား ရောက်ကာ ၎င်းတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ခဲ့သည်။ တောင်ကိုရီးယားနှင့်ဂျပန် တို့သည် ကမ္ဘာ့နည်းပညာအတိုးတက်ဆုံးသင်္ဘောအများစုကို ထုတ်လုပ်ထားသည်။ သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ရည်နှင့် အမိုးနီးယားတို့ကိုသယ်ဆောင်ပေးသည်။ Ulsan ရှိ ဗဟိုဌာနသည် လုပ်ငန်း မိတ်ဖက်ဖြစ်သော Hyundai Heavy Sndustries နှင့်အတူတွဲပြီး သင်္ဘောတင်ဆောက်မှု တွင် အထူးအာရုံစိုက်သည်။

လုပ်ငန်းကြီးများသည် ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုအတွက် အရင်းအမြစ်အဖြစ် မရှုမြင်သင့်ဟူသော အယူအဆကို ဆီလီကွန်တောင်ကြားဒဏ္ဍာရီက လှုံ့ဆော်ထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ အစိုးရနှင့် Startups များ ပူးပေါင်းမလုပ်သင့်ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းကို ဟန့်တားထားခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် Startups များကို တိုက်ရိုက်ပံ့ပိုးပေးသည်။ အမေရိကန်တွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများတွင် ဘီလီယံနှင့်ချီ၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည်။ ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့တွင် မူ နိုင်ငံအတွက် အကျိုးရှိမှုသည် အားလုံးအတွက် သိသာထင်ရှားသောကြောင့် Startups နှင့် လုပ်ငန်းကြီးများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ဆက်လက်လျှောက်လှမ်းနေသည်။

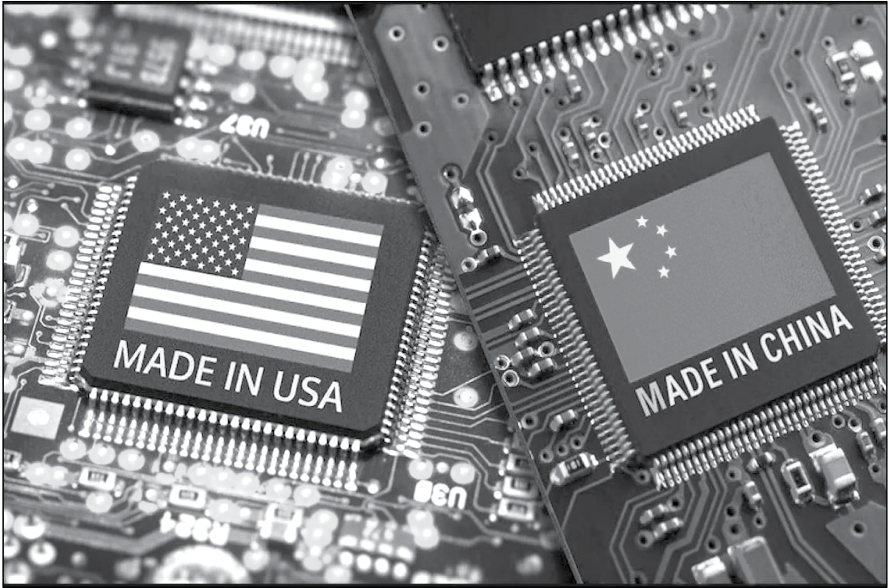
အောင်မြင်စည်သူ

Ref: The Secret to Japanese and South Korea Inveovation by Ramon Pache Co Pardo and Robyn Klingler-Vidra

www.ESStar.com
en.fynmtm.com

rsdrijfwf

“ အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား
နည်းပညာလွန်ဆွဲမှုသည်
နှစ်နိုင်ငံလုံး၏ ပဋိပက္ခမျှသာမဟုတ်ဘဲ
ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဂယက်ရိုက်ခတ်သည့်
ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်နေသည်။ ”



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသည် နည်းပညာကဏ္ဍအနေဖြင့် နိုင်ငံရပ်ခြားမှ လွှမ်းမိုးမှုများ ဖယ်ရှားရင်းလင်းရေးကို လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်အဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် စတင်ခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ အစပျိုးဆောင်ရွက်မှုသည် ဆီမီးကွန်ဒတ်တာတစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းများကဲ့သို့သော ဟာ့ဒ်ဝဲလ်များမှစ၍ ဆော့ဖ်ဝဲလ်များနှင့် အချက်အလက် (Data)စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များအထိ ပါဝင်ခဲ့သည်။

ရှင်းလင်းသောညွှန်ကြားချက်ကို သရုပ်ဖော်ထားသည့် Document 79 ကို ထုတ်ဖော်ပြသခြင်းသည် ၂၀၂၇ ခုနှစ်တွင် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စွမ်းအင်ကဲ့သို့သော အရေးပါသောလုပ်ငန်းများ၌ နိုင်ငံရပ်ခြားမှရယူဆောင်ရွက်ထားသော ဆော့ဖ်ဝဲလ်အားလုံးတို့၏နေရာတွင် အစားထိုးသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ “Delete America”ဟု လူသိများသော ဤမူဝါဒသည်အမေရိကန်ဆော့ဖ်ဝဲလ်များကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းသာမက Intel နှင့် AMD ကဲ့သို့သော အမေရိကန်လုပ်မိုက်ခရိုပရိုဆက်ဆာများကို စနစ်တကျအစားထိုးခြင်းကိုလည်း ဆောင်ရွက်သွားရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ၎င်းသည် Microsoft နှင့် Oracle ကဲ့သို့သော အနောက်တိုင်းအခြေခံပစ္စည်းများမှ ဒေသတွင်းဗားရှင်းများအဖြစ်သို့ သိသိသာသာပြောင်းသွားသည့်စနစ်များနှင့် Database များအထိ အကျိုးဝင်စွာ ပါဝင်နေပေသည်။ အဆိုပါမူဝါဒများသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်ကို နည်းပညာဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ကို ပိုမိုခိုင်မာစေပြီး နိုင်ငံ၏အမျိုးသားလိုခြံရေးကို အလေးပေးဖော်ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အပြင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် မတ်လတွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် Data စီးဆင်းမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ခေတ်နှင့်အညီ နယ်စပ်ဖြတ်

ကျော် Data စီးဆင်းမှု အစီအစဉ်ကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် စံချိန်စံညွှန်းသတ်မှတ်ရန် စည်းကမ်းချက်များကို ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်အချက်အလက်များနှင့် အရေးကြီးသော အချက်အလက်များအဖြစ် အခြေခံကျသော အဆောက်အအုံများကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း အော်ပရေတာကုမ္ပဏီများက လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ထားသည်။ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများအတွက် သီးသန့်ကင်းလွတ်ခွင့်များဖြင့် ကန့်သတ်ချက်များကို လျော့ပေါ့ပေးမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဤထူးခြားသောမူဝါဒအခင်းအကျင်းသည် အချက်အလက် (Data) များ စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို ပုံဖော်နေစဉ်တွင် မိမိကိုယ်မိမိ မှီခိုအားထားပြုရသော နည်းပညာစီးပွားရေးကို အားပြည့်ဆောင်ရွက်ရေးဆီသို့ ဦးတည်ရည်မှန်းထားသည့်အတိုင်း ဆက်လက်သွားနိုင်ရေးကို အကြံပြုဖော်ပြထားသည်။

နည်းပညာပေါ်လစီအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ချဉ်းကပ်မှုသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် မဟာဗျူဟာအရ မရှင်းလင်းမှုများရှိနိုင်ပြီး အထူးသဖြင့် စည်းကမ်းချက်များအတိုင်း သက်ဝင်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းများအပိုင်းက ထူးခြားသည့် လက္ခဏာရပ်များပင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းထားခြင်းမရှိဘဲ အရေးကြီးသည့် သဘောတရားကို ထည့်သွင်းထားသည်။ အရေးကြီးသော အချက်အလက်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်းဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်နှင့် အချက်အလက် (Data) လုံခြုံရေးဆိုင်ရာဥပဒေကဲ့သို့သော အရေးကြီးသော စာရွက်စာတမ်းများ ထိန်းသိမ်းရာတွင် အရေးပါမှုမှာ ထင်ရှားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံရှိ ဥပဒေပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကြီးမားသည့် နိုင်ငံခြားစီးပွားဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်မှုနှင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများအတွက် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုကို အလိုရှိကြသည်။ ရှုပ်ထွေးစေသည့်အချက်များနှင့် မရှင်းလင်းသောအမျိုးအစားခွဲခြားမှုများရှိလာခြင်းနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုအချို့ကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

ထို့အပြင် အမေရိကန်တို့၏လွှမ်းမိုးမှုကို ပယ်ဖျက်မည့်အစီအစဉ်သည် ဆောင်ပုဒ်သက်သက်မဟုတ်ဘဲ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အမျိုးသားရေးမူဝါဒကို အလေးပေးဖော်ပြနေသည်။ "2+8+N" ဟု အမည်ပေးထားသည့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်အောက်ရှိ လုပ်ငန်းအားလုံးကို သင့်လျော်သည်ဟု ပေကျင်းရှိ ဗဟိုအစိုးရက ယူဆထားသောကြောင့် ပဏာမခြေလှမ်းအနေဖြင့် အစိုးရ၏အေဂျင်စီများက တိုးချဲ့၍ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ဤနည်းပညာသည် ပါတီနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းနှစ်ခု၏ လမ်းညွှန်မှုအောက်တွင် အရေးကြီးသောကဏ္ဍ ရှစ်ခုအနက် ဘဏ္ဍာရေး၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်နှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုတို့ ပါဝင်ပြီး "N" မှာ မော်တော်ကား၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး၊ အီလက်ထရောနစ်၊ ဆောက်လုပ်ရေး စသော အရေးကြီးသည့် စက်မှုလုပ်ငန်းများအားလုံးတွင် နည်းပညာဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် အသုံးချမှုကို အရှိန်မြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းနေသည်။

အချုပ်အားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မူဝါဒချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် နိုင်ငံခြားသားများအနေဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အားနည်းသည်ဟု ထင်မြင်နေခြင်းနှင့် ပိုမိုရှင်းလင်းလွယ်ကူပြီး ကျယ်ပြန့်သော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပေးနိုင်ပါက ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာစီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှစ်ခုလုံးအတွက် သံသယများကင်း၍ အလားအလာကောင်းများ ဖြစ်ထွန်းလာစေမည် ဖြစ်ပါသည်။

အချက်အလက် (Data) လုံခြုံရေးနှင့် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးအားကောင်းသော အမေရိကန်၏တန်ပြန်ဆောင်ရွက်မှု

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ခိုင်မာ၍ ပြင်းထန်သောနည်းပညာဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို တုံ့ပြန်သည့် အနေဖြင့် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနှင့် ခံစစ်ပိုင်းကို မြှင့်တင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလက အိမ်ဖြူတော်၏ ထင်ရှားသော အစီအမံများတွင် ယာဉ်(Vehicle)များ၌ ချိတ်ဆက်ထားသော နိုင်ငံခြားမှထုတ်လုပ်သည့် နည်းပညာများ၏ ဂယက်ရိုက်ခတ်မှုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးကြီးသော မျိုးရိုးဗီဇဆိုင်ရာအချက်အလက် (Data) များကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းအား ကန့်သတ်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ပါဝင်သည်။ ဤအမိန့်များသည် နည်းပညာဆိုင်ရာ ကြားခံများမှတစ်ဆင့် ဆိုက်ဘာခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် သူလျှိုလုပ်ခြင်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်များကို လျော့ပါးသက်သာစေရန် အပြုသဘောဆောင်သော ရပ်တည်ချက်ကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။

ယခုအခါ အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများသည် သမားရိုးကျတပ်မတော်အဖွဲ့အစည်းနှင့် စက်မှုကဏ္ဍများကိုကျော်လွန်၍ ကဏ္ဍအသီးသီးကို လွှမ်းခြုံထားသည်။ ဥပဒေပြုရေးနယ်ပယ်တွင် အမေရိကန်ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်သည် BIOSECURE အက်ဥပဒေကို နိဒါန်းအနေဖြင့် အစပျိုးခြင်းသည် သိသာထင်ရှားသော စိုးရိမ်မှုကိုပြသခဲ့ပေသည်။ ဤဥပဒေသည် အမေရိကန်၏ ဇီဝနည်းပညာဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရသို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံတပ်မတော်နှင့်ဆက်သွယ်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများသို့ မရောက်ရှိစေရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။ အချို့သော တရုတ်ဇီဝနည်းပညာကုမ္ပဏီများနှင့် ဗဟိုအစိုးရ၏ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများကိုတားမြစ်ခြင်းဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် အရေးကြီးသော မျိုးရိုးဗီဇနှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ကျန်းမာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ကတိကဝတ်များ တိုးမြှင့်လာကြောင်း ပြသနေသည်။

နောက်ထပ်ထူးခြားသော ဥပမာတစ်ခုမှာ ကွန်ဂရက်မှ အတည်ပြုထားသော တရုတ်ကုမ္ပဏီ ByteDance အား လူကြိုက်များသည့် ဗီဒီယိုအက်ပ်ဖြစ်သည့် TikTok ကို ရောင်းချရန် ဖိအားပေးမည့် ဥပဒေတစ်ရပ်ကို အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း သို့မဟုတ် TikTok ကို အမေရိကန်တွင် လုံးဝပိတ်ပင်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ TikTok သည် အမေရိကန်တွင် သုံးစွဲသူသန်း ၁၅၀ ကျော်ရှိသည်။ ByteDance သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် နီးကပ်သော ဆက်ဆံရေးရှိပြီး TikTok မှ စုဆောင်းထားသော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်များကို တရုတ်အစိုးရအား ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုခွင့်ပေးခဲ့ခြင်းကြောင့် စိုးရိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။

တရုတ်နည်းပညာနှင့် အချက်အလက်(Data)ဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်ပေးမှုများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် တင်းကျပ်သော အစီအမံများအတွက် အမေရိကန်ရှိ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်သို့ ထောက်ခံမှုသည် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် ပေါင်းစည်းထားသောချဉ်းကပ်မှုကို အလေးပေးဖော်ပြနေသည်။ နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ မူဝါဒများသာ ဆက်လက်တည်တံ့စေရေးနှင့် လိုက်နာကျင့်သုံးစေရေးတို့ကို သေချာစွာဆောင်ရွက်စေချင်

သော သဘောဆန္ဒသည် အဓိကကျပေသည်။အချက်အလက် (Data) လုံခြုံရေးအတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အားနည်းချက်များကိုလျှော့ချနိုင်သည့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမြောက်သည့် တည်ငြိမ်သည့် အနေအထားကို ရောက်ရှိစေပါသည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာလမ်းညွှန်ချက်များနှင့် သက်ရောက်မှုများအတွက် အနာဂတ် အလားအလာ

အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား နည်းပညာလွန်ဆွဲမှုသည် နှစ်နိုင်ငံလုံး၏ ပဋိပက္ခမျှသာ မဟုတ်ဘဲ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဂယက်ရိုက်ခတ်သည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်နေသည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံးမှ ချမှတ်ထားသော မဟာဗျူဟာများသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်တွင် အချက်အလက်ဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေး၊ ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ဝါစဉ်များအတွက် စံနမူနာများအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးလျက် ရှိသည်။ ဤစုပါဝါများသည် နည်းပညာနှင့် အချက်အလက်(Data)ဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုများကို ပြန်လည်ချိန်ညှိနေသောကြောင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးပြောင်းလဲမှုများ၊ နိုင်ငံတကာလုံခြုံရေးမူဝါဒများနှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းများကို မလွဲမသွေ လွှမ်းမိုးနိုင်စေမည် ဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ပြောင်းလဲလာသော စည်းမျဉ်း မူဘောင်များသည် နီးနီးကြားကြားနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသော ဗျူဟာတစ်ခုလိုအပ်နေပါသည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလည်ပတ်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များအပေါ် ဤမူဝါဒများ၏ သက်ရောက်မှုများကိုနားလည်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ကုမ္ပဏီများသည်ရှုပ်ထွေးပြီး မကြာခဏ ခန့်မှန်းရခက်သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို သွားလာနိုင်ရန် ခိုင်မာပြည့်စုံသော လိုက်လျောမှုစနစ်များနှင့် စွန့်စားသည့် စီမံခန့်ခွဲမှုမူဘောင်များကို တီထွင်ရပါဦးမည်။ ယခုအခါတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုမျက်နှာသာပေးကာအတိုင်းအတာများကို ကူးပြောင်းနေပုံရသည်။

“တရုတ်နိုင်ငံသည် AI နှင့် ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာ ကဲ့သို့သော မဟာဗျူဟာမြောက် နည်းပညာများတွင် ကမ္ဘာကို ဦးဆောင်သူ ဖြစ်လာရန် ရည်မှန်းချက်ကို တစိုက်မတ်မတ် ကြေညာထားသည်။”

ညာဏ်ရည်တုနှင့် လုံခြုံရေး

Artificial Intelligence တွင် စိတ်ဝင်စားမှုများစွာ ဖြစ်လာသည်နှင့်အမျှ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ မူဝါဒရေးဆွဲသူများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဟန့်တားခြင်းမရှိဘဲ နည်းပညာ၏ ဆန်းသစ်သော အန္တရာယ်များကို မည်ကဲ့သို့လျော့ပါးသွားစေရန် အကောင်းဆုံးနည်းဖြင့် အပြိုင်အဆိုင် ယှဉ်ပြိုင်နေကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် AI နှင့် ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာကဲ့သို့ သောမဟာဗျူဟာမြောက် နည်းပညာများတွင် ကမ္ဘာကိုဦးဆောင်သူဖြစ်လာရန် ရည်မှန်းချက်ကို တစိုက်မတ်မတ် ကြေညာထားသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးကို အရှိန်မြှင့်ရန်အတွက် အချက်အလက်(Data)စွမ်းအားကို အသုံးချရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသော ရှေ့ဆောင်မူဝါဒများကိုလည်း ကြေညာထားသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရုတ်နိုင်ငံသည် AI နှင့် Data ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့တင်းကျပ်သော စည်းမျဉ်းအချို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လှုံ့ဆော်ခဲ့သည်။ ဤစည်းမျဉ်းများသည် "လုံခြုံရေး" နှင့် "ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု" တို့အကြား ပေါင်းစပ်ချိန်ခွင်လျှာကို မကြာခဏ ရည်ညွှန်းပါသည်။ လျင်မြန်စွာ ရွေ့လျားနေသော ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးတွင် လက်တွေ့၌ လုံခြုံရေးသည်ဦးစားပေးအနေဖြင့် ဖြစ်နေပေသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ နှေးကွေးသောစီးပွားရေး၏ နောက်ခံကို ဆန့်ကျင်သည့်အနေဖြင့် မကြာသေးသည့် ဖြစ်ရပ်များက စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များသည် အချက်အလက်နှင့် AI အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာချဉ်းကပ်မှုတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဦးစားပေးရန်အတွက် အတိုင်းအတာများကို ပြောင်းလဲလာပုံပေါ်သည်။

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံသည် ပြည့်စုံသော အချက်အလက် အုပ်ချုပ်ရေးမူဘောင်ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ၎င်းတွင် EU ၏ GDPR နှင့် များစွာတူညီသည့် သီးခြားကိုယ်ရေးကိုယ်တာ စည်းမျဉ်းတစ်ခုပါဝင်နေသည်။ သို့သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ Data စည်းမျဉ်းများသည် လုံခြုံရေးအပေါ် ကွဲပြားစွာအာရုံစိုက်မှုများ ပါဝင်ခဲ့သည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် Data လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များသည် နိုင်ငံအတွင်း လည်ပတ်လုပ်ကိုင်နေသော နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများအတွက် သိသာထင်ရှားသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော သူလျှိုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေသည် ထိလွယ်ရှလွယ်သော အချက်အလက်များ၏ နယ်ပယ်ကိုကျယ်ပြန့်စေခဲ့ပြီး လက်ရှိ Data လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ပြင်းထန်လာစေခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် Cyberspace Administration of China (CAC) မှ အချို့သော Data တင်ပို့ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးသော စည်းမျဉ်းမူကြမ်းကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ၎င်းတွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ဈေးဝယ်ခြင်းနှင့် ငွေပေးချေမှုများကဲ့သို့ အချို့သောစာချုပ်များ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အတွက် လိုအပ်သောဝန်ထမ်း Data များလွှဲပြောင်းခြင်းများပါဝင်သည်။ စည်းမျဉ်းများ၏ နောက်ဆုံးဗားရှင်းသည် ယခု ၂၀၂၄ ခုနှစ် မတ်လတွင် အသက်ဝင်လာပြီး ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များ ပမာဏနည်းပါးသောတင်ပို့သည့်ကုမ္ပဏီများ၏ ကြီးမားသော အပိုင်းအတွက် လိုက်နာမှုဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို သက်သာစေခဲ့သည်။

Tesla ၏ အကြီးအကဲ Elon Musk ၏ တရုတ်နိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်စဉ်တွင် Tesla သည် Data လုံခြုံရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှုကို အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပြီး လျှပ်စစ် ကားထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများသည် နိုင်ငံအတွင်း အလိုအလျောက် မောင်းနှင်နိုင်မှုစွမ်း ရည်ကို ထုတ်ဖော်နိုင်စေရန် တံခါးဖွင့်ပေးထားကြောင်း Tesla အကြီးအကဲ Elon Musk က ပြောကြားခဲ့သည်။ Tesla ၏ Data စုဆောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးများကို တရုတ်တွင် နှစ် ပေါင်းများစွာ စိစစ်ပြီးနောက် Tesla သည် ကင်မရာများနှင့် အာရုံခံကိရိယာများအပေါ် စိုးရိမ်မှုများကြောင့် Tesla ၏ကားများကို ပိတ်ပင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ Musk နှင့် တရုတ် ဝန်ကြီးချုပ် Li Qiang တို့ကြားတွေ့ဆုံမှုတွင် တရုတ်နိုင်ငံတွင် Tesla ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် မှုများကို တရုတ်-အမေရိကန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင် အောင်မြင်မှုကြီး၏ နမူနာအဖြစ် ချီးကျူးခဲ့သည်။

Data လုံခြုံရေးစည်းမျဉ်းများကို နှစ်အတော်ကြာတင်းကျပ်ပြီးနောက် အဆိုပါ တိုးတက်မှုများသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလိုအပ်ချက်များအကြား ပိုမိုကောင်းမွန် သော ချိန်ခွင်လျှာကိုရရှိရန် ဆန္ဒအသစ်တစ်ရပ်ကို ညွှန်ပြနေသည်။ ChatGPT သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် နှစ်ကုန်တွင် ကမ္ဘာကိုမုန်တိုင်းအသွင်ဖြင့် သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီးနောက် တရုတ် နိုင်ငံသည် Generative AI ဆိုင်ရာ ပစ်မှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းများကို ထုတ်ပြန်သည့် ပထမဆုံး တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် CAC သည် Generative AI ဝန်ဆောင်မှုများအား စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် ကြားဖြတ်အစီအမံများကို ထုတ် ပြန်ခဲ့ပြီး လေ့ကျင့်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ကြီးမားသောဘာသာစကား သရုပ်ပြမော်ဒယ် များ၏ရလဒ်များကို သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ အွန်လိုင်းအကြောင်းအရာများကို တင်းကျပ်စွာ စီမံခန့်ခွဲရန် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကာလရှည်ကြာ ချဉ်းကပ်မှုနှင့်အညီ လုံခြုံရေးအကဲဖြတ်ချက် တစ်ခု လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် အယ်ဂိုရီသမ်များကို CAC သို့ မဖြန့်ဝေမီ "အများပြည်သူ၏အမြင် သို့မဟုတ် လူမှုစည်းရုံးနိုင်မှုစွမ်းရည်" ဖြင့် AI ဝန်ဆောင်မှုများ လိုအပ်နေပါသည်။

ရလဒ်အနေဖြင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ပထမနှစ်ဝက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်းအင်တာ နက်ကုမ္ပဏီများမှ တီထွင်ထားသော ဘာသာစကားသရုပ်ပြမော်ဒယ်များကို အများက ကမ်းလှမ်းခြင်းမပြုမီ စည်းကမ်းချက်များ၏ အတည်ပြုချက်ကိုစောင့်ဆိုင်းရန် လိုအပ်နေ ပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၂၃ ခုနှစ် သြဂုတ်လတွင် Apple သည် ကြားဖြတ်အစီအမံများ အသက်ဝင်မည်ကို မျှော်လင့်ထားသောကြောင့် ၎င်း၏ တရုတ်စတိုး(China Store)မှ AI chatbot ဝန်ဆောင်မှုများကို ပေးနေသော Apps တစ်ရာကျော်ကို ဖယ်ရှားခဲ့သည်။ အမေ ရိကန်နည်းပညာကုမ္ပဏီများသည် ChatGPT နှင့် Sora ကဲ့သို့သော ဆန်းသစ်တီထွင်သော AI ဝန်ဆောင်မှုများနှင့်အတူ အပြိုင်အဆိုင်ယှဉ်ပြိုင်နေကြစဉ် တင်းကျပ်သော စည်းမျဉ်း ထိန်းချုပ်မှုများသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ AI ဂေဟစနစ်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို ဟန့်တားလိုက် ကြောင်း မှတ်ချက်ပေးသူများအကြား တိုးပွားလာစေသည်။

အချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် အလားတူ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများသည် AI မူဝါဒ တွင် သိသာထင်ရှားသောပြောင်းလဲမှုကို ပြသနေသည်။ တရုတ်၏ နှစ်ကြိမ်မြောက် ပါလီမန် နှစ်ပတ်လည် အစည်းအဝေးများအတွင်း တရားဝင်အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းအစီရင်ခံစာ၌

ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍတွင် အရည်အသွေးပြည့်မီသော ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားများကို ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် လက်ရှိပေါ်လစီ ဦးစားပေးကဏ္ဍ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် စက်မှုလုပ်ငန်း၌ AI အသုံးပြုမှုကို အားပေးခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် Li Qiang သည် AI အတွက် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှု ပိုမိုလိုအပ်ကြောင်းနှင့် “AI လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် စိတ်အေးလက်အေးရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးရန်” လိုအပ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

Cyberspace Administration of China (CAC)သည် အများအသုံးပြုရန်အတွက် အတည်ပြုထားသော မျိုးဆက်သစ် AI မော်ဒယ်လ် ၁၁၇ ခု၏ စာရင်းအပြည့်အစုံကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် မျိုးဆက်သစ် AI လုပ်ငန်းစံနှုန်း၏ နောက်ဆုံးဗားရှင်းကို ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး အစောပိုင်းမူကြမ်းတွင်ပါရှိသော တင်းကျပ်လွန်းသော လုံခြုံရေးလိုအပ်ချက်အချို့ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့သည်။

ဤတိုးတက်မှုများသည် တရုတ်နိုင်ငံရှိ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးစည်းမျဉ်းအတွက် တက်ကြွပြီး တုံ့ပြန်မှုရှိသောချဉ်းကပ်မှုကို သက်သေပြနေသည်။ အချက်အလက် (Data) အုပ်ချုပ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုသက်ညှာသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် လွှဲပြောင်းမှုစနစ်သည် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ယုံကြည်မှုကိုမြှင့်တင်ပေးမည်ဖြစ်သည်။ AI အတွက် ကောင်းမွန်သော မူဝါဒပတ်ဝန်းကျင်ဖန်တီးရန်လိုအပ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုမှုသည် ပြည့်စုံသော AI ဥပဒေတစ်ရပ်ကို လက်ရှိရေးဆွဲရာတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်ဖွယ်ရှိနေသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးအရ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ပြည်တွင်း ဦးစားပေးမှုများသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် ဆက်လက်လွှမ်းမိုးနေမည်ဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ AI စည်းမျဉ်းများကို ဖြေလျှော့ခြင်းသည် အဆင့်မြင့် Semiconductors များ၏ ပို့ကုန်ကန့်သတ်ချက်များကို နောက်ခံထားပြီး ပြည်တွင်းစွမ်းဆောင်ရည်ကို တွန်းအားပေးရန် အဓိကရည်ရွယ်ခဲ့ပါသည်။ Tesla ကို မကြာသေးမီကမှ လွှဲပြောင်းရယူခဲ့သော်လည်း CAC သည် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် စိုးရိမ်မှုများကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံရှိ App Store မှ WhatsApp နှင့် Threads များကိုဖယ်ရှားရန် Apple ကို မကြာသေးမီက ဆောင်ရွက်စေခဲ့သည်။ TikTok သည် အမေရိကန်တွင် ပိတ်ပင်ခြင်း သို့မဟုတ် အတင်းအကျပ်ရောင်းချခြင်းတို့ကို ကြုံတွေ့နေရသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဌာနသည် ၎င်း၏တရားဝင်အခွင့်အရေးများနှင့် အကျိုးစီးပွားများကို ပြတ်ပြတ်သားသား ကာကွယ်ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း သတိပေးခဲ့ပြီး အမေရိကန်ကုမ္ပဏီများကို ဒဏ်ခတ် အရေးယူမှုများ ထပ်မံပြုလုပ်ရန် အရိပ်အမြွက်ပြောကြားခဲ့သည်။ မသေချာ မရေရာသော ပထဝီနိုင်ငံရေးပတ်ဝန်းကျင်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် နည်းပညာတိုးတက်မှုတို့၏ ရည်မှန်းချက်များကို ယှဉ်ပြိုင်ရာတွင် ဟန်ချက်ညီစွာ ပုံစံပြောင်းလဲသွားနိုင်ပေသည်။

နိဂုံး

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အချက်အလက် (Data) စီးဆင်းမှုပုံစံကို တက်ကြွစွာ ပြန်လည်သတ်မှတ်ပေးသောကြောင့် အမေရိကန်သည် ကိုယ်ပိုင် Data ခိုင်မာမှုနှင့်

လုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ရန် တက်ကြွစွာ တုံ့ပြန်လျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်း သည် လိမ္မာပါးနပ်သော အကဲခတ်သူများနှင့် တက်ကြွစွာပါဝင်သူများ ရှိနေရမည်။ လက်ရှိ ဖြစ်ပေါ်နေသော တိုးတက်မှုများသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးသာမက နိုင်ငံတကာဥပဒေရေးရာ နှင့် စီးပွားရေးအခင်းအကျင်းများကို ပြန်လည်ပုံဖော်နိုင်ဖွယ်ရှိပြီး တိုးပွားလာနေသော ဒစ်ဂျစ်တယ်ကမ္ဘာတွင် လျှို့ဝှက်ရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် စီးပွားရေးပြိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ လက်တွေ့ အခြေအနေသစ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ သက်ဆိုင်သူများ ကို ဆွဲဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဤမဟာဗျူဟာပြိုင်ဆိုင်မှုသည် အချက်အလက်(Data)များ ပါဝင်နိုင်သည့် အရေး ပါသော အခန်းကဏ္ဍကိုနားလည်ရန် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းအားထုတ်မှုအတွက် အရေးတကြီး လိုအပ်မှုကို မီးမောင်းထိုးပြနေပြီး မသက်ဆိုင်သည့်လက်ထဲသို့ရောက်သွားပါက ဖြစ်ပေါ်လာ နိုင်သည့် အနှောင့်အယှက်များကိုလည်း ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်တွင် ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုဝါစဉ်များကို ထိခိုက်စေနိုင်၍ နှစ်နိုင်ငံလုံးမှ အချက်အလက်(Data)စီမံခန့်ခွဲရေးအတွက် စံနမူနာပြုသည့် တင်းကျပ်သောမဟာဗျူဟာ များကို ချမှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။

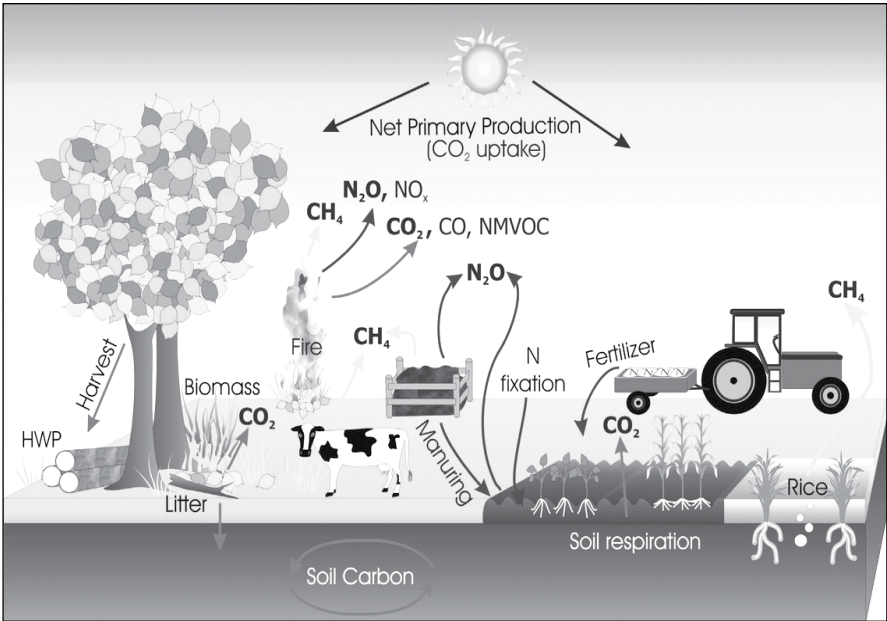
မျိုးမြင့်မြတ်

Ref: - The data arms race in China US technological competition (5, 2024) by Sunny Cheung.
- China signal a loosening of data and AI governance (5, 2024) by Jonathan Dove.

မုန်တိုင်းစဲပြီးနောက် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာသည့်

၀၀၀၀၀၀

စီးပွားရေးနှင့်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ
ပြဿနာများ၏ အကျိုးဆက်များသည်လည်း
ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့်နိုင်ငံများဆီသို့သာ
ဦးတည်သွားတတ်သည်ကိုလည်း
သတိပြုမိနိုင်သည်။ ”



ဓာတ်ပို-အင်တာနက်

အခုရက်ပိုင်းအပူဒဏ်ကို သိသိသာသာကြီးခံစားလာရတာ လူတိုင်းသတိထားမိပါသည်။ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာ၍ အပူရှိန်တိုးလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာခြင်းအကြောင်းတရားသည် ကမ္ဘာ့လေထုအတွင်းသို့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်နှင့် မီသိန်းဓာတ်ငွေ့များ ထုတ်လွှင့်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာခြင်းနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုများလည်း ပြောင်းလဲလာခဲ့၍ ရာသီဥတုအခြေအနေများက ပိုမိုပြင်းထန်ဆိုးရွားလာပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်သည် သမိုင်းတွင် အပူဆုံးနှစ်တစ်နှစ်အဖြစ် မှတ်တမ်းဝင်သွားခဲ့ပါသည်။

ကမ္ဘာ့မြောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းဒေသ ရာသီဥတု

ကမ္ဘာကြီးမြောက်ပိုင်းတွင်တည်ရှိနေသော ကနေဒါနိုင်ငံ၌ ဧပြီလလယ်တွင် နှင်းများကျပြီး အအေးဓာတ်ပိုနေချိန်တွင် ကမ္ဘာ့အလယ်ပိုင်းအာရှနိုင်ငံများတွင် အပူလှိုင်းဖြတ်နေ၍ အပူဒဏ်ကို ပြင်းထန်စွာခံစားနေရပါသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ အမေရိကန်အနောက်မြောက်ပိုင်းဒေသသည် နှစ်ပေါင်း ၁၂၀၀ အတွင်း ပမာဏလွန်စွာနည်းပါးသော မိုးရွာသွန်းခြင်းနှင့် ဆီးနှင်းများမကျသောကြောင့် ပူပြင်းခြောက်သွေ့မှုပြင်းထန်၍ ကြာရှည်သော မိုးခေါင်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါသည်။

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံတချို့တွင် အပူချိန် ၄၇ ဒီဂရီဆဲလ်စိယပ်ကျော်လွန်၍ ကမ္ဘာ့စံချိန် အပူဆုံးမြို့များအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် နှစ်ရက်ဆက်တိုက် မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းခြင်းကို မကြုံစဖူးကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ အာရှတိုက်အနှံ့ မိုးရွာရမည့်အချိန်တွင် မိုးမရွာ၊ မိုးမရွာသင့်သည့်အချိန်တွင် မိုးရွာ စသည့် ကြုံတောင့်ကြုံခဲ

“ရာသီဥတု
ဖောက်ပြန်ဆိုးရွား
ပြောင်းလဲမှုများ၏
နောက်ဆက်တွဲ
ပြဿနာသည်
တိုင်းပြည်စီးပွားရေးနှင့်
အစာရေစာ
ရှားပါးမှုပြဿနာများ
ဖြစ်ပါသည်။”

အဖြစ်အပျက်များနဲ့အတူ သတိထားမိလိုက်ရတာ ကတော့ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်နေပြီဆိုတာပါ။

သစ်တောပြုန်းတီးမှုနှင့်အပူရှိန်

ရှေးလူကြီးများ၏အဆိုအရ လူတွေဖောက်ပြန်၍ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရိုးစကားရှိခဲ့ပါသည်။ လူတွေမတော်လောဘနဲ့ သစ်ခုတ်၊ မြေပေါ်မြေအောက်သယ်ဇာတများ လွန်ကျူးစွာတူးယူခြင်းများသည် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ခြင်းအကြောင်းတရားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ခြင်းသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၏ရှေ့ပြေးသင်္ကေတ ဖြစ်ပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းသည် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

လူအများစုနားလည်လက်ခံထားသည့်အချက်သည် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာခြင်းဖြင့် အပူရှိန်မြင့်တက်လာ၍ အပူဒဏ်ကိုခံစားရမည်။ အပူရှိန်မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်ဟုသာ အကြမ်းအားဖြင့်နားလည်ထားပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ကောင်းကျိုးများထက်ဆိုးကျိုးများကိုသာသယ်ဆောင်လာပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ဆင်းရဲသောအာရှနိုင်ငံတချို့သည် ကမ္ဘာလေထုအတွင်းသို့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်နှင့် မီသိန်းဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှင့်မှုနည်းပါးသော်ငြားလည်း ပြင်းထန်သောရာသီဥတုဆိုးရွားမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဒဏ်ကို အခံစားရဆုံးတိုင်းပြည်များဖြစ်ပါသည်။ ပြင်းထန်သော အပူပိုင်းမုန်တိုင်းများအပါအဝင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ဖြစ်ပွားလာ၍ အဆိုးရွားဆုံးထိခိုက်ပြီး အပြင်းထန်ဆုံး ခံရသူများမှာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော နိုင်ငံသူ၊ နိုင်ငံသားများသာ ဖြစ်သည်ဟူသောအချက် ဖြစ်ပါသည်။

မုန်တိုင်းစဲပြီးနောက် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စီးပွားရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများ၏ အကျိုးဆက်များသည်လည်း ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့်နိုင်ငံများဆီသို့သာ ဦးတည် သွားတတ်သည်ကိုလည်း သတိပြုမိနိုင်သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စီးပွားရေး

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ဆိုးရွားပြောင်းလဲမှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲပြဿနာသည် တိုင်းပြည်စီးပွားရေးနှင့် အစာရေစာရှားပါးမှုပြဿနာများ ဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသော ဖွံ့ဖြိုးစနစ်နိုင်ငံများ၏စီးပွားရေးသည် ရာသီဥတု မျှတကောင်းမွန်မှုပေါ်တွင် အခြေခံရပ်တည်နေရပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော သတင်းအချက်အလက်များအရ လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်အတွင်း အာဖရိကတိုက်တွင် အပူရှိန်မြင့်တက်လာသောကြောင့် ရာသီဥတုဆိုးရွား မှုနှင့်ပတ်သက်ဆက်နွယ်၍ ဖြစ်ပွားခဲ့သောပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ကြီးမားစွာဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါ သည်။

အပူလှိုင်းဖြတ်သန်းခြင်း၊ မိုးသည်ထန်စွာရွာသွန်းခြင်း၊ ရေကြီးရေလျှံဖြစ်ပွားခြင်း၊ လေပြင်းမုန်တိုင်းကျရောက်ခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြင်း စသည့် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများကြောင့် အာဖရိကတိုက်တွင် လူသန်းပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ထိခိုက်နစ်နာခဲ့၍ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈ ဒသမ ၅ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိသော စီးပွားရေးပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ရပါသည်။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အာဖရိကစီးပွားရေးကော်မရှင်၏ခန့်မှန်းချက်အရ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် အာဖရိကတိုက်၏စီးပွားရေးသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၉၀ ဘီလီ ယံမှ ဒေါ်လာ ၄၄၀ ဘီလီယံအထိ ပျက်စီးဆုံးရှုံးထိခိုက်နိုင်သည်ဟု သတိပေးပြောကြား ထားပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပြင်းထန်သောမိုးလေဝသနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများကြောင့် နှစ်စဉ်နေရပ်စွန့်ခွာသွားရသည့် လူအရေအတွက်သည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှုများကြောင့် နေရပ် စွန့်ခွာသွားရသူများထက် သုံးဆရှိပါသည်။ နေရပ်စွန့်ခွာသွားရသူအများစုမှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ များမှဖြစ်ကြပြီး ယင်းတို့အနက် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အာရှဒေသမှဖြစ်သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာကြီးတွင် အပူအအေး မမျှတမှုများဖြစ်ပွား၍ ပိုမိုဆိုးရွားပြင်းထန်သောရာသီဥတုကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရပါမည်။ ရာသီဥတုမမျှတမှုများ ကြောင့် အပူပိုင်းဒေသတွင် ပိုမိုပူပြင်းခြောက်သွေ့မည်။ မိုးခေါင်ရေရှားဖြစ်မည်။ သောက် သုံးရေရှားပါးမှုနှင့်ကြုံတွေ့ရမည်။ ပင်လယ်ရေမျက်နှာမြင့်တက်လာမည်။ ရေကြီးရေလျှံ ဖြစ်မည်။ ဂေဟစနစ်များပျက်စီး၍ အင်းဆက်များမျိုးကွဲပြန့်ပွားလာမည်။ ကျန်းမာရေး ထိခိုက်လာမည်။ ရေအရင်းအမြစ်များလျော့နည်းလာမည်။ မြေဆီလွှာခန်းခြောက်လာမည်။ အရေးကြီးဆုံးက သီးနှံအထွက်နှုန်းကျလာမည်။ သီးနှံများပျက်စီးမည်။ အစာရေစာရှားပါး ခြင်းများ ကြုံတွေ့လာရပါမည်။

အပူချိန်မြင့်တက်လာသည်နှင့်အမျှ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် မိုးခေါင်ရေရှားမှု နှင့် သောက်သုံးရေရှားပါးမှု တိုးလာသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး

လွန်ကဲသည့်အပူချိန်နှင့် မိုးရေချိန်မညီမျှမှု သိသိသာသာတိုးလာခြင်းကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုလျော့ကျပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အရည်အသွေးလျော့ကျမှု ဆိုးရွားလာသည်။

အပူရှိန်မြင့်တက်လာမှုများနှင့် လေထုအတွင်းသို့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့များ ထုတ်လွှင့်လာမှုများကြောင့် စပါး၊ ပြောင်း၊ ဂျုံ သီးနှံများအတွက်နှုန်းကျ၍ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့နှင့် မီသိန်းဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှင့်မှုများကြောင့် နို့စား နွားမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းတွင်လည်း နို့အထွက်နှုန်းကျဆင်းစေပါသည်။

အပူလှိုင်းများကြောင့် သီးနှံစိုက်ခင်းများ ခြောက်သွေ့ပျက်စီးသွားခြင်း၊ စိုက်ခင်းများအတွက် ရေပိုမိုသုံးစွဲလာခြင်းဖြင့် ရေရှားပါးမှုများကိုလည်း ကြုံတွေ့နိုင်ရပါသည်။ ပင်လယ်ရေပြင်မြင့်တက်လာပြီး စိုက်ခင်းများအတွင်းသို့ ပင်လယ်ရေဝင်ရောက်လာ၍ မြေဆီမြေလွှာများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးစေပါသည်။

အပူရှိန်ပြင်းထန်လာသောကြောင့် မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်များတွင် အောက်ဆီဂျင်ပါဝင်မှုနည်းပါးကျဆင်းလာသဖြင့် ရေနေသတ္တဝါများသေဆုံးခြင်းနှင့် ဂေဟစနစ်ပြောင်းလဲခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းတွင် အပူရှိန်မြင့်တက်လာမှုများကြောင့် ရေတွင်အောက်ဆီဂျင်ပါဝင်မှုနည်းပါးခြင်းကိုဖြစ်ပွားစေ၍ ရေသတ္တဝါများအစုလိုက်အပြုံလိုက် အသက်ဆုံးရှုံးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းမှုများကြောင့် မြေဆီလွှာများတိုက်စားသွားပြီး မြေဩဇာအဆီအနှစ်များ ပျက်စီးဆုံးရှုံးစေ၍ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်း၊ မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်များအတွင်းသို့ နုန်းမြေများတိုက်စားသယ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် မြစ်ချောင်းများ တိမ်ကောခြင်းနှင့်အတူ သီးနှံစိုက်ပျိုးရေးကို များစွာထိခိုက်စေပါသည်။

စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများသည် ရာသီဥတုတည်ငြိမ်မှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်တွင် များစွာမှီခိုနေပါသည်။ အပူရှိန်မြင့်တက်ခြင်း၊ မိုးရွာသွန်းမှုပမာဏနည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် စိုက်ပျိုးချိန်ကြာမြင့်စေ၍ သီးနှံအထွက်နှုန်းပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ သီးထပ်သီးနှံစိုက်ပျိုးခြင်းပုံစံနှင့် စိုက်ပျိုးရိတ်သိမ်းချိန်ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြစ်ပွားစေ၍ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို တိုးပွားစေပါသည်။ ကြက်ငှက်တုပ်ကွေး၊ ဝမ်းရောဂါ၊ အီဘိုလာကူးစက်ရောဂါများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဆက်ဖြစ်ပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးပညာရှင်များနှင့် တောင်သူလယ်သမားများ နားလည်ထားသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတစ်နံတစ်လျား တောင်မြောက်အတိုင်းအတာရှည်လျားသည်။ မိုးရွာသွန်းမှုသည် တောင်ပိုင်းမှစတင်၍ အလယ်ပိုင်း၊ မြောက်ပိုင်းသို့ တဖြည်းဖြည်းမိုးရွာသွန်းလာသည်။ စပါးစိုက်ပျိုးမှုသည် မိုးရွာသွန်းမှုအပေါ်မူတည်သည်။ စောစောမိုးရွာလျှင် စပါးကို စောစောစိုက်ပါသည်။ လယ်သမားများ စပါးစိုက်ရာတွင် စပါးပန်းပွင့်ချိန် မိုးမိခြင်း၊ အဖျင်းဖြစ်ခြင်း၊ စပါး

ရိတ်ချိန် မိုးမိခြင်း၊ စပါးရေစိုမိုးမိပျက်စီးခြင်းများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို သတိမထား၊ နားမလည်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို လိုက်ပါပြောင်းလဲနိုင်ခြင်းမရှိပါက စပါးရိတ်သောအချိန်တွင်လည်း မိုးတသောသောနှင့်ရိတ်ရမည်။ မိုးမိထားသော ကောက်လှိုင်းများ လယ်ထဲတွင် ရေစိမ့်ထားသကဲ့သို့ မျောနေမည်။ စပါးများမရင့်မှည့်မိကြေမည်။ စပါးပန်းပွင့်နိုင်ဘဲ ကန်းသွားမည်။ စပါးဝတ်မှုန်မကူးနိုင်ဘဲ စပါးမျိုးမအောင်ဘဲ အဖျင်းဖြစ်သွားမည်။ စပါးအမအင်္ဂါမှာ ရေငွေ့စွဲကပ်သွားပြီး စပါးစေ့မဖြစ်တော့ဘဲ မှိုသီးလုံးဖြစ်သွားပါသည်။ မှိုသီးရောဂါဖြစ်ပါက စပါးအထွက်နှုန်း ဆုံးရှုံးပါသည်။ စပါးပန်းပွင့်ချိန် မိုးမမိရန်၊ ရိတ်သိမ်းချိန်မိုးလွတ်ရန်၊ စိုက်ချိန်ကို ချိန်ဆစိုက်ရန်နှင့် ရာသီဥတုကို မှန်ကန်စွာလေ့လာတွက်ချက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

မြေပဲစတင်စိုက်ပျိုးခြင်းများအား ဝါဆိုလ၊ ဝါခေါင်လတို့တွင် စတင်စိုက်ပျိုးကြပြီး သီတင်းကျွတ်၊ တန်ဆောင်မုန်းလတို့တွင် နုတ်သိမ်းကြကြောင်း သိရပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် မိုးသည် တန်ဆောင်မုန်းလကုန်အထိ ရွာသွန်းနေပါသည်။ မြေပဲစိုက်ပျိုးချိန် မိုးရွာသွန်းမှုကောင်းလျှင် မြေပဲရဖို့ သေချာသလောက်ရှိနေပြီး ရွာသွန်းသည့်မိုးပေါ်မူတည်ကာ မြေပဲအထွက်နှုန်းတွက်၍ ရပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် မိုးရွာသွန်းမှုမတူညီဘဲ ကွက်ကျားမိုးရွာသွန်းခြင်းများ၊ မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းမှုများ၊ ရွာသည့်နေရာတောက်လျှောက်ရွာပြီး မိုးမရွာသည့်နေရာတွင် လုံးဝမရွာဘဲရှိနေခြင်းများ ရှိနေခြင်းကြောင့် မြေပဲခင်းများခြောက်သွေ့၍ အချို့တောင်သူများ မြေပဲနုတ်သိမ်းချိန် မိုးရွာနေခြင်းများကြောင့် မနုတ်သိမ်းရဘဲ မြေပဲဥများ အညောက်(အပင်)ထွက်ကုန်ကြ၍ ပျက်စီးခြင်းများ၏ အဓိကအကြောင်းသည် တောင်သူများ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းသဘောတရားကို မသိနားမလည်၍ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းသည် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ခရီးသွားဈေးကွက်ကိုလည်း ထိခိုက်စေပါသည်။ အပူလှိုင်းဖြတ်၍ ပူပြင်းခြောက်သွေ့မှုပြင်းထန်သောဒေသ၊ မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်း၍ ခရီးသွားလာမှု အဆင်မပြေသောဒေသများကို ခရီးသွားဧည့်သည်များ ရှောင်ရှားလေ့ရှိပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း (Climate Change) စကားလုံးလေးနှစ်လုံးပါ။ အဆိုပါ စကားလုံးလေးနှစ်လုံး၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်နောက်ဆက်တွဲ ပညာပေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ကျယ်ပြန့်ပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် နိုင်ငံအားလုံးစုပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်တယ်ဆိုတာ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံတွေ သဘောတူလက်ခံထားပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂမှဦးဆောင်၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာညီလာခံကို ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရီမြို့တွင် နိုင်ငံတကာခေါင်းဆောင်များတက်ရောက်ပြီး ပါရီသဘောတူစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့နှင့် မီသိန်းဓာတ်ငွေ့များထုတ်လွှတ်နေခြင်းကို အတတ်နိုင်ဆုံးလျှော့ချရန်နှင့် ထုတ်လွှတ်ထားသော လေထုထဲတွင်ရှိနေပြီးသောဓာတ်ငွေ့များကို ပြန်လည်စုပ်ယူရှင်းလင်းမှုများပြုလုပ်ရန် သဘောတူညီခဲ့ကြပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် နှုတ်ချက်နှင့်အညီတွင် ကျင်းပခဲ့သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာညီလာခံ တွင် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကို သုညအထိလျှော့ချပစ်ရန် ကတိကဝတ် ပြုထားကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းအကျိုးဆက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင် သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ စီးပွားရေးထိခိုက်နစ်နာဆုံးရှုံးမှုနှင့် စားရေရိက္ခာ ပြဿနာများကို ပိုမိုအလေးထားအာရုံစိုက်နိုင်ရန် သတိပေးနှိုးဆော်လိုက်ရပါသည်။

ဝိလျှံအောင်

မှတ်ချက်။ စာရေးသူသည် Asia Development Bank, Disaster Risk Financing Project တွင် နိုင်ငံခြားသားပညာရှင်များနှင့်ပူးတွဲ၍ အာမခံပညာရှင်အဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့စဉ်က လေ့လာခဲ့ရသောအချက်အလက်များကိုအခြေခံ၍ ရေးသား ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ခြင်းသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ပြောင်းလဲစေရုံသာမက စိတ်ကျန်းမာရေးကိုပါ သိသိသာသာထိခိုက်စေပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ယေးလ် တက္ကသိုလ်မှ သိပ္ပံပညာရှင်များသည် အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အရွယ်ရောက်ပြီးသူများအပေါ် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများကို လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ခုနစ်ရာခိုင်နှုန်းသည် အပျော့စားမှ ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုနှင့်ဆက်နွှယ်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဝေဒနာများကို ကြုံတွေ့နေကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ The Lancet Planetary Health မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင်ထုတ်ဝေခဲ့သော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလေ့လာမှုတစ်ခုတွင် အသက် ၁၆ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား ဖြေဆိုသူ ၅၉ ရာခိုင်နှုန်းသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ် အလွန် စိုးရိမ်ကြသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။

ဤလူငယ်များသည် ရာသီဥတုအကျပ်အတည်းကို ဖြေရှင်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့အစိုးရများ၏ ကြိုးပမ်းမှုများအပေါ် စိတ်ကျေနပ်မှုမရှိကြဘဲ သက်ကြီးမျိုးဆက်များသည် ၎င်းတို့၏မျိုးဆက်နှင့် အနာဂတ်ကိုဖျက်ဆီးနေကြသည်ဟု ခံစားရကြောင်း အစီရင်ခံစာတွင်တင်ပြခဲ့သည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်လူငယ် ၇၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် အမေရိကန်လူငယ် ၅၆ ရာခိုင်နှုန်းကဲ့သို့ပင် ခံစားခဲ့ရသည်။ ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်လူမှုသည် သိပ္ပံပညာရှင်များ မျှော်မှန်းထားသည်ထက် ပိုမိုမြန်ဆန်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နွေရာသီတွင် ပျမ်းမျှကမ္ဘာ့အပူချိန်သည် ၁၉၅၁ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း ပျမ်းမျှကမ္ဘာ့အပူချိန်ထက် ၁ ဒသမ ၂ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ် ပိုများခဲ့ကြောင်း NASA ၏ မှတ်တမ်းသစ်တစ်ခုအရသိရသည်။ ပြီးခဲ့သည့်နှစ်ရာသီတွင် အန္တာတိကပင်လယ်ရေခဲများ၏အတိုင်းအတာသည် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလောက်

အောင် နိမ့်ဆင်းသွားခဲ့သည်။ ရေခဲများဆုံးရှုံးခြင်းသည် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှု၏ လက္ခဏာ တစ်ခုသာမက ၎င်းကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းအရင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာမြေ မျက်နှာပြင်ကို ဖုံးအုပ်ထားသော ရေခဲများလျော့နည်းသဖြင့် နေရောင်ခြည်သည် အာကာသ ထဲသို့ ရောင်ပြန်ဟပ်လာပြီး သမုဒ္ဒရာ၊ ကုန်းမြေနှင့် လေထုမှအပူများကို ပိုမိုစုပ်ယူသဖြင့် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုကို ပိုမိုပြင်းထန်လာစေပါသည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုသည် ယခင်ထက် ပိုမိုများပြား လာပါသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကာလအတွင်း ခေတ္တကျဆင်းသွားပြီးနောက် ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုသည် ပြန်လည်မြင့်တက်လာပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၅၇ ဒသမ ၄ ဂစ်ဂါတန်ဖြင့် စံချိန်တင်အမြင့်ဆုံးအဆင့်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွက် ပဏာမခန့်မှန်းချက်မှာ ထိုထက်ကျော်လွန်၍ တစ်ရာခိုင်နှုန်းမြင့်တက်လာကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ သေချာသည် မှာ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံအများစုမှ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုမှာ အထွတ်အထိပ်ရောက်နေပြီ ဖြစ်ပြီး ယခုအခါကျဆင်းလာသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများစွာမှ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုသည် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ကြီးထွားနေဆဲဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဓာတ်ငွေ့ထုတ် လွှတ်မှု ဆက်လက်မြင့်တက်နေပါကကမ္ဘာကြီး၏ ပျမ်းမျှအပူချိန်တိုးလာမှုသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မတိုင်မီ ၁ ဒသမ ၅ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်နှင့် ၂ ဒသမ ၁မှ ၃ ဒသမ ၄ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ် အထိ ရှိလာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ ထိုအခါ အပူလှိုင်းနှင့် မိုးခေါင်ရေရှားမှုများ မကြာခဏ ဖြစ်လာ မည်ဖြစ်ပြီး တောမီးများ ပိုမိုပျံ့နှံ့လာကာ အချို့သောဒေသများတွင် ရေချိုများရှာဖွေရခက်ခဲ လာမည် ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်လာခြင်းသည် မြေခိုမုံ့ပိုင်းကမ်းရိုးတန်း ဒေသများနှင့် ကျွန်းနိုင်ငံငယ်အချို့ကို ရေလွှမ်းမိုးမှုဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပြီး အပူပိုင်းဆိုင်ကလုန်း မုန်တိုင်းနှင့် ဟာရီကိန်းများသည် ပိုမိုအားကောင်းလာမည် ဖြစ်ပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကိုတားဆီးရန် ကမ္ဘာ့ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများမှာမူ နှောင့်နှေး လျက် ရှိပါသည်။ သိပ္ပံပညာရှင်များက ရာစုနှစ်အလယ်ပိုင်းတွင် ၂ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အထက် ပူနွေးမှုကို ရှောင်ရှားရန်လိုအပ်ပြီး ၂၅ နှစ်အတွင်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု ကင်းစင်စေရန်အတွက် နိုင်ငံများသည် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်ခြင်းလျှော့ချမှုကို လက်ခံရမည် ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ ပြီးခဲ့သည့်နှစ် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုညီလာခံ COP-28 သည် G-20 နိုင်ငံများမှ လက်ခံထားပြီးဖြစ်သည့် ရည်မှန်းချက်များကို ထပ်လောင်း ပြောကြားပြီး ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် စွမ်းအင်ထိရောက်မှုနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်သုံး ဆတိုးနိုင်စေရန် ရန်ပုံငွေအသစ်ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းမှာ ယခင်ကတည်းက ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ရန်ပုံငွေအသစ်တစ်ရပ်ကို ထူထောင် ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှု၏ အကျိုးဆက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်အောင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို ထောက်ပံ့ရန် ဘဏ္ဍာငွေကောက်ခံခြင်းမှာ လုံလောက်မှု မရှိပါ။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် နှစ်စဉ်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၈ ထရီလီယံ ခန့် လိုအပ်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ COP-28 တွင်တည်ထောင်ထားသော ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာရန်ပုံငွေအသစ်သည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ဆက်စပ်သော ဆုံးရှုံးမှုများကို ရင်ဆိုင်

ဖြေရှင်းရာတွင် အားနည်းသောနိုင်ငံများကို ကူညီရန်အတွက် ယခုအချိန်အထိ ဒေါ်လာသန်း ၈၀၀ သာ ထုတ်ပေးခဲ့ပြီး လိုအပ်သည့်အရာများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သာ ထိရောက်မှုဖြစ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတု ညီလာခံကို အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စု (UAE) အစိုးရ ဒုတိယတွင် လက်ခံကျင်းပခဲ့ခြင်းကြောင့် ရေနံတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများအတွက် နောက်ထပ် ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ညီလာခံကို ဘရာဇီးနိုင်ငံ တွင် ကျင်းပမည်ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတုဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုများသည် လူသားတို့၏လုပ်ရပ်များကြောင့် ထိခိုက်မှုများ ရှိသော်လည်း ကမ္ဘာကြီးသည် ရာသီဥတုဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုကိုတိုးတက်ရန် ဆက်လက် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အစိုးရများသည် လွန်ခဲ့သည့်နှစ် ၃၀ အတွင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မဟာဗျူဟာ ကို အကောင်အထည်ဖော်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံအများစုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအချို့ပင်လျှင် ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ကာဗွန်စုတ်ယူမှုကြား ဟန်ချက်ညီမှု (Net Zero Goals) ရည်မှန်းချက်ထားလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကို လျှော့ချမည့်လမ်းကြောင်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိနေပါသည်။ နည်းပညာတိုးတက်မှုများသည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို ဈေးသက်သာပြီး ပိုမိုထိရောက်စေပါသည်။ ယခုအခါ အစိုးရများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုစလုံးသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သောမူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများကို ရေးဆွဲရာတွင် ပိုမိုကျွမ်းကျင် လာကြပါသည်။

သို့သော် ယခုလိုအပ်နေသည့်အရာသည် မျှော်လင့်ချက်သက်သက်မဟုတ်ဘဲ ပေါင်းစပ် လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် ယနေ့မှစတင်၍ ၎င်းတို့၏ ဓာတ်ငွေ့ထုတ် လွှတ်မှုကို လျှော့ချလေလေ၊ ၎င်းတို့သည် အနာဂတ်မျိုးဆက်များ ရင်ဆိုင်ရမည့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို ပိုမိုလျော့နည်းစေမည်ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ဘရာဇီးနိုင်ငံ ရီယိုဒီ ဂျနေရီမြို့တွင်ကျင်းပသော ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် အစိုးရများသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ပထမဆုံး အတူတကွ စည်းဝေးခဲ့ကြသည်။ တာဝန်ရှိ သူများသည် အဓိကလုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များကို အချိန်ဇယားများနှင့်အတူ ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုကို လျှော့ချရန်အတွက် ကနဦးရည်မှန်းချက်များ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ချမ်းသာသော စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ၏ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုပြဿနာသည် ကြီးကြီးမားမား ဖြစ်ပေါ်လာ သောကြောင့် မူအားဖြင့် ထိုနိုင်ငံများသည် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချရာတွင် ဦးဆောင် သင့်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို သန့်စင်သောစွမ်းအင်အဖြစ် အသွင်ကူးပြောင်းရန် နည်းပညာ နှင့် ငွေကြေးများ ပံ့ပိုးပေးသင့်သည်ဟု ၎င်းတို့က သဘောတူခဲ့သည်။

နိုင်ငံများသည် သီးသန့်ရာသီဥတုဆိုင်ရာဘဏ္ဍာရေးရန်ပုံငွေများ ထူထောင်ရန် အကြိမ်ကြိမ် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း ရန်ပုံငွေကောက်ခံမှုသည် လိုအပ်သည့် အတိုင်းအတာ အထိ မရရှိခဲ့ပေ။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာမူဘောင်၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုအောက်တွင် နိုင်ငံများသည် Green Climate Fund ဟုခေါ်သော ဘက်စုံရန်ပုံငွေ

အသစ်တစ်ခုကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အစိုးရများသည် "တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်း အတာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း" ပံ့ပိုးမှုများကို အလေးပေးသည့် အောက်ခြေမှ ချဉ်းကပ်မှုတစ်ရပ်ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဤဖွဲ့စည်းမှုတွင် နိုင်ငံတိုင်းသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန် မည်သို့လုပ်ဆောင်နိုင်သနည်းဟု မေးမြန်းခဲ့သည်။ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်တို့သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သမ္မတထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ကတိကဝတ်များကို ကြေညာခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာကို အံ့အားသင့်စေခဲ့ပြီး တစ်နှစ်အကြာတွင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံတိုင်းနီးပါးသည် ပါရီတွင်ပြုလုပ်သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုဆိုင်ရာညီလာခံတွင် ယင်းကတိကဝတ်ကို တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ဤကတိကဝတ်များစွာကို မွမ်းမံပြင်ဆင်ထားပြီး ၎င်းတို့ကို ဘရာဇီးနိုင်ငံ၂၀၂၅ ခုနှစ် ရာသီဥတုအစည်းအဝေးတွင် ထပ်မံပြင်ဆင်ရန် စီစဉ်ထားသည်။

စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ၏ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကို လျော့ချရန် ဦးစွာအာရုံစိုက်၍ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် တွန်းအားပေးခြင်းသည် နှေးကွေးလွန်းသော်လည်း မြင်သာထင်သာသောရလဒ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ အယ်လ်ဘေးနီးယား၊ ကျူးဘား၊ ဂျမေကာ၊ မြောက်မက်ဆီဒိုးနီးယားနှင့် တောင်အာဖရိကတို့အပါအဝင် အချို့သော ဝင်ငွေအလယ်အလတ်နှင့် ဝင်ငွေနည်းနိုင်ငံများ၏ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုသည် သိသာစွာ ကျဆင်းလာသည်။ ထို့အပြင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံရှစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် ဘူတန်၊ ကော်မိုရို၊ ဂါဘွန်၊ ဂိုင်းယာနာ၊ မဒါဂတ်စကာ၊ နီယူး၊ ပနားမားနှင့်ဆူရီနမ်တို့၏ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုမှာ သူညီကို ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် နိုင်ငံပေါင်း ၁၅၀ သည် ရာစုနှစ်အလယ်ပိုင်းတွင် အသားတင်ထုတ်လွှတ်မှု သူညီအထိရရှိရန် ရည်မှန်းချက်များကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်အစောပိုင်းအထိ ကာဗွန်အများဆုံးထုတ်လွှတ်သည့်နိုင်ငံများအဖြစ် တရုတ်၊ အမေရိကန်၊ အိန္ဒိယ၊ အီးယူနှင့် ရုရှားတို့ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများပြားလာမှုကြောင့် အိုဇုန်းဓာတ်လျော့နည်းလာပြီးနောက် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း အိုဇုန်းလွှာပေါက်ခြင်းနှင့်အတူ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်သည် မြင့်မားသောအခြေအနေသို့ ပြောင်းလဲရောက်ရှိလာပါသည်။ မျိုးစိတ်များမျိုးသုဉ်းခြင်း၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများနှင့် ရေခဲလွှာများဆုံးရှုံးခြင်း အပါအဝင် အချို့သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများမှာ ပြန်လည်အစားထိုး၍မရရှိနိုင်တော့ပေ။

ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင်ကျင်းပမည့် ၂၀၂၅ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုညီလာခံတွင် နိုင်ငံများသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ရည်မှန်းချက်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို တင်ပြရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အလုံးစုံရည်မှန်းချက်များကို မြှင့်တင်ပြီး ယင်းကတိကဝတ်များကို လိုက်နာပါက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အပူချိန်မြင့်တက်မှုသည် ဤရာစုနှစ်တစ်လျှောက် ၂ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အောက်တွင် ထိန်းထားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ရည်မှန်းချက်များကို ပိုမိုတိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ပါက ကမ္ဘာကြီးပူနွေးမှုကို ၁ ဒီဂရီ ၅ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အထိ ကန့်သတ်ထားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအခြေအနေသည် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာနေထိုင်နိုင်သောကမ္ဘာကြီးကိုဖြစ်ပေါ်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံများသည် နည်းပညာတိုးတက်မှုများကို အသုံးပြုပြီး ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ရင်းမြစ်များကို ပြောင်းလဲသုံးစွဲခြင်းဖြင့် အဆိုပါရည်မှန်းချက်များကို ပြည့်မီရန် ကြိုးပမ်း

ကြရမည် ဖြစ်သည်။ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်လုပ်ရန် တစ်ဝပ်လျှင် ၁၀ ဒေါ်လာနီးပါး ကုန်ကျခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တစ်ဝပ်လျှင် ၂၆ ဆင့်သာ ရှိသည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံအများစုတွင် လေနှင့်နေစွမ်းအင်မှထုတ်လုပ်သော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသည် ကျောက်မီးသွေး သို့မဟုတ် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဖြင့် ပြုလုပ်သည့်အတိုင်း ဈေးနှုန်းသက်သာစွာအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ လျှပ်စစ်ကားဘက်ထရီများ၏ကုန်ကျစရိတ်မှာလည်း ကျွမ်းကျင်သူများ ခန့်မှန်းထားသည်ထက် ပိုမိုမြန်ဆန်စွာ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ဘက်ထရီဈေးနှုန်းများ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းခဲ့ကြောင်း အမေရိကန်စွမ်းအင်ဌာနမှ သိရှိရသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် သန့်ရှင်းသောစွမ်းအင်ကို လျင်မြန်စွာအသုံးပြုနိုင်ပုံကို ကုန်ကျစရိတ်သက်သာသောနည်းပညာဖြင့် အကောင်းဆုံးသရုပ်ဖော်ပုံများကို ပြသနိုင်ခဲ့ပါသည်။ အကျိုးအမြတ်မယူသော Global Energy Monitor ၏ အဆိုအရ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ လက်ရှိလေအားနှင့် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် နှစ်ဆနီးပါးရရှိရန် လမ်းကြောင်းပေါ်ရှိနေပြီဖြစ်သောကြောင့် သန့်ရှင်းသောစွမ်းအင်မှ ၁၂၀၀ ဂီဂါဝပ် ထုတ်လုပ်ရန် လျာထားချက်မှာ ပြည့်မီတော့မည် ဖြစ်သည်။ အစိုးရများသည် ကာဗွန်အသားတင်ထုတ်လွှတ်မှုသညာရရှိရန် ၎င်းတို့လိုအပ်မည့်နည်းပညာများကို အသုံးပြုရန်ဆုံးဖြတ်ပြီး အဆိုပါနည်းပညာများကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သုတေသနပြုခြင်း၊ သရုပ်ပြခြင်းနှင့် လက်တွေ့အသုံးပြုခြင်းတို့ကို စတင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် လေထုမှ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များကို ထုတ်ယူသည့် နည်းပညာများသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများမှ ခက်ခဲသောအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ကြိုးပမ်းနေသည့် နိုင်ငံများအား ၎င်းတို့၏ အသားတင်သညာထုတ်လွှတ်မှုများကို ပိုမိုလျင်မြန်စွာ ရောက်ရှိစေရန် ကူညီပေးနိုင်သည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု၏ ၅၃ ရာခိုင်နှုန်းကို ကိုယ်စားပြုသည့် နိုင်ငံပေါင်း ၅၆ နိုင်ငံသည် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များကို ကန့်သတ်ရန်ရည်ရွယ်သည့် ဥပဒေများကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ ရာသီဥတုဆိုင်ရာဥပဒေမူဘောင်မရှိသောနိုင်ငံများသည်ပင် စွမ်းအင်ထိရောက်မှုအတိုင်းအတာများစွာကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် US Energy Policy Act of 2005 နှင့် US Inflation Reduction Act ကဲ့သို့သော ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ပါးစေသည့် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

အစိုးရများသည် ရာသီဥတုဆိုင်ရာမူဝါဒများကို ပိုမိုထိရောက်သော နည်းလမ်းများဖြင့် မည်ကဲ့သို့ပြဋ္ဌာန်းရမည်ကိုလည်း လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကို အောင်မြင်စွာလျှော့ချနိုင်ခဲ့သောနိုင်ငံများသည် အစောပိုင်းတွင်စတင်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးအထောက်အပံ့နှင့် အရှိန်အဟုန်ကို တည်ဆောက်ရန် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့၏ မူဝါဒများကို အဆင့်လိုက်လုပ်ဆောင်ကာ အဆိုပါ အစီအမံများ၏ အတိုင်းအတာကို စဉ်ဆက်မပြတ် မြှင့်တင်လျက်ရှိပါသည်။ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု ဖြတ်တောက်ခြင်းကို အောင်မြင်ရန် ဆောင်ရွက်နေသည့် ဂျာမနီနိုင်ငံသည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်လုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်အလုပ်အကိုင်များကို ဖန်တီးပေးသည့်ဥပဒေများကို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် EU ၏ Emissions Trading Scheme ကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၅

ခုနှစ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ ၁၃ ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ရာ ယခုအခါတွင် အမေရိကန်ထက် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ တပ်ဆင်နိုင်သောစွမ်းရည် သုံးဆပိုမိုရရှိနေပြီ ဖြစ် သည်။

၂၀၅၀ပြည့်နှစ်တွင် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကာဗွန် ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ကာဗွန်စုတ်ယူမှုကြား ဟန်ချက်ညီ မှု(Net Zero Goals)ရရှိရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံ များအနေဖြင့် ပိုမိုပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီ၏ ကတိ ကဝတ်များ နှင့် ပူဇွန်းမှုကို ၁ ဒသမ ၅ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အထိ ကန့်သတ်ရန်လိုအပ်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုအကြား ကွာခြားချက်ကို အကဲ ဖြတ် သည့် ကုလသမဂ္ဂ Environment Program ၏ 2023 Emissions Gap Report တွင် ခန့်မှန်းခြေ ကွာဟချက် အနည်းငယ်တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့်အစိုးရများသည် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပရဟိတစေတနာ ရှင်များအနေဖြင့် မည်သို့လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ကို ဆွေးနွေးမေးမြန်းသင့် သည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် နိုင်ငံ၏ကာဗွန်ထုတ် လွှတ်မှုလျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပိုမိုရှင်းလင်းသော ကတိကဝတ်များချမှတ်သင့်ပြီး ပြည်တွင်းပြည်ပတွင် ကာဗွန်မြင့်မားသော အခြေခံအဆောက်အအုံများတွင် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့မှုကို ရပ်တန့်ရမည်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီ များ သည် အဆိုပါကတိကဝတ်များကို မဆောင်ရွက်နိုင်ပါက ပထမဦးစွာ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ် မှုနည်းပါးသော အခြေခံအဆောက် အအုံများတွင် ၎င်း တို့၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပိုမိုရှင်းနှီးမြှုပ်နှံသင့် ပါသည်။ အစိုးရများသည် ယခုနှစ်အတွင်း အဇာဘိုင် ဂျန်တွင်ကျင်းပသော ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုဆိုင်ရာ ညီလာခံတွင် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု အမျိုးသားအဆင့် ချဉ်းကပ်မှုတစ်ရပ်ကိုချမှတ်ရန် ပူးတွဲဆုံးဖြတ်နိုင်ပြီး ဘရာဇီးနိုင်ငံ၌ ၂၀၂၅ ခုနှစ် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် ၎င်းတို့၏ ကတိကဝတ် များကို အစီရင်ခံရန် ကတိပြုမည်ဖြစ်သည်။

“G-20 နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ထိပ်သီး အစည်းအဝေးများသည် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုအတွက် အရေးကြီးဆုံး နိုင်ငံပေါင်းစုံ ဖိုရမ်နှစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။”

၂၀၂၅ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုဆိုင်ရာ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် နိုင်ငံအသီးသီးသည် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချရန်နှင့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာဘဏ္ဍာငွေမြှင့်တင်ခြင်း ကတိကဝတ်များကိုမြှင့်တင်ရန်နှင့် ကတိကဝတ်များကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လုပ်ဆောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုဘက်တွင် နိုင်ငံတစ်ခုစီ၏ ကတိကဝတ်များသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၃၅ ခုနှစ် အထိ ပူနွေးမှုကို ၂ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အထိ ကန့်သတ်ရန်နှင့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အသားတင်သည့်သို့ လမ်းကြောင်းပေါ်၌ ရောက်ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်၊ အမေရိကန်နှင့် ဥရောပနိုင်ငံများသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းမှုအဆင့်များကို သမိုင်းကြောင်းအရ ဦးဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း အဇာဘိုင်ဂျန်၊ ဘရာဇီး၊ အိန္ဒိယနှင့် UAE အပါအဝင် အခြားနိုင်ငံများသည် ယခုအခြေအနေများကို ဦးဆောင်သင့်ပါသည်။

G-20 နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးများသည် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုအတွက် အရေးကြီးဆုံး နိုင်ငံပေါင်းစုံ ဖိုရမ်နှစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ယခင်နှစ် G-20 ရာသီဥတုညီလာခံကို အိမ်ရှင်အဖြစ် လက်ခံကျင်းပသည့်အခါ ဘဏ္ဍာငွေပိုမိုရရှိရန် ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို အဆိုပြုခဲ့သည်။ အဇာဘိုင်ဂျန်နှင့် ဘရာဇီးနှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုဇာတ်ခုံတွင် အစဉ်အလာအားဖြင့် အဓိကဇာတ်ဆောင်မဟုတ်သော်လည်း တစ်နိုင်ငံချင်းစီသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုဆိုင်ရာ ထိပ်သီးအစည်းအဝေး၏ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရာတွင်အဖြေရှာရန် အခွင့်အရေးများရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခုစီ၏ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုနည်းသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် အခြားသူများကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မည်မျှပင်သေးငယ်သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပါစေ အရေးကြီးသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကိုလျှော့ချရာတွင် ရည်မှန်းချက်ကြီးကြီးမားမား ချမှတ်လာခြင်း၊ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများသည်လည်း ဘဏ္ဍာငွေ ပိုမိုစုဆောင်းလာနိုင်ခြင်းတို့ရှိလာပါက ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အတွက် စိုးရိမ်မှုနည်းပါးလာမည်သာဖြစ်ပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကိုထိန်းထားရန် ဗျူဟာတစ်ခုရှိနေသည့် မျှော်လင့်ချက်သည် အဆိုမြင်သူများပင်လျှင် အကောင်းမြင်ဝါဒကို ရရှိစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာကြီးသည် ရှေ့လာမည့်စိန်ခေါ်မှုကိုရင်ဆိုင်ရန် နိုင်ငံတိုင်းနီးပါးမှ ပိုမိုကြီးမားသော ရည်မှန်းချက်ကိုချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ခြိမ်းခြောက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် နည်းလမ်းများ ရှိသော်လည်း အဆိုပါနည်းလမ်းများကို အမှန်တကယ်လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်နေခြင်းသည်သာ အဓိကကျသည့်အချက်အဖြစ် တွေ့ရှိနေရခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

ရွှေနန်းမေ

Ref: Climate Policy Is Working By Kelly Sims Gallagher ကို ဆီလျော်သလိုဘာသာ ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၄-၂၀၂၅ ခုနှစ် မတ် ၁ ရက်နေ့မှ

၂၀၂၄-၂၀၂၅ ခုနှစ် မတ် ၁ ရက်နေ့မှ

“ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍
၂၀၂၄ ခုနှစ် မတ် ၁ ရက်နေ့မှ
ဧပြီ ၃၀ ရက်နေ့အတွင်း
ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
ရက်စဉ်အလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”

UKRAINE-RUSSIA CRISIS
Timeline since Crimea annexation
 Some key milestones since **Russia annexed Crimea** from Ukraine in 2014.

- 2014 February** - Anti-government protests peak in Ukraine and spark a counter-revolution in the Donbas region.
February/March - Russia invades and annexes Crimea.
September - The Minsk Agreement is signed in Belarus calling for a ceasefire. The deal collapses within days of signing.
- 2015 February** - A new Minsk agreement is signed with a new OSCE-monitored ceasefire and the withdrawal of heavy weapons from both sides.
- 2017 June** - Ukrainian Parliament adopts legislation to restate its intention to join NATO.
- 2020 September** - Ukraine's President Volodymyr Zelenskyy approves a security strategy laying foundations for a partnership with NATO.
- 2021 March** - Russian troops begin amassing at the Ukraine border.
July - Vladimir Putin publishes an article "On the historical unity of Russians and Ukrainians", where he delineates the historical ties between Russia, Ukraine and Belarus.
December - An estimated 100,000 Russian troops are concentrated along the Ukraine border.
- 2022 January** - Russia, NATO and the OSCE hold diplomatic talks. The US and Russia meet in Geneva to de-escalate tensions in Ukraine. NATO puts troops on standby.

Source: Al Jazeera @AJLabs

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Belgorod နှင့် Nizhny Novgorod ဒေသတို့တွင် ရောက်ရှိလာသည့် မောင်းသူမဲ့ယာဉ်လေးစင်းကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားအစိုးရ တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးက ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များကလည်း ရုရှားတို့၏ Su-34 jet တစ်စင်းနှင့် Shahed မောင်းသူမဲ့ယာဉ် ၁၄ စင်းကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရ တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးကလည်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂

ယူကရိန်းဘက်ကဟု ယူဆရသည့် မောင်းသူမဲ့ယာဉ်တစ်စီး၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရုရှားနိုင်ငံ စိန့်ပီတာစဘတ်မြို့ရှိ အဆောက်အဦနှစ်လုံးပျက်စီးခဲ့ရာ လူပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ကယ်ထုတ်ခဲ့ရပြီး အခြားခြောက်ဦးကိုလည်း ဆေးကုသမှုများပေးခဲ့ရသည်ဟု သတင်းများက ဆိုသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၃

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် ခရိုင်းမီးယားဒေသပေါ်တွင် ပျံသန်းလာသည့် မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ် ၃၈ စင်းကိုပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားအစိုးရ တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ ခရိုင်းမီးယားတံတားကို ယာယီပိတ်ထားခဲ့ရသည်။ လူမှုမီဒီယာပေါ်တွင် ထွက်ပေါ်လာသည့် ဗီဒီယိုဖိုင်တစ်ခုအရ ခရိုင်းမီးယားဒေသ Feodosia မြို့ရှိ စားနပ်ရိက္ခာဂိုဒေါင်တစ်ခုအနီးတွင် ပေါက်ကွဲမှုဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၄

ရုရှားအတွက် သူလျှိုလုပ်ပေးနေသည်ဟု သံသယရှိသည့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်း၊ Dnipro မြို့ခံတစ်ဦးကို ယူကရိန်းလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ (Security Service of Ukraine -SBU) က ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၅

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် တိုက်ပွဲအတွင်း ပြင်သစ်လုပ် Hammer ဗုံးတစ်လုံးကို ပထမဆုံးအကြိမ် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရက အတည်ပြုပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၆

ရုရှားတရားရုံးတစ်ရုံးသည် Mariupol မြို့တိုက်ပွဲအတွင်း ဖမ်းဆီးရမိခဲ့သည့် ယူကရိန်းစစ်သားတစ်ဦးအား စစ်ရာဇဝတ်မှု စွပ်စွဲချက်များဖြင့် ထောင်ဒဏ်အနှစ် ၂၀ ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၇

သမ္မတဇေလန်စကီးသည် ယူကရိန်းစစ်တပ်အကြီးအကဲဟောင်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Valerii Zaluzhnyi အား ဗြိတိန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ ယူကရိန်းသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၈

အမေရိကန်တပ်ဖွဲ့များကို ယူကရိန်းသို့စေလွှတ်မည်မဟုတ်ကြောင်း၊ ယူကရိန်းအား စစ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအကူအညီပေးရုံဖြင့် စစ်ကိုအနိုင်တိုက်နိုင်ကြောင်း သမ္မတဂျိုးဘိုင်ဒန်က ၎င်း၏ နိုင်ငံတော်အခြေပြမိန့်ခွန်းတွင် ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၉

တူကီယိုနိုင်ငံအနေဖြင့် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ အဆုံးသတ်နိုင်ရေး ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲတစ်ရပ် လက်ခံကျင်းပရန် အသင့်ရှိကြောင်း အစ္စတန်ဘူလ်မြို့တွင် သမ္မတဇေလန်စကီးနှင့် တွေ့ဆုံပြီးနောက် တူကီယိုသမ္မတ ရီဆက်တေယစ်အာဒိုဂန်က ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၀

ယူကရိန်းလေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်များသည် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များ ညလုံးပေါက်ပစ်လွှတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ် ၃၉ စင်းအနက် ၃၅ စင်းအား ပစ်ချနိုင်ခဲ့သည်ဟု ယူကရိန်းလေတပ်က သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၁

မော်စကိုတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ ဝိုင်ဖိုင်ကွန်ရက်ကို "Slava Ukraini" (Glory to Ukraine) ဟု အမည်ပြောင်းခဲ့ပြီးနောက် ရုရှားတရားရုံးက ၎င်းအား ထောင်ဒဏ် ၁၀ ရက် ချမှတ်ခဲ့သည်။ အများပြည်သူအား နာဇီအစွန်းရောက်အဖွဲ့၏သင်္ကေတကို ပြသခြင်းဖြင့် အပြစ်ရှိသည်ဟု တရားရုံးက သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၂

ယူကရိန်းနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်ပွဲကို ရပ်တန့်နိုင်ရေး စတင် ဆွေးနွေးမှုပြုလုပ်ရန်နှင့် အလံဖြူထောင်ခြင်းဖြင့် သတ္တိရှိကြောင်းပြသရန် ပုပ်ရဟန်း မင်းကြီး ဖရန်စစ်က ယူကရိန်းနိုင်ငံအား တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၃

ပိုလန်ဝန်ကြီးချုပ် Donald Tusk သည် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ပြီး ယူကရိန်းသို့ စစ်ရေးအကူအညီသစ်အဖြစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၀ ဘီလီယံ ထောက်ပံ့ ပေးမည့် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အား အလျင်အမြန်အတည်ပြုပေးရန် ရိုပတ်ဘလစ် ကန်အောက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ Mike Johnson အား တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၄

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် နေတိုးစစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည့် ဖင်လန်နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသည့် ရုရှားနယ်စပ်သို့ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပိုမိုစေလွှတ်သွားမည် ဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၅

ယူကရိန်း၏ နိုင်ငံတကာမိတ်ဖက်များအနေဖြင့် စစ်ရေးအကူအညီအတွက် အနီးကပ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားကြမည်ဖြစ်ကြောင်း ဂျာမနီအမိတ် (ဝန်ကြီးချုပ်) Olaf Scholz က ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးအား အာမခံပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၆

ရုရှားရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် ရုရှားပိုင်နက်နယ်မြေအတွင်းရှိ အရပ်ဘက်ပစ်မှတ်များ ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းအတွက် ယူကရိန်းအား ပြစ်ဒဏ်ခတ်မည်ဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ကတိပြုပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၇

ရွေးကောက်ပွဲကနဦးရလဒ်များအရ မဲပေးသူ ၈၇ ရာခိုင်နှုန်း၏ ထောက်ခံမှုရရှိကာ နောက်ထပ်ခြောက်နှစ်သက်တမ်းအတွက် သေချာစေခဲ့ကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာ ပူတင်က အောင်ပွဲခံမိန့်ခွန်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၈

၎င်းတွင်အာဏာရှိနေသရွေ့ ရုရှားနိုင်ငံကို ခြိမ်းခြောက်၍ရမည် မဟုတ်ကြောင်း ရွေးကောက်ပွဲအပြီး အောင်ပွဲခံမိန့်ခွန်းတွင် သမ္မတဗလာဒီမာပူတင်က ထည့်သွင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၉

ရုရှားရွေးကောက်ပွဲတွင် နောက်ထပ်ခြောက်နှစ်သက်တမ်းအတွက် အနိုင်ရရှိခဲ့ခြင်း ကြောင့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် မြောက်ကိုရီးယား နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များက သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်အား ဝမ်းမြောက်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၀

ရုရှားနိုင်ငံအနေဖြင့် မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်များ၊ မောင်းသူမဲ့ဒုံးရုန်းယာဉ်များ၊ guided လမ်းညွှန်ဗုံးများနှင့် ပိုမိုတိုက်ခိုက်လာသည့်အတွက် ယူကရိန်း၏မဟာမိတ်များ

အနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များ ပိုမိုထောက်ပံ့ပေးရန် သမ္မတဇဲလန်စကီးက ပန်ကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၁

ရုရှားစစ်သည်များအနေဖြင့် ရန်သူများအား ယူကရိန်းနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းတွင် ရပ်တည်၍ မရအောင် ဆက်လက်တိုက်ခိုက်ရန် ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Sergei Shoigu က အကြီးတန်းဗိုလ်ချုပ်ကြီးများအား တိုက်တွန်းပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၂

ကာတာနိုင်ငံ၏ ကြားဝင်ညှိနှိုင်းမှုအပြီးတွင် ရုရှားအစိုးရသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား ယူကရိန်းကလေးငယ်ခြောက်ဦး လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၃

ရုရှားနိုင်ငံအနေဖြင့် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော နွေရာသီထိုးစစ်ကြီးမတိုင်မီတွင် စစ်သည်အင်အား ၁၀၀,၀၀၀ ကျော်စုဖွဲ့ နေကြောင်း ယူကရိန်းမြေပြင်တပ်မှူး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး Oleksandr Pavliuk က သတိပေးပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၄

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ ဒေသအများအပြားရှိ ဓာတ်အားလိုင်းများကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ယာယီဓာတ်အားပြတ်တောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများအပေါ်တွင် အကြီးမားဆုံး တိုက်ခိုက်မှုလှိုင်းလုံးတစ်ခု ဟု ဆိုနိုင်ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရတာဝန်ရှိသူများကလည်း အတည်ပြုပြောကြားခဲ့သည်။ ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ ဓာတ်အားလိုင်းများနှင့် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်သည့် စက်ရုံများကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားအစိုးရ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနကလည်း အတည်ပြုပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၅

ဒေသအများအပြားတွင် ဓာတ်အားပုံမှန်ရရှိရန် ကြိုးပမ်းနေရဆဲဖြစ်ကြောင်း၊ ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးမားဆုံးမြို့ဖြစ်သည့် Kharkiv တွင် အခက်ခဲဆုံးနေ့ရက်များဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၆

မော်စကိုမြို့စွန့်၍ ဂီတဖျော်ဖြေပွဲတစ်ခုတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် တိုက်ခိုက်မှုနောက်ကွယ်တွင် အစွန်းရောက် အစွလာမ်များရှိနေကြောင်း၊ ယင်းတိုက်ခိုက်မှုတွင် ယူကရိန်းနိုင်ငံလည်းပါဝင်ကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရပ်သား ၁၃၉ ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး ၁၈၂ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၇

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် ပင်လယ်နက်အတွင်းရှိ ရုရှားစစ်သင်္ဘောများအားလုံး၏ သုံးပုံတစ်ပုံအား နစ်မြုပ်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းရေတပ် ပြောခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ် Dmytro Pletenchuk က AP သတင်းဌာနသို့ ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၈

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ပိုင်း ရုရှားနယ်စပ် ရှိ ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များထံ သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့ပြီး ဒဏ်ရာမှပြန်လည်သက်သာ လာသည့် စစ်သည်များကိုလည်း တွေ့ဆုံခဲ့သကဲ့သို့ အသစ်တည်ဆောက်ထားသည့် ခံစစ်လိုင်းများကိုလည်း သွားရောက်ကြည့်ရှုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၉

ယူကရိန်းဘက်မှနေ၍ ရုရှားအားတိုက်ခိုက်ရန် စစ်သည်များစုဆောင်းနေပြီဆိုသည့် ဝက်ဘ်ဆိုက်အတုတစ်ခုကို တာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် ဖြုတ်ချခဲ့ကြောင်း ပြင်သစ် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ပြင်သစ်ပြည်သူ ၂၀၀,၀၀၀ ကိုလည်း စာရင်းသွင်းရန်ဖိတ်ခေါ်ကြောင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းလာသူများကို ဦးစားပေးကြောင်း အဆိုပါဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၃၀

ယူကရိန်းအစိုးရသည် Dnipropetrovsk, Zaporizhia နှင့် Kirovograd ဒေသတို့ တွင် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရေးပေါ်ကြိုတင်တွေ့ရနိုင်သည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပြတ် တောက်မှုအား စမ်းသပ်ခဲ့သည်။ ယူကရိန်းအစိုးရတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် အခြား ဒေသများရှိ ပြည်သူများကိုလည်း လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံးစွဲမှုချွေတာရန် တိုက်တွန်း ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၃၁

ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ ခြောက်ရုံအနက် ငါးရုံမှာပျက်စီးသွားကြောင်း၊ ရုရှားတပ်ဖွဲ့ များ၏ သီတင်းနှစ်ပတ်ကြာတိုက်ခိုက်ခံရပြီးနောက် ဓာတ်အားထုတ်လုပ်နိုင်မှု၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ကြောင်း၊ ပြန်လည်ပြုပြင်ရန်အတွက် ၁၈ လအချိန်ယူ ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ အကြီးမားဆုံး စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီအကြီးအကဲ ဖြစ်သူ DTEK က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁

ယူကရိန်းနိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ (Security Service of Ukraine -SBU)အကြီးအကဲအပါအဝင် ရုရှားနိုင်ငံအတွင်း အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှု ကျူးလွန် ခဲ့သူ များနှင့် ဆက်စပ်သူအားလုံး လွှဲပြောင်းပေးရန် ယူကရိန်းအစိုးရအား တောင်း ဆိုခဲ့သည်။ ယူကရိန်းလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ (Security Service of Ukraine-SBU)အကြီး အကဲက ရုရှားအစိုးရ၏ အဆိုပါတောင်းဆိုချက်မှာ အခြေအမြစ်မရှိကြောင်း ပြောဆို ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂

ရုရှားတို့သိမ်းပိုက်ထားသည့် Luhansk ဒေသတွင် ရုရှားအစိုးရက ခန့်အပ်ထားသည့် အရာရှိတစ်ဦးဖြစ်သည့် Valery Chaika မှာ ကားဗုံးပေါက်ကွဲမှုတစ်ခုအတွင်း သေဆုံး သွားခဲ့ကြောင်း တာဝန်ရှိသူများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၃

သမ္မတ ဇေလန်စကီးသည် တိုက်ခိုက်ရေးတာဝန်အတွက် စစ်သားသစ်စုဆောင်းခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ အသက်ကန့်သတ်ချက်အား ၂၇ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်သို့ လျှော့ချပေးသည့် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၄

ယခုအချိန်ထိ ရုရှားတပ်ဖွဲ့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် စာရင်းပေးသွင်းထားသူ ၁၀၀,၀၀၀ ကျော်ရှိကြောင်း၊ ၎င်းတို့အထဲမှ ၁၆,၀၀၀ မှာ ဂီတဖျော်ဖြေပွဲတစ်ခုတွင် တိုက်ခိုက်ခံရပြီး ၁၀ ရက်အတွင်း ဝင်ရောက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၅

ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်အစိုးရက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးအစီအစဉ် (၁၂) ချက်မှာ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှုရှိကြောင်း၊ ယင်းသို့ပြောရခြင်းမှာ မည်သို့ဖြစ်နေသည်ဆိုသည့် လေ့လာချက်အပေါ်တွင် အခြေခံထားကြောင်း၊ သို့သော် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ယခုကဲ့သို့ ဖြစ်နေရသည်ဆိုသည့် အရင်းခံအကြောင်းတရားများကို ဖော်ထုတ်ရန်လိုအပ်ကြောင်း ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Sergey Lavrov က ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဝေဖန်သူတချို့ကမူ ယင်းငြိမ်းချမ်းရေးအစီအစဉ်မှာ အသုံးမဝင်ဟု ဆိုပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၆

တရုတ်ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ယူကရိန်းနှင့်ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်ပွဲအတွက် ရုရှားနိုင်ငံအား ရုပ်ဝတ္ထုဆိုင်ရာပစ္စည်းများ ထောက်ပံ့ပေးမည်ဆိုပါက တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ ခံစားရလိမ့်မည်ဟု အမေရိကန်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး Janet Yellen က သတိပေးပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၇

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များက ယခုအတိုင်း ပြင်းပြင်းထန်ထန်ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်နေမည်ဆိုပါက ယူကရိန်း၏လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေး မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်စနစ် ပြတ်တောက်သွားနိုင်ကြောင်း ယူကရိန်းသမ္မတ ဇေလန်စကီးက သတိပေးပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၈

ရုရှားနိုင်ငံသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား Zaporizhzhia နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံကို မောင်းသူမဲ့ယာဉ်တစ်စင်းဖြင့်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲပြောကြားခဲ့သည်။ ယူကရိန်းအစိုးရကမူ ယင်းစွပ်စွဲချက်ကို ငြင်းဆိုထားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၉

အီးယူနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ အကြီးအကဲဖြစ်သူ Josep Borrell က Zaporizhzhia နျူကလီးယား ဓာတ်အားပေးစက်ရုံအား မောင်းသူမဲ့ယာဉ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် ဆင်ခြင်တုံတရားကင်းမဲ့သည့် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပြီး နျူကလီးယားမတော်တဆမှု အန္တရာယ် မြင့်တက်လာနိုင်ကြောင်းလည်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၀

မြိတ်နီနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဒေးဗစ်ကမ်မရွန်းသည် အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး အမေရိကန်လွှတ်တော်အမတ်များကိုလည်း ယူကရိန်းသို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၀ ဘီလီယံ ထောက်ပံ့ပေးမည့် သဘောတူညီချက်အား ခွင့်ပြုပေးရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၁

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင်ကျင်းပမည့် ယူကရိန်းငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ဖရင့် အစီအစဉ်အား ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ထပ်မံ၍ ဝေဖန်ပြောကြားခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကွန်ဖရင့်သည် နိုဝင်ဘာလတွင်ကျင်းပမည့် အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီတွင် အမေရိကန်ဒီမိုကရက်ပါတီ၏ အဓိပ္ပာယ်မဲ့သည့် အကြံအစည်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်းလည်း ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ဝေဖန်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၂

ယူကရိန်းနိုင်ငံအနေဖြင့် ရုရှား၏ ပြင်းထန်သည့် တိုက်ခိုက်မှုများအား ရင်ဆိုင်ရန် အတွက်စစ်ရေးအကူအညီနှင့် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များလိုအပ်ကြောင်း သမ္မတဇဲလန်စကီးက ပြောကြားခဲ့သည်။ မဟာမိတ်များအနေဖြင့် ဆွေးနွေးမှုများဖြင့်သာ အချိန်ကုန်နေပြီး လက်တွေ့အကူအညီမလာဘဲ မျက်ကွယ်ပြုထားကြောင်းလည်း ၎င်းက ဝေဖန်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၃

ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတို့သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် အစ္စတန်ဘူလ်မြို့ ဆွေးနွေးပွဲတွင် ရန်လိုမှုများ အဆုံးသတ်ရေး သဘောတူညီချက်တစ်ရပ် ရရှိလုနီးပါး အခြေအနေတစ်ရပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်ဟု သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ထပ်ဖန်တလဲလဲ ပြောကြားခဲ့သည်။ အဆိုပါသဘောတူညီချက်တွင် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းမြို့တော်အနီးမှ ဆုတ်ခွာခဲ့သော်လည်း ယူကရိန်းတို့အနေဖြင့် သဘောတူညီချက်အား လိုက်နာခဲ့ခြင်းမရှိဟု ဆိုပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၄

ဆွီဒင်နှင့် ဖင်လန်နိုင်ငံတို့အနေဖြင့် နေတိုးစစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ဝင် ဖြစ်လာခဲ့ပါက ရုရှားနိုင်ငံအနေဖြင့် နျူကလီးယားကင်းစင်သည့် ဘောလ်တစ်ဒေသ ဖြစ်လာစေရေး ဆွေးနွေးမှုများ ထပ်မံပြုလုပ်တော့မည်မဟုတ်ကြောင်း ရုရှားအစိုးရပြောခွင့်ရ ပုဂ္ဂိုလ်က သတိပေးပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၅

စစ်ပူဇော်ကာလအတွင်း ရှေ့တန်းမျက်နှာစာတို့သည် အမြဲတစေ ခက်ခဲပါကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် Donetsk ရှေ့တန်းမျက်နှာစာသည် ပိုမို၍ ခက်ခဲလာကြောင်း သမ္မတဇဲလန်စကီးက ယူကရိန်းပြည်သူများသို့ ပြောကြားသည့် ၎င်း၏ ညစဉ်မိန့်ခွန်းတွင် ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၆

အမေရိကန်အစိုးရသည် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် ရုရှားနိုင်ငံအား ထောက်ပံ့ပေး ခဲ့သည့်အတွက် ဟုဆိုကာ ဘီလာရုစ်ကုမ္ပဏီ ၁၂ ခုနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ် ၁၀ ဦးတို့အား ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၇

ယူကရိန်းလေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်သည် နိုင်ငံ၏ တောင်ပိုင်းနှင့်အရှေ့ ပိုင်းတို့တွင် ရုရှားတို့၏ မောင်းသူမဲ့ယာဉ်ကိုးစင်းကို ဖျက်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်း လေတပ်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၈

ဂျာမနီဝန်ကြီးချုပ် Olaf Scholz နှင့် အခြားဂျာမနီအဆင့်မြင့် အရာရှိများသည် ယူကရိန်း၏ လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ် အဆင့်မြင့်ရန်အတွက် ဖြစ်နိုင်သမျှ အမြန်ဆုံးလုပ်ဆောင်ကြရန် အီးယူအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၉

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ယူရေးရှားရေးရာ ကိုယ်စားလှယ် Li Hui သည် တရုတ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ ယူကရိန်းသံအမတ် Pavlo Riabikin နှင့်တွေ့ဆုံ၍ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအပါအဝင် ယူကရိန်းစစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုသို့တွေ့ဆုံခဲ့ခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက အသေးစိတ်ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၀

ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် နောက်ထပ်နှစ်အတော်ကြာဦးမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဂျာမနီနိုင်ငံ အနေဖြင့် ယူကရိန်းအတွက် စစ်ရေးအထောက်အပံ့များပေးပြီး အကာအကွယ်ပေး ခဲ့ကြောင်း ဂျာမနီဝန်ကြီးချုပ် Olaf Scholz က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၁

အမေရိကန်လွှတ်တော်အမတ်များအနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအတွက် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၆၀ ဒသမ ၈၄ ဘီလီယံ ထောက်ပံ့ပေးရန် သဘောတူညီခဲ့ခြင်းသည် ရုရှား နှင့်ဘက်ပေါင်းစုံ စစ်ပွဲဆင်နွှဲလိုသည့်ဆန္ဒရှိကြောင်း ပြသခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အမေရိကန် တို့သည် နောက်ဆုံးတွင် ဗီယက်နမ် သို့မဟုတ် အာဖဂန်စစ်ပွဲမှာကဲ့သို့ အဆုံးသတ် သွားရမည်ဖြစ်ကြောင်း ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၂

ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခကြောင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စစ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ မြင့်တက် လာခဲ့ကြောင်း၊ ရုရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀၉ ဘီလီယံအထိရောက်ရှိပြီး ၂၄ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာကြောင်း၊ ယူကရိန်းနိုင်ငံ သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၄ ဒသမ ၈ ဘီလီယံထိရောက်ရှိလာပြီး ၅၁ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာခဲ့ကြောင်း၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၅ ဘီလီယံမှာ မဟာမိတ်များ အထူး သဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံမှ ရရှိခြင်းဖြစ်ကြောင်း Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) မှ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၃

ယူကရိန်းနိုင်ငံအား လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များကို မည်သို့ထောက်ပံ့ပေးရမည်ဆိုသည့်အချက်နှင့်ပတ်သက်၍ အရေးပေါ်နည်းလမ်းများ ရှာဖွေနေကြောင်း အီးယူဝန်ကြီးက ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယူကရိန်းနိုင်ငံက အလိုအပ်ဆုံးဟုဆိုသည့် ပတ်ထရီရော့စ်ဒုံးကျည်စနစ်များ ထောက်ပံ့ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ခိုင်မာသည့် ကတိကဝတ်များ ချမှတ်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိဟု သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၄

တရုတ်နိုင်ငံသည် ရုရှားနိုင်ငံအား dual-use အစိတ်အပိုင်းများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် ရုရှား- ယူကရိန်း စစ်ပွဲအား လောင်စာထိုးပေးနေသည်ဟု အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ စွပ်စွဲချက်ကို အခြေအမြစ်မရှိကြောင်းပြောဆိုကာ ပြစ်တင်ရှုတ်ချခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် ကြားနေအဖြစ်ရပ်တည်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံက ယူကရိန်းအား တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်နိုင်ငံက ရုရှားနိုင်ငံအား ပြစ်တင်ရှုတ်ချခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၅

အမေရိကန်ကွန်ဂရက်သည် ကာလရှည်ကြာ နှောင့်နှေးနေခဲ့သည့် ယူကရိန်းအတွက် ပေးအပ်မည့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၁ ဘီလီယံရှိ စစ်ရေးအကူအညီအား ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပြီး သမ္မတဂျိုးဘိုင်ဒန်က အလျင်အမြန် လက်မှတ်ရေးထိုးပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၆

တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းလိုပါက ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် ရုရှားနိုင်ငံအား ထောက်ပံ့ပေးနေခြင်းကို မဖြစ်မနေ ရပ်တန့်ရမည်ဟု နေတိုးစစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ အတွင်းရေးမှူးချုပ် Jens Stoltenberg က ပြောဆိုသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၇

ရုရှားနှင့်ယူကရိန်းတို့သည် စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများအား အပြန်အလှန် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း နှစ်ဖက်အစိုးရတာဝန်ရှိသူများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၈

မဟာမိတ်များအနေဖြင့် ယူကရိန်းအတွက် ပတ်ထရီရော့စ် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များ ဖြစ်နိုင်သမျှအမြန်ဆုံးပေးပို့ရန် သမ္မတ ဖဲလန်စကီးက ပြန်ကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၉

ယူကရိန်းနိုင်ငံအတွက် တာဝေးပစ်မစ်ဆိုင်းဒုံးကျည်များ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ခြင်းအတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံအား မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံက ပြစ်တင်ဝေဖန်ခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံပိုင် KCNA သတင်းတစ်ရပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံများကလည်း မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံအား ရုရှားနိုင်ငံအတွက် လက်နက်များထောက်ပံ့ပေးခြင်းအတွက် ပြစ်တင်ဝေဖန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၃၀

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် မဟာဗျူဟာကျသည့် Avdiivka မြို့၏ အနောက်မြောက်ဘက်ရှိ Semenivka ကျေးရွာကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြောခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ်က ပြောဆိုခဲ့သည်။ ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာပြင်အခြေအနေမှာ ပိုမိုဆိုးရွားလာကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရ ပြောခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ်က ပြောဆိုခဲ့သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့



ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁

အမေရိကန်သည် ဂါဇာကမ်းမြောင်သို့ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများနှင့် ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများကို မကြာမီပေးပို့မည်ဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂

ဂျော်ဒန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်အရ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အဖြစ် ဂါဇာကမ်းမြောင်သို့ လေကြောင်းမှပထမဆုံးပေးပို့ခဲ့ကြောင်း အမေရိကန် သမ္မတအိမ်ဖြူတော်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၃

ဟားမားစ်သည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းရာတွင် အစွမ်းကုန် သတ်မှတ်ချက် များကို တုံ့ပြန်ခြင်းမရှိကြောင်း ပြောကြားပြီးနောက် ကိုင်ရိုတွင်ကျင်းပသည့် ဆွေးနွေး ပွဲသို့ အစွမ်းကုန် မတက်ရောက်ခဲ့ကြောင်း မီဒီယာများတွင်ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၄

ဂါဇာရှိစားစာခံများသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအလွဲသုံးစားပြုခံရသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ် PRAMILA PATTEN က ပြောကြားခဲ့ သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၅

ထာဝရအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၊ ရန်လိုမှုအဆုံးသတ်ရေး၊ ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသမှ အစွမ်းများ ဆုတ်ခွာရေးနှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသရှိ ပြည်သူများအား အကူအညီ ပေးအပ်ရေးများသည် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများဖြစ်ကြောင်း ဟားမားစ်အကြီးတန်း ခေါင်းဆောင် OSAMA HAMDAN က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၆

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် ယာယီအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ဓားစာခံများအားလုံးကို လွှတ်ပေးရန် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မူကြမ်းကို အမေရိကန်ကထုတ်ပြန်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂသံတမန်တစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၇

စစ်ပွဲဒဏ်ခံနေရသော ကမ်းရိုးတန်းဒေသသို့ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအကူအညီများ ထပ်မံလိုအပ်နေသော ဂါဇာကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ယာယီဆိပ်ကမ်းတစ်ခုတည်ထောင်ရန် အမေရိကန်စစ်တပ်က စီစဉ်နေကြောင်း အမေရိကန် သမ္မတဂျိုးဘိုင်ဒန်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၈

ရမ်ဇာန်ဘာသာရေးလတွင် ဓားစာခံများ ပြန်လွှတ်ပေးရေးနှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ ယာယီအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးပါဝင်သည့် သဘောတူညီမှုတစ်ခုကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၉

အမေရိကန်နှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ လေကြောင်းမှ အကူအညီများနှင့် ရေလမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် အကူအညီများပေးမည့် အစီအစဉ်များအတွက် နယ်မြေအတွင်း ပိတ်ဆို့ထားမှုကို ရုပ်သိမ်းရန် အစ္စရေးအား ဖိအားပေးမှုများ နည်းသွားကြောင်း မီဒီယာများတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၀

ရာဇာကို အစ္စရေးက ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် အနီရောင်မျဉ်းဖြစ်သော်လည်း အမေရိကန်၏ လက်နက်ထောက်ပံ့မှုကို အပြည့်အဝ ဖြတ်တောက်မည်မဟုတ်ကြောင်း ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၁

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသအတွက် အကူအညီများ လျင်မြန်စွာ တိုးတက်မှုမရှိပါက ဂါဇာမြောက်ပိုင်းတွင် အငတ်ဘေး ကြုံလိမ့်မည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ် (WFP) အမှုဆောင် ဒါရိုက်တာ စင်ဒီမက်ကန်း (CINDY MCCAIN)က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၂

စစ်ပွဲစတင်ကတည်းက ဂါဇာသို့ ပထမဆုံးသော ပင်လယ်ရေကြောင်းဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများ ပို့ဆောင်မှုသည် ဆိုက်ပရပ်စ်နိုင်ငံမှ ဒေသအတွင်းသို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း အကျိုးအမြတ်မယူသော WORLD CENTRAL KITCHEN မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၃

ဂါဇာတွင် စစ်ပွဲကာလလေးလအတွင်း ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် လေးနှစ်တာပဋိပက္ခကာလထက် ကလေးငယ်များသေဆုံးမှုမှာ ပိုမိုများပြားလာကြောင်း နယ်မြေတာဝန်ရှိ ကုလသမဂ္ဂ အေဂျင်စီက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၄

တောင်ပိုင်းရှိ ရာဇာဗြဟ္မာ နေရပ်စွန့်ခွာသည့် ပါလက်စတိုင်း ၁ ဒသမ ၄ သန်းကို လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာနယ်မြေများသို့ ရွှေ့ပြောင်းရန်စီစဉ်နေကြောင်း အစွဲရေးစစ်တပ်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၅

အစွဲရေး၏ပစ်ခတ်မှုကြောင့် လူ ၂၀ ဦးကျော်သေဆုံးခဲ့ပြီး ရိက္ခာအကူအညီ စောင့်ဆိုင်းနေသူ ၁၅၅ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း ဂါဇာရှိ ပါလက်စတိုင်းကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၆

ဂါဇာရှိ ရာဇာတွင် ထိုးစစ်ဆင်ရေး အစီအစဉ်များကို ချမှတ်အတည်ပြုလိုက်ကြောင်း အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၇

အမေရိကန်အထက်လွှတ်တော်ခေါင်းဆောင် CHUCK SCHUMER ၏ နိုင်ငံတွင်း ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရန်တောင်းဆိုမှုသည် လုံးဝဆီလျော်မှုမရှိကြောင်း အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၈

အစွဲရေး၏ ရာဇာမြို့၌ အဓိကစစ်ဆင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အလွန်စိုးရိမ်ပူပန်မိကြောင်း အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၁၉

ဂါဇာရှိ လူ ၂ ဒသမ ၂ သန်းသည် စားနပ်ရိက္ခာလုံလောက်မှုမရှိသဖြင့် လူဦးရေ၏ ထက်ဝက်သည် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုဘေး ခံစားနေရသည့်အတွက် ကုလသမဂ္ဂ အစီရင်ခံစာအရ ဂါဇာတွင် ငတ်မွတ်မှုကပ်ဘေးကြုံတွေ့နေရသည့် လူဦးရေသည် အများဆုံးဖြစ်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် အန်တိုနီယို ဂူတာရက်စ်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၀

ဟားမားစ်ကဖမ်းဆီးထားသော ဓားစာခံများ လွတ်မြောက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှု သဘောတူညီချက်တစ်ခုရရှိရန် အချိန်နီးကပ်လာပြီဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၁

အစွဲရေးနိုင်ငံ၌ မျှော်လင့်ထားသည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ဓားစာခံများ လွတ်မြောက်ရေး သဘောတူညီချက်အတွက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် ကွာဟချက်များကျဉ်းမြောင်းသွားသော်လည်း စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၂

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ တောင်ပိုင်းရှိ ရာဖာကို အစွဲရေးက မြေပြင်တွင် ထိုးစစ်ဆင်မည်ဖြစ်ကြောင်း အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၃

ဂျူးလူမျိုးများအားလပ်ရက်တွင် မိန့်ခွန်းပြောကြားရာ၌ ရာဖာတွင် ဆိုးသွမ်းသော ဟားမားစ်များကို အနိုင်ယူရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်းနှင့် ရာဖာထဲသို့ဝင်ပြီး အောင်ပွဲခံမည်ဖြစ်ကြောင်း အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၄

ဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုအား ဂါဇာတောင်ပိုင်းမြို့တော် ရာဖာမှ လူများအား အတင်းအကျပ်ပြောင်းရွှေ့ခြင်းသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုမြောက်နိုင်ကြောင်း ပြင်သစ်သမ္မတ EMMANUEL MACRON က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၅

အစွဲရေးကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး YOAV GALLANT သည် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး LLOYD AUSTIN၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေး JAKE SULLIVAN နှင့် အခြားအကြီးတန်းအရာရှိများနှင့် တွေ့ဆုံရန်စီစဉ်ထားကြောင်း အစွဲရေးအစိုးရက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၆

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသစစ်ပွဲအား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးတောင်းဆိုသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီက အတည်ပြုခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၇

စီအိုင်အေညွှန်ကြားရေးမှူး ဘီလ်ဘန်းစ်သည် အစွဲရေး၊ အီဂျစ်နှင့် ကာတာနိုင်ငံမှ အရာရှိများနှင့် တွေ့ဆုံရန် ဒိုဟာမြို့သို့ သွားရောက်ခဲ့သော်လည်း အောင်မြင်မှုမရရှိခဲ့ကြောင်း အစွဲရေးအရာရှိတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၈

အစိုးရ၏ စစ်မှုထမ်းတိုးမြှင့်မည့်အစီအစဉ် (ULTRA-ORTHODOX) ကို ရက်ပေါင်း ၃၀ သက်တမ်းတိုးရန် တရားရုံးချုပ်သို့ အယူခံဝင်ခဲ့ပြီး ၂၄ နာရီအတွင်း စတုတ္ထအကြိမ် သက်တမ်းတိုးပေးရန် ဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက တောင်းဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတောင်ပိုင်း ရာဖာတွင် အစွဲရေး၏ စစ်ရေးစစ်ဆင်ရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်နှင့် အစွဲရေးအရာရှိများ အဆင့်မြင့်ဆွေးနွေးပွဲကို မကြာမီကျင်းပနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်တာဝန်ရှိသူများက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၃၀

ဂါဇာမြောက်ပိုင်းသို့ အကူအညီပေးရေး မစ်ရှင်များ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အစွဲရေးက ငြင်းပယ်ခဲ့ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ် ၃၁

အစွဲရေးနှင့်ဟားမားစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ဓားစာခံ သဘောတူညီချက်အတွက် ဆွေးနွေးပွဲများ ကိုင်ရှိတွင် ပြန်လည်စတင်ခဲ့ကြောင်း အီဂျစ်အစိုးရပိုင် မီဒီယာက ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁

အစွဲရေးက ဆီးရီးယားရှိ ကောင်စစ်ဝန်ရုံး၌ ထိပ်တန်းတပ်မှူးနှစ်ဦးနှင့် အခြား ငါးဦးတို့ သေဆုံးခဲ့ရပြီးနောက် အီရန်က ပြတ်ပြတ်သားသားတုံ့ပြန်မည်ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အစွဲရေးလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် မရည်ရွယ်ဘဲ အရပ်သားများသေဆုံးခဲ့ရပြီး အဆိုပါဖြစ်စဉ်အား အစွဲရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့က စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၃

WORLD CENTRAL KITCHEN လုပ်သားများ သေဆုံးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အစွဲရေး ဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟု၏ စိတ်ပျက်မှုကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားမည် ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၄

လုံခြုံရေးအတွက် နှစ်ရှည်လများ ကတိကဝတ်ရှိခဲ့သည့် အစွဲရေးအား ခုခံကာကွယ် နိုင်စွမ်းရှိစေရန် အကူအညီပေးပေးသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၅

ဂါဇာရှိ WORLD CENTRAL KITCHEN အကူအညီပေးရေးလုပ်သား ခုနစ်ဦးသေဆုံး ခဲ့ရသည့် တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သည့် အရာရှိနှစ်ဦးကို ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခဲ့ကြောင်း အစွဲရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၆

ဂါဇာရှိ WORLD CENTRAL KITCHEN အဖွဲ့၏ အကူအညီပေးရေးလုပ်သား ခုနစ် ဦးသေဆုံးခဲ့ရသည့် အစွဲရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုအတွက် လွတ်လပ်သောစုံစမ်းစစ်ဆေး မှုပြုလုပ်ရန်နှင့် အစွဲရေးသို့ လက်နက်ရောင်းချခြင်းကိုရပ်တန့်ရန် ဒီမိုကရက်တစ် များနှင့်အတူ အမေရိကန်အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း နန်စီပလိုစီက တောင်းဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၇

အစွဲရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်အချို့သည် တောင်ဘက်စွန်းရှိ ရာဖာဒေသအပါအဝင် အနာဂတ် တွင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် စစ်ဆင်ရေးများအတွက်ပြင်ဆင်ရန် ဂါဇာ

ကမ်းမြောင်ဒေသမှ ထွက်ခွာနေကြောင်း အစွရေးကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး YOAV GALLANT က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၈

ပါလက်စတိုင်း ၁ ဒသမ ၅ သန်းခန့် ခိုလှုံနေသည့် ရာဇာသို့ ဝင်ရောက်မည့်အချိန်ကို သတ်မှတ်ထားကြောင်း အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၉

ဂါဇာဒေသ ပဋိပက္ခအပေါ် အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟု၏ ချဉ်းကပ်မှုသည် အမှားအယွင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး တိုက်ပွဲများရပ်တန့်ရန် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က တောင်းဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၀

ဂါဇာတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုအတွင်း ဟားမားစ်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် အစ္စမေးလ်ဟာနီယေး၏ သားသုံးဦးသေဆုံးခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၁

ဂါဇာမြောက်ပိုင်းသို့ ဝင်ရောက်ရန် စောင့်ဆိုင်းနေစဉ် ၎င်းတို့၏ယာဉ်တစ်စင်းအား ကျည်ဆန်ထိမှန်ခဲ့ကြောင်း UNICEF မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၂

လက်ဘနွန်တောင်ပိုင်းရှိ HEZBOLLAH တိုက်ခိုက်ရေးသမားများ အသုံးပြုသည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများကိုပစ်မှတ်ထား၍ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၃

အီရန်နိုင်ငံမှ ဒုံးကျည်များနှင့် ဒရုန်းများစွာကို အစွရေးဘက်သို့ ငါးနာရီကြာပစ်လွှတ်၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ တိုက်ခိုက်မှုသည် ယခုလအစောပိုင်းက ဆီးရီးယားနိုင်ငံ ဒမတ်စကတ်မြို့ရှိ အီရန်ကောင်စစ်ဝန်ရုံးသို့ အစွရေးက အသေခံပုံးခွဲတိုက်ခိုက်ခဲ့မှုကို လက်တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အီရန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၄

အီရန်သည် အစွရေးဘက်သို့ ဒုံးကျည်အမြောက်အမြား ပစ်လွှတ်ခဲ့ပြီး ဒုံးကျည် ၃၀၀ ကျော်၏ ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းကို အစွရေးနှင့် မိတ်ဖက်များက ကြားဖြတ်ဟန့်တားခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၅

အစွရေးအပေါ် အီရန်၏ တိုက်ခိုက်မှုသည် တရားမျှတပြီး တာဝန်ရှိကြောင်း အီရန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ နာဆာကာနာနီက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၆

အစ္စရေးကိုတိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် အီရန်ကို ပစ်မှတ်ထားပိတ်ဆို့အရေးယူမှုအသစ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်သွားရန် အမေရိကန်ကစီစဉ်နေကြောင်း အမျိုးသားလုံခြုံရေး အကြံပေး JAKE SULLIVAN က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၇

သီတင်းပတ်ကုန်က အီရန်၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကို တုံ့ပြန်ရာတွင် အစ္စရေးက ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်မည်ဖြစ်ကြောင်း အစ္စရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၈

အကယ်၍ အစ္စရေးက အီရန်အပေါ် စစ်ရေးအရ နောက်ထပ်အရေးယူမည်ဆိုပါက အမြင့်ဆုံးအဆင့်အနေဖြင့် ချက်ချင်းတုံ့ပြန်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း အီရန်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၉

အီရန်နှင့် အစ္စရေးတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်သည် မည်သည့် စစ်ဆင်ရေးကိုမျှ ပါဝင်ခြင်းမရှိကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီ ဘလင်ကန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၀

NUR AL-SHAMS ဒုက္ခသည်စခန်းတွင် အကြမ်းဖက်သမား ၁၀ ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၁

နိုင်ငံခြားအကူအညီများ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် အစ္စရေးနိုင်ငံသို့ ဒေါ်လာ၂၆ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ အကူအညီပေးရန် အတည်ပြုကြောင်း အမေရိကန်အောက် လွှတ်တော်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၂

အစ္စရေးစစ်ထောက်လှမ်းရေးဌာနခွဲ၏ အကြီးအကဲ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး AHARON HALIVA သည် အောက်တိုဘာ ၇ ရက်နေ့က ဟားမားစ်က အစ္စရေးသို့တိုက်ခိုက်မှုတွင် တာဝန် ရှိကြောင်းဝန်ခံ၍ ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (IDF) က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၃

ဂါဇာတွင် အစ္စရေး၏ ရက်ပေါင်း ၂၀၀ ကြာ တိုက်ခိုက်မှုစစ်ပွဲကြောင့် ပါလက်စတိုင်း ၃၄,၀၀၀ ကျော် သေဆုံးခဲ့ကြောင်း ပါလက်စတိုင်းကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၄

KHAN YOUNIS တွင် တွေ့ရှိခဲ့သည့် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သေဆုံးမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များအတွက် အမေရိကန်က အစ္စရေးကို ဖိအားပေးအရေးယူ

နေကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဌာနမှ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ VEDANT PATEL ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၅

လွတ်လပ်သော ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံထူထောင်ရန် အဖြေရှာပေးပါက အစွရေးနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို သဘောတူညီနိုင်ကြောင်း အစွတန်ဘူလ်အခြေစိုက် ဟားမားစ်နိုင်ငံရေးဗျူရိုအဖွဲ့ဝင် BASEM NAIM က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၆

လက်ဘနွန်အခြေစိုက် ဟစ်ဇ်ဘိုလာအဖွဲ့သည် အစွရေးမြောက်ပိုင်းရှိ ဟာဒေါ့စ်ဆီ သို့တင့်ကားဖျက် ခုံးကျည်နှစ်စင်းပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့ (IDF)က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၇

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသသို့ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများ ကို စဉ်ဆက်မပြတ် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၈

အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်သည် လာမည့်သီတင်းပတ် အတွင်း ပါလက်စတိုင်း၊ အီဂျစ်နှင့် ကာတာနိုင်ငံတို့အပါအဝင် မိတ်ဖက်နိုင်ငံများ၏ ခေါင်းဆောင်များနှင့်တွေ့ဆုံရန် ဆော်ဒီအာရေဗျသို့ သွားရောက်မည်ဖြစ်ကြောင်း နှင့်ရီယာဒ်တွင်ကျင်းပမည့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဖိုရမ်နှင့် ပင်လယ်ကွေ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေးကောင်စီအစည်းအဝေးများသို့ တက်ရောက်ပြီးပါက ဂျော်ဒန်နှင့် အစွရေးနိုင်ငံ များသို့ သွားရောက်မည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့ သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသကုန်းတွင်းပိုင်းသို့ မတ်လအတွင်း ကူညီကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်း များ ရောက်ရှိနိုင်ရေးအတွက် ဆိပ်ခံတံတားတည်ဆောက်ရန် အစွရေးတာဝန်ရှိ သူများထံ အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောကြားကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၃၀

အစွရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (IDF)၏ တပ်မှူးများနှင့် ပြည်နယ်ခေါင်းဆောင်များ ကို စစ်ရာဇဝတ်မှုအတွက် ဖမ်းဝရမ်းထုတ်မည်ဆိုပါက သမိုင်းဝင်မည့် အရှုပ်တော် ပုံတစ်ခုဖြစ်မည်ဟု အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ထုတ်ပြန်ချက် တွင် ပြောကြားခဲ့သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

Ref: CNN.COM, CNBC.COM, APNEWS.COM, WASHINGTONPOST.COM, REUTERS.COM, I24NEWS.TV, TIMESOFISRAEL.COM, DW.COM

အယ်ဒီတာ့စကား

- အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းအနာဂတ်

အထူးဆောင်းပါး

- ၁။ အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသ အလားအလာ
- ၂။ အီရန်နှင့် အစ္စရေးတို့၏ အမုန်းတရားနောက်ကွယ်မှာ
- ၃။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် အစ္စရေး-အီရန်ပဋိပက္ခအား စစ်ရေးအမြင်ဖြင့် လေ့လာခြင်း
- ၄။ အီရန်-အစ္စရေးပဋိပက္ခ၏ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပေါ် သက်ရောက်နိုင်ခြေ

နိုင်ငံရေး

- ၅။ အမှားပျူဟာနွံနစ်တော့မည်လား
- ၆။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ အိန္ဒိယကိုစွန့်ခွာနေပြီလား
- ၇။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် အရေးပါလာသော အိန္ဒိယနှင့် ဂျပန်
- ၈။ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံငယ်များအကြား ပထဝီနိုင်ငံရေး အပိုင်း(၁)
- ၉။ Lawrence Wong ၏ စင်ကာပူအမြင်၊ ဒေသတွင်းအမြင်၊ ကမ္ဘာ့အမြင်
- ၁၀။ အမေရိကန်၏ လက်စားချေခြင်း

စီးပွားရေး

- ၁၁။ အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ နိုင်ငံများအပေါ်သက်ရောက်မှုများ
- ၁၂။ ဂလိုဘယ်အရင်းရှင်ဝါဒနှင့်အတူ လမ်းလွဲနေသည့်လူ့အဖွဲ့အစည်း
- ၁၃။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အလွန် အာဆီယံစီးပွားရေးမြင်ကွင်း
- ၁၄။ ဘူတန်၏ခရီးသွားလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် ဟန်ချက်ညီသော စီးပွားရေး

စစ်ရေး

- ၁၅။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အဓိကပြိုင်ဘက်များနှင့် စစ်မှုရေးရာတော်လှန်ရေး
- ၁၆။ ဒရုန်းအုပ်ဖွဲ့စစ်ဆင်ရေး
- ၁၇။ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲဆိုရာ အမြင်ရှုထောင့်များ
- ၁၈။ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်စနစ်များကို တန်ပြန်ခြင်း သို့မဟုတ် အနာဂတ်စစ်ဆင်ရေး

လူမှုစီးပွား

၁၉။ အရှေ့အာရှဒေသ၏ လူဦးရေလျော့နည်းလာနေခြင်းက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးကို မည်သို့ပုံဖော်စေမည်နည်း

ကျန်းမာရေး

- ၂၀။ သတိထားသင့်တဲ့ ဗိုက်နာဗိုက်အောင့်ခြင်း
- ၂၁။ ထိုင်းနိုင်ငံဆေးရုံများတွင် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်နှင့် ဘေးကင်းရေးဆောင်ရွက်မှုများ

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

၂၂။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး၏ ရှုထောင့်အမြင်သုံးမျိုး

နည်းပညာ

- ၂၃။ ဂျပန်နှင့် တောင်ကိုရီးယား ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှု၏ လျှို့ဝှက်ချက်
- ၂၄။ တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာ အားပြိုင်ပွဲ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ၂၅။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စားရေရိက္ခာပြဿနာ
- ၂၆။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အပေါ် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေမှုများ

ကမ္ဘာ့ဖြစ်ရပ် ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ

- ၂၇။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ
- ၂၈။ အစ္စရေး-ဟားမားစ် ပဋိပက္ခ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ